

M. Jan Hus

antiklerikál a katolický mučedník

o. Václav S. Cigánek

2016

ISBN 978-80-270-0003-6 (brožovaná)

ISBN 978-80-270-0004-3 (vázaná)

Obsah:

<i>Úvod</i>	7
<i>Začátky</i>	14
Studia.....	14
Kněžství.....	15
Betlém	21
<i>Vzorem kněží</i>	27
Boje o Viklefa	28
Hus se zastává stíhaných kněží	32
<i>Pronásledován kněžími</i>	34
<i>Za reformu univerzity a papežství</i>	37
Neutralita vůči dvěma papežům	37
Reforma univerzity	37
Hus rektorem.....	43
<i>Za reformu církve světskou mocí</i>	56
„Exkomunikován“ papežem	58
„Světské rámě“ zasahuje proti Zbyňkovi	59
Jan XXIII. – antikrist.....	63
<i>Proti „odpustkům“ bez královy ochrany</i>	64
Upálení kacíře Jana XXIII. na Karlově náměstí.....	68
<i>Vývoj Husova procesu v Římě</i>	77
<i>Útoky na Betlém, odvolání ke Kristu, exil</i>	82
Praha po Husově odchodu	85
Kázou stěny Betléma.....	87
Václav IV. se znovu pokouší spor urovnat.....	92
Útoky ze zahraničí	96
<i>Koncil</i>	98
Zatčení	105

Husovo 1. slyšení před koncilem	116
Husovo 2. slyšení před koncilem	119
3. a poslední Husovo slyšení před koncilem	122
Předmět sporu	127
Konečné znění článků.....	128
Rozsudek	143
Poslední slova	148
Smrt	148
<i>Husovy písemnosti</i>	150
Husovo kázání na svatovítské synodě r. 1407.....	150
Husův dopis Janu XXIII. z 1. 9. 1411	174
Části Husova traktátu proti šesti bludům, které byly latinsky napsány na stěnách Betlémské kaple, po tom, co musel opustit Prahu:	176
Husův traktát „Jádro křesťanského učení“ z jara 1414	192
<i>Závěr</i>	198
<i>Doslov patriarchy</i>	203
<i>Přílohy</i>	205
Česká zpráva Petra z Mladoňovic o mistru Jeronýmovi Pražském	205
Dopis Poggia Braccioliniho o Jeronýmovi	214
Jeroným, Hus a objektivní pravda.....	220
<i>Literatura</i>	222

Úvod

Příběh pražské reformace

Za branami Kostnice na místě mučednické smrti M. Jana Husa byl 30. 5. 1416 upálen Husův blízký přítel Jeroným Pražský. Jeroným po dočasném selhání před celým koncilem vyznává, že Hus byl svatým mužem a jeho upálení církevní justiční vraždou. Oba mučedníci se stávají prvními hrdiny autenticky českého reformního hnutí.

Jejich životy jsou součástí velkého příběhu vtělení Slova Božího do duše českého národa. Apoštol říká: „Necht' ve vás přebývá slovo Kristovo v celém svém bohatství: se vši moudrostí se navzájem učte a napomínejte.“ (Kol 3,16) Apoštol Slovanů volal: „Slyšte všichni lidé slovanští, slyšte Slovo, jež od Boha přišlo, slovo, jež krmí lidské duše.“ Po smrti jeho bratra arcibiskupa Metoděje vyhnali ti, kdo nechtěli Slovo Boží poslouchat, učedníky Slova z Moravy. Někteří z nich našli útočiště v Čechách. O jejich životě a službě prameny – psané vesměs latiníky – svorně mlčí. Staroslověnská legenda o sv. Václavu, uchovaná na Rusi, svědčí, že kníže Václav byl důkladně vzdělán v slovanských knihách a že po jeho zavraždění nastává také rozsáhlé vraždění jeho přívrženců včetně jistých duchovních.¹

Jiné indicie nasvědčují, že cyrilometodějská tradice přežívala na panství Slavníkovců vyvražděných r. 995. Slavníkovec biskup Vojtěch chtěl v Římě vstoupit do byzantského kláštera Grottaferrata. Sv. Prokop se narodil asi r. 985 v Chotouni – na panství Slavníkovců. Před vstupem do kláštera byl ženatým knězem. Jeho sázavský klášter byl oázou cyrilometodějského dědictví. Po jeho smrti čeká Prokopovy žáky stejný osud jako ty Metodovy.² Historikové a hlavně církevní ideologové se dodnes hádají, zda Prokopova slovanská liturgie byla římská nebo

¹ FRB I, s. 128 a 132.

² SVATÝ PROKOP DIVOTVŮRCE, s. 29.

byzantská. Nejde však o tu či onu formu, jde o prostor ke vtělení evangelia.

Syn Přemyslovny a Lucemburka, pokřtěný na jméno Václav, jako mladý markrabě moravský na vlastní oči vidí zříceniny starých velkomoravských chrámů a sní o světové křesťanské říši s centrem v Praze. Hned po nástupu na český trůn, ještě před Novým Městem a univerzitou zakládá v listopadu 1347 klášter „Na Slovanech“. Kromě slovanských mnichů přivádí do Prahy také horlivého kazatele slova Božího Konráda Waldhausera. Bůh si ale povolává svého sluhu přímo z řad Karlových dvořanů. Jan Milíč z moravské Kroměříže nastupuje na Waldhauserovo místo a svým kázáním v moci Ducha Božího strhává české i německé obyvatelstvo Prahy k nezkroutnému a vášnivému nadšení pro Ježíše a Jeho svatý zákon. Milíč káže i v Římě přímo u sv. Petra: „*Antikrist vládne v církvi, a vy, vážení kardinálové, jste jeho údy.*“ Dnes se nám to zdá neslychané. Ale Milíčova současnice, vizionářka sv. Brigita švédská napsala o tehdejších papeži Urbanovi V. slova vnuknutá jí Kristem: „*Ty jsi horší než Lucifer!*“ Řízením Božím je Milíč vyproštěn z římského žaláře a vrací se do Prahy, kde se v důsledku jeho kázání obrací stovky „padlých žen“. Zakládá pro ně zvláštní ústav s kaplí Máří Magdalény. Zároveň vybuduje misijní školu, v níž je na tři stovky mladých kleriků a nazve ji Nový Jeruzalém. O Milíčově působení píše jeho posluchač Matěj z Janova: „Z Babylonu se Praha v duchovním smyslu již stala Jeruzalémem, jenž oplývá vším slovem Kristovým a spasitelným učením.“

Také Milíčovi žáci jsou po smrti svého učitele (Avignon 1374) ihned rozehnáni a jeho staroměstský Jeruzalém srovnán se zemí. Nový Jeruzalém zůstává v srdcích věrných a zbožných Čechů, ale jaksi ne a ne nalézt fyzické místo na zemi, kde by toto město Boží mohlo být reálně přítomněno. Začátkem 90. let 14. st. panuje v Praze veliké napětí. Václav IV. a arcibiskup Jan z Jenštejna bojují o sféry vlivu. Král se usiluje zmenšit moc církevní hierarchie panující silou železných mečů a zlatem svých měšců. V této dusné atmosféře, v listopadu 1391

získává staroměstský občan Kříž Kramář povolení, aby v blízkosti zbořeného Milíčova Jeruzaléma vybudoval svérázné duchovní centrum určené k hlásání slova Božího v češtině. Na Starém Městě, vedle křižovatk evropských cest, kde bydlí tisíce českých i zahraničních studentů univerzity tak znovu vzniká prostor pro růst církve Boží, panující silou slova pravdy. Kaple je zasvěcena betlémským nevinňátkům povražděným Herodem. Jejich jedinou „vinou“ bylo, že se narodila v Bet-lechemu – „domě chleba“, jenž sestoupil z nebes. I český národ byl oloupen o život Boží, těmi kdo nechtěli dovolit, aby slovo Boží přebývalo mezi námi v celém svém bohatství.

Po deseti letech nacházejí zbožní staroměstští občané do Betléma vhodného kazatele: mladého obráceného kněze a univerzitního mistra, v němž hořelo Milíčovo nadšení pro slovo Boží. Během Husovy kazatelské služby nastalo opět intenzivní napětí a tření mezi duchem Kristovým a duchem tohoto světa. Hus je osočován a obviňován z herezí. Není ale likvidován hned. Podporován českým králem, šlechtou i širokými lidovými vrstvami vede se svými představenými spor o zákon Kristův před očima celého národa i celé Evropy po dobu sedmi let. Potom je monstrproces s Husem završen jeho upálením. Protest proti upálení mistra Jana Husa podepsalo (2. září 1415) 452 českých šlechticů. Koncil je také všechny označil za bludaře a vyzval k odvolání jejich postoje a odsouzení Husa jako kacíře (24. února 1416). V opačném případě měli být „napravení“ ohněm a mečem.

V srdci českého národa na přelomu 14. a 15. st. hořel ten oheň Ducha svatého, kterého se západnímu křesťanství nedostávalo. Římští preláti, ale nepřišli a neřekli: „dejte nám olej, protože naše lampy dohasínají“. Oni dobře věděli, že tento olej se nedá dělit s tím, kdo ho měl a promrhal. Proto raději šli a nutili ty „moudré panny“ v Čechách, které znaly Písmo lépe než oni sami: zhasněte své lampy a vylijte svůj olej na zem, aby ženich nedal přednost vám před námi! A jinak to ani být nemůže, protože Boží život si zachová jen ten, kdo je ochoten pro něj ztratit ten pozemský.

Husovi následovníci, utrakvisté, pokračují pak v opozici vůči oficiální hierarchii po celá dvě staletí. Po celou tu dobu si zachovali všechny hlavní pravdy katolické víry i liturgické zvyklosti. Po Bílé hoře, v období rekatolizace, dávají někteří z nich své děti do jezuitských škol. Utrakvisté pak splývají s oficiální katolickou církví.³ Čechové už ale navždy zůstávají poznamenáni tou tolik bolestnou i drahocennou zkušeností boje proti duchu církevního pokrytectví, na němž se tak jedinečným způsobem odhaluje zkaženost lidského srdce. Jediný způsob, jak se od toho démonského v nás uchránit, je udělat to, co Hus: Věřit, učit a hlásat Boží evangelium a být připraven dát za ně život.

A tak vše, co bylo a bude o Husovi napsáno, je v posledku bezcenný brak, pokud v tom není duch svědectví a mučednictví, duch lásky Kristovy, bez níž člověku neprospěje, ani to, kdyby sám sebe vydal k upálení. (1 Kor 13,3) Jen ten, kdo zanícen touto nadpřirozenou Boží láskou touží dát svůj život pro Krista a jeho evangelium, má co říct k tomu, zda byla Husova oběť před Bohem ohavnou anebo Bohu nanejvýš příjemnou a milou!

Nač Husův podrobný životopis

Jako konzervativně vychovaného katolíka mně už v dětství naučili, že Hus byl bludař, nepřítel církve a Krista. „Důkazem“ jeho kacířské nepravosti bylo, že prý vyvolal strašné krveprolití a pronásledování kněží a řeholníků – husitské války. Kostnický koncil ho prý odsoudil za tři jeho hlavní bludy:

- Remanence, tedy tvrzení, že v Nejsvětější svátosti je sice po proměnění přítomno Kristovo tělo, ale zůstává tam zároveň i chléb.

- Tvrzení, že kněz ve stavu těžkého hříchu, neplatně slouží mši sv., rozhřešuje atd.

- A třetím bludem je, že nikdo, kdo se nachází v těžkém hříchu, nemá úřad, ani církevní ani světský.

³ POLC, s. 16.

S těmito tzv. Husovými bludy jsem jako katolík nesouhlasil a dodnes nesouhlasím a odmítám je! Jako pravověrný katolík rovněž odmítám všechny omyly protestantizmu, vyznávám sedm svátostí, včetně kněžství a z něho plynoucího hierarchického uspořádání církve, vyznávám samotným Kristem Pánem ustanovený primát apoštola Petra a jeho nástupců i všechny další pravdy katolické víry!

Za nejlepší studii Husovy kauzy z katolického pohledu je dodnes považována kniha Dr. Jana Sedláka M. Jan Hus z r. 1915. Aspoň to tvrdí všichni, kdo o Husovi píší: katolíci, protestanti i ateisté. Tím ale jako by všichni jedním dechem řekli, že onen „katolický pohled“ spočívá vlastně v systematickém zkreslování skutečnosti. Právě toho se totiž Sedlák dopouští. „Přes jeho vědeckou erudici a znalosti se mu nepodařilo vymanit se z předpojatosti. Husa dosti často očerňoval. Jako nejlepší příklad může sloužit Sedlákovu hodnocení kázání o Eucharistii, která Hus vyslovil v roce 1411. Tato kázání jsou dokonalým vyjádřením katolické doktríny. Sedlák to rozpoznal. Napsal, že si jako taková žádnou hanu nezaslouží. Kdyby byla vyslovena někým jiným než Husem, neměl by o jejich ortodoxii žádné pochybnosti. Jelikož ale jsou to kázání Husova, nemohou nebyť kacířská...“⁴

Pro toho, kdo miluje pravdu, je studium Husa nečekaně napínavým dobrodružstvím. Četba jeho spisů a autentických svědectví o něm nás znovu a znovu přesvědčuje o Husově pravověrnosti. Ani jeden ze tří výše vzpomenutých bludů Hus nikdy nezastával! Rozhodně nebyl zatvzrelým kacířem! Církev je neomylná pouze ve věcech víry a mravů. To zda Hus oněm teším, z nichž ho obvinili a za něž ho odsoudili, skutečně učil, to se oblasti učení o víře a mravech netýká.

Jeden z kardinálů v Kostnici Husovi řekl: „I kdyby ti koncil nařídil prohlásit, že máš jen jedno oko, a ty bys věděl, že máš oči dvě, jsi povinen koncil poslechnout a zapřísahat se, že máš jedno oko.“ To je ale strašný omyl a zvrácenost: Pokud papež vyhlásí, že jedna a jedna jsou

⁴ VOOGHT (1), s. 1.

tři, nestává se to pravdou, pouze tím zveřejní svou hloupost. Pokud hlásá falešné evangelium o alternativních cestách spásy bez Ježíše Krista a bez pravdivého pokání, pouze tím zveřejňuje, že sám není křesťanem ani papežem.

Husinec

Životopisná data

Jan Hus se narodil 6. července 1369 v Husinci v Jižních Čechách.⁵ Pocházel z chudých poměrů a měl několik sourozenců. Už ve věku dospívání odešel na studia do Prahy, kde si vydělával na živobytí zpíváním a přísluhováním v kostele. V září 1393 se stává bakalářem na fakultě svobodných umění a v lednu 1396 mistrem na této fakultě. Krátce nato bakalářem teologie. Na přelomu 1397-8 je členem poselstva Václava IV. do Frankfurtu a Remeše, kde Václav IV. jednal s francouzským králem o odstranění dvojpažeství. V činnosti na univerzitě ale pokračuje, je ustanovován do různých funkcí. Roku 1400 přijímá kněžské svěcení. V zimním semestru 1401/1402 je děkanem fakulty svobodných umění a v dalším zimním semestru 1402/1403

⁵ TOMEK s. 433.; Většinou se uvádí r. 1370 nebo 1371.

prorektorem univerzity.⁶ Dne 14. března 1402 je jmenován správcem Betlémské kaple. Už tehdy je pokládán za vůdčí osobnost českého reformního hnutí.

R. 1408 se aktivně účastní odporu české části univerzity proti odsouzení 45 Viklefových článků. V r. 1409 má hlavní zásluhu na změně univerzitního řádu v prospěch českého národa⁷ a zároveň podporuje Václava IV. v neutralitě vůči dvěma soupeřícím papežům – římskému a avignonskému – což pražský arcibiskup chápe, jako vypovězení poslušnosti. Dne 20. října 1409 je zvolen rektorem, je tak prvním zvoleným rektorem reformované univerzity. V té době právě dokončuje své přednášky o Sentencích Petra Lombardského na teologické fakultě a tím dostává titul hotový bakalář teologie, tedy kandidát doktorství.⁸ Doktorátu z teologie už ale, kvůli zmatkům na univerzitě, nedosáhne. V r. 1410 se odvolává k papeži proti zákazu kázání v kaplích a arcibiskupovu rozhodnutí pálit Viklefovy knihy a pražský arcibiskup jej za tento krok 18. července 1410 exkomunikuje. Na jaře 1411 je exkomunikován i papežem, za to, že se nedostavil před jeho soud. V červnu toho roku byl kvůli tomu vyhlášen interdikt nad Prahou. Hus podporován Václavem IV. nadále káže. V květnu 1412 vystupuje proti prodeji odpustků přispívajících na válku papeže Jana XXIII. proti neapolskému králi. Tím dočasně ztrácí podporu krále. Je mu ukládáno o život. V říjnu 1412 odchází z Prahy. Pobývá na Kozím hrádku a potom na hradě Krakovec u Rakovníka. V říjnu 1414 odjíždí s ujištěním o ochraně králem Zikmundem do Kostnice, aby se obhájil před ekumenickým koncilem. Zde je 28. 11. 1415 uvězněn. Čelí obviněním z viklefského kacířství. Začátkem června 1415 jsou mu poskytnuta tři veřejná slyšení před koncilem. Dne 1. července definitivně odmítá odvolat předložené články a 6. července je odsouzen a za branami Kostnice upálen.

⁶ KEJŘ J., Jan Hus známý i neznámý, s. 27.

⁷ Univerzita se dělila na 4 národy český, polský, bavorský a saský.

⁸ FLAJŠHANS III., s. 5.

Začátky

Studia

Na dobu svých prvních studií, vzpomínal Hus slovy: „Vyznávám svou zlou žádost, že když jsem byl žáčkem, toužil jsem, abych byl brzo knězem, abych tak měl dobré živobytí a oděv, a aby si mně lidé vážili. Ale tu zlou žádost jsem poznal, když jsem porozuměl Písmu.“⁹ Ta slova se týkají jeho nižších studií, která musel konat na některé farní škole v Praze nebo snad ještě v Prachaticích. Na univerzitě byli studenti povinni bydlet u některého mistra. Husovým profesorem byl asi M. Matěj z Mýta, od něhož je dochována část výkladu žalmů. Také se zachoval traktát Proti čtyřem artikulům pražským, jehož autor Jan z Prahy v něm vzpomíná na společná studia s Husem. Odsud víme, že Hus patřil do skupiny pěti studentů, která vynikala horlivostí v zbožnosti i studiu. Bydleli spolu. Byli to: Marek z Hradce – starší než Hus, ale pomalejší v studiích, Jakoubek ze stříbra, mladší a ohnivý Jeroným z Prahy a Jan z Prahy, autor vzpomenutého traktátu. Ten se pak stal premonstrátem na Strahově pod jménem Jeroným, za Husitských válek odešel do Polska, kde byl zpovědníkem krále a po mnohých misionářských cestách zemřel jako benediktýnský kající v pověsti svatosti v Benátkách r. 1440.¹⁰ Tato skupina studentů artistické fakulty náležela k burze při koleji krále Václava, která stála na Ovocném trhu.¹¹

V r. 1393 – ve svých 24 letech – je Hus v Praze svědkem události kolem milostivého léta a zavraždění Jana z Nepomuku. Tehdy vyvrcholil spor arcibiskupa Jana z Jenštejna s Václavem IV. o

⁹ Knížky o svatokupectví VI. F.

¹⁰ MJH, Flajšhans, s. 64.

¹¹ J. Bidlo, Čeští emigranti v Praze, In: Časopis Musea Království českého, 1885, s. 246, pozn. 39.

kompetence v souzení duchovních a uvalování klateb na královské úředníky. Spor skončil mučením a zavražděním arcibiskupova generálního vikáře Jana z Pomuku – sv. Jana Nepomuckého. Také student Jan z Husince si vykonal pobožnost pro získání odpustků. Aby dosáhl vzácného odpustku, dal za něj jediné 4 groše, které tehdy měl, a musel potom nějaký čas zůstat o suchém chlebu

Jan Hus je v Praze ovlivněn kazateli z řad žáků Jana Milíče z Kroměříže. Pravděpodobně znal Matěje z Janova.¹² Jako pouhý bakalář filozofie nesměl první dva roky přednášet své mínění, ale pouze spisy doktorů pražských, pařížských, oxfordských atd. Hus si, jak známo, oblíbil oxfordského učitele Viklefa.¹³ Byl to výběr z omezeného sortimentu. Jedním z důvodů jeho volby bylo, že byl, stejně jako Viklef, kritický k aristotelské filozofii, která byla tehdy v módě zvláště v Paříži a na německých univerzitách. Už jako mistr svobodných umění si udělal opis Viklefových filozofických spisů. Tento Husův rukopis se dochoval. Jsou v něm různé poznámky v češtině, které jeho antipatie k Aristotelovi prozrazují. Na konec knížky připsal: „30. 9. 1398 v den Jeronýma Slovana, rukou Husa z Husince. Amen, tak Bóh daj!“¹⁴

rok 1400

Kněžství

Dne 3. dubna 1400 je Hus vysvěcen na jáhna, v matrice jáhnů je zapsán, jako Jan Michalův z Husince. Ještě téhož roku se stává knězem. Pravděpodobně v prosinci, kdy se matrika ztratila. V prvním období po svém vysvěcení kázával Hus v kostele sv. Michaela na Starém Městě. Tento kostel stojí dodnes, je asi 100 m naproti staroměstskému orloji za

¹² Matěj z Janova napsal osobní svědectví o Janu Milíčovi, zemřel r. 1394 v Praze.

¹³ Viklef (1324-1384) měl pověst vysoce morálního člověka. Jeho ostrá kritika papežství souvisela s finanční politikou avignonského papežského dvora vůči Anglii. Až papežský rozkol r. 1378 ho vedl k úplnému odmítnutí papežství a kritice katolické nauky o svátostech. V tom ho Hus nikdy nenásledoval. FLAJŠHANS II., s. 269-270

¹⁴ MJH, Flajšhans, s. 81.

zástavbou domů. Po r. 1990 ho Hlavní město Praha prodalo do soukromého vlastnictví a nyní je zde jakýsi klub na způsob nevěstince. Tehdy tu byl farářem jakýsi Bernard řeholník Zderazského kláštera. Hus ho v jednom dopise z r. 1413 nazývá „největším nepřitelem Božího slova“. V té době mezi roky 1400 a 1402 zde ale farář Bernard Husovi umožňoval kázat. Při setkáních na faře vedli i s dalšími duchovními přátelské debaty. Často docházelo k živé výměně názorů. Hus už tehdy důrazně kritizoval panující církevní pořádek. Farář Bernard naopak stávající systém hájil.

Rozhovory o stavu duchovenstva

Jednou pozval svatomichalský farář na nedělní oběd i váženého staroměstského občana Kříže Kramáře a několik dalších kněží. Byl tu i mladý mistr Hus. Pan Kříž byl spoluzakladatelem Betlémské kaple. Farář Bernard nadhodil téma, které ho nejvíc trápilo:

„Hodně se teď mluví o tom Štěpánovi z Kolína, prý na jeho kázání do té vaší kaple chodí tisíce Čechů. Všude se mluví o tom jeho hřímání proti farářům a zhýralým duchovním. Já si myslím, že zlepšit morálku duchovenstva je možno jen zavedením ústavů pro výchovu kněžského dorostu.“

Pan Kříž mu odpověděl: „Vždyť už kazatel Milíč tu založil Jeruzalém, kde vychovával na tři stovky studentů teologie a dobře víte, jak to dopadlo, jeho Jeruzalém byl pro nenávisť pražských farářů srovnán se zemí a žáci rozehnáni.“

Farář Bernard na to: „No samozřejmě, takový ústav pro výchovu kněží přece nemůže vést nějaký potulný kazatel, ale musí být zřízen úředně arcibiskupem.“

Hus se ujal slova: „Podívejte se, život duchovního je plný nespravedlnosti. Vyšší duchovní mají vlivné společenské postavení a velmi nadbytečné příjmy. Zástupy nižšího duchovenstva žijí naopak na hranici bídy. Faráři si sami volí pomocné kněze. Nové kněze svěťí biskup bez ohledu na to, jestli budou mít kde sloužit a z čeho žít.

Kostely jsou materiálně závislé na svých patronech, kteří dosazují kněze, jakého chtějí. Tito donátoři mají podací právo, takže oni navrhuji, kým má být místo obsazeno. Podací právo není materiální věc, ale je to duchovní moc. Patron je tedy povinen se postarat, aby almužna, kterou dali jeho předkové církvi, sloužila Bohu, tím, že ji bude spravovat horlivý kněz. Výnos z obročí nepatří knězi jako jeho soukromé vlastnictví. Má si z něj vzít jen, co nutně potřebuje na živobytí a z ostatního podporovat chudé. Je to přeci almužna, kterou zakladatel obročí věnoval se zbožným úmyslem, aby se z jeho daru sloužilo Bohu. Ale patroni často nechávají pro kostel či kapli založenou svými předky vysvětit někoho ze svého služebnictva nebo rodiny. Tím se velmi rozmáhá simonie, to je blud, do kterého upadl Šimon mág. Ten si myslel, že je možno získat Boží dar za peníze. Ale sv. Petr mu řekl: tvé peníze ať jsou zatraceny i s tebou.“ (Sk 8,2)

Farář Bernard na to: „A právě proto se biskupové už dávno usilují převést podací právo všech kostelů na sebe. A aby se nevedly spory, komu podací náleží, bere je na sebe papež, kterému se samozřejmě musí platit za vystavení jmenovacích listin.“

Hus se na něj podíval a pokračoval ve svém výkladu: „Provizní systém papežské kurie je hlavní příčinou nepořádku v církvi. Ta uděluje benefícia cizozemcům a na domácí duchovní se nedostává far. Od přesídlení do Avignonu hledá kurie vždy nové zdroje příjmů. Proto žádá annaty, fructus medii temporis, prokurace a vyhrazuje si obsazování nejen větších beneficií, biskupství a opatství, nýbrž i far v celém křesťanském světě. Žadatelům jsou úřady přidělovány za peníze často i dopředu, dřív než byly uprázdněny. Přestává snad svatokupecké kacířství být kacířstvím, když se ho dopouští papež? Vždyť poplatky za vystavení jmenovací listiny jsou už samy o sobě svatokupectví, protože se ve skutečnosti neplatí jen za vydání dokumentu, ale za udělení úřadu. Někdy ten, kdo má na úřad nárok podle původního pořádku, nechce ustoupit tomu, kdo úřad získal tzv. apoštolskou provizí. Jindy papež vydá listinu, kterou udělí úřad někomu dalšímu a zruší předešlé udělení,

tak, že ten, kdo si zaplatil, nestihne do úřadu ani nastoupit. Nejhorší však je, že se tím domácím kněžím znemožňuje domoci se úřadu, a že se obsazování odnímá biskupovi, jenž přece může spíše posoudit schopnost kandidátovu než vzdálená kurie. Pak není co se divit, že Apoštolský stolec je všeobecně pokládán za sídlo lakoty, svatokupectví a prodejnosti. Kdo má brát vážně církevní tresty, když si jimi kurie vymáhá zajištění svých zisků, místo aby trestala hříšníky a skutečné kacíře?!“

Jiný z kněží mu namítl: „Ale náš arcibiskup Arnošt z Pardubic vydal přeci důkladná statuta, která musí každý farář mít. Tam je upravena celá disciplína církevního života a duchovní právo. Je tam nařízeno vyplenění starých zlořádů, kouzel a pověr, hry v kostky na štědrý večer a jindy, lichvy, kněžského souložnictví, svatokupectví a všechno, o čem tady mluvíte. Není tedy potřeba kázat lidem o hříších kněží a uvádět je do nepokoje a zmatku. Arcibiskupský úřad sám důkladně dbá o obnovu kněžstva a celé církve.“

Hus se usmál a poznamenal: „Ale skutečnost je trochu jiná, než to co je v arcibiskupských dokumentech. Ve skutečnosti jsou kárání a trestání jen dobří a horliví kněží a občas, dvakrát třikrát do roka je potrestán nějaký kněz – zloděj či smilník. A jaký je to trest? Zaplatí svatokupeckou pokutu a může si hřešit dál. A ti největší zhýralci, na ty nikdo nemá, ty arcijáhni (vizitátoři) a oficiálové nestíhají, a tím samým i oni svatokupčí. Nestíhat veřejný hřích kněze pro zisk či ze strachu před jeho mstou, to je strašné svatokupectví.“

A ten kněz na to: „Ale i špatný kněz může přece dobře kázat a svátosti jím udílené jsou také platné.“¹⁵

A Hus na to: „Ano, ale svým životem zase ničí to dobré, co udělal.“

Farář Bernard nahněvaně zvolal: „Všichni jste tu, vidím, moudří, ale jaké je z toho východisko, to nikdo neví!“

¹⁵ Teorie o tom, že i nejhříšnější kněz je lepší než nejlepší laik atd. hlásala otevřeně např. příručka „Hvězda kněží“. Po té však inkvizitoři nepátrali ani nebyla veřejně pálena. Viz FLAJŠHANS I., s. 27.

Na to se ozval pan Kříž: „Četl jsem nedávno jeden spis, který, zdá se, radí, jak zastavit tuto zkázu církve. Autor říká, že je nejvyšší čas uhasit oheň, který už církev spaluje. To je na prvním místě povinností Apoštolského stolce, jenž jest základem a hlavou celé církve, matkou a učitelkou všech věřících. Ale tam – jak tvrdí autor spisku - jeví se veliká nedbalost. Věci duchovní se zanedbávají, nekárají se zlořády, nedbá se o nápravu. Všichni se starají jen o obsazování úřadů. A přece to vyhrazení obsazování úřadů papeži se nestalo po právu, nýbrž lstně, ba podvodně, a je na velikou škodu církve. Apoštolský stolec nemůže znát okolnosti, osoby a místo lépe než biskupové. A trpí tím úřad i uchazeči. Duchovní usilují, aby dostali provisní listy, roste v nich ctižádost a lakota, vznikají sváry a zápletky, a úřady dostávají lidé neschopní pro Boží dílo. Vzniká z toho pohoršení a neúcta k Apoštolskému stolci. Jaké je řešení? Ať se jmenovací listiny nedávají před uprázdněním úřadu a jmenování ať se ponechá biskupům. Papežská kurie ať se stará, aby byli jmenováni dobří biskupové a nehodné ať odstraní.“

Farář Bernard ho přerušil: „Ale tím by kurie pozbyla cti a příjmů.“

Kříž klidně pokračoval: „Čest veškerou, jak ukazuje autor spisu, nutno vzdávat apoštolskému stolci, ale z důvodů vyšších, ne pro zisk nebo ze strachu. Takto je u kurie vše nakaženo svatokupectvím, neboť všichni oficiálové a všichni, kteří jakkoli spolupůsobí, dopouštějí se simonie a uchazeči jsou nuceni svatokupčit.“

Farář Bernard znovu namítal: „Ale papež je přece nejsvětější otec a nemůže se dopustit svatokupectví. To, co se mu platí, platí se mu za práci. On je pánem nad celou církví a nad celým světem. Všechno je jeho. Jak tedy můžeš říct, že mu někdo něco platí. Papež vždy bere jen ze svého.“

Pan Kříž na to: „To že je pánem nad celou církví, to je sice pravda, ale jeho panství je pouze náměstné, a proto je vázán zákonem Kristovým. Je povinen si počínat ku prospěchu církve a ne k její škodě. Stejně neomluvitelné je prodávání odpustků, i když jsou platné. Duchovní jsou povinni v tom papeži odporovat a zabránit tomuto

jednání. To není žádnou neposlušností a vzdorem proti církvi, naopak takový oprávněný odpor je pravou poslušností Kristu, který je skutečnou hlavou církve a papež jen jeho náměstkem.“

Farář Bernard už neměl po ruce další námítky, ale bylo vidět, že s vysvětlením není spokojen. Dodal posměšně: „Vidím, že vy byste v té vaší kapli mohl kázat sám.“ A dal najevo, že už oběd skončil.¹⁶

* * *

Jan Hus se účastnil mnoha podobných debat. Byl konfrontován s velmi protichůdnými pohledy na církev, lidský život a celý svět. Porozuměl smyslu evangelia a našel drahocennou perlu v něm ukrytou. Setkal se s čistou Boží láskou a působením Božího Ducha v životě mnoha upřímných Čechů, laiků i kněží. Vnímal nesmírnou sílu Božího slova hlásaného Miličovými žáky a pokračovateli. Byl začínajícím vysokoškolským učitelem a knězem a poznal, že tato moc Božího slova může skrze upřímné Čechy změnit tvář světa.

* * *

rok 1401

Vlastenecký kazatel

Protože Václav IV. odmítal uznat své sesazení z říšského trůnu,¹⁷ oblehla v červnu a červenci 1401 říšská vojska Prahu. I v samotném městě se němečtí mistři netajili tím, že jsou s nepřítelem. V této době, kdy z pražských věží bylo vidět požáry vesnic a strážné ohně v táboře Němců, v těchto horoucích dnech vystoupil Hus na kazatelnu a burcoval k boji ohnivými slovy. Litoval ukrutností páchaných nad ubohým

¹⁶ K obsahu rozhovoru viz SEDLÁK s. 27 až 34. Realita byla dost jiná, než vykresluje Sedlák. Srov. např. dokument z vizitace arcijáhna Pavla z Janovic z r. 1379. Mluví o něm MJH, Flajšhans, s. 61.

¹⁷ Václav IV. byl 20. 8. 1400 sesazen z římského trůnu. Na jeho místo byl zvolen Ruprecht Falcký (řečený Klem). V únoru 1402 jmenoval Václav IV. svého bratra, uherského krále Zikmunda, správcem Českého království za slíbenou pomoc v úsilí o dosažení císařské koruny. V březnu 1402 zajal Zikmund Václava IV. a přes rok ho věznil ve Vídni.

selským lidem, vyzýval k obraně a říkal: „*V tomto jsou Čechové bídňější nežli psi a hadi, protože pes hájí lůžka, na němž leží, a kdyby jiný pes ho chtěl odehnat, bojoval by s ním a stejně tak i had. Nás však Němci utiskují a zabírají úřady v Čechách a my mlčíme. Čechové v Království českém podle zákonů, ano podle zákona Božího, a podle přirozeného pudu mají být první v úřadech, jako Francouzi v Království francouzském a Němci v zemích svých.*“¹⁸

rok 1402

Betlém

Kříž Kramář byl spoluzakladatelem Betlémské kaple a mněl podací právo ke jmenování jejího nového kazatele. Vybral si právě Husa. Hus byl do Betléma jmenován 14. března 1402, dekretem, který podpisem stvrdil Ojří, vikář arcibiskupa Olbrama. Je to v době, kdy se Václav IV. podruhé dostává do zajetí svého bratra Zikmunda. Čas politických zmatků se stal vhodnou příležitostí, aby se kaple, založená před deseti lety za podobně pohnutých okolností, nyní stala opevněnou baštou českých reformistů. Z koleje královny Hedviky (založené r. 1397) se de facto stala studentská burza přivtělená k Betlému. Nadání Betlémské kaple postupně rostla. Když tam r. 1402 Hus přichází, už jsou zde dva kazatelé a oltářník, chudý kněz Matěj, který byl velmi oblíben u prostého pražského lidu. V tomtéž roce byl Hus na půl roku zvolen prorektorem univerzity. Stává se hlavou českého reformního hnutí, které povstalo působením Konráda Waldhausera, Jana Milíče z Kroměříže, Matěje z Janova a Tomáše ze Štítného. R. 1403 daruje pak bohaté Bratrstvo obruče českému univerzitnímu národu kapli Božího hrobu na Karlově nám., která je spojena s bohatými příjmy. To jsou některé z okolností, které umožnili vznik silného reformního hnutí v řadách českého duchovenstva. To však muselo vzbudit i silný odpor.

¹⁸ MJH, Flajšhans, s. 88.

Betlémská kaple

* * *

Betlémská kaple stojí v bezprostřední blízkosti rozbořeného Milíčova Jeruzaléma. Husovi posluchači nejsou pole neorané! Žízň po Božím slovu „jak vyprahlá, žiznivá, bezvodá zemně.“ Oni svou upřímnou vírou do velké míry kazatele Husa formují. „Jiný rozsévá a jiný žne.“ Díky těm, kdo rozsévají, bude moci Hus dotáhnout své misijní dílo až k vrcholu apoštolského působení – k mučednictví. Svět je pokládá za bláznovství, za zmaření sil, plýtvání materiálem, ale „učedník není nad Mistra“. Ani sám Boží Syn nemohl pro ztracené lidstvo vykonat víc. Pán Ježíš po tříletém kázání obětoval svůj život na dřevě kříže. Na jeho příklad neúnavného kázání – vždy a všude – se kazatel Hus často odvolává.

Husova kázání vedla k praktické a velmi hluboké zbožnosti. Jednoduchým a poutavým způsobem vysvětloval nejzákladnější pravdy

křesťanské víry. Káral naopak různé formy falešné zbožnosti a nezdravé názory, které od pravé evangelijní víry odváděly. Někteří kněží v té době kázali: „*Moc kněze je tak veliká, že kdykoliv chce, může stvořit Boha neboli Boží tělo.*“ Jindy říkali: „*Kněz je důstojnější než Matka Boží, protože ona Boha jen jedenkrát porodila, ale kněz tvoří Boží tělo při každé mši.*“ Jiný kněz kázal: „*My kněží odpouštíme hříchy, kdy chceme, a když nechceme, neodpustíme. Koho chceme, posíláme do nebe, a koho chceme do pekla.*“ Hus proti tomu kázal: „*Hříchy neodpouští kněz, ale Bůh skrze kněze. Za určitých okolností je možno dosáhnout odpuštění i bez kněžského rozhřešení.*“ Praxe byla bohužel taková, že kdo zaplatil, dostal rozhřešení. Hus ale vysvětloval: „*Rozhřešení bez upřímné lítosti, bez úmyslu polepšit se a bez zadostiučinění, je neplatné. K čemu je člověku, že za sebe nechá sloužit i tisíc mší? Bez lásky k Bohu nade vše a k bližnímu jako sebe samému, není spása!*“¹⁹ Na rozdíl od Viklefa uznával Hus, kromě nadevše drahého psaného Božího slova, také ústní podání církve. Ve svých kázáních a spisech často cituje církevní otce. Na svaté církevní učitele se bude odvolávat dokonce i za branami města Kostnice několik okamžiků před svou smrtí.

* * *

rok 1403

45 Viklefových článků

Na jaře r. 1403 se rektorem univerzity stal Walter Harraser bavorské národnosti. Za něho začal v Praze veřejný spor o Viklefovy spisy. Jakýsi pražský mistr Jan Hübner prošel známé Viklefovy spisy a k 24 článkům odsouzeným londýnskou synodou přidal dalších 21, které rovněž označil za bludné. Těchto 45 tzv. Viklefových článků se od té doby stalo nástrojem na obviňování a potírání českých reformistů. Dne 28. května 1403 se kvůli 45 článkům konala schůze univerzity. Zde

¹⁹ Viz Husův spis proti šesti bludům zde v kap. „Husovy písemnosti“.

mnozí prohlašovali, že se jim články zdají vytržené z kontextu a že se jim dává jiný smysl, než v knihách mají. Dobře totiž věděli, že u Viklefa, stejně jako u Milíče, Janova a potom i Husa, byl prvořadým boj proti svatokupectví. Viklef později přikročil i ke kritice samotné instituce papežství a tradiční nauky o svátostech. Ale to byl jednak důsledek nehorázného chování papeže vůči anglické církvi a zároveň to zřejmě bylo způsobeno Viklefovým chytráctvím a neochotou trpět pro Boží slovo. Hus ale Viklefa v těchto herezích nikdy nenásledoval.

Mistr Mikuláš z Litomyšle řekl Hübnerovi do očí: „*Ty články jsi z knih vytrhl křivě, nespravedlivě a lživě.*“ Mistr Jan Hus k tomu dodal: „*Takoví knihokazi jsou hodnější upálení, než kaziči šafránu Berlín a Vlaška, kteří byli tady v Praze nedávno upálení.*“ Husův přítel Štěpán Pálec hodil na stůl exemplář jedné Viklefovy knihy a zvolal k celému shromáždění mistrů: „*Kdo chce, ať vstane a mluví proti jednomu slovu z té knihy, a já mu chci oponovat.*“ Potom se ujal slova mistr Stanislav ze Znojma. Odůvodňoval všech 45 článků a svou řeč uzavřel slovy: „*Zdá se, že žádný ze 45 článků není kacířský ani bludný.*“ Někteří starší mistři tím byli tak rozhořčeni, že vyšli ze shromáždění. Potom ale bylo hlasováno a většina odsouhlasila, aby předloženým článkům nikdo neučil, nehlásal a netvrdil je veřejně ani v soukromí.

rok 1404

Hus obrací zločince

Roku 1404 nastoupil v Praze nový arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hazmburka. Krátce na to se Václavovi IV. podařilo uniknout z Vídně, kde ho nechal držet jeho bratr Zikmund, a znovu se ujal vlády v Praze. V čase bojů o trůn se po Čechách rozmohli loupežníci škodící obyvatelstvu. Jedním z nich byl šlechtic Jan Zoul z Ostředka. Ten se zmocnil dvou zámků na řece Sázavě: Hrádku a Dubé a odsud podnikal loupežné výpady. Když se král vrátil do Prahy a poměry se uklidnily, byla proti Zoulovi podniknuta válečná výprava, kterou osobně vedl arcibiskup Zbyněk, jakožto jeden ze zemských hejtmanů. Zoula se

podářilo zajmout okolo svátku sv. Prokopa. Arcibiskup Zbyněk přivedl Zoula s jeho padesáti společníky do Prahy a 9. července je dal všechny pověsit. K popravě je doprovázel Betlémský kazatel mistr Jan Hus, který krvavého zlosyna pohnul k pokání. Zoul se na Husovu radu obrátil k zástupu a zvolal: „*Svatá obci, prosím vás, proste za mne Pána Boha.*“ Snad se odsouzenému dostalo té milosti i na přímluvu sv. Prokopa sázavského.²⁰

Proti falešným zázrakům

V té době se Hus u arcibiskupa dobře zapsal také spisem proti Wilsnackému eucharistickému zázraku. Dodnes se předpokládá, že zázrak byl falešný.²¹

rok 1405

Jakýsi Petr z Cách žijící v Praze měl ochrnutou ruku a vydal se z Prahy na pout' do Wilsnaku, aby si zde vyprosil zázrak uzdravení. Jako obětní dar s sebou přinesl stříbrnou ruku a daroval ji tam kněžím. Uzdraven ovšem nebyl. Protože byl zvědavý, co budou kněží o jeho ruce říkat, zůstal tam ještě tři dni. A co neviděl: Kněz ukazuje jeho stříbrnou ruku z kazatelny a vyhlašuje: „*Slyšte, děti, zázrak! Hle! Jeden muž z Prahy měl chromou ruku a ta ruka byla svatou krví uzdravena. Na svědectví tohoto zázraku obětoval tuto ruku stříbrnou.*“ V tom se ale pan Petr zvedl a zvolal: „*Co lžeš knězi! Podívejte se, moje ruka je chromá, jako dřív.*“ Pražský arcibiskup potom na synodě v létě r. 1405 poutě do Wilsnaku zakázal.

²⁰ Podobných zázraků je zaznamenáno víc. Viz SVATÝ PROKOP DIVOTVŮRCE, např. s. 50. Kromě této válečné výpravy vedl arcibiskup Zbyněk i jinou do Bavorska. Kvůli dobrým vztahům s Václavem IV. bylo pro nového arcibiskupa výhodné podporovat reformní stranu duchovenstva. Krátce po nastoupení do svého úřadu vybidl arcibiskup Zbyněk Jana Husa, aby mu osobně nebo písemně oznámil, jakoukoliv vadu v řízení duchovních věcí, které by si všiml. Hus této výzvy několikrát využil.

²¹ V braniborském městě Wilsnak u Wittenbergu ukazovali kněží načervenalou tekutinu, která se prý objevila při mši sv. na těle Páně.

Madona Svatovítská – obraz věnovaný Janem z Jenštejna

První žaloba proti českým „viklefištům“

Začátkem roku 1405 zaslali nějací pražští kněží stížnost papeži, že se v Českém království šíří Viklefovy bludy. Protože církev tehdy měla dva papeže, jejich vzájemné soupeření ještě zvyšovalo horlivost papežského dvora v starosti o „vymýcení bludů“. Už 24. června 1405 vydal papež Inocenc VII. bulu adresovanou pražskému arcibiskupovi, ve které ho napomínal, aby nelenil a tyto bludy vymýtil. Hus byl počítán do tábora viklefištů, ale mezi nimi patřil mezi nejumírněnější a proti Viklefovým bludům se výslovně vymezoval.²² Arcibiskup byl nucen konat, ale jeho náklonnost k Husovi se tím neskončila. Nadále využíval jeho služeb.

²² Viz CHADIMA, s. 178 a násl.

Vzorem kněží

Synodální kázání, říjen 1405

V říjnu 1405, tedy čtyři měsíce po vydání papežské buly proti viklefským bludům v Českém království, byl Hus pověřen kázáním na diecézní synodě.²³ Pověření kázat na této synodě, bylo určitým vyznamenáním před všemi kněžími diecéze. Kazatel byl dán arcibiskupem za vzor. Za téma si Hus zvolil slova evangelia: „Miluj Pána Boha svého.“ V úvodu kázání vroucnými slovy vzýval pomoc Ducha svatého:

„Utvrd' mne tedy, Bože, Duchem svým, bez něhož hlasy na prázdno vyznívají a srdce zůstávají suchá. Když však je přítomen tvůj sladký Duch, svlažující srdce, naplňuje je rozumem a očišťuje od hříchu. Neboť kdo očišťuje srdce pokorných, ne-li Duch sedmitvárný? Kdo poučuje srdce prostých, ne-li ten, kterého poslal jednorozený Syn Boží od Otce, aby naučil prosté rybáře veškeré pravdě potřebné církvi?“

Potom rozebíral různé významy slova církev a mluvil podrobně o povinnostech tří křesťanských stavů: poddaných, světských pánů a kněží. Kněžský stav je nejdůstojnější a jeho hříchy jsou proto nejstrašnější. Na závěr kázání Hus zvolal:

*„Kněžstvo se před očima lidu nestydatě poraňuje hříchem, ránu nosí veřejně, ale očišťující lék na hřích zavrhuje, **jsouce jaksí smyslů zbavené a šílené.** Ó duchovní, nečiň tak, ale obměkči srdce tvrdé, strp léčení své rány, přijmi lék uzdravujícího slova; i bude ti nalito oleje lásky a budeš milovat Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vši duše své a ze vši mysli své, s pomocí Ježíše Krista, Pána Boha věčného, člověka narozeného z Panny, požehnaného na věky věků. Amen.“²⁴*

²³ Synody diecézního duchovenstva se v Praze konaly dvakrát do roka: O sv. Vítu (15. 6.) a o sv. Lukáši (18. 10)

²⁴ SEDLÁK s. 119. Celý text v češtině: FLAJŠHANS I., s. 143-159.

Bludy Stanislava a Pálče

Vyšetřování viklefských bludů, které arcibiskup začal, se ale protentokrát dotklo některých Husových přátel, konkrétně Stanislava ze Znojma a Štěpána Pálče, kteří byli v obhajování Viklefových názorů daleko radikálnější než Hus sám. Stanislav napsal traktát obhajující Viklefovo učení o Eucharistii. Zveřejnil ho diktováním ve své komnatě v Karlově koleji dne 9. února 1406. Husův spolukazatel v Betlémské kapli Jan Štěkna udal Stanislavův traktát u arcibiskupského úřadu jako bludný. Stanislav se nejdřív vychloubal: „*Štěkna mě ještě bude muset odprosit na kolenou.*“ Když mu ale přišlo předvolání z arcibiskupství, se strachem se dostavil k vyšetřování a pod přísahou prohlásil: „*Ten traktát, který jsem psal, není ještě dokončený. Chybí mu druhá část proti remanenci. Nevím, jak se traktát dostal na veřejnost.*“²⁵

Na červnové synodě v r. 1406 vydal arcibiskup rozkaz, aby kněží o Svátosti oltární výslovně učili, že po posvěcení hostie v ní nezůstává nic než tělo Kristovo a po posvěcení kalicha v něm není nic než Kristova krev. Vyhledávání a vyšetřování tzv. viklefstů tak pokračovalo i v letech 1406 a 1407.²⁶ Ani tehdy ale arcibiskupova náklonnost vůči Husovi neskončila.

Boje o Viklefa

Druhá žaloba proti českým „viklefstům“

Dne 30. listopadu 1406 byl v Římě zvolen nový papež Řehoř XII. Na něj se jménem německých mistrů pražské univerzity obrátil Ludolf Majsterman se stížností, že v Čechách jsou sektáři, kteří podle Viklefova příkladu bludně smýšlejí o Nejsvětější svátosti. Zvláště byl obviněn Stanislav ze Znojma, že svým traktátem o Eucharistii zavinil šíření

²⁵ SEDLÁK s. 110-111.

²⁶ Vyšetřování kaplan Kříže Kramáře, kožešník Abrahám, nějaký Zikmund a další.

remanentního bludu a bylo vysloveno, že sám král hájí některé sektářské duchovní proti církevnímu právu. Pomlouvači, kteří znali hrdost Václava IV. a historii jeho sporů s Janem z Jenštějna, použili papeže k obnovení sporu mezi králem a arcibiskupem. I Řehoř XII. napomenul arcibiskupa Zbyňka, aby nelenil a vyplenil v Českém království nebezpečné bludy. Václav IV. se skutečně nechal popudit k velikému hněvu a prohlásil: „*Jde o nařčení mé osoby a celého Českého království. Arcibiskup musí provést náležité vyšetřování, k očistění mého království. Já budu trestat, třeba i upálením, každého, kdo bude skutečně usvědčen z kacířství.*“

rok 1407

Synodální kázání, říjen 1407

Hus ale stále oficiálně působil a požíval velké úcty lidu i některých duchovních. Na synodě konané 18. října 1407 byl znovu pověřen kázáním. Kdo se setkal s proradností a záłudností církevních farizeů, nebude mu cizí předpoklad, že Husovi největší nepřátelé přáli tomu, aby právě on na synodě kázal. Zbožný kněz Hus nebyl přirozeně tak vypočítavý jako jeho bezbožní nepřátelé. Hus jistě věděl, že mnoho kněží je tak zatvrzelých v zbožňování světa a své osoby, že udělají všechno, aby odstranili prorocký hlas. Jejich myšlení mu ale bylo tak odporové, že vnitřně odmítal přemýšlet o jejich úmyslech a plánech. Mohl tušit, že to bude jeho poslední synodální kázání. Každopádně se ale odmítl podřídit duchu a atmosféře strachu, tvořené těmi nejbohatšími, nejmocnějšími a nejzvrácenějšími z duchovenstva.

Tentokrát kázal na slova sv. Pavla: „Stůjte tedy opásání kolem beder pravdou, obrnění pancířem spravedlnosti, obuti k pohotové službě evangeliu pokoje.“ (Ef 6,14-15) Husova kritika kněžských nepravostí v tomto kázání přímo graduje. Těžko si představit ještě tvrdší slova. Jakoby skutečně počítal, že to bude jeho poslední řeč ke kněžím diecéze.²⁷ Hned

²⁷Text kázání zde na v kap. „Husovy písemnosti“.

jak domluvil, vystoupil na kazatelnu generální vikář Adam z Nežetic, pronesené kázání pochválil a napomenul duchovní v tomtéž smyslu.

Hus už ale v prelátovu upřímnost nevěřil. Sílu k dalšímu horlení mu dodávali obyčejní studenti a laici. Na jeho kázání v Betlémě jich pravidelně přicházely tisíce. Hrnuli se sem dychtiví po Božím slovu, nikdo je nemusel na kázání nutit, jako faráře na synodu. Praha znovu, jako za časů Milíčových, oplývala veškerým duchovním učením a Boží moudrostí. Získal si velkou náklonnost nejen prostého lidu, ale i velké části šlechticů. Královna Sofie ho jmenovala svým osobním kaplanem a zpovědníkem. Jak později vyzná ve svém osobním dopisu papeži, jeho kázání v Betlémě často osobně navštěvovala.

rok 1408

Vyšetřování „kacířů“ pokračuje

Na naléhání Václava IV., který byl rozhořčen, že jej v Římě očernili jako podporovatele kacířů, začalo v Praze r. 1408 nové vyšetřování, vedené novým generálním vikářem Janem Gbelem. Několik osob bylo znovu obviněno z viklefských bludů a popotahováno před arcibiskupský úřad.

Mračna se začala stahovat! Již 16 let znělo z betlémské kazatelny slovo Boží burcující k radikální reformě církve! Proti kapli samé ani proti Husovi, který tu kázal už šest let, nedošlo zatím k přímým útokům. Ze stupňující se pomlouvačné kampaně bylo ale zřejmé, že kaple jako hlavní centrum reformních snah a její kazatel Hus budou brzy čelit těžkým zkouškám. Kříž Kramář, jediný z dosud žijících zakladatelů Betlémské kaple hledal způsob, jak prodloužit čas, v němž smělo nad Prahou a Českým královstvím slovo Boží svobodně znít. Napsal žádost papeži Řehoři XII., v níž říká: *„Snažně Vás, Vaše svatosti, prosím, aby bylo založení Betlémské kaple, určené ke kázání slova Božího českým jazykem, potvrzeno také z moci papežské; k většímu povzbuzení zbožného lidu, který má k této kapli obzvláštní lásku a ve velkém množství ji navštěvuje.“* Tím měla být kaple zabezpečena i proti

nepřízni arcibiskupa. Řehoř XII. vydal 14. května 1408 bulu velmi pochvalného znění o zvláštním určení Betlémské kaple ke kázání slova Božího v českém jazyce. Nařizoval pražskému arcibiskupovi Zbyňkovi, aby, je-li tomu tak, jak žadatel uvádí, stvrdil založení kaple z jeho apoštolské moci.

Mezitím se ale v Praze stíhání reformních duchovních rozjelo v plném proudu: V tentýž den, kdy byla na papežském dvoře vydána bula potvrzující Betlémskou kapli, zrovna vrcholilo soudem mladého mistra Matěje z Knína, zvaného Pater. Ten byl, spolu s dalšími, obžalován z viklefských bludů a uvržen do arcibiskupského vězení. Byl to žák Stanislava ze Znojma. **Měl před arcibiskupským soudem odvolat Viklefovo učení o Nejsvětější svátosti, i když nebylo plně prokázáno, že mu věřil či hlásal.** Právě 14. května 1408 zasedl za tím účelem arcibiskup k soudu ve svém paláci na Malé Straně. Bylo to slavnostní shromáždění, na němž byla svatovítská (=“pražská“) kapitula, mnoho mistrů a doktorů a také velké množství obecného lidu. Mistr Matěj byl před celým shromážděním tázán: „*Odvoláváš nyní Viklefovy bludy o Nejsvětější svátosti?*“ Matěj hlasitě odpověděl protiotázkou: „*A co toto moje odvolání bude znamenat, když nebylo soudem dokázáno, že jsem těmto bludům učil? Moji nenávistníci, kteří mě ze zášti žalovali, budou teď rozšiřovat, že jsem se před soudem přiznal k bludům o Nejsvětější svátosti, a že jsem tedy kacíř.*“ Generální vikář Jan Gbel mu odpověděl: „*Musíš pod přísahou odvolat kacířství, i kdybys ho snad nikdy předtím nezastával!*“ Následovala dlouhá a vášnivá debata o této otázce, kterou ukončil arcibiskup: „*Přestaň se, mistře, hádat, buďto odvoláš, nebo zůstaneš uvězněn v mém dvoře!*“ Ze strachu před dalším vězením a mučením složil Matěj přísahu, kterou po něm vyžadovali.

Když papežská bula o potvrzení Betlémské kaple do Prahy dorazila, byl už arcibiskup proti Husovi a celé jeho straně natolik zaujat, že ji nevyhlásil.

Šalamounské odsouzení 45 článků

Deset dní nato, 24. května 1408, přijala česká část univerzity rozhodnutí, aby 45 Viklefových článků žádný člen českého národa nepřijímal ani nehájil „v jejich kacířském, bludném nebo pohoršlivém smyslu“, a to pod trestem vyloučení z národa.²⁸ Odpůrci reformy vykládali toto vyjádření jako důkaz, že Češi hájí bludy. Čeští mistři byli naopak přesvědčeni, že celý ten protiviklefský rozruch je jen zástěrkou k potírání jejich reformních snah. Arcibiskupovi jejich vyjádření nestačilo. Zůstal už nakloněn na stranu Husových nepřátel. Ti žalovali na reformní kazatele dosud jen kvůli údajným herezím. Nyní se už ale odvážili žalovat i na to, co jim ve skutečnosti vadilo nejvíce: že tito kazatelé na kázáních pro laiky kárají nemorální život kněží, totiž jejich veřejné hříchy. Tvrdili, že věřící jsou tak pohoršováni právě vinou kazatelů.

Nařízení odevzdat Viklefovy knihy

Na svatovítské synodě 16. června 1408 už panovala úplně jiná atmosféra než před rokem. Bylo znovu vyhlášeno dva roky staré nařízení, jak mají kněží učit o Nejsvětější svátosti a jako novota: **bylo zakázáno mluvit na kázáních pro obecný lid „potupně o duchovních osobách“**. Zároveň bylo nařízeno, aby do svátku sv. Prokopa byly všechny Viklefovy knihy odevzdány v arcibiskupské kanceláři.²⁹

Hus se zastává stíhaných kněží

Dva dni po synodě bylo dvěma kněžím: Mikulášovi z Velenovic s příjmením Abrahám a Zikmundovi z Jistebnice zakázáno kázat, protože

²⁸ Rozhodnutí bylo přijato na shromáždění českého národa v domě u černé růže Na Příkopech. Bylo zde 74 mistrů, 150 bakalářů a asi 1000 českých studentů, kteří se na tomto prohlášení shodli jednohlasně. Také bylo ustanoveno, aby studentům bylo zakázáno čtení Viklefových knih Dialogus a Trialogus a jeho traktátu o Svátosti oltární. Hus byl na shromáždění přítomen a sám radil k přijetí tohoto rozhodnutí.

²⁹ Arcibiskup tvrdil, že v nich bude vyhledávat bludy. To asi nedělal, jen je spálil.

k tomu neměli zvláštní povolení, v pražské arcidiecézi vyžadované. Dne 30. června 1408 se konal výslech Abraháma před inkvizicí a Hus sem byl zavolán jako svědek. Abrahám nechtěl přísahat na evangelium a Hus se ho zastával odvoláním se na slova sv. Jana Zlatoústého. Ale inkvizitor Husa okřikl. Po této neblahé zkušenosti psal Hus arcibiskupovi: „*Čím to je, že kněží oddaní smilstvu a postižení rozmanitými nepravostmi si svobodně vykračují bez trestu či pokárání s šíjemi vypnutými jako nezkracení býci a plemenní hřebci. Ale kněží pokorní, kteří plevel hříchu vytrhávají a plní povinnosti Vaší správy s láskou, jimž nejde o zisk, ale oddávají se práci hlásání evangelia zdarma a kvůli Bohu, jsou nyní vězněni jako kacíři a právě teď zakoušejí vyhnanství...*“

Odevzdávání Viklefových knih

Dne 17. července 1408 se v Praze konala mimořádná synoda duchovenstva, na které dal arcibiskup slavnostně ohlásit, že pátrání po kacířství, konané na přání krále v Praze, celé diecézi i pražské provincii bylo vykonáno a nebyl nalezen žádný kacíř, který by se zatvrzele držel bludu ani žádný bludař. Přesto ale arcibiskup znovu potvrdil nařízení o odevzdání Viklefových knih a zákaz veřejného kárání kněžských hříchů. Rovněž poslal arcibiskup list papeži Řehoři XII., ve kterém mu oznamoval výsledky vyšetřování a žádal ho o schválení k zamýšlenému pálení knih. Hus posbíral všechny Viklefovy knihy, které vlastnil a odebral se s nimi k arcibiskupovi. Osobně je Zbyňkovi odevzdal a žádal ho: „*Prosím Vás, aby v mých knihách byla poznačena místa, kde se najde jakýkoliv blud, já to potom před celou obcí ohlásím, jako bludné učení.*“³⁰ Pět studentů z Husova okruhu odmítlo své knihy odevzdat. Napsali odvolání k papeži, v němž také obvinili arcibiskupa z kacířského učení o Nejsvětější svátosti, což nebylo zcela bez důvodu.³¹

³⁰ Byla v tom dávka uštěpačnosti, protože Zbyněk byl v studiu za Husem dost pozadu.

³¹ Byli to: Přibík z Húzné, Hroch z Podvek, Michal z Drnovic, Petr z Valencie a Jan z Landštejna. Odvolávali se, že arcibiskup porušuje práva univerzity a že nařídil

Pronásledován kněžími

Zákazem mluvit o stavu duchovenstva z kazatelny se Husem „potrefené husy“ osmělily k přímému útoku na nenáviděného kazatele. Někdy během r. 1408 podali arcibiskupovi anonymní žalobu na mistra Jana Husa ve jménu „**veškerého duchovenstva města Prahy a celé diecéze**“.³² Obvinili ho z výtržných kázání, která prý zaviňují, že lid víc než kdy předtím pohrdá kněžími. Tato první žaloba neměla sama o sobě žádný úspěch. Nepřátelé v podstatě neměli, čeho se chytit. **Husův osobní život byl bezúhonný. Až do jeho smrti se jej ani největší nepřátelé neodvážili obvinít z nějakých morálních poklesků.** Byla také neobratně stylizována a hlavně neobviňovala Husa z žádných skutečných herezí. Nepřátelé, kteří se dosud skrývali v anonymitě, si jí ale připravili půdu pro další útoky. Arcibiskup byl nucen zahájit vyšetřování, protože dbát o čistotu víry má takříkajíc v popisu práce. Jakmile začalo vyšetřování, Husovi nepřátelé vůbec nečekali na jeho výsledek, ale hned toho využili jako „důkazu“, že Hus je nebezpečný proticírkevní živel. Veřejně se vědělo o kněžích zlodějích, loupežnících, podvodných podnikatelích, veřejných smilnících a jiných zvrhlících. Ti většinou nebyli nijak trestáni a teď už dokonce ani nesměli být kritizováni z kazatelen. O Husovi ale šířili pražští faráři fámu, že je velmi nebezpečným zločincem. Byl žalován „jménem duchovenstva celé arcidiecéze“. Běžní lidé si ani nedokázali představit, jaké by to

kněžím učit „že po posvěcení nezůstává v hostii nic než tělo Kristovo a v kalichu nic než krev Kristova“. Podle učení církve je ale v jedné i druhé způsobě jak tělo, tak krev Kristova, (a ty zde nejsou mrtvé ale živé a oslavené i s Kristovou lidskou duší a jeho Božstvím). Jako právní zástupce těch pěti studentů se k papežskému dvoru odebral Husův přítel mistr Marek z Hradce, který byl od roku 1403 svatovítským kanovníkem. Arcibiskup jej exkomunikoval a zbavil ho benefícia (10. ledna 1409), čímž mistr Marek přišel o příjem. Nenechal se tím ale odradit od účasti na snahách Husovy strany.

³² PAL. DOC. s. 153; FLAJŠHANS I. s. 32.

mohly být ty Husovy zločiny, že je tak nebezpečný pro celou společnost. Tak se systematickým šířením větších a větších lží postupně vytvářela atmosféra, v níž bylo už daleko snadnější na očerněnou a cti zbavenou oběť organizovat další útoky.

Páleč a Stanislav ve vězení a na pisánském sněmu

V Říjnu 1408 byli Husovi přátelé Stanislav ze Znojma a Štěpán Páleč na cestě do Říma³³ v Boloni zatčeni a uvězněni kardinálem Baltazarem Cossou, pozdějším papežem Janem XXIII., který byl v té době legátem papeže Řehoře XII. Cossa, bývalý námořník a prý i pirát³⁴ a loupežník české mistry zajal, vzal jim koně a 207 zlatých, obvinil je z kacírství a bez výsledku je uvrhl do vězeňské kobky. Pravděpodobně to bylo na popud jejich českých nepřátel. Z vězení se dostali až v únoru 1409 na naléhání rektora pražské univerzity.³⁵ Stanislav a Páleč se pak účastnili na jednáních českého poselstva s pisánským koncilem.

Pisánský koncil

Pisánský sněm byl vlastně pokus o odstranění dvojpapežství, který ale vedl k tzv. trojpapežství. Dva papežové – římský a avignonský – od r. 1406 vyjednávali o vzájemném odstoupení.³⁶ Jejich sliby byly však neupřímné a ke skutkům nedocházelo. Proto oba kardinálské sbory obešly své papeže, vypověděly jim poslušnost a domluvily se na svolání koncilu na 25. března 1409 do města Pisy. Zde mělo být papežské schizma vyřešeno. Vážně se také mluvilo o reformě církve „v hlavě i v údech“, konkrétně o potírání kněžských neřestí. Sjednocení kardinálové – kteří byli mimochodem všichni exkomunikováni oběma papeži – žádali

³³ Příčina cesty není jistá. Zřejmě byli součástí poselstva Václava IV. jednajícího o pisánském koncilu a zároveň se chtěli před římskou papežskou kurií očistit od podezření z hlásání viklefských bludů.

³⁴ To pirátství katoličtí historikové silně zpochybňují. Je ale otázka, jak jinak se mohl námořník stát papežem, než skrze velké peníze...

³⁵ Dopis univerzity ze dne 5. prosince 1408.

³⁶ Dne 10. prosince 1406 psal o tom Řehoř XII. z Říma i pražské univerzitě.

evropské panovníky a zvláště Václava IV. o neutralitu vůči oběma papežům. Václav IV. po poradě s římskými knížaty na neutralitu přistoupil. V tomto postoji ho podpořili i čeští mistři pražské univerzity na čele s Husem. Arcibiskup Zbyněk neutralitu nepřijal. Husovi odpůrci pobouření jeho káráním svatokupectví využili rozdílnosti Husova a arcibiskupova postoje. Podle Tomka byli proti Pisánskému sněmu už kvůli obavě, že jim sněm zatrhne jejich svatokupecké řádění. Ti, kteří Husovi zazlívají, že podporoval zvolení „třetího“ a tedy nelegitimního papeže, by si měli také uvědomit, že i pozdější kostnický koncil byl svolán právě tím „třetím“ papežem a šel v této linii sesazení všech dosavadních papežů a zvolení jednoho nového.

Za reformu univerzity a papežství

Neutralita vůči dvěma papežům

Koncem prosince 1408 se na žádost krále konala schůze univerzity. Jednalo se o podpore neutrality. Král chtěl, aby univerzita vyvrátila námitky arcibiskupa. Čeští mistři byli za neutralitu, mistři ostatních tří národů, kteří měli většinu, byli proti královu záměru. Shromáždění se proto rozešlo bez konečného vyjádření. Hus se potom zasazoval za přijetí neutrality. Nebyl ale pro úplné vypovězení poslušnosti legitimnímu papeži Řehoři XII., nýbrž pouze pro neposlušnost v tom, co se týkalo jeho sporu se vzdoropapežem. Arcibiskup Zbyněk to však označil za odpadnutí od poslušnosti církevní autoritě a hned přistoupil ke kanonickým trestům. Husa a všechny mistry, kteří byli za neutralitu suspendoval z kněžského úřadu. Suspenze byla vyvěšena jako veřejná vyhláška latinsky i česky.

Hus se proti trestu suspenze ohradil. Psal arcibiskupovi: *„At' tedy Vaše Veledůstojnost ví, že jsem nikdy nezamýšlel, a doufám v Pána, že ani nikdy zamýšlet nebudu, odstoupit od poslušnosti svaté matce církvi. Podle přikázání svatého Apoštola Petra je totiž mým předsevzetím poslouchat nejen římského papeže a Vaši Veledůstojnost, nýbrž být také podřízen každému lidskému zřízení, at' už králi, jakožto nejvyššímu anebo jiným vladařům jím poslaným. ... Já chci tedy pokorně poslouchat cokoliv, co římský papež Řehoř XII. nebo svatá matka církev nebo konečně i Vaše Veledůstojnost nařídí dovoleně. Do sporu o prvenství v církvi se ale nemohu pouštět. Vždyť to Spasitel svým učedníkům u Lk 12 zakázal. Také nemohu s apoštolským náměstkem souhlasit v tom, že nedodržíje přísahu, kterou učinil a ví o ní skoro celý křesťanský svět.“*

Reforma univerzity

Kvůli sporu o neutralitu vůči dvěma papežům se oživily rozpře mezi čtyřmi univerzitními národy: českým, polským, bavorským a

saským. Češi měli na univerzitě pouze jeden hlas. Němci měli fakticky převahu, protože i velkou část tzv. polského národa tvořili Němci. Hus se houževnatě zasazoval za změnu univerzitního řádu v prospěch českého národa. Královi rádci viděli změnu univerzitního řádu, jako jednoduchý způsob k dosažení souhlasu univerzity s neutralitou vůči dvěma papežům. Čeští mistři se těšili, že teď konečně ovládnou univerzitu. Hus v tom viděl naději na výrazné posílení reformního proudu v Českém království. Podářilo se mu přesvědčit i české mistry, kteří byli proti jeho reformním snahám, aby změnu volebního řádu univerzity podpořili. Osobně o tom jednal s profesorem teologie Ondřejem Brodským a dalšími.

rok 1409

Dekret kutnohorský

Hned začátkem r. 1409 přijelo za Václavem IV. do Kutné Hory, kde se právě zdržoval, poselstvo francouzského krále jednat o vypovězení poslušnosti oběma papežům. Na toto jednání byl zavolán i rektor univerzity s představiteli jednotlivých univerzitních národů. Hus zde nebyl (i když to o něm na koncilu tvrdil dr. Náz), ležel totiž doma v těžké nemoci. Zato zde byl Husův přítel mistr Jeroným pražský. Mistři, kteří přišli z Francie, přednesli důvody k neutralitě, čeští mistři s nimi souhlasili a představitelé ostatních třech národů pražské univerzity jim oponovali. Čeští mistři zde potom králi předložili svou žádost o změnu univerzitního řádu v jejich prospěch.³⁷ Dne 18. ledna 1409 pak vyšel známý Dekret kutnohorský, který nařizoval, aby ve všech univerzitních jednáních měl národ český tři hlasy a ostatní tři národy po jednom hlasu. V dekretu Václav IV. píše: „*dávat v lásce přednost cizinci před domácím, je zvrácení řádné lásky, protože pravá láska vždy začíná u sebe sama a postupně se podle příbuzenství přenáší na potomky*“³⁸ Hned jak dorazil královský dekret do Prahy, dostal na

³⁷ Podle dr. Náze měl při té příležitosti Václav IV. pohrozit Husovi a Jeronýmovi hranicí. Pokud tam ale Hus vůbec nebyl, asi těžko to byla pravda.

³⁸ Celý text: MLADOŇOVIC, v poznámkách, s. 206.

smrt nemocný Hus od jakéhosi důvěrníka jeho první opis. V těžké nemoci ho navštívili dva profesoři teologie Jan Eliášův a Ondřej z Brodu. A on jim řekl: „*Hle, já již téměř umírám. Jestliže tedy zemřu, stůjte prosím za spravedlnost a osvobození národa našeho!*“³⁹ Potom se jich zeptal: „*Stále pokládáte za správné, aby český národ měl tři hlasy?*“ Oni na to: „*Aby to Bůh dal. Ale my toho nikdy nedosáhneme.*“ Na to Hus vztáhl ruku a podal jim listinu s opisem královského dekretu.

Václav IV. zakazuje poslouchat papeže Řehoře XII.

Krátce po vydání dekretu o univerzitě diktovali v Kutné Hoře znění dekretu zakazujícího poslušnost římskému papeži Řehoři XII.: „*Z nařízení krále Václava IV. se zakazuje všem, a obzvláště osobám duchovním jakéhokoliv úřadu neb hodnosti, přijímat nebo poslouchat jakékoliv listy papeže Řehoře XII., ať už by se týkaly práv nebo milostí, odvádět mu jakékoliv platy, až do té doby, dokud nebude obnovena jednota církve. Všem královským úředníkům a konšelům měst, městeček i vesnic se přikazuje, aby každého, kdo by se tomu protivil, postavili před krále! Z nařízení krále českého Václava IV., v Kutné Hoře dne 22. ledna 1409.*“ Papež Řehoř XII. byl právoplatným papežem a české země ho dosud uznávaly. Václav IV. nebyl však sám, kdo Řehoři XII. odmítl poslušnost, odmítli ji i Řehořovi vlastní kardinálové. Kardinálové shromáždění v Pise poslali do Prahy svého zmocněnce kardinála Landulfa. Václav IV. s ním 16. února podepsal smlouvu o vzájemné podpoře. Arcibiskup Zbyněk a s ním velká část duchovenstva odmítli poslechnout králův rozkaz k neposlušnosti vůči papeži Řehoři XII. To vyvolalo zabírání církevních majetků a mnohé výtržnosti a útoky na kněze. Zdá se, že toto pronásledování kněží nebylo všeobecné. Spíš šlo o vyřizování účtů s neoblíbenými faráři a kněžími.

Otázka podřízenosti konkrétnímu papeži byla především otázkou finanční. Papež pod hrozbou církevních trestů vymáhal různé poplatky.

³⁹ MJH, Flajšhans, s. 158.

Proto kardinálové, kteří chtěli oba papeže sesadit, potřebovali podporu světské moci. Jen ta byla schopna odříznout papeže od jeho příjmů plynoucích z jednotlivých zemí. I když byl Řehoř XII. právoplatným papežem a jeho soupeř Benedikt XIII. vzdoropapežem, zločinného zneužívání své moci se dopouštěli oba dva.

V polovině března 1409 vyhlásil Zbyněk exkomunikaci na Husa „i všechny, kdo předpokládají jednoho společného muže a jednoho společného osla“. Byla to narážka na filozofický realizmus, kterou ale arcibiskup zesměšnil spíš sám sebe. Realisté si asi řekli: „ano, a tím společným oslem jsi ty, milý Zbyňku.“ Přesné okolnosti ani důvody exkomunikace nejsou známy. Hus ji samozřejmě neuznával a neposlechl jí. Když tehdy v Betlémě kázal o uzdravení slepého od narození, zvolal: „*Hle, Kristus je exkomunikován od církve zlých, tak jako všichni jeho učedníci jsou exkomunikováni, ba On sám se všemi apoštoly.*“⁴⁰ Když pak i arcibiskup přestoupil pod nového papeže, věc se promlčela.

Odchod Němců z univerzity

Uskutečňování nového řádu na univerzitě Němci bojkotovali.⁴¹ V dubnu 1409 (o sv. Jiří) měl být volen rektor. Prošlo 14 dní a rektor nebyl zvolen. Dne 9. května 1409 dosadil králův zástupce za pomoci staroměstských konšelů a ozbrojeného doprovodu za nového rektora svatovítského kanovníka Zdeňka z Labouně a za děkana artistické fakulty jednoho z mladších Husových následovníků Šimona z Tišnova. Němci splnili své sliby. V dohodnutý den 16. května, odešli z Prahy v počtu několika tisíc: mistři, bakaláři i studenti.⁴² Tzv. vyhnání Němců pobouřilo evropské intelektuály, kteří se na nové nadšení Čechů pro

⁴⁰ SEDLÁK, s. 153.

⁴¹ Dne 6. února dali univerzitní mistři tří národů králi žádost, aby zachoval jejich dosavadní práva s vyjádřením, že v opačném případě to bude znamenat zkázu univerzity.

⁴² Nejvíce jich šlo do Lipska, kde byla ještě téhož roku založena nová univerzita.

evangelium dívali s odporem. Kutnohorský dekret je vykládán jako velký vlastenecký počín Václava IV. a Husa. Jiným vadí, že se tím univerzita „stala sice více českou, ale méně světovou“⁴³. **Husovi šlo ale na prvním místě o prostor pro svobodné hlásání slova Božího.** Akademická úroveň pro něho byla druhořadá. I ve svém osobním životě věnoval větší úsilí betlémským kázáním, než akademickému postupu na teologické fakultě. Zde od r. 1408 vykládal knihu sentencí Petra Lombardského. Koncem r. 1409 dokončil výklad 4. knihy sentencí, čímž nabyt titul hotový bakalář teologie. Tím se stal kandidátem na doktorát z teologie, kterého ale, v důsledku změn na univerzitě a vzniklých sporů, nikdy nedosáhl.⁴⁴

Alexandr V. – „třetí papež“

Pisánský koncil prohlásil oba papeže za sesazené a 16. června 1409 zvolil nového vzdoropapeže Alexandra V. Řehoř XII. ani jeho konkurent Benedikt XIII. však své sesazení neuznali, protože papež je podle víry církve nadřizený i koncilu. Ani pražský arcibiskup Zbyněk proto sesazení Řehoře XII. neuznal a nadále odmítal podrobit se příkazu Václava IV. Král na to reagoval ještě rozsáhlejšími zatýkáním kněží a zabavováním církevních majetků. Arcibiskup se začal bránit „vrháním“ církevních trestů. V červenci uvalil interdikt na Prahu a okolí do dvou milí. Část kněží poslechla a zastavila bohoslužby. Hus (který byl suspendován hned na začátku sporu) a s ním duchovní naklonění na jeho stranu pokračovali v bohoslužbách i po vyhlášení interdiktu.

Po jednom Husově kázání se lid vyhrnul z Betlémské kaple a táhli k domu arcibiskupa, kde vykřikovali různé pohružky. Krátce po tomto

⁴³ POLC, s. 62.

⁴⁴ FLAJŠHANS III., s. 5. Teprve po vystěhování německých mistrů se do Prahy vrátili Stanislav ze Znojma a Štěpán Páleč věznění předtím kardinálem Cossou v Boloni. O jejich propuštění se zasadil i Václav IV. Před svým propuštěním musel Stanislav ze Znojma v Boloni svůj údajně nedokončený traktát o Eucharistii dokončit, čili opravit tak, aby byl jeho vězniteli uznán za pravověrný.

incidentu opustil arcibiskup Prahu a odebral se na své venkovské sídlo v Roudnici. Vzal s sebou poklady chované v hrobě sv. Václava. To ještě více rozhněvalo krále, který přikázal zatknout všechny duchovní, kteří budou dodržovat arcibiskupův interdikt. Na to opustila Prahu většina prelátů a kanovníků i mnozí faráři. Král dal následně zabavit jejich statky a důchody. Zbylí kněží byli pokutováni královskými úředníky. Zároveň se uvolnila vášeň obecného lidu, který je nenáviděl pro jejich staré neřesti. Jedni byli oloupeni, jiní rozličným způsobem potupeni. Veřejně na ně pokřikovali: „*Ty kuběnáři!*, *Ty děvkaři!*“ Někteří byli polonazí vyvedeni z domů i se svými souložnicemi a postaveni na pranýř. Házeli po nich blátem nebo je hodili do vody, některé s hanbou vyháněli z měst. Také, mnozí laici, kteří se jich ujímali, utrpěli škody a byli vypovězeni z obcí.

Dnešní „papolatristi“ na to řeknou: Václav IV. nutil duchovní k odpadu od pravého papeže k falešnému. Tehdy ale nemohl nikdo vědět, že se pisánskému koncilu nepodaří přimět oba papeže k odstoupení a že nebude uznán za ekumenický. Následující kostnický koncil udělal prakticky totéž co pisánský, jen s tím rozdílem, že byl politicky úspěšnější. Vždyť ani kostnický koncil nebyl svolán pravým papežem. I kostnický sněm, stejně jako pisánský, propadl herezi konciliarizmu. Jak mohl Hus v Kostnici vědět, že tenhle koncil nedopadne stejně jako ten pisánský? Už kvůli tehdejší zmatkům bylo zcela oprávněné, že Hus v Kostnici žádal poučení v čem a proč se milí, a když koncil odmítl mu toto poučení dát, on odmítl se jejich mínění podřídít a raději šel na smrt. Arcibiskup Zbyněk ale takovou odvahu neměl.

Arcibiskup ustupuje králi

Dne 2. září 1409 vyhlásil Zbyněk své přistoupení k novému papeži Alexandru V., kterého sám pokládal za nepravého. Pro kněze, kteří se předtím nechali potupovat a zatýkat za věrnost Řehoři XII., to byla pěst na oko. Nicméně v Praze se konaly oslavy obnovení církevní jednoty. Tresty vyhlášené proti těm, kteří se již dříve zastávali věci vítězné, samo

sebou pominuly. Týkalo se to na prvním místě Husa. Zbyňka a jeho okolí to ještě více popuzovalo k hněvu a předsevzetí Betlém „vypálit, jak vosí hnízdo“. Reformní strana duchovenstva byla už tak silná a Hus v ní mněl tak významné postavení, že jeho likvidace byla v jistém smyslu nutností.

Hus rektorem

Dne 13. října 1409 se konala volba nového rektora univerzity. Poprvé se volilo podle nového řádu zvýhodňujícího Čechy před cizinci. Na období od října 1409 do dubna 1410 byl rektorem univerzity zvolen mistr Jan Hus. Povýšením do nejvyšší hodnosti na univerzitě se pro Jana Husa začalo období útrap, které skončilo až mučednickou smrtí v Kostnici, jíž vešel do nebeské slávy a blaženosti. Utrpení a pronásledování, která okoušel, byla důsledkem jeho úsilí o obnovu církve, kterému věnoval téměř všechnu svou sílu. Příkladem mu v tom byli nejušlechtlejší muži posledních desetiletí, Jan Milíč a Konrád Waldhauser.

Nová žaloba proti Husovi

Hned jak se arcibiskup podřídil Alexandrovi V., přikázal Husovi, aby se znovu ospravedlnil z věcí žalovaných na něj před rokem. Kromě toho byla proti Husovi vznesena i další obvinění. Hlavním původcem nové žaloby byl Jan Protiva, Husův předchůdce v betlémském kazatelství. Protiva se stal Husovým zarytým nepřítelem, navštěvoval jeho kázání a dělal si poznámky. Jednou Hus zrovna kázal o zákonu Božím a ustanoveních lidských. V tom si všiml Protivy, jak horlivě zapisuje a obličej si přitom zakrývá kapucí. Přerušil kázání a zavolal na něj: „*Tohle si zapiš, kuklíku, a zanes to na Malou Stranu arcibiskupovi, ať si to pozorně přečte.*“

Na obvinění musel pak Hus odpovědět před inkvizitorem Mauriciem Rvačkou, a to pouze ‚ano‘ či ‚ne‘, ‚zastávám‘ či ‚nezastávám‘. Hájit se a vysvětlovat tehdy nemohl. Proto odpověděl i veřejnou vyhláškou. Zachoval se její úlomek se slovy: „...*pomlouvač i posluchač ochotný, oba d'ábla*

*nosí na jazyku... šíří se pomluvy, že Hus kacírství hlásá, Hus Němce vyhnal... Němci však sami učinili přísahu, že učení pražské opustí...*⁴⁵ Později také podrobně odpověděl na všechny body této žaloby a tento dokument je zachován. Jedná se zde o všechna hlavní obvinění, o nichž se pak mluvilo i v Kostnici. Z toho důvodu bude užitečné si uvést text celého dokumentu.⁴⁶ Následující text psaný kurzivou jsou Husovy vlastní poznámky:

Léta Páně 1409 byly proti mně sestaveny tyto články, na které jsem odpověděl panu. Zbyňkovi, arcibiskupovi pražskému, bez přísahy.

Nejdůstojnější v Kristu otec a pán, pan Zbyněk, z milosti Boha a apoštolské stolice arcibiskup svaté obce pražské, legát apoštolské stolice, se zřetelem k slovům z Genesis 18: „Sestoupím a pohlédnu, zda dovršili nepravost, podle křiku, který ke mně stoupá (totiž podle pověsti)“, ze svého úřadu dává, sestavuje a vyhlašuje články proti M. Janu Husovi, kazateli v Betlémské kapli a prikazuje, aby na ně bylo odpovězeno před důstojným mužem M. Mauriciem, profesorem sv. Písma a naším inkvizitorem, slovem *věřím* nebo *nevěřím* či jednoduše *popírám* nebo *nepopírám*.

Tento následující článek upravil pan Protiva, někdejší betlémský kazatel a nyní farář kostela sv. Klimenta na Poříčí. V jeho svědectví napsal notář, že říká, že jsem to řekl před patnácti lety.

Nejprve se klade a článkuje, že řečený M. Jan Hus na faře sv. Michala na Starém Městě pražském, před důvěryhodnými učiteli a kněžími, proti tomu, co je stanoveno svatou matkou římskou církví a církví obecnou, řekl a říci se nestyděl, že kněz, který je ve smrtelném hříchu, nemůže přepodstatnit vznešenou Svátost těla Kristova ani udělit jiné církevní svátosti.

Všechn lid, který navštívil má kázání, ví, že jsem kázal opak. Říkal jsem, že špatný kněz přepodstatňuje tak jako dobrý, a že dobrý nepůsobí

⁴⁵ Text je zachován jen částečně na porušeném lístku nalezeném v 18. st. Jak udává Tomek, jde zřejmě o vlastní rukopis mistra Jana Husa.

⁴⁶PAL. DOC., s. 164, FLAJŠHANS I, s. 42

více posvátné než zlý, neboť Božská moc působí skrze dobrého i zlého kněze.

Dále se klade, že když si autority doktorů v některých argumentech odporovaly, a zvláště co se týče sv. Řehoře, řekl a říci se nestyděl: „Co je Řehoř? On je rétor. Kdo chce, ať se podívá na jeho slova a uvidí, že ve všem stále rétorizuje.“

To je pravda, často jsem ho chválil a řekl, že sv. papež Řehoř je nejlepší básník, velký učenec, jehož řeč mi je mezi výroky jiných svatých velmi oblíbená, a to pro jeho rozumnou argumentaci, kterou předkládá s krásnou dikcí.

Dále se klade, že po mnohých hádkách řekl a říci se nestyděl: „Chcete znát můj názor? Kněz když slouží, pokud je v milosti, tak působí, že chléb posvěcuje, a v tomto chlebu je tělo Kristovo; pokud je ale mimo milost, nečiní nic, tělo Kristovo tam není, ani neposvěcuje chléb, ale zůstává i po pronešení slov chlebem, jakým byl předtím.

Tato slova pan Protiva zcela lživě nadiktoval. Ve svém svědectví odpověděl notáři, který se ho zeptal, kdy jsem to řekl, že myslí, že léta Páně 1399 nebo asi toho léta. Když se ho pak zeptal, na kterém místě, odpověděl, že na faře sv. Michala. A řekl, že tehdy kázal tento Jan v kostele sv. Michala. I v tom ale lže, neboť já jsem v tom roce ještě nebyl knězem.

Dále se klade, že v domě Václava Češíře po snídani, před nějakým mistrem a knězem a několika laiky, když bylo zmíněno utopení pana Jana, zbožné paměti a spoutání Puchníka a pražského děkana, o čemž bylo prý zakázáno mluvit, řečený M. Jan Hus nestyděl se říci a pohoršlivě řekl: „Veliká to věc, že oni kněží spoutáni jsou! Řekněte důvod, proč by musela být zastavena chvála Boží.“

Tato slova si Protiva zachoval dlouhou dobu, ale připojil k nim lež. Já jsem řekl, že v Písmu Kristovu není důvod, aby kvůli mně, knězi, nebo kvůli jinému, kdybych byl uvězněn nebo zabit, měli po celém království zastavit chválu Boží a pobožnosti; řekněte mi písmo nebo důvod, řekl jsem Protivovi. Myslím, že dodnes v zákoně Kristově nenašel důvod, aby se pro zajetí kněze musely zastavit pobožnosti.

Dále se klade, že když mu bylo řečeno, že to ustanovili kanonisté a kánony a že se toho drží římská církev, tehdy výše jmenovaný M. Jan Hus drze řekl a říci se nestyděl: „Což římská církev? Tam pevně zapustil svou nohu Antikrist, a není možno s ní tak lehce hnout.“ Přitom odvážně udeřil rukou na stůl.

Římskou církev jsem nikdy nezavrhl, neboť římskou církví nazývám, jako sv. Jeroným, Augustýn a jiní, všechny křesťany, kteří zachovávají Kristovu víru, kterou v Římě vyučovali sv. Apoštolové Petr a Pavel. A je jasné, jak říkají svatí, že, nejen Antikrist, to jest zlý člověk, ale také vůdce zlých lidí, zapustil pevně svou nohu, tedy snahu, aby mohl vyvracet víru Ježíše Krista, a to zvláště v římské kurii.

Dále se klade, že náš pan arcibiskup, jak svými otevřenými listy, tak vyhlášením na synodě, nařídil, aby nebyly kázány věci pohoršlivé, ale evangelium, epištoly a Svaté písmo, protože tyto věci povznášejí svěřené ovce ke spáse, a to je pravdivé, známé a zřejmé.

Mě se líbí, že to pan arcibiskup udělal, protože to zakázal i Bůh.

Dále se v tomto článku klade, že již zmíněný M. Jan Hus po zákazu nepřestal, nepřestává a neupouští od pohoršlivých kázání, výstředně a bludně popuzuje lid proti kněžstvu, poškozuje jeho pověst a pověst jeho svěřenců, které odvrací od poslušnosti, takže přebíhají k němu, zatímco by měli zůstat ve svých farnostech a tam být vyučováni o Kristovu zákonu a o poslušnosti k představeným.

K tomu říkám, že doufám v milost Boží, že jsem nikdy pohoršlivě nekázal. Proti zločinům kněžstva jsem kázal (a jak doufám ještě budu kázat na koncilu), ne ale výstředně ani bludně, ani jsem nepoškozoval jejich dobrou pověst, ale dobrou pověst jsem opravoval a rušil špatnou. Neboť kdo se s dobrým úmyslem snaží napravit zločiny bližních, ten se usiluje o nápravu jejich nejchvalitebnější pověsti. Ó jaké slávy se dostane tomu, kdo proto, že slyšel kázání o svých zločinech, zločinů zanechá a bude žít dobře. Ten si zaslouží chválu Boží i všech svatých. Pověst jejich svěřenců ani jich samých jsem s Boží milostí nepoškozoval. Také jsem je neodvracel

od svaté poslušnosti, nýbrž od nedovolené, aby neposlouchali preláty nebo faráře ve zlém.

Dále se klade a článkuje následující: že již zmíněný M. Jan Hus se nestyděl kázat a říct, že kdokoliv vymáhá plat za vysloužení svátostí, je heretik, přičemž nerozlišoval, zda je to *po* či *před* obřadem. Takto zlomyslně mluvil ve svém bludném kázání k pohaně, křivdě a potupě farářů. Vysvětloval totiž, to co bylo uvedeno, ale zatajil to, co se praví v kapitole „K apoštolské“ o svatokupectví: „Z druhé strany se však někdo zlobou kacířské ničemnosti pod záminkou kanonické zbožnosti usiluje zrušit chvalitebný zvyk, zavedený vůči svaté církvi zbožným zaslíbením.“ A dále: „Proto zakazujeme ničemné vymáhání a nařizujeme zbožné zvyky zachovávat. Ustanovujeme, aby ti, kdo se zlomyslně usilují změnit chvalitebný zvyk, byly, po poznání skutečnosti, kroceni místním biskupem.“

Ó jak starostlivě přijímají a prohlašují tato slova sv. Inocence! Ale Inocenc také říká v I., kvestii 3.: „Kdo by obročí, nebo hodnost, děkanát nebo jiný církevní úřad, nebo jakoukoli církevní svátost, např. biřmování, křížmo, svěcení oltáře nebo chrámu získal penězi skrze zlořečenou neřest lakoty, ten ať tuto čest nemá, neboť ji získal špatně. Kupec, prodávající i zprostředkovatel, ať jsou postiženi známkou nečestnosti. Ať se nic nevyvádí ani pro užitek, ani pod záminkou nějakého zvyku před ani po, ani sám ať nikdo nedává, neboť je to svatokupectví, ale ať užívá udělené hodnosti či benefícia svobodně a bez jakékoliv újmy.“ Tolik Inocenc.

Dále se klade a je známo, že již zmíněný blud o vysluhování svátostí a o vymáhání se bez rozeznávání ale prostě neostýchal prohlásit na konané synodě. Hlásal přitom a tvrdil, že jsou bludaři všichni ti, kdo za vysluhování svátostí něco vymáhají. I kdyby o tom snad někdo chtěl nadále diskutovat, i tak mají být přece laici soudním úřadem usměřováni k zachovávaní zvyků v takových věcech, jak se to říká v kapitole „K apoštolské“.

Pokud jsem na synodě prohlásil něco bludného, proč se tehdejší generální vikář, učený Adam, hned po mé řeči postavil, aby učinil napomenutí a chválil při tom celou mou řeč? A tuto řeč jsem přednášel tehdejšímu

arcibiskupovi panu Zbyňkovi, který tam seděl a kázání poslouchal a nikdy mi slova neřekl ani on ani jeho úředníci ani nikdo z prelátů.

Dále se klade, že se nestyděl veřejně kázat, že Viklef je katolický doktor, a „chtěl bych, aby má duše byla tam, kde je jeho duše“. Vždyť univerzitní mistři českého národa přeci zavrhli jeho 45 článků, ba jeho články zavrhla i Apoštolská stolice.

Slovo „katolický“ nedovedu v češtině dost dobře vyjádřit, jen tak, že říkám „obecný“. Pokud by se ale řeklo „křesťanský“, tak říkám a říkal jsem, že doufám, že Viklef, byl dobrým křesťanem a doufám, že je v nebeském království. A ve své řeči jsem řekl toto: „V naději bych chtěl, aby byla má duše tam, kde je duše mistra Jana Viklefa.“ A také dnes doufám, i když to netvrdím, že je jednou ze spasených duší. Nechci ale nikoho odsuzovat, pokud o něm nemám písmo nebo zjevení nebo smyslové poznání, že je odsouzen. Vždyť Spasitel říká: „Nesud'te a nebudete souzeni.“

Dále se klade, že když kázal na slova epištoly sv. Petra: „Bud'te poddáni,“ prý řekl: „Toto je exkomunikace, to je pravda! Jaká ale exkomunikace? Představený nemůže nikoho exkomunikovat, pokud ho nejprve neexkomunikuje Bůh.“

Řekl jsem a říkám, že představený nemůže nikoho spravedlivě exkomunikovat, tak že by tato exkomunikace byla spravedlivá, pokud ho nejdřív neexkomunikoval Bůh. Jinak by neříkal prorok: „Oni budou proklínat, ale ty žehnat.“ A Bůh by neříkal: „Prokleji vaše požehnání.“

Dále se klade, že v kázání dále řekl: „Toho úctyhodného muže Jana Viklefa prohlašují za kacíře. On řekl pravdu, že některým hlavu zvikle.“

Nemyslím, že jsem řekl úctyhodného, neboť v češtině to nezní pěkně. Často jsem ale řekl, že mnozí prohlašují Viklefa za kacíře z nenávisťi, neboť ukazuje pravdivě, jak má kněžstvo žít podle zákona Kristova. A řekl jsem a také napsal: „Ó Viklef, Viklef, nejednomu ty hlavu zvikleš“ A už také mnohými viklá, zvlášt' lakomými kněžími.

Dále se klade, že svým kázáním rozněcuje zápas mezi Němci a Čechy.

To popírám. Němečtí a čeští nepřátelé si neberou příležitost z nespravedlivé příčiny. Potom je to snad pravda. I Kristus byl skalou

pohoršení a kamenem úrazu pro nevěřící. Kristus ví, že více miluji dobrého Němce, než špatného Čecha, i kdyby Němec byl mým bratrem atd.

Dále se klade, že svým kázáním popuzuje lid proti panu arcibiskupovi a kněžstvu, takže z jeho kázání přišli s velkým hlukem před dům arcibiskupa s buřičskými slovy. Pokud by je pan arcibiskup moudře neodvrátil, byl by se snad onen postaral, aby se něco zlého stalo.

Toto obvinění je podobné obvinění Krista: Pobouřil celou Judeu, začal od Galileje a přišel až sem.

Z jmenovaných důvodů a z přemnohých jiných zde nejmenovaných důvodů pan arcibiskup nařizuje a rozkazuje, aby již jmenovaný M. Jan Hus vysvětlil, jak vznikla kaple zvaná „Betlém“, ve které káže ne vlastnímu, ale cizímu lidu.

O vzniku Betléma poučuje potvrzení panem arcibiskupem Janem, který vlastníma rukama položil její základní kámen, osvobození krále a privilegium papeže Řehoře. Já jsem byl povolán mocí Boží a arcibiskupa a byl jsem ustanoven ke kázání slova Božího. V této kapli jsem kázal slovo Boží, neboť nikomu není zakázáno poslouchat kázání mimo svou farnost. Potom by nesměli kázat ani bratři a mniši a žádný farář ani jeho kaplan by nesměl připustit k poslouchání slova Božího osadníky jiné farnosti.

Dále ať poučí, z čí moci koná on a jiní kněží i klerici a pomocníci ve jmenované kapli slavné služby Boží i se zpěvem.

Odpovídá se, že z moci Boží a z moci zřízení a potvrzení této kaple.

Bula Alexandra V.

Arcibiskup Zbyněk se svými rádci nijak nedbali na Husovy argumenty a dále systematicky pracovali na jeho odstranění. Vypravili poselstvo k papeži Alexandrovi, prý opatřené hojnými dary. Hned totiž, jak Alexandr V. nastoupil do úřadu, odevzdal mu mistr Marek z Hradce odvolání pěti pražských studentů proti nařízení arcibiskupa Zbyňka odevzdat Viklefovy knihy. Tehdy ještě Zbyněk Alexandrovi V. odporoval a tak ho nový papež obsílkou z 8. prosince 1409 předvolal k výslechu. Mezitím ale dorazilo Zbyňkovo poselstvo, které u papežského dvora

odevzdalo dary a hlásilo: „V Praze a v Českém království i v markrabství moravském i některých jiných zemích jsou srdce mnohých nakažena bludným učením Jana Viklefa, zvláště jeho učením o Svátosti oltářní. Je třeba proti tomu urychleně zakročit. Má-li se zamezit šíření těchto bludů, je potřebné ustanovit, aby bez ohledu na jakékoliv předešlé povolení, nesmělo být kázáno nikde jinde než v kostelích katedrálních, kolegiálních, farních a klášterních.“⁴⁷ **Pokud by Hus skutečně hlásal bludy, nemuseli se jeho kázání zbavovat takovou oklikou. Bylo by přece daleko snazší odsoudit přímo heretika, než taxativně stanovovat, kde se smí a nesmí kázat.**

Alexandr V. Zbyňkovi plně vyhověl. Vzhledem k jeho postavení „třetího papeže“ to bylo zcela pochopitelné. Již 20. prosince 1409 novou bulou odvolal Zbyňkovo předvolání a „nařídil“ mu vykonat a z apoštolské moci vyhlásit přesně to, o co arcibiskup žádal. Navíc ještě přidal, že na ty, kdo se tomu budou protivit, mají být uvaleny církevní tresty, bez možnosti dalšího odvolání.

rok 1410

Bula Alexandra V. k Zbyňkovi dorazila do Prahy, zřejmě pro tuhou zimu a nepohodu na cestách, až 9. března 1410. Arcibiskup jmenoval do nařízené komise mistra Ondřeje z Brodu a Jana Eliášova a z doktorů práv Adama z Nežetic a Jiřího Bora.

Jakmile se Hus dozvěděl o obsahu buly, sepsal odvolání k Alexandrovi V. Nehleděl na to, že bula odvolání nepřipouštěla, a vysvětloval lidem, že papežovi byly podány nepravdivé informace. Dosud totiž nebylo v Čechách nikomu soudně dokázáno, že by se zatvrzele držel Viklefova učení. Naopak, na synodě r. 1408 dal přeci arcibiskup veřejně ohlásit, že v Praze a v celých Čechách žádného bludaře nenalezl. Hus jistě chápal, že arcibiskup toto ohlášení učinil na nátlak krále. To však neznamená, že král nebyl v právu a že v Čechách

⁴⁷ To byl obsah Zbyňkova listu.

skutečně bylo rozšířeno nějaké nebezpečné kacířství, které by bylo třeba potírat.

Vzdoropapež Alexandr V. byl ale 3. května 1410 v Boloni otráven a zemřel. Říkalo se, že ho otrávil právě kardinál Cossa, který byl 17. května 1410 zvolen jeho nástupcem a dal si jméno Jan XXIII. Hus se znovu odvolal i k tomuto vzdoropapeži Janu XXIII. Na odpověď ale nečekal a v kázání pokračoval. Byl přesvědčen, že papežská bula omezující kázání za daných okolností odporuje Božímu zákonu a je proto „příkazem nedovoleným“. Připomeňme, že bula byla vymožena se záměrem, zbavit se Husových kázání, která nepřátelé, jimž Husova slova „lezla pod kůži“, označovali za bludná, ale nebyli schopni to dokázat.

Na červnové svatovítské synodě měly být rozkazy plynoucí z buly Alexandra V. ohlášeny. Den před synodou, 15. června, byla rektorem Janem Šindelem, který byl v rektorství bezprostředním nástupcem Husa, svolána univerzita. Schůze měla velkou účast. Bylo zde oznámeno, co se arcibiskup na druhý den chystá vyhlásit. Univerzita pak vydala prohlášení, že s pálením knih nesouhlasí a obrátila se na krále, aby zničení knih zabránil, protože by to byla hanba pro celou zemi i univerzitu. S rozhodnutím souhlasili všichni mistři, kromě těch několika, které arcibiskup ustanovil do komise k posouzení knih. Král Václav poslal k arcibiskupovi s dotazem, jak se věci mají. Z toho důvodu arcibiskup pálení knih odložil. Původně je chtěl pálit hned po synodě.

Na samotné synodě, 16. června 1410, dal arcibiskup po domluvě s ustanovenou komisí i se svými sufragány a s pražskou kapitulou ohlásit svůj rozsudek nad Viklefovými knihami. Všecky měly být spáleny, aby dle slov buly „byly očím věřících vzdáleny“.⁴⁸ Zároveň byl vyhlášen

⁴⁸ Příbík z Húzné, Hroch z Podvek, Michal z Drnovic, Petr z Valencie a Jan z Landštejna a jejich právní zástupce mistr Marek z Hradce, kteří se proti odevzdání Viklefových knih odvolali k papeži, a všichni, kdo by ještě nějaké Viklefovy knihy drželi a skrývali, byli vyhláškou upozorněni, že je musí odevzdat do šesti dní. Dne 21. června vydala univerzita veřejné ohlášení, že arcibiskupův rozsudek nad knihami neschvaluje a nechce se mlčením stát spoluvinnou na této nepravosti.

zákaz hájení a šíření Viklefových bludů, zvláště jeho učení o Svátosti oltářní pod hrozbou zbavení církevních platů a dalších trestů. K jejich vykonání hrozil arcibiskup užít také „ramene světského“, tedy pomoci krále Václava IV., který byl o pomoc v této věci požádán i papežem. Rovněž byl vyhlášen **zákaz kázání v jakýchkoliv „soukromých místech“**, kromě kostelů katedrálních, kolegiálních, farních a klášterních po šesti dnech od tohoto vyhlášení pod trestem exkomunikace. Velká část kněží přítomných na synodě při vyhlášení tohoto nařízení byli příznivci reformních snah. Lze si představit, jakou nechuť v nich tento nečestný postup směřující přímo k zastavení Husových kázání vzbudil.

Výzva k odboji

První neděli po vyhlášení zákazu, 22. června 1410, přišlo do Betlémské kaple v čase, kdy Hus obyčejně kázal, mnohem víc lidí než jindy. Hus vystoupil na kazatelnu a začal mluvit: „*Hled'te, papež, který vydal nedovolený příkaz zakazující kázání, je již mrtev! Nařídil svou bulou vykořenění bludů v Čechách. Není to ale tak dávno, co arcibiskup Zbyněk slavnostně vyhlásil, že v celých Čechách nenalezl ani jednoho kacíře. Já sám jsem, díky Bohu, dosud neviděl žádného Čecha, který by se zatvrzele přidržoval bludů protivících se Písmu svatému. Ale čeští preláti o tom papeže křivě a nepravdivě spravili.*“ „Lžou!“, zvolal rozjařený lid. Dále Hus odsoudil nařízení spálit Viklefovy knihy a oznámil, že se proti tomu hodlá odvolat. Zvolal: „*Chcete mě v tom podporovat?*“ A lid volal: „*Chceme, a podporujeme!*“ Na to Hus zvolal: „*Já tedy kázat nepřestanu, i kdybych měl být vyhnán ze země nebo zemřít ve vězení. Buďte mužní a stáří, již nám nastává potřeba opásat se mečem a jako ve starém zákoně hájit Boží zákon dle nařízení Mojžíšova.*“ Husova slova nalezla ohlas ve všech třídách obyvatelstva Prahy a celého Českého království.⁴⁹ Tři dny na to, 25. června 1410,

⁴⁹ Na koncilu pak Hus prohlásil, že tehdy nemluvil o meči hmotném, ale o meči Božího slova. Viz MLADOŇOVIC, s. 132.

bylo v Betlémské kapli před veřejným písařem a přizvanými svědky čteno odvolání proti zákazu kázání, které poslali papeži Janu XXIII.⁵⁰

Zbyněk žaluje Husa u papeže

Podobně jako Hus a jeho příznivci ani arcibiskup nečekal na papežovu reakci. Poslal vzdoropapeži Janu XXIII. žalobu – ne už všeobecnou, ale přímo na Husa. V žalobě Zbyněk „najednou“ zjistil, že Hus je hlavním původcem a obhájcem viklefských bludů v Čechách. Přitom si ztěžoval, že i po vyhlášení zákazu kázání, nadále káže v Betlémské kapli a oznamoval nebezpečný obsah jeho kázání z 22. června. Žádal, aby papež potvrdil rozhodnutí svého předchůdce Alexandra a nevyhověl žádným Husovým odvoláním, ale aby jej osobně předvolal k papežskému dvoru, kde by se zodpovídal a byl potrestán za své přestupky. Dalo se čekat, že Jan XXIII. mu vyhoví a na odstranění Husa zapracuje. Byl přeci jen jedním ze tří „papežů“. Pražský arcibiskup měl za sebou duchovenstvo Českého království a mohl si tedy diktovat podmínky. Tak si Zbyněk za zradu svého svědomí koupil schválení likvidace proroka.

Spálení knih a exkomunikace „neposlušných“

Měsíc po synodě, 16. července 1410, přistoupil arcibiskup k vykonání svého rozsudku nad knihami. Král, který byl proti spálení knih, nebyl tehdy v Praze. Arcibiskup svolal do svého domu na Malé Straně preláty a mnoho jiných duchovních, dal dům odevšad zavřít a hlídat svými ozbrojenci a exempláře Viklefových knih, které mu byly odevzdány položit na hranici na nádvoří svého domu. Potom hranici vlastnoručně zapálil. Když byly knihy v plamenech, nechal přítomné duchovenstvo zpívat hlučné „Te Deum laudamus“ a zvonit přitom na zvony jako za mrtvé. Jak pravý souvěký letopisec: Mysleli, že mají konec svízeli, ale on to zatím byl jen začátek. Hned potom odjel arcibiskup na

⁵⁰ Odvolání podepsali dva mistři, tři bakaláři, tři studenti a bylo posláno jménem všech, kdo by se jich v tom chtěli přidržet. Ve skutečnosti za ním stála asi polovina Prahy a celého Českého království, jak se mělo brzy ukázat.

své panství do Roudnice, aby utekl před pomstou krále. Odtamtud 18. července 1410 vyhlásil exkomunikaci na Husa a na všechny účastníky odvolání k papeži: jak ty jmenované, tak všechny, kteří by se jich přidrželi. Už samotné odvolání vykládal jako protivení se jeho nařízením.⁵¹

Tato nesmyslná exkomunikace vyvolala velké rozbroje mezi pražským lidem, jehož veliká část byla už předtím zaujata proti arcibiskupovi a jeho duchovenstvu, a zvláště proti kanovníkům a farářům. Exkomunikace měla být opakovaně vyhlášována každou nedělí a svátek. Hned první nedělí ale v mnoha pražských kostelích lidé kněžím násilím zabránili exkomunikaci vyhlásit. V katedrále sv. Víta se 22. července na svátek sv. Máří Magdaleny strhl takový povyk, že kněz s mitrou, který sloužil velkou mší sv. a 40 jiných kněží, kteří měli mše u bočních oltářů, museli utéct. Tentýž den mluvil kazatel u sv. Štěpána na Novém Městě potupně o Husovi a tu se na něj obořilo šest mužů s tasenými meči a hrozilo mu smrtí. V jiných kostelích na kněze, kteří vyhlášovali exkomunikaci Jana Husa, lidé vykřikovali, aby na kázání nelhali. Výtržnosti jedné strany byly pak opláceny výtržnostmi strany druhé. Nepovolání napomínatelé byli v katedrále kněžimi a zpěváky přímo na svatém místě chytáni, políčkováni a bití. Potom je odvěkli do refektáře, kde je nemilosrdně zmrskali metlami. Kostelní zpěváci si zvětšovali zásluhu tím, že také mimo kostela na Pražském hradě chytali lidi držící s Husem, odvlékali je do refektáře a zde je horlivě mrskali. Podobně si počínali mniši u Matky Boží na Novém Městě a v jiných klášterech. Strana zastávající se Husa byla ale silnější, do jejího čela se stavěli sami královští dvořané. Proto všichni pražští faráři s vyhlášením exkomunikace ze strachu přestali. Obecný lid projevoval svou nechuť proti prelátům skládáním potupných písní a jejich zpíváním po ulicích. Církevníci na to odpovídali skládáním písniček vysmívajících se z Husa. O arcibiskupovi se zpívalo: „*Zajíc*

⁵¹ Pokud bula stanovovala, že nepřipouští odvolání, znamenalo pouze to, že odvolání nebude mít odkladný účinek.

biskup abeceda, spálil knihy, nic nevěda, co je v nich napsáno.“ Václav IV. proti nepořádkům rázně zakročil a oběma stranám zakázal jakékoliv výtržnosti včetně zpívání písniček pod trestem smrti.⁵² Arcibiskupovi přitom nařídil, aby těm, jejichž knihy spálil, nahradil způsobenou škodu.

Ve dnech 27. až 31. července 1410 vykonal Hus se svými druhy univerzitní disputaci, v níž obhajovali Viklefovy knihy: O Nejsvětější Trojici, O Desateru Božích přikázání, O zkoumání premis (De probationibus propositionum), O univerzáliích, O ideách. Hus sám vedl první disputaci o Viklefovu spisu O Nejsvětější Trojici. Svou řeč zahájil slovy: *„Abych se tedy mlčením takto neprovinil, kdybych pro skývu chleba nebo pro bázeň lidí pravdu opustil, chci pravdu, kterou mi Bůh dal poznat, a zvláště pravdu sv. Písma, až do smrti hájit. Vždyť vím, že pravda potrvá, silna jest a vítězství podrží navěky; při ní není rozdílu osob. A kdyby mne měla bázeň smrti lekat, doufám v Hospodina svého a v pomoc Ducha svatého, že Pán sám dá mi stálost. A naleznu-li milost v jeho očích, mučednictvím mne korunuje. A které jest lepší vítězství?“* Druhá strana v té době na oplátku konala tzv. viklefskou mši, její text se zachoval a je plný rouhání.⁵³

⁵² (Možná na podobné zákazy naráží filmová pohádka Pyšná princezna, kde král zakázal zpívat.)

⁵³ MJH, Flajšhans, s. 186-8. Další disputace o Viklefových spisech pak proběhla v létě 1412 během odpustkových bouří.

Za reformu církve světskou mocí

Král s dvořany žádá zrušení zákazu kázání

Václav IV. sdílel stanovisko svých dvořanů, že zákaz kázání v kaplích je porušením svobody slova Božího.⁵⁴ Nedlouho potom přijel do Prahy posel Jana XXIII. Antonio de Monte Catino, aby vykonal obvyklé slavnostní ohlášení o nastoupení nového papeže. Dne 12. září 1410 poslal po něm Václav IV. Janu XXIII. blahopřání, aby jeho povýšení sloužilo k blahu církve a zároveň vyslovil „podivení“ nad bulou jeho předchůdce Alexandra, omezující kázání Božího slova a žádal zrušení tohoto nařízení. Psal: „*Jak jinak bude moci církev prospívat ve víře, naději a lásce, než kázáním slova Božího?*“ Svými dopisy se k žádosti přidala také královna Sofie, nejvyšší hofmistr pan Lacek z Kravař a konšelé Starého i Nového Města Pražského.

Protože královna Husova kázání osobně navštěvovala, je zřejmé, že šlo především o její iniciativu. Do svého dopisu nadiktovala: „*...omezení kázání slova Páně na farní kostely je proti příkazu Pána Ježíše Krista. Proto, otče vpravdě nejblaženější, pokorně prosím, aby Vaše svatost dotčenou Betlémskou kapli, jejíž užitečnost dosvědčuji, milostivě ráčila na věčné časy ustanovit za místo k poslouchání slova Božího pro mě a pro všechny obyvatele našeho království. Tuto snažnou prosbu píši Vaší svatosti a přeji si, aby byla určitě vyslyšena. Vždyť píši na čest všemohoucího Pána, pro spásu lidu a pro zachování cti našeho křesťanského království. Ať tedy Vaše svatost bere ohled na ostatní žádající, k nimž se přidávám, a neodmítá je vyslyšet. Dáno v Praze dne 12. září 1410. Sofie, z milosti Boží královna česká.*“

U papežského dvora vzdoropapeže Jana XXIII. v Boloni, byly záležitosti Čechů svěřeny kardinálovi Odonovi de Colonna,⁵⁵ a to

⁵⁴ srov. 2 Tim 2,9 a zakládací listina Betlémské kaple.

⁵⁵ Colonna byl pozdější papež Martin V., kterého zvolil 11. 11. 1417 kostnický koncil. Ani on ale nebyl jediným vystupujícím papežem. Tehdejší papežské schisma se podařilo nadobro zažehnat až r. 1449.

s instrukcí, aby bylo vyhověno arcibiskupovi Zbyňkovi. Kardinál Colonna vydal 25. srpna 1410 nařízení, kterým se potvrzovala Bula Alexandra V. a nařizovalo se, aby se Hus dne 1. října 1410 osobně dostavil k papežskému dvoru. Do Prahy tyto rozkazy dorazily krátce po odeslání stížností Václava IV. a jeho dvořanů.

Arcibiskup Zbyněk ale na nic nečekal. Dne 24. září vydal ztížení klatby na Husa a jeho druhy. To krále Václava znovu velmi rozhněvalo a už 30. září psal Janu XXIII. další list tohoto obsahu: *„Žádám Vaši svatost, aby tyto nové nálezy byly zrušeny a stranám, které se prou o Viklefovy knihy, bylo nařízeno mlčení! Nemíním ve svém království trpět tyto různice, protože kvůli těmto knihám nebyl dosud nikdo z mého království usvědčen z bludu ani z kacířství. Zvláště žádám, aby Betlémská kaple byla zachována a stvrzena a aby Hus při ní dále pokojně hlásal slovo Boží a byl zproštěn osobního předvolání. Nehodí se přece pro naše království, aby muž tak užitečný svým kázáním byl vydán v nebezpečenství na cestách od jeho nepřátel. Tím je popouzen všechen lid. Kdo však by chtěl Jana Husa z něčeho obvinít, může to učinit řádným způsobem zde v zemi před univerzitou nebo jiným příslušným soudem.“*⁵⁶

Dne 1. října psala papeži znovu královna Sofie list, ve kterém výslovně připomínala, že také ona často slyšela slovo Boží z úst Jana Husa v Betlémské kapli. Dopisy zastávající se Husa poslala papeži také všechny tři města pražská.

Kromě listů a žádostí dalších osobností psal vzdoropapeži Janu XXIII. ve své záležitosti také sám Hus. Odůvodňoval, že se nemůže osobně dostavit k papežskému dvoru pro nebezpečenství na cestách od svých mnohých nepřátel. Ustanovil ale svého zmocněnce Jana z Jesenice, který studoval práva v Boloni. Právě tam dočasně sídlil

⁵⁶ Z odstupu času vidíme, že zakázat hádky o Viklefovy knihy by tehdy bylo to nejmoudřejší.

Jan XXIII., dokud se mu nepodařilo vyhnat papeže Řehoře XII. z Říma. Po přesídlení Jana XXIII. do Říma se tam odebral i mistr Jesenic.⁵⁷

Dopis z Anglie

V té době obdržel Hus dopis z Anglie od Richarda Fitze někdejšího spolupracovníka mistra Viklefa. Dopis, který je datován 8. září 1410, představil Hus při kázání v Betlémské kapli v přítomnosti asi 10 000 posluchačů. V odpovědi mistru Richardovi píše: „*Věz, nejmilejší bratře, že lid nechce slyšet nic než písmo svaté, především evangelium a listy, a kdekoli v městě nebo ve vsi nebo ve dvoře nebo na hradě se objeví kazatel svaté pravdy, lidé se houfně sbíhají a opovrhují kněžstvem nepořádným. A následkem toho zvedl se satanáš, poněvadž hnuto již ocasem samého Behemota a zbývá, aby mu Pán Ježíš Kristus potřel hlavu.... Pan král náš, všecek dvůr jeho, královna a obecný lid jsou zaujati pro slovo Ježíše Krista. Pozdravuje církev Kristova z Čech církev Kristovu v Anglii žádajíc si mít účast na vyznávání svaté víry v milosti Pána Ježíše Krista. Bůh přeslavný buď odplatou Vaší, že s tak velkou prací nám chudým příklad jste dal. Pokoj Vám, který všeliký rozum převyšuje. Amen.*“

Velikým potěšením muselo být pro Husa i to, že teologická fakulta v Boloni odmítla vykonat spálení Viklefových knih.⁵⁸

rok 1411

„Exkomunikován“ papežem

V únoru 1411 vypršela lhůta, ve které se měl Hus dostavit k papežskému dvoru, a kardinál Colonna na něj vzápětí vyhlásil exkomunikaci pro nedostavení se k soudu. Arcibiskup Zbyněk nařídil, aby bylo ve všech pražských farních kostelích vyhlášeno, že Hus byl

⁵⁷ Dopisy krále Václava papežskému dvoru v Husově záležitosti neměly žádný účinek. Jan XXIII. byl vzdoropapež velmi nehodného života. Hus byl naopak veřejně znám, coby horlivý bojovník proti svatokupeckému církevně fiskálnímu systému své doby, který Janu XXIII. plně vyhovoval.

⁵⁸ V Boloni se o to snažili poslové pražského arcibiskupa. Fakulta to odmítla a mistr Jan z Jesenice si o tom dne 25. listopadu 1410 nechal od děkana vystavit potvrzení.

exkomunikován i papežem. Vyhlášení se konalo 15. března 1411. Výjimkou byly jen dva farní kostely: sv. Michala a sv. Benedikta na Starém Městě. U sv. Michala byl farářem Husův věrný přítel mistr Křišťan z Prachatic. U sv. Benedikta jakýsi Mikuláš neboli Míka z řádu německých rytířů.

„Světské rámě“ zasahuje proti Zbyňkovi

Vyhlášení exkomunikace znovu velice popudilo krále Václava. Rozhodl se sám nastolit pořádek. Za důvod k dalšímu omezení církevní moci si vzal fakt, že arcibiskup neposlechl králův rozkaz, aby majitelům Viklefových knih nahradil škodu vzniklou jejich spálením. Nařídil tedy proti arcibiskupovi a prelátům z jeho okolí exekuci za účelem uhrazení vzniklých škod. Zbyněk na oplátku vydal 2. května 1411 z Roudnice exkomunikaci na úředníky, kteří zabavování církevních majetků vykonali. Měli majetky do tří dnů navrátit, čehož samozřejmě neposlechli. Proto arcibiskup vzápětí vydal znovu interdikt na celou Prahu. Král začal pronásledovat všechno duchovenstvo, které interdikt uposlechlo a zastavilo bohoslužby. Některým byly zabaveny příjmy, další byli i fyzicky vyhnáni ze svých far a jiných úřadů. To se stalo např. farářům u sv. Jiljí a sv. Mikuláše na Starém Městě. Mnozí duchovní proto ze strachu arcibiskupa neposlechli a konali bohoslužby dále.⁵⁹

Kněží Husovy strany považovali interdikt za nezákonný a nedovolený a konali bohoslužby jako obvykle. Král se obával, aby arcibiskup neodvezl svatováclavský poklad, jako r. 1409. Proto 6. května 1411 přijel na Hradčany, v doprovodu kanovníků⁶⁰ vjel na koni do katedrály, nechal si poklad otevřít a přesvědčil se, že je vše na svém místě. V noci pak nechal prohledat tajné výklenky kostela zakopané pod zemí a na druhý den nechal poklady i s ostatky sv. Václava převézt na Karlštejn.

⁵⁹ Byli jimi např. mansionáři v katedrále, kteří potom listem z 21. května žádali od tohoto přestupku rozhrěšení od papežského stolce.

⁶⁰ Byli to kanovníci Jan z Královic, scholastik Jan z Malešic, kustod Velislav z Boru, Václav Knobloch a další.

Dne 30. května 1411, v sobotu před nedělí svatodušní, bylo v Praze a okolí značné zemětřesení, které trvalo asi tak dlouho, co by odřikal Otčenáš a Zdravas.

Dne 5. června zasedal Václav IV. na zemském soudě a spolu se zemskými pány vynesl rozhodnutí směřující k omezení moci církevních soudů.⁶¹

Král jedná o dohodě mezi Husem a arcibiskupem

Dne 3. července 1411 vydal Václav IV. rozhodnutí, kterým přikazoval zrušení exkomunikace Jana Husa, stažení žaloby na něj u papežského soudu a interdiktu nad Prahou. Arcibiskup tehdy na královo přání projevil souhlas, že spor s Husem zastaví a žalobu u papežské kurie vezme zpět. Tentýž den byla podepsána domluva mezi Husem a arcibiskupem. Arcibiskup se zavazoval podřídit se ve věci Husově výroku krále a jeho rady.⁶²

Po třech dnech, 6. července 1411, vydali členové ustanovené rady rozhodnutí, podle něhož se měl arcibiskup podřídit králi, jako svému pánu a usmířit se s ním; měl napsat papeži, že o žádných bludech v zemi české neví, ale že se jedná pouze o neshody mezi ním a mistry Husovy strany, že však ustupuje z ohledu na krále. Obě strany měly upustit od soudů u papežského dvora a odvolat odtamtud své prokurátory.⁶³

⁶¹ Každý, kdo by někoho žaloval u církevního soudu ve věci, která se týkala záležitostí státu, tomu se měli královi úředníci a pražský purkrabí „uvázat do obroku a do jeho zboží“ na tak dlouho, dokud by se žalovanému nenahradily vzniklé škody.

⁶² Osobnosti, které podepsaly dohodu z obou stran, rada jmenovaná králem k rozsoudní sporu a přizvání svědkové představují kolem čtyřiceti nejvýznamnějších mužů té doby. Tomek všechny jmenuje, včetně jejich úřadů, přídomků atd.

⁶³ Arcibiskup měl také od papeže vyžádat rozhrěšení těm, kteří byli pod papežskou exkomunikací, rozhrěšit ty, které exkomunikoval on sám a stáhnout interdikt. Král se měl poradit s biskupy, doktory, preláty i světskými knížaty, pány a zemaný ohledně případných bludů a neřestí, které by se snad našli mezi duchovními nebo světskými osobami a podle rady duchovních i světských představitelů je vyplnit a potrestat. Zároveň měly být kněžím navraceny odebrané důchody a uvěznění měli být propuštěni. Jak duchovenstvu, tak univerzitě i pánům a zemanům měla zůstat dosavadní práva s výslovným podotčením, aby duchovní nesahali na světské stavy svými nově

Pokud zvážíme tehdejší postavení církve a jeho důsledky pro celou společnost, zdá se postup krále v podstatě oprávněný. Církevníci skutečně zneužívali své postavení k čistě politickým cílům. Pokud je v zemi struktura, která svým majetkem a mezinárodním vlivem ohrožuje bezpečnost státu, je omezení její autonomie a majetkových práv pochopitelné a oprávněné.

Tato dohoda mohla snad dát věci zase do pořádku. Arcibiskup ji ale nedodržel. Zrušil sice interdikt, ale odmítl rozhrěšit kněze, kteří interdikt neposlechli. Také nestáhl žalobu na Husa od papežského soudu. Proto ani král nepropustil vězněné kněze a nevrátil odebrané církevní důchody. Arcibiskup a jeho duchovenstvo trpěli další útisk a újmy. Zbyněk chtěl své stížnosti přednést králi, ten už se s ním ale zřejmě nechtěl setkat. Arcibiskup se tedy v Praze necítil bezpečný a začátkem srpna 1411 odjel na venkov.

Hus viděl, že arcibiskup dohodu nedodrží, ale přesto se pokusil ji ještě využít ve svůj prospěch. Dne 1. září 1411 **psal Janu XXIII. dopis, v němž vysvětloval, že bludy, z nichž ho obviňovali, nikdy neučil**, oznamoval, že mezi ním a arcibiskupem došlo k dohodě a žádal, aby proto byl osvobozen od povinnosti dostavit se osobně k papežské kurii.⁶⁴

Zbyněk vyhrožuje králi a umírá

Arcibiskup Zbyněk se odebral do Litomyšle k tamějšímu biskupovi Janovi Železnému, který byl s králem v nepřátelství. Odsud psal 5. září

vymyšlenými právy. Zvláště toto rozhodnutí také prohlašovalo, že arcibiskup uvalil církevní tresty na Pražany po zabavení platů kněží v domnění, že toto zabavení učinili z vlastní vůle, když se ale dozvěděl, že to bylo z nařízení krále, stahuje tyto tresty, a nic proti Pražanům již nemá. Text dopisu papeži, který však nikdy nebyl odeslán, je v FLAJŠHANS I., s. 71.

⁶⁴ Svůj list Janu XXIII. předložil Hus univerzitě na shromáždění všech mistrů svolaném za tím účelem rektorem Šimonem z Tišnova. Se souhlasem celého shromáždění byl list opatřen pečeti univerzity a tak odeslán Janu XXIII. Text dopisu zde v kap. „Husovy písemnosti“. Jiný list psal Hus sboru kardinálů, kterému připomínal, že hněv arcibiskupa na něj začal, když se přidržel jejich postoje v otázce vypovězení poslušnosti Řehoři XII.

1411 Václavovi IV. list, ve kterém mu vyčítal, že nepustil vězněné kněze a nevrátil zabavené církevní důchody. Zároveň oznamoval, že je nucen odebrat se k jeho bratru Zikmundovi do Uher a žádat jej, aby se u českého krále za něj přimluvil. Zikmund, který svého bratra českého krále už dvakrát věznil, usiloval stále o jeho dva trůny – římský i český. Arcibiskupův dopis Václavu IV. byl vlastně výhrůžkou vojenskou intervencí za pomoci zahraniční armády. Zbyněk Zajíc z Hazmburka se skutečně vydal na cestu do Uher, ale dojel jen do Bratislavy. Tam se roznemohl a dne 28. září 1411, na svátek sv. Václava, zde umírá. Jeho tělo bylo převezeno do Prahy a pohřbeno v katedrále pod hlavní věží v kapli, která se dodnes nazývá Hazmburská.

Angličané o Viklefovi

V první polovině září 1411 se v Praze zastavilo anglické poselstvo k uherskému králi, v němž byli někteří angličtí univerzitní mistři. Jedním z nich byl Jan Stokes. Čeští mistři je požádali o rozpravu na téma Viklefových spisů. Angličané návrh odmítli a proslýchalo se, že Čechy pohrdají. Čeští mistři přišli ke Stokesovi s veřejným písařem a položili mu otázku, zda chce vést disputaci ohledně Viklefa. Stokes jim odpověděl, že každý, kdo studuje Viklefovy knihy, musí dřív nebo později upadnout do kacířství. Hus nato zveřejnil ohlášení, že bude 13. září 1411 vést disputaci o těchto Stokesových slovech a zve ho na tuto disputaci, aby mu oponoval. Stokes se nedostavil a dne 13. září přibil na dveře katedrály oznámení, že jakožto člen královského poselstva si nepokládá za povinnost účastnit se zde univerzitní disputace. Ale pokud Hus nebo kdokoliv jiný chce přijít do Paříže nebo k římskému dvoru nebo na kteroukoliv schválenou univerzitu, že tam chce své mínění hájit. K tomu hrdě dodal, že pokud by neměli na cestu, přispěje jim, a co se týče otázky mu položené, odpovídá na ni, že Viklefa v Anglii pokládají za kacíře a jeho učení, že je odsouzeno jako kacířské. Hus se tím nedal odradit a vedl disputaci i bez Stokese. Hus zde řekl, že nevěří, že by byl Viklef kacíř, ale také to nepopírá, nýbrž doufá, že jím není, a že je jedním z předurčených ke spasení.

Nový arcibiskup, exkomunikace papeže

Dne 29. října 1411 byl novým pražským arcibiskupem zvolen mistr Albik, osobní lékař Václava IV. Dne 2. prosince 1411 prohlásil vzdoropapež Jan XXIII. svého odpůrce papeže Řehoře XII. a krále Ladislava neapolského, který ho podporoval, za kacíře. Zároveň proti Ladislavovi vyhlásil křížovou výpravu a oznámil udělení plnomocných odpustků všem, kdo by se této válečné výpravy účastnili osobně nebo finanční podporou.⁶⁵ „Listina, nad jejímž textem zůstává rozum stát a kterou tyto dvě skutečnosti dával na vědomí celému křesťanstvu, je přímo prototypem hanebného nespravedlivého způsobu jednání.“⁶⁶

rok 1412

Jan XXIII. – antikrist

Začátkem roku 1412 se na pražské univerzitě konala tradiční kvodlibetní disputace (na libovolné téma), kterou tehdy vedl mistr Michal z Malenic příjmením Čížek věhlasný stoupenec Husův. Při této disputaci bylo tvrzeno, zřejmě mistrem Jakoubkem ze Stříbra, že Antikrist, kterého předpovědělo Písmo svaté, zastává v ty dny v církvi nejvyšší hodnost nad veškerým duchovenstvem a křesťanským lidem. Byl tím míněn Jan XXIII., který byl i v dalších staletích pokládán za nepravého papeže. Pro jeho zlou pověst si dlouho žádný papež nedal jméno Jan.⁶⁷

⁶⁵ Král Ladislav nechtěl s Janem XXIII. bojovat a po vyhlášení křížové výpravy se přidal k němu. Řehoř XII. musel z Říma odejít. Na lodi objížděl celou Itálii, až po mnoha neúspěších našel ochranu u jakéhosi pana Karla Malatesti z Rimini. Jan XXIII. obsadil Řím, (POLC, s. 73) ale po čase musel i on z Říma odejít, vrátil se pak zas do Boloni.

⁶⁶ VOOGHT (13,14), s. 71.

⁶⁷ Odvážil se toho až kardinál Roncalli, který také svolal druhý vatikánský koncil. Tento druhý Jan XXIII. nebyl pirátem, ale byl členem dvou zednářských loží. Jím zahájený koncil odstartoval proces apostaze Vatikánu, který pak završil Jan Pavel II. svými společnými „modlitbami“ s pohany. Oba tyto pseudopapeže v r. 2014 společně tzv. svatořečil falešný prorok František Bergoglio sídlící ve Vatikánu. I když se tedy

Proti „odpuštěním“ bez královny ochrany

V květnu 1412 dorazili prodavači válečných odpuštěním do Prahy. Byli to legáti Jana XXIII. Hlavním z nich byl pasovský děkan, Václav Tiem. Začali vybírat peníze na křížovou výpravu a udělovat odpuštěním se svolením krále i arcibiskupa. Arcibiskupská konsistoř vydala ale nařízení, které mělo zamezit některým zvláště křiklavým a pohoršlivým praktikám při „prodeji odpuštěním“. Důvodem zřejmě byly špatné zkušenosti s prodáváním odpuštěním v milostivém létě 1393. Konkrétně arcibiskup zakázal „odhadovat“ při zpovědi kajícíníky. Odhadováním se mínila praxe, kdy kněz při zpovědi zjišťoval, jak je kajícíník majetný a ukládal mu částku, kterou musí na odpuštěním odevzdat.

Třeba podotknout, že odpuštěním je udělení prominutí trestu za hříchy, které byly už odpuštěny. Tyto tresty by jinak měl kající hříšník odpykat utrpením v očistci nebo odčinit dobrými skutky na zemi. Církev má moc toto prominutí trestu udělit a stanovit jako podmínku určité skutky pokání. Oficiálně církev tedy odpuštěním nikdy neprodávala. Vždy existovalo promyšlené odůvodnění, že nejde o svatokupecký prodej, ale o „dobrovolný příspěvek“ kajícíníka. Ve skutečnosti měli kajícíníci možnost získat od Boha milost prominutí trestů i jiným způsobem. Kněžské elity však těžily z lidské nevědomosti, která jim vyhovuje pro zachování jejich vlády nad lidmi. Proto lidem neříkaly a nezdůrazňovaly, že základní a nevyhnutnou podmínkou odpuštění hříchů a prominutí trestů je věřit v Pána Ježíše Krista a činit opravdové pokání. Právě to zdůrazňoval Hus a tím lidem otvíral oči.

Jakoubek ze stříbra mýlil, v tom, že již vystoupil onen velký Antikrist předpověděný Písmem (2 Sol 2,3-4), lze přeci jeho varování chápat jako proroctví. Husův názor, že papež může být antikristem, a v takovém případě není pravým papežem, rozhodně proročným byl. (srov. Husův dopis Křišťanovi z r. 1413)

Průběh „prodeje“ odpustků

V. V. Tomek popisuje průběh „prodeje odpustků“ následovně: „Papežský legát Tiem na nařízení arcibiskupa nedbal a provozoval obchod s Boží milostí způsobem, od něhož si sliboval největší a nejjistější zisk. K usnadnění práce pronajímal celá arcijáhensství a děkanáty nebo jednotlivé kostely kněžím podnikatelům, kteří za něj odpustky vybírali a odvedli mu pak ustanovené sumy. Za takové nájemníky se ovšem nehodili zbožní kněží, nýbrž lakomci, hráči, souložníci a jinak neřestní. Ti na zpovědích s lidmi nestoudně smlouvali a páchali rozličné hanebnosti. Legát Václav Tiem vydal písemnou instrukci pro kazatele, jak mají odpustky ohlašovat. Tato instrukce dávala volný prostor ke kupčení. Prahu si legát pravděpodobně nechal pod svou vlastní správou. Zde byly ustanoveny k slyšení zpovědí a udělování odpustků tři kostely: metropolitní kostel na Hradě, kostel vyšehradský a kostel Panny Marie před Týnem. V každém z nich byla přikovaná dobře okovaná truhla, do které lidé kladli peníze. V katedrále se tato pokladnice vzdoropapeže Jana XXIII. nacházela přímo za hrobem sv. Víta, na místě, kde procházelo nejvíc lidí.“

Mezi duchovenstvem Husovy strany způsobila odpustková bula Jana XXIII. a způsob jejího provedení v Praze velké rozčilení. V Čechách horlila proti neřesti prodávání odpustků už druhá nebo třetí generace reformních kněží, a to jak na kázáních, tak v různých spisech. Teď šlo ale navíc o něco naprosto neslýchaného: Jeden „papež“ exkomunikoval druhého, vyhlásil proti němu válku a tomu, kdo půjde do boje, tzv. udílel odpustky. Ty odpustky byly jednoznačně neplatné. Jednak byly vyhlášeny falešným papežem a pak, jako podmínka k jejich získání byl stanoven hříšný skutek účasti na zločinecké válečné výpravě. Hus a s ním mnoho dalších kněží i laiků se rozhodli v této věci Janu XXIII. odporovat, protože byli přesvědčeni, že prodej těchto „odpustků“ je v rozporu se zákonem Krista Pána.⁶⁸ Na shromáždění univerzity předložili otázku, zda mají

⁶⁸ Stejně neplatné jsou i odpustky vyhlášené falešným papežem Bergogliem v souvislosti s jeho tzv. rokem milosrdenství. Tento člověk prohlašuje, že má společného „boha“

její členové dávat příspěvky na válku proti Ladislavovi neapolskému dle papežské buly. Přítomní doktoři teologie odmítli na tuto otázku odpovídat s tím, že prý nejsou kompetentní posuzovat papežskou bulu a protivit se rozkazu krále, který její provedení schválil. Král, arcibiskup i výběřčí měli totiž z vybraných peněz stanoveny své podíly.

Děkanem teologické fakulty byl tehdy mistr Štěpán Pálež. S ním Hus o písemné instrukci vydané pro kazatele odpustků legátem Tiemem mluvil už předtím na faře sv. Michala u mistra Křišťana z Prachatic v přítomnosti více mistrů, bakalářů a studentů. Tam Pálež tvrdil, že instrukce obsahuje zjevné bludy. Na veřejnosti před celou univerzitou nechtěl ale odporovat papežským rozkazům a postavil se Husovi na odpor. Stejný postoj zaujal další Husův dosavadní přítel Stanislav ze Znojma. Hus přičítal jejich strach postavit se odpustkové bule utrpení v jejich Boloňském vězení, kde je držel právě kardinál Cossa, nynější Jan XXIII. Univerzita se tedy k odpustkům oficiálně nevyjádřila.

Hus se tím ale nedal odradit. Začal proti papežské odpustkové bule kázat v Betlémské kapli. Vydal také spis, kde proti bule předkládal své námítky. Na 7. června 1412 vyhlásil disputaci o bule ve velké síni Karlovy koleje. Toto oznámení vyvěsili Husovi lidé téměř na všech kostelích a jiných důležitých místech po celé Praze. Vyhlášeným tématem disputace bylo: „Zdali podle zákona Kristova pro čest Boží, spásu křesťanského lidu a pro dobro země je možné a užitečné Kristovým věřícím schválit papežskou bulu o vyhlášení křížové výpravy proti Ladislavovi králi neapolskému a jeho spojencům.“ Teologická fakulta vyslala k arcibiskupovi dva mistry s žádostí, aby tuto disputaci zakázal. Hus byl kvůli této věci předvolán před arcibiskupa a byli k tomu přizváni i papežští legáti. Legáti položili Husovi otázku: „*Jsi tedy ochoten uposlechnout apoštolských rozkazů?*“ Odpověděl: „*Ano, jsem ochoten z celého srdce!*“ Oni se zaradovali a obrátili se na

s muslimy! Odpouští snad Alláh hříchy?! Má moc nás zbavit trestů za hříchy?! Jistě, ti, kdo tomuto falešnému bohu slouží, se do očistce nedostanou...

arcibiskupa: „Nuže, on již chce uposlechnout rozkazů našeho pána.“ Tu je ale Hus vytrhl z omylu: „Rozumějte mi, páni! Já nazývám rozkazy apoštolskými učením apoštolů Kristových! Nakolik se rozkazy římského papeže shodují s tím učením a těmi rozkazy, natolik je chci ochotně poslouchat. Když ale uvidím, že je tomu naopak, neposlechnu, i kdybyste mi před oči postavili oheň k upálení mého těla.“ Za normálních okolností by Husa už tehdy zajali. Tím spíš, když se teď odporem proti prodeji odpustků, aspoň načas, zprotivil i králi. V dané situaci k tomu ale nedošlo, což nám dává tušit, jak zmatené a nejasné byly tehdejší církevní poměry a jak silná byla v Praze Husova strana reformistů.

Teologická fakulta se pokusila Husově disputaci zabránit ještě jiným způsobem. Vydala nařízení všem svým bakalářům, aby se nikdo z nich neodvážil pojednávat proti papežské bule. Bakalářem teologie byl i Hus. Z tohoto nařízení si však tropil posměch jak na přednáškách, tak z kazatelny. Disputace se navzdory snahám jí zabránit uskutečnila. Hus odůvodnil své tvrzení, že není dobré dávat peníze na prolévání křesťanské krve. Potom přítomní mistři jeden po druhém podle stáří vyslovovali svůj názor, jedni souhlasili, jiní odporovali. Když přišla řada na mistra Jeronýma pražského, obhajoval Husův postoj dlouhou a plamennou řečí. Během svého proslovu impulzivně povstal ze svého místa a prohlásil: „Hned teď půjdu na radnici a oznámím konšelům, že ty odpustky jsou neplatné.“ Na jeho slova se zdvihlo velké množství studentů provolávajících: „Jdeme tam s tebou.“ Na to rektor, mistr Marek z Hradce Králové vstal, zdvihl ruku a vlídnými slovy utišoval shromáždění. Jeroným mu odpověděl: „Poslyš, mistře Marku, ty za mne přece svůj krk nedáš, já sám za sebe dám svou šíji.“ Nakonec se ale Jeroným nechal uklidnit a disputace se zakončila řádným způsobem. Po skončení doprovodili nadšení studenti Jeronýma až k jeho příbytku v ještě větším množství než Husa samotného.

Po této disputaci napomínal Hus lid na všech kázáních, aby nevěřili falešným odpustkům a nedávali za ně peníze. V tomto smyslu napsal také mnoho dopisů do různých měst v Čechách, na Moravě, v Polsku i

v Uhrách. Dne 10. června psal také polskému králi Vladislavovi a vybízel ho, aby se snažil ze svého království svatokupectví vymýtit. V českém národě tak způsobil veliký odpor proti odpustkům a církevní moci vůbec. Na odpustkových tržbách z toho vznikly veliké škody.

V Praze se začaly dít různé výtržnosti, které vykonavatelům papežské buly ztěžovaly práci a přiváděly je v posměch. Dne 20. června někdo do truhly na peníze přikované za oltářem sv. Víta hodil spis proti prodavačům odpustků, který je nazývá *asmodeity*⁶⁹, *beliálisty* a *mamonisty*. Autor spisku jej uzavřel slovy: „*Více důvěryhodný je pravdomluvný Hus než celý sbor podvodných prelátů.*“

Upálení kacíře Jana XXIII. na Karlově náměstí

Dne 24. června 1412 viděla Praha zvláštní divadlo. Připravil ho pan Voksa z Valdštejna, jeden z oblíbených dvořanů krále Václava. Pomáhal mu mistr Jeroným. Z Malé Strany vyšel posměšný průvod. V průvodu byl na speciálním voze upraveném na způsob středověkého papamobilu vezen student přestrojený za veřejnou nevěstku. Na krku a na ruce měl podle tehdejšího zvyku zvonečky. Vezl listiny s přivěšenými pečetěmi, tak jak se to dělalo v papežské kanceláři. Před ním i za ním šlo několik set studentů ozbrojených meči a holemi. Několik z nich bylo přestrojeno za vojáky a provolávali: „*Vezeme jednoho kacíře s jeho bulami a listinami. Jsou to buly kacířské. Budou veřejně spáleny.*“ Průvod prošel kolem arcibiskupského paláce na Malé Straně, přes Karlův most na Staré Město, všemi staroměstskými ulicemi na Staroměstské náměstí, okolo králova dvora u sv. Benedikta, na Nové Město a zakončil se na Karlově náměstí, kde byly za přítomnosti mnoha diváků buly teatrálně spáleny.

V té době také chodili po všech pražských kostelích mladí muži z okruhu Jeronýma, a když kazatel začal lidi vyzývat k získání odpustků, začali mu hlasitě odporovat a provolávat: „*Ty odpustky jsou neplatné a ty kážeš lži a podvod!*“

⁶⁹ srov. démon Asmodej v Tob 3,7.

Protiopatření

Jako reakce na tyto výstupy vyšlo veřejné nařízení jménem krále a pražských konšelů, aby se už nikdo neodvážil odmlouvat kazatelům nebo papežským bulám. Věc byla tak velmi choulostivá, protože svatokupectví bylo středověkými teology pokládáno za kacířskou herezi. Označení svatokupectví za kacířství potvrdil i sv. Tomáš Akvinský. Rovněž se samozřejmostí byl přijímán fakt, že každý kacíř je vyloučen z církve. Na druhé straně šlo o zavedený způsob financování církve, který prelátům zajišťoval exklusivní společenské postavení. Aby svatokupci své kacířství zamaskovali, vymýšleli různé zástupné důvody, pod nimiž se platby za udílení svátostí uskutečňovaly. Jednou se platilo „za svíčky“, jindy „za vystavení potvrzení“ atd. Tato odůvodnění reformní kazatelé odsuzovali. Svatokupci se proto bránili i tím, že na oplátku obviňovali z kacířství kritiky svatokupectví. Tím mělo být i samotné přesvědčení, že církev má a může žít podle Kristova zákona, navždy označeno za heretické a odsouzeníhodné. Tohoto úkolu se nyní zhostila teologická fakulta vedená Štěpánem Pálčem a Stanislavem ze Znojma, kteří byli původně Husovými přáteli a společníky v boji za reformu církve. Nyní však morálně zlomení se stali jejími nejfanatičtějšími odpurci.

Vyjádření teologické fakulty k odpustkům

Od teologické fakulty se očekávalo vyjádření, jak obnovit pokoj, narušený teologickým sporem o odpustcích, který citelně zasáhl všechny vrstvy národa. Zřejmě o toto vyjádření fakultu požádal přímo Václav IV. Doktoři teologie žádali proto Husa, který byl v teologii pouze bakalářem, aby jim odevzdal přepis svého spisu o odpustcích. Chtěli mu dát své „odborné ohodnocení“. Hus ale odmítl spis odevzdat.

Doktoři si tedy vzali 45 článků vytažených z Viklefových knih, které v Čechách byly už dvakrát odsouzeny, a oznámkovali je podle čtyřstupňového hodnocení: kacířský, bludný, pohoršlivý, proti dobrým mravům. K tomu sestavili šest dalších článků týkajících se posledních

událostí.⁷⁰ Těchto šest článků odevzdala teologická fakulta králi spolu se svým ohodnocením 45 článků z Viklefa a navrhovala, aby arcibiskup z rozkazu krále a se souhlasem prelátů, kapitul, univerzity a jednotlivých doktorů znovu vyhlásil odsouzení těchto článků s tím, že kdo se podle toho nebude řídit, bude exkomunikován a potrestán dalšími tresty, které měl stanovit král. Konkrétně navrhovali trest vyhnání ze země. Dále navrhovali, aby určitým kazatelům, od nichž vzešly nepokoje a rozepře mezi lidem, bylo zabráněno kázat. Tím se samozřejmě myslel na prvním místě Hus, ale jeho jméno se záměrně neudávalo, aby se vytvořil dojem objektivity. Václav IV. zanedlouho postihl trestem vyhnanství právě autory šesti článků.

Jednání na Žebráku

Zprávy o dalších jednáních mezi Husem, doktory teologie a králem jsou dost neúplné. Mnoho vyjádření a dokumentů bylo zřejmě zamlčováno a překrucováno už tehdy a tím více v pozdějších dobách.

Někdy začátkem června 1412 předvolal král doktory teologie i Husa a jemu nakloněné mistry na Žebrák. Páleč zde předčítal spis Stanislava ze Znojma proti Husovi, v němž ho označuje za kacíře. Hus byl vyzván, aby odevzdal svůj spis o odpustcích. Na to Hus prohlásil: „*Spis odevzdám, pokud budou doktoři teologie souhlasit s touto podmínkou: Jestliže bude můj spis shledán bludným, budu já upálen. Pokud v něm blud nenaleznou, a prokáže se, že mne neprávem obvinili z kacířství a neprávem mi usilovali o život, pak budou upáleni oni.*“ Toho se doktoři zalekli a odešli, aby se poradili. Když se vrátili, řekli: „*Proti Husovi bude stát jen jeden z nás. Všichni se k tomu zavázat nemůžeme.*“ Hus jim odpověděl: „*Vy všichni jste proti mně jednomu. Všichni společně tvrdíte, že jsem kacíř! Bud' jím jsem anebo nejsem! Musím tedy být upálen buď já anebo vy všichni!*“ Ale královští rádci jim řekli: „*Pěkně se spolu srovnejte!*“ A poslali je pryč.

⁷⁰ Některé články byly teoreticky pravověrné (o účtě k ostatkům, o církevní moci). Neprávem ale obviňovaly reformní stranu z bludů. 2 čl. nepřímou schvaloval svatokupectví a 6. schvaloval zločineckou válečnou výpravu Jana XXIII. proti papeži Řehoři XII.

Další jednání o Viklefových člancích se na Žebráku konalo v neděli 10. července 1412, výsledek nám ale není známý.

Poprava tří mládenců

V tentýž den začaly v Praze nové nepokoje. Byli zatčeni tři mládenci, kteří přerušovali kázání o odpustcích a hlasitě kazatelům protiřechli. Jeden byl zatčen v Týně, druhý v katedrále a třetí v klášterním kostele sv. Jakuba. Jmenovali se Martin, Jan a Stašek. Byli odvedeni na staroměstskou radnici, kde s nimi chtěli konšelé podle nedávno vydaného nařízení přísně naložit. V ten den bylo na Hradě kostelními zpěváky zbito i mnoho dalších odpůrců odpustků. Dalo se očekávat, že tři zajatí mládenci budou popraveni. Mezi Pražany to způsobilo veliký rozruch. Husa se to velmi dotklo, protože si byl vědom, že příčinou jejich odboje, je jeho veřejné odsouzení odpustků vyhlášených Janem XXIII.

Hned druhý den ráno, 11. července 1412, vyvolávali po městě vojáci, aby se lidé chudí i bohatí dostavili na Staroměstský rynek. Hus, který se asi právě vrátil z Žebráku, přišel s dalšími mistry a asi 2000 studenty před staroměstskou radnici. Kromě nich se sešlo i mnoho jiných lidí. Hus chtěl mluvit s konšely. Pustili ho dovnitř jen s několika mistry. Konšelům řekl: „*Propustte zajaté mládence. Sám se nabízím k potrestání místo nich, protože jsem původcem protestu proti falešným odpustkům.*“ Konšelé mistrům odpověděli: „*Dáváme vám svoje slovo, že se zajatým nic nestane.*“ Na to Hus i studenti odešli do svých příbytků.

Potom přikázali konšelé vyvolávat, aby se také ostatní lidé rozešli. Když se dav na náměstí značně zmenšil, nechali tři zajaté mládence vyvést k popravě. Vedli je obklopené velkým zástupem ozbrojenců, ale nedošli na popraviště, které bylo na severní straně náměstí – asi na místě dnešního pomníku Jana Husa. Popravili je kousek od radnice. Přitom voják vyvolával: „*Kdo se dopustí toho, co oni, bude stejně potrestán.*“

Na to mnoho lidí stojících okolo volali: „*Děje se jim křivda, i my chceme zemřít za to, za co oni umírají.*“ Byli to lidé světští i duchovní, muži i ženy. Někteří z nich byli také hned zajati a odvedeni do vězení.

Lidé ale zpustili tím větší křik a povyk. Když oděnci odstoupili, přiběhla nějaká žena, položila na zem tři bílá prostěradla a pokryla jimi těla popravených. Hned nato se seřadil velký průvod mistrů, bakalářů a studentů a jiného lidu řízený mladým mistrem Janem z Jičina. Před očima konšelů vzali těla a zbožně je nesli k pohřbu. Mistr Jičín začal velkým hlasem zpívat antifonu o mučednících: „*Tito jsou svatí.*“ Veliký zástup mužů i žen, vznešených i obyčejných lidí, se ubíral do Betlémské kaple a tam mučedníky pochovali. Hus sám se pohřbu nezúčastnil. Zřejmě byl šokován jednáním konšelů a váhal, jak se má zachovat.

Většina staroměstských konšelů byli tehdy Němci. To samozřejmě zvyšovalo rozčilení českého obyvatelstva. Konšelé se obávali, že může vypuknout povstání, proto chtěli vězně zajaté při popravě třech mládenců potichu propustit. Zajatí ale nechtěli bez soudu odejít. Konšelé použili znovu lest. Hned druhý den, v úterý 12. července 1412, vyvedli vojáci vězně před bránu radnice s tím, že je vedou k výslechu. Jakmile ale byli na ulici, schovali se vojáci do radnice, zavřeli bránu a zevnitř na ně volali, ať se vrátí domů. Někteří z propuštěných to ale odmítli a stáli dále před radnicí. Ty potom vojáci násilím odehnali. Toto počínání ještě víc pobouřilo lid. Po několik dalších dní přicházely před radnici stovky lidí a volaly: „*Chceme také zemřít, jsme proti nepravým odpustkům!*“ Vojáci z radnice vyvolávali, aby se lidé rozešli, ale čím více volali, tím víc lidí přicházelo. Když je potom rozehnali, lidé se zas brzy vraceli.

Tresty pro odpůrce odpustků

V sobotu 16. července bylo na rozkaz krále na staroměstskou radnici svoláno zvláštní shromáždění univerzity a duchovenstva za účelem odsouzení 45 Viklefových článků a potvrzení 6 článků sestavených teologickou fakultou. Z duchovenstva zde byli světící biskupové, generální vikář Jiří z Bor, mnoho kanovníků a pražských farářů a dalších. Ovšem univerzita, od které se odsouzení článků zvlášť očekávalo, byla rozdělena na dvě strany. Na radnici se dostavili pouze doktoři teologie. Z nich jsou známi Štěpán Pálec, Stanislav ze Znojma, Ondřej z Brodu a Jan Eliášův.

Radnice byla pečlivě střežena oděnci, aby se zabránilo útoku pobouřených Pražanů.

Většina mistrů a s nimi skoro všichni bakaláři a studenti se ale shromáždili v Karolinu. V jejich čele byl rektor univerzity mistr Marek z Hradce Králové. Ti se usnesli poslat na radnici poselstvo, které mělo tam přítomné členy univerzity vyzvat, aby přišli k nim do Karolina, neboť to je místo ustanovené k jednání univerzity. Tento těžký úkol na sebe vzal sám rektor Marek s mistry Fridrichem Epinge (kterého Hus r. 1414 vzpomíná v traktátu O církvi coby již zemřelého „zbožného křesťana svatě památky“) a Prokopem Plzeňským a dalšími průvodci. Ti skutečně přišli na Staroměstskou radnici a vyzvali přítomné doktory teologie, aby se spolu s nimi odebrali do Karolina. Když to přítomní členové univerzity odmítli, přednesl mistr Marek před celým shromážděním na Staroměstské radnici protest proti odsouzení Viklefových článků, dokud by nebylo dokázáno z Písma svatého. Shromáždění na protest nedbalo a vydalo své rozhodnutí: každý kdo by hájil některý ze 45 Viklefových článků nebo odporoval 6 článkům teologické fakulty, měl být exkomunikován, zbaven majetku a vypovězen ze země.

Hus váhá, ale pokračuje v odboji

Druhého dne, v neděli 17. července 1412, přišlo na Husovo kázání do Betlémské kaple velké množství lidu. Všichni očekávali, co řekne o posledních událostech a o smrti třech mládenců. Hus se ale o mučednících ani nezmínil. Lidé tím byli překvapeni a znepokojeni. Další neděli, 24. července 1412, už ale na kázání o těchto třech mučednících mluvil. Chválil jejich nevinnou smrt a napomínal věřící, aby se žádným utrpením nenechali odstrašit od pravdy. Z této Husovy reakce je vidět, že nebyl tvrdohlavým fanatikem či exaltovaným mystikem, ale vážná rozhodnutí pečlivě zvažoval.

Štěpán Pálec kázal tehdy u sv. Havla na Starém Městě. Snažil se teď důraznou kritikou reformistů zahladit své „staré hříchy“. Říkal: „*Pohleďte, jak bojácná je jejich víra. Nikam s ní nemohou vyjít. Vždyť kdyby s ní šli*

do Říma nebo do Německa nebo kamkoli jinam a nechtěli se jí zříct, byli by tam upáleni jako kacíři. Ale my s naší vírou můžeme bezpečně vycestovat kamkoliv!“

Obhajoba Viklefových článků

Uprostřed odpustkových bouří, na přelomu července a srpna 1412 vykonal Jan Hus na univerzitě sérii přednášek obhajujících některé ze 45 odsouzených Viklefových článků. Upozornil, že některé z nich se u Viklefa ve skutečnosti nenacházejí. (čl. 5.) Šest ze 45 článků ve svých přednáškách hájil, a to jednak důkazy z Písma a pak také tím, že jejich smysl upřesnil a omezil. Šlo o články 4, 14, 15, 16, 17 a 18. „Viklefův“ čl. 16: „Nikdo není pánem, biskupem ani prelátem, dokud je ve smrtelném hříchu;“ a čl. 4: „Biskup nebo kněz ve smrtelném hříchu nesvětí, nepřepodstatňuje ani nekřtí;“ Hus upřesnil doplněním slova „hodně“. Hus toto slovo nevsunul do článků až na koncilu, ale šlo skutečně o jeho přesvědčení, které obhajoval už v Praze. Středověk bral vážně Apoštoloovo slovo, že každá moc je od Boha. Vztahovalo se to nejen na moc církevní, ale i světskou. I králové byli králi „z milosti Boží“. Jak církevní prelát, tak světský pán byli vnímáni jako Boží služebníci ustanovení a zmocnění Bohem pro výkon Boží moci pro tu či onu oblast. Když tedy Hus řekl: Nehodný prelát či pán koná svůj úřad nehodně, nedůstojně a bez zásluh před Bohem, říkal to proto, aby vysvětlil teologický rozpor, který tím vznikal. Křesťan si kladl otázku: Je-li můj pán ustanoven Bohem a dopouští se přitom vůči mně zločinu, nespravedlivě mně vykořisťuje atd., znamená to tedy, že i Bůh je takový, Bůh si tedy přeje zlo...? Tento rozpor bylo třeba objasnit! Hus to vysvětloval tak, že ten zlý pán, koná sice úřad svěřený mu Bohem, ale ne tak jak si to Bůh přeje, ne v souladu s Božím plánem. Jinými slovy: „vládce vládne buď z Boží vůle anebo z Božího dopuštění“. Podobně i ve vztahu k duchovní moci, pokládal Hus za zásadní zdůrazňovat, že kněz v těžkém hříchu sice koná svátosti platně, ale to neznamená, že je to tím pádem v pořádku, že s tím není třeba něco dělat. Poukazoval např. na apoštolské kánony, podle nichž kněz smilník měl

být sesazen a už nikdy nesměl konat kněžskou službu. Zdůrazňoval, že kněz přetrvávající v těžkém hříchu, který nečiní pokání a vysluhuje přitom svátosti, koná tak sobě k zatracení. Zároveň přitom ukazoval na článek víry „společenství svatých“, podle něhož jsou zásluhy jednoho člena církve společným vlastnictvím všech jejích členů. Tak kněz, který slouží mši sv. sice platně, ale nehodně a sám sobě nezasluhne a svatokrádežně, působí tím vlastně i ke škodě celé církve.⁷¹

Z Husovy obhajoby tohoto článku vybírám několik citátů: „...je mnoho způsobů vlastnění, ale k dotčené větě postačí vzpomenout tři: vlastnictví přirozené, občanské a evangelické ... třetím způsobem vlastnění, vlastní všechno, co mají, pouze ti, kdo jsou v lásce neboli v milosti ...“ (Flajšhans II., s. 315) ... „Adam ztratil přirozené panství přestoupením příkázání Páně...“ (s. 321) ... „Pravdivé je Písmo, které u Oz 8 říká: ‚Oni kralovali‘, totiž zneužívajíce, ‚ale ne ze mě‘, tj. aniž bych já jejich zneužívání kralování schvaloval; ‚byli knížaty‘, totiž podle jména, ‚ale neznal jsem je‘, tj. neschvaloval jsem jejich uchvacování vlády co do zneužívání.“ ... „A proto, Bůh dal králi Pilátovi moc a schválil smrt Kristovu a veškeré odtud pocházející dobro, ale neschválil a neschvaluje, že král Pilát zneužil královské moci. Zde je tedy zřejmé, v jakém pravém smyslu Písma, není nikdo občanským pánem, pokud je ve smrtelném hříchu, neboť v tu chvíli nikdo nepanuje spravedlivě, neboť nemá spravedlnosti, protože smrtelný hřích vypudí od člověka veškerou spravedlnost...“ (s. 323-5) Zde Hus jasně říká, že Bůh neschvaluje zlé počínání panovníka, v tom co koná zlého a neschvaluje to, že žije v hříchu, ale to je vše! Před lidmi takový zlý panovník úřad nadále drží a Bůh schvaluje jeho vládnutí i vše dobré, co z jeho skutků vyplyne, i když ten člověk sám nekoná nic skutečně dobrého, dokud znovu nenabude milosti posvěcující.

⁷¹ FLAJŠHANS II., s. 269. (17. ze 45 čl. zní: „Pánové světští mohou dle své vůle odnímat světské statky osobám církevním habituálně se provinujícím.“ – habituálně znamená trvale setrvávajícím v určitém stavu. Následující čl. zní: „Desátky jsou prostě almužny“.)

„A tak jako svěšší páni se schválením před tváří církve, v důsledku milosti opět nabývají občanského panství, když ze smrtelného hříchů povstávají; tak i kněží, papežové a biskupové, nabývají opět z milosti Boží prvotní hodnost, když povstávají ze smrtelného hříchů. A cokoliv činili v hříchů, to jim nebylo záslužné pro život věčný, přece ale **svátosti, jimiž přísluhují, prospívají meztím dosti řádně církvi. Oni to totiž nečiní ze své vlastní moci, ale z moci Boží. Neboť moc klíčů je s nimi i se smrtelným hříchů, i když kněžství, jak praví Remigius, vyprchá.**“
... „Neboť ti, kdo byli ve smrtelném hříchů, nebyli pro ten čas lid Boží v milosti, ani synové Boha živého. A proto, jak už bylo řečeno: „Stane se, že na místě, kde jim bylo řečeno, nejste můj lid, budou nazváni syny Boha živého.“ ... „Moc Boží je zřejmá z toho, že **skrže nehodného a nečistého služebníka, vykonává velmi důstojný a čistý skutek, jako křest, rozhřešení, posvěcení a kázání slova Božího.**“ (s. 330-1) A hned potom Hus uvádí citáty sv. Augustina a Řehoře, kterými je platnost svátostí vysluhovaných nehodným knězem potvrzena.

Vývoj Husova procesu v Římě

Soud mezi arcibiskupem Zbyňkem a Husem se u papežského dvora Jana XXIII., který mezitím přesídlil do Říma, protahoval až do Zbyňkovy smrti. Dohoda mezi Husem a Zbyňkem učiněná na nátlak Václava IV. neměla na soud žádný vliv a dopisy krále Václava IV. k papežskému dvoru jen minimální. Husova vzpoura proti odpustkům vzdoropapeže Jana XXIII. výrazně nabourávala celý systém, bez něhož si tehdejší mocní nedokázali církev představit. Zato církev bez Husa a jemu podobných šťouralů se jim zamlouvala.

Jak jsme už řekli, v únoru 1411 vyhlásil kardinál Colonna Husovu exkomunikaci z důvodu, že se nedostavil k soudu před papežský dvůr. Krátce nato předal Jan XXIII. Husovu záležitost několika jiným kardinálům. Ti zřejmě hned nepochopili, že v Husově procesu jde vlastně o zásadní zpochybnění tehdejšího způsobu fungování církve, jako politické velmoci, a začali vůči Husovi postupovat nestranně. Husovy argumenty, že se nemůže k soudu osobně dostavit, uznali za opodstatněné. Nato Jan XXIII. věc těmto kardinálům vzal a svěřil ji jen jednomu z nich kardinálovi Ludvíkovi de Brancatiis. Ten nechal věc ležet a nečinil žádné závěry. Veškeré naléhání Husových prokurátorů bylo marné.

Po smrti arcibiskupa Zbyňka a zřejmě ještě před nastoupením arcibiskupa Albika, tedy někdy v říjnu 1411, podala metropolitní kapitula u papežského dvora na Husa novou žalobu prostřednictvím kanovníka Jana Cifry a kněze Michaela de Causis.⁷² Obviňovali ho ze všech bludů, které Hus nejednou veřejně odmítal, z neposlušnosti církevním představeným a pobuřování lidu. Žaloba se domáhala, aby byl Hus

⁷² Michael de Causis byl farářem u sv. Vojtěcha v Jirchářích na Novém Městě Pražském, ale zároveň pobýval u papežského dvora a živil se tu právníckými službami. Z Čech utekl r. 1408 s penězi svěřenými mu z královské pokladny na zvelebení Jílovských zlatých dolů.

prohlášen za kacíře, zbaven kazatelského úřadu, přinucen pod přísahou bludy odvolat a trestán podle zákonů pro kacíře.

Po této nové žalobě se kardinál de Brancatiis ještě více zatvrdil proti Husovým zmocněncům. Ti za ním totiž často chodili a žádali ho, aby Husův spor řešil a vydal rozsudek. **Kardinál se k nim choval velmi podivně: Zakázal jim Husa nadále zastupovat a nařídil jim, aby už za ním nechodili a nenaléhali na něj. Tvrdil jim, že má tento rozkaz od papeže.** Oni však nepřestali o vyřízení Husovy záležitosti usilovat. Proto byli někteří z nich uvězněni a byly jim zabaveny jejich věci. **Hlavního Husova zástupce mistra Jana z Jesenice začal Michael de Causis osočovat coby kacíře. Už koncem roku 1411 podal i na něho samotného žalobu. Obviňoval ho na prvním místě z toho, že podporuje Husa v jeho kacířství** a také kvůli nějakým větám, které měl Jesenic zastávat dne 25. září 1407. Na žádost Michaela de Causis vydali u papežského dvora rozkaz, aby Jesenic neodcházel z Říma, dokud se neprokáže nevinný ve věcech, ze kterých byl obžalován, a v březnu 1412 byl z rozkazu Jana XXIII. uvězněn. Ještě tentýž měsíc se mu ale podařilo z vězení utéct a odešel do Boloně. Tam ho také uvěznili, ale z vězení ho dostala univerzita. Ostatní Husovi zmocněnci opustili také Řím zesměšnění, pokoření a ožebračení. Zdržovali se totiž u papežského dvora bez výsledku půl druhého roku. Husovy útraty za při u papežského dvora činily 1100 zlatých, kterými ho opatřili jeho mocnější přátelé. Zdá se, že v Římě ještě zůstal Husův prokurátor Mikuláš ze Stojčína, který se pokusil zabránit rozsudku „ale byl odkázán, aby se neujímal kacíře“.⁷³ Takto jednají zrádci Kristovy pravdy dodnes. Kazatele Boží pravdy nejdřív označí za bludaře, blázny, sektáře, extrémisty apod. Na každého, kdo se odváží ptát na argumenty jejich tvrzení, vrhnou pak pomocí mimořádně intenzivních lží stín podezření, že je také kacíř a extrémní fanatik. Po nastolení jimi zavedeného axiomatu o nebezpečných nepřátelích církve a lidstva (kterými jsou podle nich ti, kdo věří v evangelium), je už každý,

⁷³ SEDLÁK s. 259.

kdo se bude těchto černých ovcí jakkoliv zastávat, automaticky nepřítel hodný jakékoliv likvidace. Takový podle nich pozbývá všech lidských práv, nikdy nemůže mít pravdu, a i kdyby se zdálo, že snad mimořádně pravdu má, je třeba ho umlčet v zájmu „vyššího dobra“.

Dne 29. července 1412 byla vyhlášena exkomunikace mistra Jana z Jesenice. V té době měli už u papežského dvora zprávy o odporu Pražanů proti prodávání papežových odpustků, který vyvolal Hus. Byla zde již také nová žaloba proti Husovi. Husův zmocněnec mistr Jesenic a další zde už nebyli.

Tehdy, v srpnu 1412, se Jan XXIII. rozhodl Husa odsoudit. Odevzdal záležitost opět jinému kardinálovi: Petrovi od sv. Anděla. Ten bez dalšího jednání vyhlásil ztížení Husovy exkomunikace vydané předešlého roku kardinálem Odonem de Colonnou. Exkomunikace měla být veřejně vyhlášena s napomenutím věřících, aby s ním nikdo nesdílel jídlo ani pití, nemluvil s ním, nic od něho nekupoval a nic mu neprodával, neposkytl mu přístřeší, oheň, ani vodu a aby také všichni, kdo by mu posluhovali, měli zabráněn přístup na bohoslužby. Pro případ, že by Hus byl pod tímto trestem dvacet dní a nevzdal se svých názorů, bylo už dopředu vyhlášeno opětovné ztížení exkomunikace, a to tak, že exkomunikován bude také každý, kdo by se s ním jakkoliv stýkal a všude, kde by se Hus zdržoval, měly být zastaveny bohoslužby ještě jeden den po jeho odchodu. Pokud by se potom Hus v dalších dvanácti dnech „nestal hoden rozhrěšení“ měly být v místech, na něž by se uchýlil zastaveny bohoslužby a obnoveny až tři dny po jeho odchodu. A jako ještě další ztížení pro případ delší „nekajícnosti“ byl stanoven trest znovu vyhlásit jeho exkomunikaci ve všech kostelích, klášterech i kaplích a na příbytek, kde by se zdržoval hodit třemi kameny na znamení věčného prokletí.

Tento rozsudek byl do Prahy doručen v srpnu nebo v září 1412. Hus stál před rozhodnutím, zda má opustit Prahu a uchránit tak obyvatelstvo velkého utrpení i duchovní škody skrze zastavení vysluhování svátostí nebo nadále zůstat a kázat v Betlémské kapli. Důkazem, že se nerozhodoval svévolně a tvrdohlavě je jeho dopis, který psal ostatním

dvěma kazatelům v Betlémské kapli mistrům Martinovi z Volyně a Mikulášovi z Miličina. Po vyhlášení exkomunikace se snad skrýval nebo na krátko odešel z Prahy a tehdy svým druhům napsal:

„Pokoj Vám, ten pokoj, který nebude mít ten, kdo se usiluje o pokoj s tělem, světem a ďáblem. Spasitel říká: ve světě máte soužení, ale jste-li horliví v dobrém, kdo Vám může uškodit? A protože horlím pro hlásání evangelia, jsem naplněn úzkostí, poněvadž nevím, co mám činit.“⁷⁴

Husovi druzi v kazatelství ho zřejmě podpořili a vyjádřili své přání, aby v své službě setrval. Hus tedy v betlémských kázáních pokračoval.

Po vyhlášení exkomunikace na Husa dorazily do Říma další zvěsti o posměšném průvodu, při němž byly v Praze (24. června 1412) symbolicky upáleny odpustkové buly Jana XXIII., a o dalších nepokojích vyvolaných Husovou disputací. Na základě těchto zpráv složil Michael de Causis⁷⁵ v Římě novou žalobu, která útočila na samotného Václava IV. a jeho dvořany. Žaloba se domáhala, aby Hus, jakožto zřejmý obhájce Viklefova učení, a další, kteří s ním v tom stáli zajedno, byli bez dalšího soudního jednání prohlášeni za kacíře, aby byli hned zajati a vydáni světské moci, aby je potrestala. Dále, aby Viklefovy knihy, které by se našly v Římě a kdekoliv jinde, byly spáleny. Jako Husovi společníci hodní potrestání jsou přitom označeni Jan z Jesenice, Zdislav z Vartenberka, Jakub ze Stříbra, Prokop z Plzně a Marek z Hradce. Tento krok přesně zapadá do demagogické taktiky všech, kdo zneužívají církevní moc: Potom, co se pomocí lží, podvodů a psychologického nátlaku domohli nespravedlivého rozsudku, nečekají, jestli se protivník vzpamatuje a dokáže protiprávnost jejich jednání, ale okamžitě zahajují ještě tvrdší útok. Tu „oficiálně schválenou“ lež teď používají, aby na ní postavili lež ještě větší, které by na začátku nikdo neuvěřil, ale nyní se už stala přijatelnou.

Jan XXIII. nechtěl vystoupit proti Václavu IV. ani jeho dvořanům. Potřeboval jeho pomoc ve sporu s papežem Řehořem XII. V ostatních

⁷⁴ Celý list v MAREŠ, s. 70.

⁷⁵ Asi v prosinci 1412. PAL. DOC., s. 457.

bodech ale žalobě vyhověl. Poslal do Čech novou bulu příkazující, aby byl Hus zajat a odevzdán arcibiskupovi nebo biskupovi litomyšlskému nebo jinému soudu k odsouzení a upálení. Betlémská kaple měla být, jakožto sídlo kacířství srovnána se zemí. Jmenovaní pomocníci Husovi i další, kteří by se ho přidržovali, měli být exkomunikováni a pokud by do třiceti dní neodvolali, měli se do dalších čtyřiceti dní dostavit do Říma a hájit se proti žalobě Michaela de Causis.

Když Hus po uplynutí stanovené lhůty svůj postoj neodvolal a stále se zdržoval v Praze, byl nad Prahou znovu vyhlášen interdikt.⁷⁶ Výjimkou byl vyšehradský kapitulní kostel, který měl zvláštní papežská privilegia. V důsledku interdiktu odmítali kněží i křtít narozené děti a pochovávat zesnulé. To byla bolestná rána, která Pražany rozdělila na dva vyhraněné tábory. Někteří z těch, kdo se dosud přidržovali Husa, se teď proti němu dali popudit. Na jeho straně ale zůstala většina Čechů, a ti se teď stali ještě nepřátelštější vůči vládnoucím církevním prelátům. Někteří královští dvořané se vzepřeli duchovenstvu a začali sami pohřbívat mrtvé. Hus bez ohledu na interdikt nadále kázal každou neděli v Betlémské kapli.

⁷⁶ Podle Tomka ještě v září 1412.

Útoky na Betlém, odvolání ke Kristu, exil

Na den pražského posvícení, 1. října 1412, se němečtí obyvatelé Prahy rozhodli, že papežův rozsudek vykonají sami. Shromáždili se ozbrojeni kušemi, meči a další zbrojí pod vedením Bernarda Chotka, který byl patronem farního kostela sv. Filipa a Jakuba, do jehož území patřila Betlémská kaple. Během Husova kázání na Betlémskou kapli zaútočili. Shromáždění věřící, kteří si přišli poslechnout kázání, se jim ale nebojácně postavili, i když neměli zbroj, a přinutili ozbrojené Němce k ústupu.

Tento útok se podařilo odrazit, ale Hus musel v Praze nadále čelit různým útokům ohrožujícím jeho život. Proto, a také pro utrpení způsobené Pražanům zastavením bohoslužeb a rozdmýcháváním nepokojů, rozhodl se Prahu opustit.

Koncem října 1412 přednesl veřejně své odvolání ke Kristu v Betlémské kapli. Tehdy Jan Hus z kazatelny, na níž stával už 10 let, vyhlásil:

Odvolání ke Kristu

Bůh všemohoucí, jediný v podstatě a trojí v osobách je první a poslední útočiště utlačovaných. On je Pán, jenž vždycky brání pravdu, ukřivděným zjednává právo a je nablízku těm, kdo ho vzývají v pravdě. On rozvazuje svázané a pomáhá těm, kdo se ho bojí. Ty, kdo ho milují, ochraňuje a nenapravitelné hříšníky uvrhuje do záhuby. Také Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, byl v úzkosti a obklopen biskupy, zákoníky a farizeji, kněžími, nespravedlivými soudci a svědky a hrozila mu nejtěžší a nejpotupnější smrt. On, Boží Syn, chtěl už před založením světa vykoupit vyvolené od věčného zahynutí, a proto svým následovníkům zanechal památku, aby svou při svěřili všemohoucímu, vševědoucímu a všemoudrému Pánu. Jak říká: „Pohlédni, Hospodine na mé soužení, jak se nepřítel pozdvihuje. Ty jsi můj pomocník a vysvoboditel. Ty jsi mi, Hospodine, oznámil, a

dozvěděl jsem se. Ty jsi mi ukázal, co si předsevzali. Byl jsem jako tichý beránek, který bývá veden na zabití, a nevěděl jsem, že se o mně radili slovy: Zničme strom i s jeho ovocem a vyhladíme ho ze země živých, ať se jeho jméno už nevzpomíná. Ty pak Hospodine zástupů, který soudíš spravedlivě a zkoumáš ledví i srdce, kéž vidím tvou pomstu na nich. Vždyť jsem svou při předložil tobě.⁷⁷ Mnoho je těch, kdo mně utiskují a společně se na mně radí. Říkají: Bůh ho opustil, pronásledujte a chopte se ho, není, kdo by ho vysvobodil. Pohlédni tedy, Hospodine, ty jsi má trpělivost, vytrhni mne z rukou mých nepřátel. Ty jsi můj Bůh, neodstupuj ode mne, neboť soužení je na blízku a není, kdo by mi pomohl.⁷⁸ Bože můj popať na mne, proč jsi mne opustil? Množství psů mne obstoupilo, shromáždění svévolníků mne obklopuje. Mluví proti mně jazykem lživým a nenávisnými řečmi mne obléhají. Vrhají se na mne bez příčiny. Místo lásky mne olupují. Za dobro odplácejí zlobou, nenávisť za mou lásku.

Hle, opírám se o tento nejsvětější a nejpožehnanější příklad Spasitele. Kvůli těžkému útlaku nespravedlivým rozsudkem a kvůli exkomunikaci vyhlášené biskupy, zákoníky, kněžími a farizeji, kteří sedí na stolci Mojžíšově, se odvolávám k Bohu a svůj spor svěřuji jemu. Následuji tím šlepeje Spasitele Ježíše Krista, jako svatý a veliký patriarcha cařihradský Jan Zlatoústý, který se takto odvolal proti dvěma koncilům biskupů a kněží. Také v naději blahoslavení biskupové Ondřej pražský a Robert z Lincolnu, kteří byli nespravedlivě utlačováni, se proti papeži pokorně a s prospěchem odvolali k nejvyššímu a nejspravedlivějšímu soudci, který se nedá zastrašit ani uchlácholit ani ovlivnit úplatkem ani oklamat falešnými svědky.

A proto toužím, aby to věděli všichni Kristovi věřící, zvláště knížata, zemani, rytíři, panoši a ostatní obyvatelé Království českého, a aby se mnou měli soucit. Jsem totiž těžce utlačován zmíněnou exkomunikací, které bylo dosaženo jmenovitě skrze mého protivníka a soka, který mne

⁷⁷ Viz Jer 11.

⁷⁸ Viz Ž 71.

už dávno pomlouval, Michaela de Causis, někdejšího faráře u sv. Vojtěcha na Novém Městě Pražském. Děje se to se souhlasem svatovítských kanovníků. Exkomunikace byla vyhlášena a ztížena Petrem ze sv. Anděla, pomocným kardinálem církve římské, ustanoveným za soudce římským papežem Janem XXIII. Tento soudce nechtěl mým obhájcům a zástupcům skoro dva roky poskytnout slyšení, které nesmí být odepřeno ani židovi, pohanovi nebo kacíři. Nechtěl přijmout ani jakoukoliv rozumnou omluvu, že jsem se nemohl osobně dostavit, ani svědectví pražské univerzity s přivěšenou pečetí a s notářským ověřením. Z toho je jasné, že není pravda, že bych byl zatvrzelým, jak mne označili. Nedostavil jsem se k římskému dvoru ne proto, že bych jím opovrhoval, ale z rozumných příčin. Totiž proto, že mi na cestě byly ze všech stran činěny úklady a také proto, co se přihodilo druhým. Mistři Stanislav a Štěpán Pálec byli totiž předvoláni v Boloni a chtěli poslechnout, byly jim tam ale uloupeny peníze a byli hanebně uvězněni. Zacházeli tam s nimi jako se zločinci, bez toho aby je vůbec vyslechli. Také moji zástupci u římského dvora se chtěli zavázat k trestu ohněm spolu s každým, kdo by se chtěl proti mně postavit a ujmout se sporu. Také mého zákonného zástupce u tohoto dvora, jak se domnívám, bez příčiny uvěznili.

Všechna nařízení starého i nového zákona, jak Boží tak církevní, určují, že soudci mají navštívit ta místa, kde měl být zločin spáchán a zde mají zločin obžalovaného či podezřelého vyšetřovat. Mají vyslechnout svědectví těch, kteří život obžalovaného znají, a kteří nejsou jeho nepřátelé, ale jsou to lidé počestní, ne utrhači, nýbrž horoucí milovníci zákona Ježíše Krista. A předvolaný nebo obžalovaný má také mít vhodný a bezpečný přístup k místu soudu; soudce a svědkové nemají být jeho nepřáteli. Je tedy zřejmé, že v mém případě chyběly podmínky k tomu, abych se mohl k soudu osobně dostavit, že nejsem zatvrzelý, a z toho důvodu jsem před Bohem od zmíněné neplatné exkomunikace osvobozen.

Já Jan Hus z Husince, mistr svobodných umění a bakalář svatého bohosloví univerzity pražské, kněz a kazatel ustanovený při kapli zvané Betlém, podávám toto odvolání Pánu Ježíši Kristu, nejspravedlivějšímu

soudci, který zná spravedlivý spor každého člověka a všechny bez chyby chrání, soudí, najevo přivádí a odměňuje.

Krátce po zveřejnění tohoto svého odvolání opustil Hus na žádost Václava IV. Prahu.

Praha po Husově odchodu

Po Husově odchodu bylo na Staroměstské radnici mimořádné jednání o rozboření Betlémské kaple podle rozkazu vzdoropapeže Jana XXIII. Pro zboření byli většinou Němci, z Čechů se zboření dožadoval jakýsi Jan Holubář, který žil v sousedství kaple. Příjmení se většinou odvozovala od řemesla, a tak se dá předpokládat, že Holubářovi nevadila ani tak kaple, ale spíš ty tisícové zástupy lidí v blízkosti jeho domu. Ostatní čeští sousedé byli ale proti, a tak ke zboření nedošlo. Betlémská kaple potom přežila celé husitské války, Bílou horu a protireformační období, třicetiletou válku a s ní spojené pustošení Čech švédskými a císařskými vojsky a byla zbourána teprve koncem 18. st. na příkaz rakouské vlády, které vadilo tehdejší hnutí pražských studentů spojené s nadšením pro Husa.⁷⁹ Do dnešní podoby ji obnovili komunisté v 50. letech 20. st.

Vraťme se ale do r. 1412. Obyvatelé Prahy se tehdy nedělili na spartány a slávisty, ani na prozápadní a proruské či socialisty a liberály nebo marxisty a kryptomarxisty. Dělili se na stranu pro Husa a proti Husovi. Důvodem rozdělení přitom nebyly žádné Husovy soukromé záležitosti, ale spor o podstatu, charakter a pravidla řízení církve Kristovy. Ani jedna ze stran přitom nepochybovala, že je jen jedna jediná všeobecná církev založená Ježíšem Kristem a do ní mají náležet všichni lidé. Proto v tomto sporu šlo zároveň o otázku společenského a politického zřízení, šlo vlastně o všechno. Největší rozepře byly na univerzitě. O sv. Havlu 1412 měl být volen rektor, který nahradí dosavadního Marka z Hradce, jenž byl jednoznačným Husovým příznivcem. Husovi protivníci, zvláště

⁷⁹ POLC, s. 22.

mistři teologie chtěli prosadit svého člověka, mistra Mikuláše Hrnce přezdívaného Kakabus. Předložili svůj návrh, ale většina univerzity byla proti, doktoři teologie nato opustili shromáždění. Po jejich odchodu byl rektorem zvolen Husův nejdůvěrnější přítel mistr Křišťan z Prachatic, farář u sv. Michala na Starém Městě. Mistři teologie nějaký čas odporovali, ale nakonec jim nezbilo než se volbě podrobit.

Krátce nato se do Prahy vrátil mistr Jan z Jesenice, který byl na útěku před Janem XXIII. V Boloni ho jeho příznivci z tamější univerzity po vysvobození z vězení ještě stihli povýšit na doktora práv, i když zřejmě bez vědomí rektora. Dne 18. prosince 1412 vedl už na pražské univerzitě pod správou rektora Křišťana slavnou disputaci, při níž **z církevního práva dokazoval, že klatba vydaná Janem XXIII. na Husa je právně neplatná a nicotná.**

Není zdokumentováno, jak tehdy na bulu Jana XXIII. proti Husovi a na interdikt nad Prahou reagoval Václav IV. Později se ale zase začal ujímat Husa a jeho příznivců. Královi dvořané nikdy nepřestali napomáhat Husovým snahám. Královna Sofie i po vyhlášení exkomunikace a interdiktu navštěvovala Husova kázání v Betlémě, dokud její oblíbený kazatel neopustil Prahu.

Na Kozím hrádku

V listopadu 1412 byl už Hus hostem na Kozím hrádku u Ústí nad Lužnicí, který patřil panu Janu z Ústí. V té době dokončil obšírný Výklad Desatera, Vyznání víry a Otčenáše. Tento katechizmus napsal v češtině a je určen k vyučování lidu. Zřejmě na něm začal pracovat už v Praze v době omezení svých kázání.

Ze začátku místo svého pobytu tajil, hlavně před svými nepřáteli. Ještě před vánoce 1412 píše Pražanům: „*Kněží a ostatní pátrají a vyptávají se, kde jsem.*“ Svým bývalým posluchačům v Betlémské kapli a všem Pražanům odsud poslal ne jeden dopis s povzbuzením ke stálosti ve víře. Tyto dopisy byly předčítány v Betlémské kapli, kde Hus na čas své nepřítomnosti ustanovil kněze Havlíka.

Kážou stěny Betléma

V této době sepsal Hus také krátký latinský traktát O šesti bludech. Shrnul v něm falešná učení tehdejších kněží, proti kterým předtím vystupoval z kazatelny. Traktát poslal do Betléma, aby ho napsali na stěny kaple. Pražané přicházeli do kaple, v níž donedávna zněl Husův hlas, a nacházeli důvěrně známá slova svého kazatele přímo na stěnách Betléma. Z citátů církevních otců a svatých papežů se zde dokazovalo, že kněz není při mši sv. stvořitelem Boha; že věřit v Boha znamená zároveň ho milovat a žít podle toho; že jedině Bůh odpouští hříchy ze své vlastní moci; že pravá poslušnost znamená neposlouchat příkazy představených, které se protíví Božímu zákonu; že církve nemůže nikoho exkomunikovat, pokud ho předtím neexkomunikoval Bůh a že svatokupectví, které bylo svatými označeno za kacířství, je ze všech kacířství to nejhorší. Text na stěnách Betléma končil slovy: *„Tyto řeči jsou napsány krátce, aby kněží a žáci, které Bůh od svatokupeckého kacířství uchránil, se ho i nadále velmi pilně varovali. A ti, které ďábel tímto kacířstvím zprznil, aby ve svém svědomí přemítali a káli se. Všichni pak, aby od věčného zatracení unikli.“*⁸⁰

Vyhlášení synody duchovenstva Českého království

Ještě před vánocemi psal Hus na zemský soud, který se v tom čase v Praze konal,⁸¹ stížnost na pronásledování, které zakouší. Žádal zde shromážděné nejvyšší zemské úředníky a jiné pány, aby se zastali kázání slova Božího. Zemský soud na základě instrukce Václava IV. rozhodl, aby byla svolána mimořádná synoda duchovenstva celého království, která měla najít způsob, jak odstranit příčinu rozdělení v duchovenstvu, které Českému království působí tolik škod.

⁸⁰Text zde na v kap. „Husovy písemnosti“.

⁸¹Zemský soud se konal čtyřikrát do roka, vždy v postních dnech před hlavními svátky: velikonocemi, vánocemi, letnicemi a před sv. Václavem.

Arcibiskup Konrád z Vechty

Správce pražského arcibiskupství ve věcech materiálních i duchovních se mezitím stal Konrád z Vechty. Albikovi bylo zatěžko vést arcibiskupství za tak pohnutých událostí a tak se zúčastnil jakési svatokupecké troj směny, ve které vyměnil tučnější příjem za menší, ale jistější a stal se vyšehradským proboštem.⁸² Konrád z Vechty vyhlásil synodu na 2. února 1413 do Českého Brodu. Nakonec se ale konala v arcibiskupském domě na pražské Malé Straně.

Krátce po vánocích 1412 se Hus vrátil do Prahy a začal znovu kázat. Duchovní, kteří byli proti němu, hned přestali konat bohoslužby. Měl stále výčitky svědomí, zda dělá správně, když odchází od kázání slova Božího. Také se chtěl poradit s pražskými přáteli ohledně synody. Před zahájením synody vyzval Husa sám král, aby opustil Prahu, aby se jeho přítomnost nestala záminkou k jejímu zmaření. Hus otázku, zda krále poslechnout, předložil svým posluchačům v Betlémské kapli. Přítomní se vyslovili pro odchod. Opustil tedy zas Prahu a zdržoval se asi někde v jejím okolí, aby mohl na jednání synody hned reagovat. Naděje, že synoda uklidní spory duchovenstva, byla mizivá. Chyběla dobrá vůle na obou stranách. Preláti obviňující Husa, neměli na nějaký smír ani pomyšlení. Smíření podle jejich chápání mohlo nastat jen tak, že se jim jejich nenávidění protivníci ve všem podrobí.

⁸² Tento směnný obchod prelátů doprovázený různými finančními transakcemi byl velkým pohoršením pro celý národ. Hus na to reaguje ve svém slavném spise O svatokupectví: „Má-li kdo být důstojným Božím biskupem, musí to nejdřív být člověk svatého života, který bude povolán Bohem skrze lidi, a to bez úplatků. A když bude povolán, měl by se pokládat za nehodného. A když bude donucen, má úřad pokorně přijmout na chválu Boží a pro spásu lidu i sebe samého a za jmenování nedávat žádné peníze. A když bude žít svatě a přijme biskupství tímto způsobem a bude naplněn poznáním k vyučování lidu, vyvolen Bohem skrze lidi, svěcen a jmenován bez darů; jen tehdy správně nastoupí na biskupství. Ale spíš než se nyní někdo takový stane biskupem, že by sám byl tak spravedlivý, i by ho takovým způsobem volili i papež by ho tak potvrdil – to se spíš zhroutí Pražský most, než takovýmto svatým způsobem někdo k pražskému biskupství nastoupí.“ (kapitola V. A) A jak víme, Pražský most (Karlův), i dnes, po 6 stoletích stále stojí...

Krátce před zahájením synody dokončil Hus svůj český traktát O svatokupectví, v němž shrnuje svou nejzávažnější kritiku tehdejších církevních poměrů.

rok 1413

Průběh synody

Na synodě dne 6. února 1413 přednesl jakýsi doktor teologie za celou fakultu návrh k urovnání sporů: *„Příčina nepokojů vzniklých v Českém království a hanby, která z toho naší zemi v celém světě plyne, je v tom, že celá obec studentů se drží toho, co věří všichni křesťané na čele s římskou církví. Je zde ale jistá část duchovenstva, která studenty i obecný lid popouzí k neposlušnosti k církevní vrchnosti a svádí je k bludům. Tyto bludy se týkají hlavně sedmi svátostí církve svaté, duchovní moci, rozhršení a zpovědi, exkomunikace, církevních úřadů, zvyků a práv, práv a svobod kněží, svěcení, kostelů, platnosti svátostí, odpustků, řeholí a duchovenstva v církvi svaté. Špatnou pověst Českého království, která z toho všude ve světě vzniká, není možno odstranit jinak než potrestáním těch, kdo nejsou v souladu s vírou všeobecné církve. Proto žádáme: aby synoda znovu odsoudila 45 Viklefových článků a potvrdila 6 článků sestavených teologickou fakultou a znovu prohlásila trest pro ty, kdo se jich budou držet; aby exkomunikace Jana Husa papežem byla všemi uznána za platnou; aby byli všichni doktoři a mistři pražské univerzity svoláni do arcibiskupova domu a zde před arcibiskupem a dalšími preláty každý z nich přísahal, že se nedrží a nebude držet žádného ze 45 dávno odsouzených Viklefových článků; aby zde také každý z nich přísahal, že o svátostech, obřadech a právech církve, o odpustcích, ctění ostatků svatých⁸³ a dalších věcech věří a chce věřit tak jak římská církev, jejíž hlavou je papež a tělem sbor kardinálů, a že církevní představení mají být posloucháni ve všem, pokud by nezakazovali něco, co jsme povinni*

⁸³ Hus nikdy neodmítal úctu k ostatkům a obrazům svatých. Kritizoval ale jejich zneužívání k obchodním cílům. Např. v synodálním kázání z r. 1407 cituje sv. Bernarda, který tento ostatkový obchod také tvrdě odsuzoval.

konat nebo nepřikazovali něco, co konat nesmíme; dále žádáme, aby diskuse o těchto věcech byla všem členům univerzity zakázána pod trestem exkomunikace a vypovězení ze země; aby se tentýž zákaz týkal i všech duchovních i laiků a byl vyhlášen na synodách a na kázáních; aby ten, kdo tento zákaz poruší, byl trestán svým diecézním biskupem, jemuž by v tom nikdo nesměl odporovat; dále, aby bylo znovu zakázáno zpívání již zakázaných písní na ulicích, v krčmách a všude jinde; nakonec, aby Hus nekázal a svou viditelnou nebo tajnou přítomností nepřekážel konání bohoslužeb v Praze.“⁸⁴

Nato přednesl jiný kněz návrh Husovy strany: „*Pro čest Boží a svobodu hlásání jeho evangelia, pro spásu lidu a zahlázení nepravdivých a lživých fám o Českém království, Moravském markrabství, městech Pražských a o naší reformované univerzitě a pro pokoj a jednotu mezi duchovními i světskými osobami, předkládáme následující: Především se držíme spravedlivého a správného výroku, který byl, v záležitosti sporu mezi panem Zbyňkem blahé paměti arcibiskupem a panem rektorem mistrem Janem Husem, vyhlášen knížaty a radou pana krále a potvrzen pečeti a byl oběma stranami zjevně přijat a schválen v královské kanceláři. Pan arcibiskup Zbyněk tehdy před královskou radou mistra Jana Husa z žádného zločinu neobvinil. Proto ať je nyní Hus na shromáždění synody připuštěn. Zde každý, kdo ho chce obvinít z nějakého bludu nebo kacířství, ať to učiní před celou synodou se závazkem, že pokud mu nedokáže, z čeho ho obviňuje, podstoupí trest, o který usiloval pro žalovaného. Pokud by zde Husa nikdo neobvinil, ať je z rozkazu krále a z nařízení biskupů po všech městech všemi faráři ohlášeno, že Hus je připraven hájit svou víru; kdo bude chtít proti němu veřejně vystoupit, ať oznámí své jméno v arcibiskupské kanceláři. A kdyby se ani tak nikdo nenašel, ať jsou předvoláni ti, kteří u papežského dvora udali, že jsou prý srdce mnohých v Českém království, v Praze a v Moravském markrabství nakažena kacířstvím nebo bludem. Ať tito žalobci své tvrzení dokážou, a když*

⁸⁴ PAL. DOC. s. 480.

nedokážou, ať jsou potrestáni. Dále ať je všem doktorům teologie a církevního práva i kanovníkům všech kapitul jednotlivě předložena otázka, znají-li nějakého kacíře nebo bludaře, a pokud znají, ať jej jmenují, a pokud neznají, ať to vyznají před veřejnými notáři a doloží svou pečeť. Až toto vše proběhne, ať král i arcibiskup pod trestem nařídí, aby už nikdo nikoho neobviňoval z kacířství, pokud není připraven své obvinění také dokázat. Potom ať král po dohodě s pány vypraví do Říma řádné poselstvo na očistění království. Náklady ať jsou hrazeny ze sbírky duchovenstva. Ti kdo království nařkli z kacířství, ať jdou s poselstvem na vlastní náklady. Interdikt pro Husovu přítomnost a kázání ať je už zastaven, jak to bylo nedávno navrženo.“

Kromě toho upozorňovali Hus a jeho přátelé, že skutečnou příčinou rozepří v duchovenstvu není šíření žádných herezí, nýbrž jejich evangelijní kázání, ve kterém především pranýřují svatokupce, jakožto hlavní kacíře, kteří nejvíc bují u římského papežského dvora a odsud rozepínají své ratolesti po celém světě. Dále jsou tímto kázáním kárání zjevně cizoložníci a smilníci, potom lakomci a nafoukanci, kteří nad duchovenstvem panují na způsob světských pánů, a to je skutečnou příčinou, proč jsou kazatelé obviňováni z kacířství a vznikají nepokoje.

Výsledek synody není zdokumentován. Je ale znám postoj litomyšlského biskupa Jana Železného, díky tomu, že byl nepřítomen a dne 10. února poslal synodě své písemné vyjádření. Návrh strany Husovy zcela zamítl a navrhoval proti ní ještě tvrdší postup, konkrétně aby byl zřízen univerzitní místokancléř, který bude vyhledávat a trestat bludy mistrů, aby Husovi i jeho společníkům bylo znemožněno kázat a byli vyhnáni z Betléma, a dokonce aby byly zakázány všechny české knihy. Mířil tím na Husův Výklad Vyznání víry, Desatera a Otčenáše. Synoda se podle všeho rozešla bez nějakého jasného rozhodnutí.⁸⁵

⁸⁵ V tom čase, 2. února 1413, konal Jan XXIII. v Římě sněm duchovenstva, který označil za ekumenický koncil. Tento synod nařídil pálení veškerých Viklefových knih, což se potom i stalo 6. února před Bazilikou sv. Petra. Bývá také nazýván „soví synoda“.

Po synodě duchovenstva přijel mistr Jan Hus zas do Prahy a byl tu přes velikonoce. Duchovní jemu odporující zastavili ale konání bohoslužeb, až když se dozvěděli, že začal zas kázat v Betlémě.

Václav IV. se znovu pokouší spor urovnat

Po velikonocích, které v tom roce byly 23. dubna, zřídil král komisi pověřenou smířením nepřátelských stran.⁸⁶ Před zahájením jednání komise odjel Hus zase z Prahy. Komise předvolala zástupce obou znesvářených stran. Na jedné straně byli čtyři přednášející doktoři (=mistři) teologie: Petr ze Znojma, Jan Eliášův, Stanislav ze Znojma a Štěpán Pálec. Na straně druhé doktor Jan z Jesenice, který byl Husovým prokurátorem a mistři Jakoubek ze Stříbra a Šimon z Tišnova.

Obě strany i s královskou komisí se sešly v jeden pátek na svatomichalské faře u Křišťana z Prachatic.⁸⁷ Zdeněk z Labouně předložil oběma stranám otázku: „*Setrváváte v rozhodnutích římské církve o svátostech a jakýchkoliv jiných věcech vztahujících se na církev a katolickou víru?*“ Doktoři teologie odpověděli: „*Ano setrváváme. Musíme ale dodat, že římskou církví rozumíme tu, jejíž hlavou je papež a tělem sbor kardinálů.*“ Za druhou stranu odpověděl Jan z Jesenice: „*My především stále trváme na dohodě učiněné před královskou radou minulý rok. Za druhé: jsme proti pražské kapitule, doktorům, prelátům a jiným duchovním, kteří souhlasili s lehkovážným spálením Viklefových knih, s pyšným odsouzením 45 vytržených článků a s pomlouvačnými spisy předloženými na nedávné synodě, ve kterých se tvrdilo, že v Čechách je*

protože při jeho zahájení, když papež zpíval *Veni Sancte Spiritus*, objevila se pod vatikánskou klenbou sova, posadila se naproti papeži a dívala se mu přímo do očí, totéž se opakovalo i při druhém zasedání, až i kardinálové sovu holemi zabili. (MJH, Flajšhans, s. 276.)

⁸⁶ Do komise král jmenoval arcibiskupa Albika, mistra Zdeňka z Labouně, probošta Všech svatých, Jakuba, děkana Vyšehradského a mistra Křišťana z Prachatic, rektora univerzity. Zdeněk z Labouně a děkan Jakub byli královskými rady.

⁸⁷ Šlo o vášnivou disputaci, která skončila drtivým vítězstvím Husovy strany. CHADIMA, s. 31.

duchovenstvo smýšlející zle o sedmi svátostech a o klíčích církve. Za třetí: jsme a budeme poslušní nálezům a rozhodnutím římské církve obecné, jejíž hlavou je Kristus a římský papež je jeho náměstkem, ve všem, co mají věrní křesťané zachovávat a v čem poslouchat. Za čtvrté: ve všech osobních přích a nedostatecích se poddáváme rozhodnutí komise, pod tresty, které by stanovila.“

Když komisaři vyslechli obě strany, vyhlásil Zdeněk z Labouně jménem komise její nález: „*Shledali jsme, že v tom, co se týká poslušnosti církvi obecné, ve všem, v čem mají věrní křesťané poslouchat, se obě strany svorně shodují. Proto ať strana stranu neuráží a vyznají svou shodu před králem, arcibiskupem, pány a každým, kdo by se jich tázal. Co se pak týče jejich osobních pří, ať je obě strany zítra předloží písemně. I v těch věcech se komise bude snažit o smíření stran.*“ Komise tím vlastně prohlásila, že příčinou sporů a nepokojů nejsou hereze, ale osobní důvody. Pravdou bylo, že obě strany se navzájem obviňovaly z herezí. Reformisté ale chtěli svatokupecké kacířství vyplnit kázaným a psaným slovem. Církevníci naopak chtěli své protivníky likvidovat pomocí církevní i světské moci: ohněm a mečem.

Doktoři teologie hned odporovali první části nálezu a nechtěli se s ním spokojit. Co se však týkalo osobních pří, museli, stejně jako druhá strana slíbit, že se podrobí nálezu komise, pod pokutou 1000 kop grošů a vypovězením ze země.

Druhého dne, tedy v sobotu, se komise a obě strany znovu sešly. Komisaři se znovu tázali: „*Trvají obě strany na tom, k čemu se včera zavázaly?*“ Ozvali se doktoři teologie: „*Nemůžeme souhlasit s tvrzením, že jsme s druhou stranou jednoho názoru na otázku poslušnosti římské církvi. Chceme, aby byla z nálezu vypuštěna slova: ‚v čem mají věrní křesťané poslouchat‘. Chceme, aby se podrobně jednalo o 45 Viklefových článcích a dalších věcech přednesených na synodě.*“⁸⁸

⁸⁸ Odmítali tedy Husův postoj, že dochází k tomu, že papež porušuje Boží zákon, respektivně, že křesťané mu v tom mají odporovat.

To komisaři slyšeli neradi. Šlo jim přeci o umlčení sporu, jak si to přál král. Proto doktorům vytýkali neposlušnost a hrozili, že povědí králi, jak se Husova strana všemu podřídila, ale oni nechtěli nález komise přijmout a že uvidí, jak během šesti dnů dopadne hněv na jejich hlavu. Tím bylo jednání přerušeno. Petr ze Znojma, Jan Eliášův, Stanislav ze Znojma a Štěpán Pálec hned utekli z Prahy, protože se báli králova hněvu. Ostatním mistrům své strany písemně radili, aby se vystříhali dalšího jednání, a kdyby byli předvoláni, ať také utečou nebo se skryjí. V červnu 1413 vydal potom Václav IV. rozkaz, kterým tyto čtyři doktory teologie navždy vypověděl z Českého království i zemí k němu náležejících, jakožto podněcovatele rozepří. Univerzitě nařídil, aby je vyloučila a na jejich místo v univerzitě i v kapitule Všech svatých dosadila jiné podle pořádku stáří a jejich příjmy, aby připadly těmto nově dosazeným. Tento královský rozkaz měl být veřejně vyhlášen na univerzitě i jinde a každý kdo by se protivil jednotě, o níž se mají starat královští komisaři, měl být stejným způsobem vypovězen ze země a zbaven příjmů.⁸⁹

Husova činnost v exilu

Hus v tom čase pobýval opět na Kozím hrádku a zde bez překážek – i přes všechny církevní cenzury – kázal, což pokládal za svou svatou povinnost. Na jeho kázání přicházelo mnoho lidí z okolí. Jezdil také daleko široko po hradech, městech a vesnicích. Kde nemohl kázat v kostele, kázal v širém poli, v lese, na cestách i mezi ploty po příkladu Spasitele. Vyhledával různé sváteční příležitosti, při nichž se sešlo více lidí. Všude měl zástupy posluchačů. Jeho slovo mělo mimořádnou účinnost a moc, právě díky pronásledování, které okoušel. Navíc, jeho česká dílka, označená nyní za „nebezpečná a kacířská“ se teď rozletěla dále a hlouběji

⁸⁹ Postup Václava IV. byl tvrdý, ale ne zcela nespravedlivý. Oni skutečně vyvolali spor, který způsobil mnoho nepokojů, nespravedlivostí a zločinů. Nikdy přitom Husovi nedokázali bludné učení o svátostech, z kterého jej neustále obviňovali. Nemohli to dokázat ani doma v Čechách ani potom v Kostnici.

než, kdy dříve proniklo jeho slovo mluvené.⁹⁰ Pro církevníky, kterým šlo o likvidaci nové misijní školy, vzniklé v Betlémě, to byl obrovský šok.

Během dalšího zakázaného pobytu v Praze sepsal také českou verzi traktátu proti šesti bludům. Zakončil ji v Betlémě 21. června 1413 slovy: „*Toto stojí o tom bludu psáno v Betlémě latinsky. Česky se nazývá „svatokupectví“, jak jsem to napsal na začátku této poslední kapitoly. A v Betlémě jsem skončil ve středu po svaté Trojici. A pražští kněží i s arcibiskupem věděli, že jsem tu, někteří mě sami viděli, a přesto nezastavili bohoslužby, jak to podle nich byli povinni udělat, podle papežova příkázání, které si na mne vymohli. A tak jsou sami, podle svého mínění, neposlušní, když slouží, a proto jsou exkomunikováni a degradováni z kněžství. Amen.*“

Jak Hus tak jeho hlavní protivníci byli nyní ve vyhnanství. V tomto čase vzniklo několik polemických spisů, ve kterých obě strany útočily na názory opačného tábora. Hus napsal kritiku spisu předloženého doktorem teologie na synodě konané v únoru 1413. Stanislav ze Znojma a Štěpán Pálec na jeho spis odpověděli každý zvlášť svým spisem. Hus na to opět reagoval obširným traktátem O církvi, v němž vysvětluje hlavně svůj postoj k papežské moci. Traktát o církvi sepsal na Kozím hrádku a poslal ho do Prahy, kde byl v Betlémské kapli za účelem rozšíření předčítán několika opisovačům. Opis byl dokončen a zveřejněn 8. července 1413.⁹¹

Zatímco učenci si vyřizovali účty vědeckými traktáty, běžní lidé si poradili po svém. Husovým stoupencům nadávali do Vikleřů a Johanitů. Druhá strana byla na oplátku nazývána Mohamedanisty, protože své přesvědčení – stejně jako Mohamed a jeho následovníci – šířili mečem. Dne 28. října 1413 dokončil Hus svou slavnou českou Postilu.⁹²

⁹⁰ FLAJŠHANS I., s. 29.

⁹¹ 17. července 1413 byl uveden do úřadu arcibiskup Konrád z Vechty.

⁹² Celkem je známo 14 sbírek Husových kázání. Viz FLAJŠHANS VÁCLAV, M. J. Hus, Sermones in Bethlehem, In: Věstník královské české společnosti nauk, třída pro filosofii, historii a filologii, Praha 1938, s., V.

Odchod z Kozího hrádku

Na den svátostí, to je 20 dubna, 1414 přijel Hus opět do Prahy a pobýval v Betlémě, veřejně ale nevystupoval. Kněží i arcibiskup o jeho přítomnosti věděli, ale konání bohoslužeb už nezastavili, aby se vyhnuli dalším nepokojům. Potom jel znovu na Kozí hrádek. V tom čase ale zemřel jeho hostitel pan Jan starší z Ústí. Jeho bratr Oldřich, který byl vůči Husovi naladěn nepřátelsky, se stal opatrovníkem jeho synů. Hus nejdřív z Kozího hrádku odešel do města Ústí. Tam 26. června 1414 dopsal další svůj malý spis: Jádru křesťanského učení. Je to kratinký katechizmus svědčící o autorově čisté lásce ke katolické víře.⁹³ Krátce po dokončení spisku Jádru křesťanského učení, Hus odchází z Jižních Čech na hrad Krakovec za Rakovníkem, kam ho zval jeho příznivec pan Jan Lefl z Lažan, dvořan Václava IV. Na cestě se na několik dní zdržel v Praze a znovu ji opustil 15. července.

Útoky ze zahraničí

Pověst o Husovi byla už rozhlášena skoro po všech křesťanských zemích. Kromě jiných byl Husovými názory rozhořčen významný francouzský teolog Jan Gerson, kancléř pařížské univerzity. Gerson uznával potřebu reformy duchovenstva, byl ale přitom vášnivým zastáncem nadřazenosti duchovní moci nad světskou. Na rozdíl od Husa a Viklefa byl Gerson zastáncem nového filozofického směru: nominalismu. Dne 27. května 1414 psal pražskému arcibiskupovi Konrádovi a upozorňoval ho na nebezpečnost Viklefova učení. Tvrdil, že „viklefisty“ je nemožné napravit rozumnými důkazy, ale je třeba k vyhubení kacířství užít světskou moc a kacíře upálit. Pobádal ho, aby v tom žádal pomoc od krále. Pokud by na to král nedbal, radil mu, ať ho donutí klatbou a jinými církevními tresty.

⁹³Viz zde v kap. „Husovy písemnosti“.

Později dostal Gerson do rukou některé Husovy spisy a vytáhl z nich věty, které v nich, jak tvrdil, našel buď doslovně anebo implicitně. Zvláště k tomu použil Husův traktát O církvi. Vytažené věty poslal 24. září 1414 v dalším dopise arcibiskupovi Konrádovi jakožto bludné. Znovu ho přesvědčoval, že Husovy názory jsou velmi nebezpečné, protože prý podkopávají autoritu jak světské tak duchovní moci. Proto by se jim obojí moc – světská i církevní – měla postavit a vykořenit je ohněm a mečem.⁹⁴ To byl podle Gersona spolehlivější způsob než pečlivé dokazování, proto Konráda znova pobádal, aby k tomuto problému obracel pozornost Václava IV.

Arcibiskup Konrád odpověděl Gersonovi 2. srpna 1414 a ujišťoval ho, že se o vykořenění bludů zasadí s veškerou silou. Zatím to jistě nemyslel upřímně, protože znal postoj krále a nechtěl se mu protivit.⁹⁵ Ale i na Václava IV. bylo už v té době tlačeno, aby proti českému reformnímu hnutí tvrdě zakročil. Žádal ho o to Jan XXIII. dopisem z 11. června 1414 poslaným z Boloně, kam utekl před králem Ladislavem Neapolským, který se proti němu opět vzepřel a dne 31. května 1413 dobyl Řím.⁹⁶ Ve svém dopise káral Jan XXIII. Václava IV., že se v jeho zemích rozmáhá viklefské kacířství, odsouzené už nyní prý všeobecným římským koncilem a že se hlásá neposlušnost vůči papežskému stolci a pohrdání církevními tresty. Přitom psal, že se na českého krále spoléhá, že jakožto ochránce církve nasadí veškerou svou moc k vyhlazení této nárůžky a záchraně cti svého království.

⁹⁴ Nominalistické oddělení světa od Boha vede v praxi k zásadě „účel světi prostředky“.

⁹⁵ Arcibiskup Konrád později přestoupil k Husitům. Viz PAL. DĚJ. 288.

⁹⁶ Viz VOOGHT (18), s. 41.

Koncil

Přípravy na kostnický koncil

Útěk z Říma přiměl Jana XXIII., aby konečně souhlasil se svoláním skutečně všeobecného koncilu, čemuž se předtím bránil, i když ho k tomu zavazoval předtím konaný pisánský koncil. Na svolání nového koncilu naléhal zvláště Zikmund, který nedávno připravil svého bratra Václava o římskou korunu a teď se usiloval o svou korunovaci za císaře, k čemuž však potřeboval papeže, kterého budou uznávat všichni křesťanští panovníci. Zikmund také prosadil, aby se koncil konal v Kostnici.

Začátek kostnického koncilu byl stanoven na 1. listopadu 1414.

Při jednáních Zikmunda s Janem XXIII. o svolání koncilu přišla jistě řeč i na náboženské spory v Čechách. Jeden i druhý potřebovali, aby všeobecný koncil potvrdil a upevnil jejich mocenské postavení. Zároveň měl koncil nastolit řád, při němž budou moci nerušeně vládnout, požívat svých důchodů a rozmnožovat je. Jan XXIII. dobře chápal, že náboženské hnutí českého národa zásadně odporuje jeho koncepci upevňování světské feudálně finanční moci církve. Proto nabádal Zikmunda, který měl na Čechy velký vliv, aby se postaral o Husovu likvidaci.⁹⁷

Někdy na jaře 1414 požádal Zikmund dva české pány, Václava z Dubé a Jana z Chlumu, aby Husovi, který se nechtěl dostavit před papežský dvůr, navrhli možnost hájit svou víru před všeobecným koncilem v Kostnici. Později se v té věci Zikmund obrátil také na pana Jindřicha Lefla z Lažan, který Husa hostil na svém hradě Krakovci, a na pana Mikše Divokého z Jemniště. Byli to všechno páni naklonění Husovi.

Hus na Krakovci dlouho nepobyl. Dne 6. srpna 1414 se opět objevil v Praze vybaven početným průvodem, kterým ho asi zabezpečil pan Jindřich Lefl. Zřejmě se přišel poradit s přáteli ohledně cesty na koncil. Zikmund Husovi odkazoval, že mu zajistí nejen bezpečnou cestu do

⁹⁷ Zikmund byl o dost mladším bratrem Václava IV. a následníkem na českém trůnu.

Kostnice a svobodné slyšení před koncilem, ale také bezpečný návrat do vlasti, pro případ, že by se nechtěl podrobit soudu koncilu. Tak to píše Hus v jednom svém dopise z června 1415 a tvrdí to i Petr Mladoňovic.⁹⁸ Ale sám pan Mikeš Divoký, který mu Zikmundovy sliby vyřizoval, mu při soukromém rozhovoru v přítomnosti mistra Jana z Jesenice řekl, aby s jistotou věřil, že bude na koncilu odsouzen. Také další Husovi příznivci, kteří Zikmunda dobře znali, mu říkali: „*On sám tě vydá nepřátelům!*“

O tom, s jakým úmyslem a jakými nadějemi šel Hus do Kostnice, se vedou rozporuplné debaty. Ze samotných Husových slov v jeho osobních dopisech i veřejných vystoupeních je ale zřejmé, že mu nebyla cizí ani víra v zázračné vítězství mimořádným Božím zásahem ani ochota k mučednictví. Někdy v srpnu 1414 králi Zikmundovi písemně odpověděl, že má v úmyslu podrobit se jeho přání a odejít pod jeho ochranou na koncil.

Jan XXIII. naléhal i na Václava IV., aby Husa upálil. Hus proto krále ujistil, že věc vyřeší sám svým odchodem na koncil.

Shromáždování důkazů

Dne 27. srpna se v Praze konala mimořádná synoda duchovenstva, na které měly být řešeny jakési královské záležitosti. Den předtím 26. srpna nechal Hus po Praze vyvěsit vyhlášky, ve kterých vyzýval každého, kdo by ho chtěl obvinít z nějaké zatvrzelosti v bludech, aby se zapsal pod svým jménem a dokázal to pod hrozbou stejného trestu.⁹⁹ V den synody,

⁹⁸ MLADOŇOVIC, s. 69.

⁹⁹ Vyhlášky byly vyvěšeny latinsky, česky i německy na katedrále, na kapitulních i farních kostelech po celé Praze, na univerzitních kolejích, na vratech králova dvoru na Starém Městě i na domě arcibiskupa na Malé Straně a na domech mnohých pánů a knížat ve městě. Hus je také rozeslal po jiných městech a dal je číst na kázáních. Na Husovy vyhlášky se nikdo nepřihlásil. Učinil tedy další vyhlášení adresované králi, královně, nejvyššímu hofmistru a celému královskému dvoru, které přibil na vrata králova domu. V ohlášce prosil krále a jeho dvořany, aby mu dali svědectví, že se nabízel k odpovídání se ze své víry a nikdo se k tomu nepřihlásil. Zároveň znovu oznamoval, že chce jet do Kostnice, aby se zodpovídal před všeobecným koncilem, a nebrání se trestu určenému pro kacíře, pokud bude z kacířství usvědčen. Text vyhlášek viz: MLADOŇOVIC, s. 70n.

27. srpna, přišel Husův zplnomocněnec mistr Jan z Jesenice s notářem a dalšími svědky k arcibiskupovu domu na Malé Straně, kde se synoda konala. Zabouchal na bránu paláce, a když mu otevřeli, řekl: „*Oznamte panu arcibiskupovi, že je zde Husův zmocněnec Jan z Jesenice a žádá, aby byl Hus sám nebo on jako jeho zástupce vpuštěn na synodu, aby se mohl hájit před arcibiskupem a všemi shromážděnými, jak to bylo včera oznámeno ve vyhlášce.*“ Služebný odešel do paláce a za nějakou chvíli vyšel arcibiskupův maršálek Oldřich Šváb ze Švábenic a oznámil: „*Nyní nemůžete být na synodu vpuštěni, protože se řeší záležitosti krále. Počkejte!*“ Jesenic tedy nějaký čas čekal před domem, a když „nemohl být vpuštěn“ ani potom, dal sepsat notářský zápis o tom, že on jako Husův zmocněnec se na synodu dostavil a nebylo mu umožněno mistra Jana Husa a jeho víru hájit. Bylo přítomných asi deset svědků.¹⁰⁰

Dne 30. srpna 1414 předstoupil Husův zmocněnec Jan z Jesenice v domě královského mincmistra Petra Zmrzlíka ze Svoješína u kostela sv. Jakuba před inkvizitora pražské arcidiecéze Mikuláše biskupa Nazaretského a přivedl sebou několik svědků. Předě všemi položil inkvizitorovi otázku: „*Nejdůstojnější otče biskupe, víte o nějakém bludu nebo kacířství mistra Jana Husa?*“ Biskup Mikuláš odpověděl: „*Jsem inkvizitorem pražské arcidiecéze a s mistrem Janem Husem jsem se často setkával při jídle a pití, často jsem býval na jeho kázáních a měli jsme spolu mnohé rozhovory o rozličných věcech z Písma Svatého a při tom všem jsem u něho nikdy nenašel nic, co by zavánělo kacířstvím nebo bludem, nýbrž ve všech jeho řečech a skutcích jsem jej poznal jako muže pravověrného a katolického.*“ Mistr Jesenic se ho ptal dále: „*Vy jste ustanoven za inkvizitora přímo od papežského stolce, obvinil u vás někdy někdo Husa z bludu nebo kacířství?*“ A biskup znovu před svědky odpověděl: „*Dosud nikdo u mě nežaloval Husa z bludu ani kacířství. Dokonce ani v tyto dni, kdy mistr Hus po celé Praze vyvěsil*

¹⁰⁰ Mistři Šimon z Tišnova, Šimon z Rokycan, Prokop z Plzně, Mikuláš ze Stojčína a Jan z Příbrami řečený Kněz a čtyři studenti.

vyhlášky, které k tomu vyzývají.“¹⁰¹ Toto inkvizitorovo svědectví bylo vyhotoveno formou notářského zápisu.

Dne 1. září poslal Hus opisy svých vyhlášek králi Zikmundovi s dopisem, v němž ho žádal, aby mu podle svých příslibů dal bezpečný doprovod na cestu do Kostnice a tam mu zařídil veřejné slyšení před koncilem. Oznamoval mu: „*Doufám, že tam budu moci beze strachu vyznat Krista Pána, a bude-li to třeba, vytrpět tam pro jeho nejspravedlivější zákon i smrt.*“

Husovi protivníci nijak nereagovali na jeho vyhlášky a výzvy, aby jej usvědčili z bludu, tím více ale pracovali skrytě. Když se dozvěděli, že se chystá do Kostnice, konali promyšlené přípravy, jak ho tam zničit. Začali shromažďovat svědky, s jejichž pomocí, by bylo možno dosáhnout Husova odsouzení koncilem. Hlavním svědkem byl opět (jako r. 1409) Jan Protiva, farář u sv. Klimenta Na Poříčí, dalšími byli: profesor teologie a pražský kanovník mistr Ondřej z Brodu, kazatel od sv. Jiljí Jan Peklo, kazatel v katedrále Beneš, kazatel od sv. Haštala Pavel, farář ve Všetatech Mikuláš, mistr Mikuláš z Podviní a notář Václav z Voděrad. Je zajímavé, že mezi svědky hráli hlavní roli profesionální kazatelé, tedy Husovi konkurenti. Hlavním obsahem jejich tzv. svědectví bylo, že Hus učil zůstávání podstaty chleba v Oltářní svátosti i po proměnění a to, že kněz v hříchu nerozhřešuje. Ve svědectvích se odvolávali částečně na soukromé rozhovory vedené před lety na faře u sv. Michala a v domě Václava Češíře. Tyto rozhovory se odehrály asi kolem r. 1400. Také se odvolávali na jeden rozhovor v příbytku Ondřeje z Brodu na Karlově koleji. Tehdy Hus Ondřeje z Brodu přátelsky navštívil a byli při tom i mistr Mikuláš z Podviní a mistr Řehoř Lévův z Prahy. Částečně se také odvolávali na Husova kázání, z nichž vybírali slova a dávali jim takový smysl, jak

¹⁰¹ Přítomnými svědky byli: pan Vilém z Vartenberka a ze Zvířetic, jeho syn Petr, pan Hlaváč z Ronova a známí panoši Václav ze Lnář, Oneš z Míkovic, purkrabí na Lichtenberce, Ctibor z Bohdanče a Vilém z Doupova. Inkvizitor Mikuláš byl potom za své pozitivní svědectví o Husovi na koncilu v Kostnici zatčen a donucen, aby svou výpověď odvolal a změnil. srov. MLADOŇOVIC, s. 189.

potřebovali. Zároveň ho také obviňovali z podněcování sporů mezi Čechy a Němci, a to jednak jeho zasazením se o změnu univerzitního řádu v prospěch Čechů a pak také kvůli jeho kázání z r. 1401 v čase obležení Prahy Mišenskými. Ani sám Ondřej z Brodu, který se v letech 1408 až 1409 spolu s Husem a dalšími Čechy zasazoval za změnu univerzitního řádu, se nyní nestyděl žalovat, že to právě Hus tuto změnu prosadil.

Hus se mezitím zas vrátil na Krakovec. Dostaly se mu do rukou sepsané výpovědi svědků i s jejich jmény a napsal k těm svědectvím své poznámky, kterými dokazoval jejich nepravdivost. Znovu popíral, že by kdy učil oněm bludům, z nichž ho zde obviňovali. Chtěl, aby po jeho odjezdu byly tyto výpovědi svědků s jeho komentářem čteny posluchačům v Betlémské kapli a dne 10. října 1414 jim k tomu napsal vysvětlující dopis, který potom Páleč a De Causis v Kostnici zfalšovali. Do latinského překladu vsunuli větu: „Kdyby se přihodilo, že jsem odvolal, vězte, že to učiním ústy a srdcem nebudu souhlasit.“ V českém originále se ale tato věta nenacházela.¹⁰²

Koncem září 1414 se v Praze v klášteře sv. Jakuba na Starém městě konal obvyklý zemský soud. Zde se někteří čeští páni, na žádost Husa, otázali přítomného arcibiskupa Konráda, je-li mu znám nějaký blud nebo kacírství Jana Husa. Pokud ano, aby to oznámil, protože Hus se z toho chce zodpovídat zde ve své vlasti a zde trpět trest. A pokud o žádném jeho bludu neví, aby o tom vydal písemné svědectví. Arcibiskup jim nechtěl dát písemnou odpověď, ale řekl jim: „*Já na Husa žádný blud ani kacírství nevím. Z ničeho ho neobviňuji. Obviňuje jej ale papež, ať se tedy zodpovídá před ním.*“¹⁰³

¹⁰² MLADOŇOVIC, s. 74.

¹⁰³ O těchto slovech arcibiskupa Konráda svědčí dopis pánů Čenka z Vartenberka, Bočka z Kunštátu a Viléma z Vartenberka a ze Zvířetic králi Zikmundovi ze dne 7. října 1414. V dopise zároveň Zikmunda žádali, aby se postaral o Husovu veřejnou audienci před koncilem, „aby nebyl pokoutně pohaněn k hanbě českého jazyka a země.“ PAL. DOC., s. 531. Od univerzity si Hus vyžádal výpis privilegia uděleného univerzitě Václavem IV. v tzv. Kutnohorském dekretu, výpis rozhodnutí univerzity o přijetí nového řádu a rozhodnutí, kterým univerzita vyslovovala svůj nesouhlas se spálením Viklefových knih. Tuto Husovu žádost na univerzitě vyřizoval jeho zmocněnec mladý mistr Jan Příbram.

Svému zástupci v Betlémské kapli mistru Martinovi poslal Hus před odjezdem z Čech zapečetěný list, který měl „Martínek“ otevřít až po Husově smrti. To samo o sobě i text testamentu výmluvně svědčí, jaká měl Hus od koncilu očekávání.¹⁰⁴

Cesta do Kostnice

Na cestu z Krakovce do Kostnice se vydali ve čtvrtek před sv. Havlem, tedy 11. října 1414. Průvodní list krále Zikmunda byl vyhotoven až 18. října a Hus ho obdržel až v Kostnici 5. listopadu. O jeho bezpečí na cestě i v Kostnici se zatím měli starat tři šlechtici ustanovení k tomu králem Václavem. Byli to Václav z Dubé a z Lešna a Jan rytíř z Chlumu, kteří už předtím zprostředkovali jednání mezi Zikmundem a Husem. Jako třetí se k nim přidal Janův příbuzný Jindřich z Chlumu na Lacemboku.

Zastavili se v Norimberku, odkud 20. října psal do Prahy. Měl zde čtyřhodinový rozhovor s nějakými mistry a norimberskými radními. Při loučení mu řekli: *„Zajisté, mistře, to, co jsme nyní slyšeli, je katolické, a my jsme totéž od mnohých let učili a drželi, držíme a věříme; není-li nic jiného proti vám, jistě vy se ctí z koncilu vyjdete nebo se vrátíte.“* A tak se navzájem přátelsky rozešli.¹⁰⁵

Poslední dny svobody

Do Kostnice přišel 3. listopadu a hned druhý den, 4. listopadu 1414, píše dopis přátelům, že dorazili a jsou v bezpečí, i když Zikmundův průvodní list dosud nedostal. Po cestě i v Kostnici Hus sloužil mši sv.¹⁰⁶

Vzdoropapež Jan XXIII. dorazil do Kostnice několik dní před Husem, dne 28. října 1414. Husovi průvodci se papeži představili a

¹⁰⁴Text dopisu zde v kap. „Husovy písemnosti“.

¹⁰⁵ MLADOŇOVIC, s. 76. (Potom uvádí text vyhlášky, kterou všude vyvěšovali a Husův dopis z Norimberku domů.)

¹⁰⁶Potom ho obvinili, že také v Kostnici kázal a POLC (s. 70-71.) dodává, že prý stejně ostře jako doma v Betlémě. Byla to ale pomluva. Mladoňovic jasně svědčí, že od příjezdu do Kostnice do svého zatčení Hus nevytáhl paty z domu. Mše tedy zřejmě sloužil soukromě ve svém příbytku. MLADOŇOVIC, s. 99.

oznámili mu, že Hus je pod ochranou Zikmunda. Jan XXIII. pak 9. listopadu stáhl na čas Husova pobytu na koncilu exkomunikaci a interdikt, které nad ním vyhlásil. S nějakými výhradami mu bylo dovoleno navštěvovat i kostely, čehož ale Hus z opatrnosti nevyužil.

Další dopis píše 16. listopadu všemu pražskému lidu a napomíná je k stálosti ve všem dobrém. Je naplněn nadějí, že bude se Zikmundovou pomocí moci předstoupit před celý koncil a hájit tu před všemi svou víru a snahu o reformu církve, které až dosud věnoval všechny své síly.

Chmury nad Kostnicí

Události nabraly ale brzy zcela jiný směr. Jeho zarytí nepřátelé byli v Kostnici také anebo zde měli své lidi. Ti pracovali na jeho odsouzení. Někteří si od Husovy likvidace slibovali trvání církevně-fiskální svatokupecké soustavy. Jiné hnala ďábelská závist. Nejbohatší preláti a hlavní koordinátoři veškerého svatokupčení v Českém království seděli ve svatovítské a vyšehradské kapitule. Tito **kanovníci zařídili, že se ve všech děkanátech pražské arcidiecéze vybírala zvláštní daň na pokrytí nákladů litomyšlského biskupa Jana Železného, vyhlášeného Husova nepřítel, který byl vybrán, aby se odebral na koncil a řídil v Kostnici veškeré snahy směřující ke konečnému řešení Husovy otázky.** Také jednatel svatovítské kapituly v Římě Michael de Causis byl teď převelen do Kostnice, aby tam pokračoval ve vedení soudního procesu proti Husovi. Soudit se s Husem doma v Praze nemohli ze dvou důvodů: Jednak Husa chránil Václav IV. a zadruhé neměli žádné skutečné důkazy o jeho kacířství. Pokud by takové důkazy existovaly ani král by je nemohl ignorovat. Proto na Husa neustále útočili vylhanými obviněními a k takovým „svědectvím“ se cizí prostředí v Kostnici výborně hodilo.

Na cestu do Kostnice se vydali i Husovi bývalí přátelé Stanislav ze Znojma a Štěpán Páleč. Stanislav, který před odjezdem zřejmě navštívil své rodiště, byl ale na začátku cesty do Kostnice náhle raněn mrtvicí a kolem 10. října 1414 umírá v Jindřichově Hradci. Ani tato zpráva ale Pálče neodradila od úmyslu svědčit před koncilem proti Husovi, kterého

ještě nedávno převyšoval horlivostí v hájení Viklefova učení. Páleč se v Kostnici připojil k Michaelovi de Causis, k pasovskému proboštu Václavovi Tiemovi¹⁰⁷ a k dalším horlitelům za nedotknutelnost církevní nadvlády nad světskými statky.

Hned na druhý den po Husově příjezdu do Kostnice, 4. listopadu 1414, lepil Michael de Causis po městě vyhlášky o tom, že je zde přítomen exkomunikovaný kněz Jan Hus, podezřelý z kacířství. Nebyla to však žádným způsobem pravda. Exkomunikaci – která byla i tak neplatná – z něj v Kostnici Jan XXIII. sňal! Causis ale vyhlášky vylepoval skoro každý den. Krátce na to sepsal také obvinění na Husa,¹⁰⁸ které předložil nejen Janu XXIII., ale spolu s Pálčem obíhal téměř každý den kardinály, arcibiskupy, biskupy a jiné preláty a vysvětloval jim: *„Hus vzbouřil panstvo a lid proti duchovenstvu! Pokud se z koncilu vrátí svobodně domů, způsobí nám, totiž církvi, ještě daleko větší škody. Kromě toho je samozřejmě také nebezpečný, protože rozšiřuje Viklefovo kacířské učení.“* Pokud byl dotčený prelát německé národnosti, nezapomněli Michael s Pálčem ještě důrazně dodat: *„Ostatně už r. 1409 zapříčinil Hus na univerzitě, že Němci byli zbaveni svých tří hlasů. Tím způsobil jejich vystěhování z Prahy a zbavil se tak učenců, kteří už dávno odsuzovali to viklefské kacířství.“*

Účinek těchto agitací se brzy dostavil, protože většina prelátů měla téhož ducha, jako prolhaný a podvodný Michael de Causis. Jan XXIII. s kardinály, kteří vedli koncil, se usnesli, aby byl Hus zbaven svobody a obnoven proti němu soudní proces, kterému se prý vyhýbal, když tvrdil, že se nemůže dostavit k papežskému dvoru.

Zatčení

Pěťadvacátý den Husova pobytu v Kostnici, 28. listopadu 1414, byl naprosto rozhodující! Okolo poledne obklíčili dům zbožné vdovy Fidy v ulici sv. Pavla, kde byl Jan Hus ubytován, a rovněž několik dalších

¹⁰⁷ To jemu Hus r. 1412 kazil odpustkový obchod v Praze.

¹⁰⁸ PAL. DOC., s. 196

sousedních domů, kostniční žoldnéři. Aby nepřátelé svůj zločin zamaskovali, rozšířili po kostnici zprávu, že Hus se pokusil o útěk z Kostnice. Do Husova bytu vstoupili dva biskupové, totiž augsburský a tridentský s purkmistrem města Kostnice a rytířem Hansem von Boden. Ti řekli panu Janovi z Chlumu, že přicházejí od kardinálů z rozkazu papeže za mistrem Janem Husem. Prý proto, že Hus si už dřív přál s nimi mluvit a oni jsou už nyní ochotni ho vyslechnout. Jan z Chlumu biskupům delší chvíli velmi důrazně a rozhořčeně vysvětloval, že Hus je pod ochranou krále Zikmunda a nemá začít o ničem jednat, dokud král nepřijde. Biskupové mu odpověděli: „*Pane Jane, přišli jsme pouze pro lepší pokoj, aby nevznikl rozruch.*“

V tom od stolu vstal mistr Jan, kterého nikdo z biskupů dosud osobně neznal a odpověděl jim: „*Já jsem sem nepřišel jen za kardinály a nikdy jsem si nepřál mluvit s nimi zvlášť. Přišel jsem k celému koncilu a tam promluvím, co Bůh dá a na co budu dotázán; ale přece na žádost pánů kardinálů jsem ochoten k nim hned přijít, a budou-li se mne na něco ptát, doufám, že spíše chci volit smrt, než bych zapřel pravdu, kterou jsem poznal z Písem nebo jinak.*“

Nato se Hus sebral a vyšel z domu, aby šel s biskupy, na jejich, jak tvrdili „přátelskou rozmluvu“. Když sestupoval, vyšla mu vstříc domácí paní vdova Fida a on se s ní rozloučil slovy: „*Žehnej ti Bůh.*“ A ona vdova mu odpověděla s pláčem. Když už byli na ulici, řekli mu ti biskupové: „*Už nikdy nebudeš sloužit mši!*“ Nastoupil na jakéhosi koníčka a jel s nimi do papežova paláce. Pan Jan z Chlumu šel s ním. Petr Mladoňovic událost komentuje: „*Kdyby byl tehdy vyvázl, nikdy by nebyl býval zatčen a spoután pouty, ani by nebyl nakonec od nich odsouzen.*“¹⁰⁹

Většinou je jeho zatčení a celé jeho počínání vykládáno, jako by Hus byl naivní hlupáček,¹¹⁰ kterému nedocházelo, kam to všechno směřuje. Jeho slova biskupům, kteří ho přišli odvést, i mnohá další vyjádření, zvlášť

¹⁰⁹ MLADOŇOVIC, s. 84-85.

¹¹⁰ Viz např. KEJŘ J., Jan Hus známý i neznámý, s. 48.

ta v soukromých listech, svědčí o opaku! V zapečetěném listu Martínkovi dokonce s jistotou předpověděl, že pronásledování se na něm velmi rychle završí. Mimochodem, v tomto dopisu-závěti, se Hus také přiznává, že kdysi byl vášnivým šachistou. Hus věděl s jistotou, že jde na smrt! Pokud mluvil o naději na úspěch a vítězný návrat domů, mluvil tak jednak s ohledem na své příznivce a podporovatele, pro které byla myšlenka prohry nesnesitelná, protože nebyli zakořeněni v Kristu tak jako on, a pak také proto, že počítal ještě s Boží všemohoucností, která může i na poslední chvíli všechno změnit. Kromě toho věděl, že smrt bude tím nejskvělejším vítězstvím. Chystal prostě ještě jednu partii, o které „synové nevěrnosti“ nemají ani ponětí, protože jejich víra je mrtvá nebo žádná, a tak smýšlejí pomýleně a bludně nejen „o svátostech a klíčích“ ale hlavně o konečném cíli člověka a smyslu jeho života.

V papežském paláci ho kardinálové po krátkém rozhovoru nechali čekat pod dohledem ozbrojenců. Jakoby mimochodem se tam nachomýtl nějaký františkánský mnich v chudém hábitu. Předstíral, že se chce od Husa poučit o nějakých teologických otázkách. Najednou nadhodil otázku hypostatické unie. Hus nato poznamenal česky pro přítomného Jana z Chlumu: „*Tenhle mnich se nazývá nevzdělaným prošťáčkem, ale moc prostý není, když žádá rozřešení nejhlubší otázky.*“ Také tomu mnichovi vytkl: „*Ty nejsi prostý. U prostého člověka souhlasí mysl se skutky, ty se ale vydáváš za nevzdělaného, zatímco ve skutečnosti jsi učený. Nemluvíš tedy pravdu, a tak nejsi prostý ale pokrytecký!*“ Potom se ukázalo, že to byl Didakus, považovaný za nejbystřejšího teologa v Lombardii.

Žalář

V noci na 29. listopadu byl pak z rozkazu kardinálů uvězněn v domě kostnického kantora. Dne 4. prosince pověřil Jan XXIII. zvláštní vyšetřovací komisi zahájením procesu s Husem. V komisi byli Jan patriarcha konstantinopolský, Jan biskup lübecký a Bernard biskup kastellský. Této komisi předložili De Causis a Páleč nové články proti Husovi. Znovu v nich opakovali staré lži o Husových bludech. Hned v prvním

článku tvrdili, že Hus učil přijímání pod obojí způsobou, a jako důkaz toho uváděli, že Husovi žáci už takto v Praze Nejsvětější svátost podávají. Jan z Chlumu se u Jana XXIII. domáhal Husova propuštění a odvolával se na Zikmundův list. Papež ani kardinálové ale na Zikmundův list nedbali, přičemž papež Janovi z Chlumu tvrdil, že Husa neuvěznil ze své vůle, ale že ho k tomu donutili kardinálové.

Dne 6. prosince byl Hus přemístěn z domu kostnického kantora do kláštera Dominikánů na břehu Rýna vedle Bodamského jezera. Zde byl uvržen do temného a smrdutého žaláře bezprostředně sousedícího se stokou, v němž jen ležel nebo seděl. Po několika týdnech v tomto vězení dostal těžkou horečku, takže již pochybovali o jeho životě. Jan z Chlumu informoval Zikmunda a ten vypravil do Kostnice zvláštní posly, kteří jeho jménem žádali Husovo propuštění. Není se co divit, že Zikmundově žádosti nebylo vyhověno. Biskupové shromáždění v Kostnici se nyní pokládali za nejvyšší moc na celém světě. Ve svaté noci před Božím hodem vánočním dorazil Zikmund do Kostnice. Jedna z prvních záležitostí, které řešil, bylo naléhání na Husovo propuštění. I nyní mu však biskupové odmítli vyhovět. Hrozili mu, že to se koncil raději rozejde, než by se měl ve věci souzení kacířů podřídit králi. Král přitom nechtěl zasahovat do věcí víry, chtěl naopak, aby bylo dodrženo právo obžalovaného na zákonný a spravedlivý proces. **Hus dosud nebyl za žádné kacířství odsouzen.** Všechny dosavadní církevní tresty na něj byly uvaleny vždy jen z disciplinárních důvodů, tedy kvůli údajné neposlušnosti. Navíc, po příchodu do Kostnice z něj Jan XXIII. Exkomunikaci sňal. Bylo to nakonec zcela logické, protože důvod trestu – nedostavení se k soudu – Husovým příchodem do Kostnice pominul. Kromě toho, i to, že se Hus před soud Jana XXIII. dostavil do Kostnice a ne do Říma ani Boloni, mělo své závažné důvody. Byly jimi zprávy o zločinném jednání Jana XXIII. V Kostnici se tyto obavy ukázaly být opodstatněnými: Hus byl na základě neprokázaných a křivých obvinění bez soudu uvězněn a objektivního postupu soudu se žádným způsobem nemohl domoci! To vše dokazuje, že jeho jednání bylo nejen zcela spravedlivé a oprávněné, ale také vrcholně

hrdinské. Ještě v prosinci musel Hus odpovídat na první žalobní články. Ve vězení ho kromě jiných utrpení trápivali sny. Měl dopředu sen o útěku Jana XXIII. a předpověděl ho. Jindy se mu zdálo, že v Betlémské kapli smazali všechny malby Krista, ale druhého dne přišli malíři a namalovali je ještě krásněji.¹¹¹

rok 1415

Dne 1. ledna 1415 přistoupil Zikmund na požadavek biskupů, že má mít koncil ve věci souzení kacířů plnou volnost. Jediné, čeho se Zikmund a čeští páni domohli bylo, že 8. ledna dal Jan XXIII. Husovi poskytnout lékařskou pomoc¹¹² a nechal ho v dominikánském klášteře přemístit do mírnější kobky poblíž refektáře. Tam byl až do 24. března 1415.

„Vyšetřování“

Komise jmenovaná Janem XXIII. k vyšetřování Husa sbírala usilovně vše, co by napomohlo jeho odsouzení a vyslýchala za tím účelem svědky. Podle církevního práva měli svědkové přísahat v přítomnosti žalovaného. Proto byli přiváděni do cely, v níž Hus ležel a v nejhorší zimnici se zmítal mezi životem a smrtí. Když sem přivedli Štěpána Pálče, halasně se zapřísahal: „*S čistým svědomím zde svědčím, že od narození Kristova nepovstal horší a nebezpečnější kacíř, než tento, kromě Viklefa.*“ Podobně přicházelo mnoho dalších „svědků“, někteří byli k vypovídání přivedeni proti své vůli a ani nevěděli, co mají říkat.¹¹³

V polovině ledna 1415 se Husův zdravotní stav zlepšil. Dne 19. ledna píše svůj první dopis ze žaláře. Adresoval ho pražskému lidu a byl určen

¹¹¹ MJH, Flajšhans, s. 346.

¹¹² Dali mu klystýr.

¹¹³ Mezi svědky byli: Svatovítský kanovník a bývalý oficiál pražského arcibiskupství Mikuláš Zeiselmeister, dominikánský mnich, doktor teologie a kazatel u sv. Klimenta na Starém Městě pražském Petr z Uničova, bývalý opat u sv. Ambrože na Novém Městě pražském Petr a jiní. Dostavili se také dva němečtí profesori teologie Petr Štorch a Jan z Minsterberka, kteří dříve působili na pražské univerzitě, ale r. 1409 ji s ostatními Němci opustili a usadili se v Lipsku. srov. MLADOŇOVIC, s. 89.

k přečtení v Betlémské kapli. Podává v něm zprávu o svém těžkém utrpení a prosí o modlitby, aby až do smrti setrval v milosti Boží. Na svou situaci se díval s Boží moudrostí: Smrt je nutností, důležitější než čas a vnější okolnosti smrti je, abych až do konce vytrval v milosti Boží. Přirozený strach ze smrti těla zaháněl strachem z věčné smrti duše. Posílat a přijímat dopisy mu ve vězení nebylo povoleno. Jeho přátelé přítomní v Kostnici museli za tím účelem uplatit některé strážné.¹¹⁴

Když se Husův zdravotní stav zlepšil, hned měl písemně odpovědět, jaké je jeho mínění o známých 45 člancích vytažených z Viklefa. Potom měl napsat odpověď na 44 článků vytažených Pálčem z jeho spisu O církvi.¹¹⁵ Později musel odpovídat i na články vytažené z téhož spisu Janem Gersonem, který si na koncilu získal významné postavení. O většině článků Hus dokázal, že byly z jeho spisů vytaženy nesprávně a byl jim dán jiný význam, než měly v původním textu. Zároveň ale prohlašoval,

¹¹⁴ Přátelé z pražské univerzity žádali dopisem konšely města Kostnice, aby ve svém městě netrpěli křivdu, která se děje jejich druhu Husovi, známému svou morálností i učeností. Z přátel zde stále byl pan Jan z Chlumu, připojil se k němu Václav z Dubé, Jindřich Lacembok a další, kteří byli ve službách krále Zikmunda a nyní přišli do Kostnice s jeho dvorem.

Hned s Husem přišel do Kostnice věrný přítel kněz a mistr Jan zvaný Kardinál. Ten byl spolu s Janem z Chlumu jmenován za vyslance pražské univerzity při koncilu. Za vyslaného pražskou univerzitou se však vydával i Štěpán Pálež, kterému tato úloha byla zřejmě svěřena jen teologickou fakultou. Jan z Chlumu měl s sebou mladého písaře, bakaláře svobodných umění Petra z Mladoňovic, který potom sepsal paměti o Husově pobytu v Kostnici. Byl zde i Husův přítel mistr Mikuláš ze Stojedína.

Z nepřátel zde byli litomyšlský biskup Jan a jemu přísluhující mistr Pavel z Prahy; svatovítský kanovník doktor Náz a zmocněnec arcibiskupa Konráda Kuneš ze Zvole, který byl také svatovítským kanovníkem a zasílal své kapitule z Kostnice časté zprávy. Dalším informátorem byl doktor Jan z Hradce Králové, který byl poslem břevnovského opata.

Husovi příznivci se usilovali povzbudit ho k vytrvalosti. Pan Jindřich Škopek z Dubé mu vzkazoval, že je velikým vyznamenáním smět trpět pro pravdu. Také Jan z Chlumu mu posílal dopisy, v nichž ho nabádal, aby pro strach o tento bídný život neustupoval od pravdy. I sám Hus smýšlel stejně – jak to vidíme ze zachovaných dopisů. Byl připraven na úspěch i neúspěch a smrt pro Krista pokládal za svůj největší zisk.

¹¹⁵ Články s Husovými odpověďmi viz PAL. DOC., s. 204-224; VOOGHT (19), s. 184n, pozn. 38.

že v čemkoli by se zmýlil, nemíní na tom zatvrzele trvat, ale chce přijmout poučení koncilu a podřídit se mu.

Hned na začátku vyslýchání se komise snažila Husa přimět, aby souhlasil, že ho bude vyšetřovat 12 či 13 mistrů stanovených koncilem, kteří pak měli jeho spor rozhodnout. To Hus rozhodně odmítl. Byl ochoten se zodpovídat jen před celým koncilem. Právnick Jan Jesenic pokládal za nepřipustné, že musel Hus odpovídat v žaláři a že mu nebylo dovoleno mít svého právního zástupce. Hus se proti tomuto postupu však nemohl nijak bránit. Dbal jen na to, aby jeho písemná vyjádření k procesu byla doručena přátelům. Zároveň naléhal prostřednictvím pánů přítomných v Kostnici na Zikmunda, aby se postaral o jeho veřejné vystoupení před celým koncilem.¹¹⁶ Z této Husovy strategie je zřejmé, že mu šlo o jediné: aby se veřejnost dozvěděla pravdu, že byl upřímně věřícím katolickým knězem, který se odvážil postavit do čela reformního hnutí v českém národě a pojmenovat zvrácenost farizejské hierarchie, která si z církve Kristovy udělala nástroj k podrobení národů a světskému vládnutí. Přitom ukazoval i na jejich věroučné omyly a morální zvrácenost, což obojí bylo důsledkem jejich praktické nevěry.

Kostnické spisy

Mezi 12. únorem a 5. březnem napsal Hus ve vězení pro své tři strážce: Jakuba, Jiřího a Roberta sedm traktátků. O pokání, O přikázání Páně, O hříchu smrtelném, O manželství, O Nejsvětější svátosti oltářní (Opakuje zde své učení o Eucharistii, které už vyložil ve výkladu Lombarda i jinde, i zde se ukazuje, že obvinění z herezí o svátostech jsou lživá.), O poznání a milování Boha, O třech nepřátelích člověka a sedmi smrtelných hříších.

¹¹⁶ O totéž Zikmunda žádali i moravští páni shromáždění začátkem února 1415 na sjezdu v Meziříčí. Hrozili mu, že „takto se budou mnozí jeho bezpečných listů oprávněně obávat“. Zikmund se nakonec u koncilu domohl, aby mohl Hus před celým koncilem promluvit dřív, než proti němu bude vynesena nějaký rozsudek.

Křišť'an

Své přátele Hus v dopisech varoval, aby do Kostnice nejezdili, protože jim tam hrozí smrt. Ti nejbližší však toto nebezpečí podstoupili. Vypravil se sem mistr Křišť'an z Prachatic, aby byl svému mladšímu příteli nablízku v jeho těžkém utrpení. Podařilo se zařídit i jeho návštěvu ve vězení, která se uskutečnila 4. března 1415. Když jej Hus ve vězeňské kobce spatřil, neudržel slzy. O Křišť'anově přítomnosti se dozvěděl Michael de Causis a zařídil, že ho zajali. Podal proti němu žalobu o 30 článcích, na které musel Křišť'an písemně odpovědět. Příčiněním krále Zikmunda a po jakési přísaze mistra Křišť'ana před patriarchou konstantinopolským byl však propuštěn a odjíždí z Kostnice kolem 18. března. Poučen těmito zkušenostmi radil Hus také mistru Janu Kardinálovi, který mu byl v Kostnici na blízku, aby si dával pozor a držel se co nejbliže dvořanů krále Zikmunda.

Pod obojí

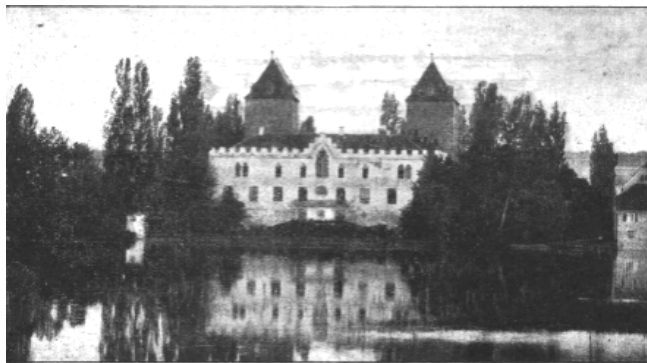
V Praze zatím Husovu stranu duchovních rozděloval spor o přijímání pod obojí. Uvězněného Husa dopisem žádali, aby spor rozhodl. Vyhověl jim a sepsal ve vězení krátký traktát, v němž přijímání pod obojí schvaloval na základě Písma svatého, ale radil k umírněnému postupu, aby se Češi usilovali dosáhnout dovolení církevní vrchností. Jsou zprávy o tom, že už před Husovou smrtí se k této „novotě“ klonila většina obyvatel české země.¹¹⁷ Ve východní církvi se sv. přijímání vždy podávalo a dodnes podává pod obojí způsobou.

Útěk Jana XXIII.

Na koncilu došlo mezitím k zásadnímu obratu, který mohl změnit vývoj Husovy kauzy, ale nezměnil, aby se ukázalo, že jeho boj za reformu církve se bolestně dotýká samých základů farizejské církevně světské struktury. Začátkem března 1415 vydal Jan XXIII. dekret, kterým vyhlásil

¹¹⁷ PAL. DOC., s. 259 a 263.

ochotu vzdát se papežství, pokud tak učiní i ostatní dva papežové. Aby však svůj slib nemusel splnit, v noci na 21. března 1415 uprchl tajně z Kostnice. V útěku ho pak následovala i většina italských kardinálů a za nimi odešli i Husovi italští strážci. Před odchodem odevzdali klíče od žaláře králi Zikmundovi. Zikmund mohl nyní Husa klidně propustit a přítomní čeští páni na to naléhali. Zikmund to však odmítl! Dne 24. března odevzdal klíče od žaláře kostnickému biskupovi, který hned ještě tu noc dal Husa z dominikánského kláštera převést lodí dolů po Rýně na svou tvrz Gottlieben. Tam Husa uvěznil v horní části věže. Byl připoután okovy na nohou a na noc ho vždy připoutali okovem na ruce ke stěně. Měl zde také nedostatek pokrmu i vody a začaly ho znovu trápit různé nemoci. Byl tu vězněn 72 dní, nedostal a neposlal odsud ani lístek.

Tvrz Gottlieben

Jeroným

Dne 4. dubna se v Kostnici před Husovými přáteli znenadání objevil mistr Jeroným Pražský. Splnil tak slib daný Husovi, že za ním na koncil přijde, aby se hájili společně. K Husovi do vězení se ale dostat nemohl. Bylo to příliš nebezpečné. Několik dní pobyl v blízkém městečku Überlingen a dal se opět na útěk. Koncil na něj vydal zatykač 17. dubna 1415.¹¹⁸

¹¹⁸ Viz FRB VIII., s. 247.

Obnovení procesu

Dne 6. dubna učinili shromáždění biskupové rozhodný krok. Na svém pátém generálním zasedání vyhlásili nadřazenost koncilu nad papežem. To je ovšem hereze, jejímž vyhlášením se, podle kanonického práva, všichni přítomní biskupové vyloučili z církve. Zároveň zahájili proces proti Janu XXIII. Obžalovací spis proti němu čítal 72 hlavních bodů. Dne 24. května ho pak ve Freiburgu zadrželi a dopravili zpět do Kostnice. Koncil ho pak 29. května slavnostně sesadil.¹¹⁹

V otázce papežství byl rozdíl mezi postojem Husa a postojem koncilu velmi malý. Hus ale nehlásal herezi konciliarizmu, nýbrž tvrdil přibližně to, že papež, který je nevěřící a není křesťan, není pravým papežem. Své názory na papežství však Hus postavil jako hypotézu a očekával lepší poučení. Koncil naproti tomu svůj blud vyhlásil, jako závazné učení. Na koncilu se příliš neptali po důvodech z Písma a Tradice. Šlo jim o politický úspěch v zájmu „vyššího dobra“. Vůdcové koncilu usilovali o nastolení jedné církevní vlády, která byla de facto nad císařem, v níž pak, jako hrdinové, kteří dokázali nastolit pořádek, budou mít své významné postavení.

Na tomtéž zasedání, 6. dubna 1415, ustanovil koncil novou komisi, která měla řešit soud s Husem a zároveň se zabývat Viklefovými knihami.¹²⁰ Komise za několik týdnů navrhla znovu odsouzení Viklefových knih. Návrh byl schválen 4. května.¹²¹ V průběhu měsíce května pak komise několikrát vyslychala Husa. Kromě členů komise

¹¹⁹ VOOGHT (20), s. 297.

¹²⁰ VOOGHT (20), s. 297 poznamenává: „Z podnětu Petra z Aliaku (d'Ailly) a Gersona se koncil rozhodl rázně jednat: sesadit soupeřící papeže, aby opět dosáhl jednoty církve, potrestat kacíře, aby zajistil integritu víry. Tak se situace obrátila pro Husa k horšímu. Koncilu, který hodlal manifestovat svou doktrinní autoritu a pevnost svého pravověří, se nic nemohlo hodit lépe nežli příležitost k ‚exemplárnímu‘ zákroku. Tuto příležitost poskytoval Hus. Byl ideálním případem kacíře, na němž si mohli smlsnout. Připomeňme ještě, že Pařížané, na koncilu všemocní, táhli za jeden provaz s Čechy.“

¹²¹ O římské synodě konané tři roky předtím Janem XXIII., na níž bylo nařizeno pálení Viklefových knih, mluvilo prohlášení jakožto o ekumenickém koncilu, čímž tato synoda nebyla.

nevídal Hus v té době nikoho a dopisy posílat nemohl. Komise si přibrala 50 teologů k posouzení Husových spisů. Jeden mnich – teolog byl 18. května tak překvapen smělostí Husových odpovědí, že „nikdy prý takového chlapa neviděl“. Pracovalo se s články vytaženými z Husových spisů O církvi, Proti Stanislavovi ze Znojma a Proti Pálčovi. Články byly různě přepracovávány a k veřejným slyšením, která pak proběhla začátkem června, jich komise předložila 39. K tomu byly ještě přidány články sestavené z tzv. svědeckých výpovědí. Během veřejných slyšení i po nich byly články všelijak měněny. Více méně definitivní podobu dostaly až 18. června.

Protesty šlechty

V Čechách a na Moravě se mezi tím vzrůstala nespokojenost šlechty s počínáním krále Zikmunda, „nápadného uchazeče o českou korunu“. Dne 8. května se konal sjezd moravské šlechty v Brně a 12. května sjezd české šlechty v Praze. Oba sjezdy zaslaly Zikmundovi důrazné dopisy žádající, aby splnil své sliby o Husově ochraně a zajistil mu vystoupení před celým koncilem. Husovo nařčení z kacířství pokládali čeští páni za pohanění celého národa a koruny české. Dopisy byly opatřeny mnohými pečeti podepsaných šlechticů.

V tom samém čase sestavili čeští páni přítomní v Kostnici nezávisle na Zikmundovi protest proti Husovu věznění, jímž se porušuje bezpečný list římského krále Zikmunda. Žádali, aby koncil konečně vydal spravedlivý rozsudek v Husově věci. K protestu se připojili i někteří přítomní polští páni. Prohlášení přečetl na zasedání koncilu dne 13. května Petr z Mladoňovic v přítomnosti všech podepsaných.

Koncem května dorazily do Kostnice dopisy sjezdů moravských a českých pánů a šlechtici přítomní v Kostnici se zároveň znovu obrátili na představitele čtyř národů, na které se koncil dělil. Vysvětlovali jim, že pře proti Husovi je vedena hlavně z osobní nenávisti jeho nepřátel a žádali je, aby Husa důkladně vyslechli a dali mu možnost vyjasnit všechny články, které byly z jeho spisů manipulativně vytrženy. Za tím účelem

také žádali, aby byl propuštěn z tvrdého vězení a byly mu tak poskytnuty podmínky k plnohodnotné obhajobě svých spisů. Čeští páni, nabízeli dát rukojmí, pokud bude Hus přemístěn do mírného vězení. Opis této žádosti dali páni 1. června 1415 také Zikmundovi. Představitelé koncilu na žádost odpověděli ještě tentýž den. Ohledně propuštění Husa sdělili, že na to nepřistoupí, ani kdyby za něj bylo dáno 1000 rukojmích. Odůvodnili to tak, že Husa pokládají za člověka, kterému nikterak není možno věřit.¹²² Ohledně jeho veřejného slyšení před koncilem oznámili, že tomu vyhoví, a to hned ve středu 5. června 1415. K tomu dni převezli Husa z Gottliebské tvrze a uvěznil ho v klášteře menších bratří františkánů. V refektáři tohoto kláštera se konala koncilní zasedání.

Kousek odsud byl vězněn i Jeroným, kterého mezi tím chytili (25. dubna v Hiršavě) pár kilometrů před hranicemi Českého království. Do Gottliebské věže se Hus už nevrátil, vystřídal ho tam svržený Jan XXIII., nyní zas kardinál Cossa, který byl po svém útěku z Kostnice rovněž chycen.

5. červen 1415

Husovo 1. slyšení před koncilem

Veřejné vystoupení před koncilem probíhalo zcela jinak, než si to Hus přál. Zasedání koncilu k Husově kauze dne 5. června se začalo v jeho nepřítomnosti. Začali tím, že byla slavnostně přednesena slova žalmu 49,16-21: „*Ale svévolníkovi Bůh praví: Nač odřikáváš má nařízení, proč si bereš do úst moji smlouvu? Ty přec nenávidíš kázeň, ty má slova za sebe jen házíš. Spatříš zloděje a běžíš k němu, s cizoložníky máš podíl. Ústa propůjčuješ k zlému, svůj jazyk jsi spráhl se lstí. Usedneš a mluvíš proti bratru, kydáš hanu na syna své matky. To jsi dělával, a já jsem mlčel. Domníval ses, že jsem jako ty. Vznáším proti tobě obžalobu.*“¹²³ Potom

¹²² MLADOŇOVIC, s., 107.

¹²³ Ta slova se netýkala Husa, ale koncilních prelátů. Kdyby přečetli celý žalm, vysvitlo by to ještě jasněji. V žalmu mluví Hospodin ke svému vyvolenému národu. To oni se pokládali za církev Boží, nový Izrael. To jejich oběti byly Bohu ohavné, ne pro porušení předpisů, ale protože nepřinášeli nejdřív v srdci Bohu obět' díky a nepoznali jeho cestu.

byla předčítána žaloba. Obsahovala jednak články vytažené z Husových spisů, ty byly většinou uvedeny nepřesně a u několika byl jejich původní smysl úplně změněn. Dále byly v žalobě články sestavené z výpovědi svědků, a ty byly většinou vylhané. Mladoňovic říká, že některé články byly úskočně vymyšleny a v jeho spisech se nenacházely,¹²⁴ a také to potom podrobně rozebírá a porovnává. Paul de Vooght upřesňuje: „**Některé Pálčovi články jsou prostě a jednoduše lži.**“¹²⁵

Na stole byl už připraven návrh rozsudku, který odsuzoval články jako bludné a jejich autora jako kacíře. Osud odsouzeného kacíře byl už stanoven. Pokud odvolá, měl být doživotně uvězněn ve Švédsku. Vchod do kobky měl být zazděn a jídlo a nápoj mu podávány pouze šikmým otvorem, aby nikdy nespátřil denní světlo.¹²⁶ Pokud neodvolá, brutální smrt upálením.

Jakýsi Čech Oldřich, který stál blízko čtenáře žaloby, si všiml připraveného rozsudku ležícího na stole a rychle to oznámil pánům Václavovi z Dubé a Janovi z Chlumu. Ti hned běželi ke králi Zikmundovi a stěžovali si. Zikmund věděl, že většina české šlechty je na Husově straně. Byl tak nucen zasáhnout.

Když byli Václav z Dubé a Jan z Chlumu u krále, četl se zatím na koncilu Husův dopis Čechům na rozloučenou před odjezdem do Kostnice. Byl to ten dopis, do kterého byla podvodně vsunuta slova, že cokoliv by na koncilu odvolal, učiní to jen ústy, ale v duchu s tím nebude souhlasit. Tím si chtěli žalobci zajistit Husovu likvidaci i v případě, že by odvolal.

¹²⁴ MLADOŇOVIC, s. 126;

¹²⁵ VOOGHT (19), s. 197, konkrétně to říká o čl. 41 (že před cestou do Kostnice napsal, že pokud něco odvolá, nemá se tomu věřit) a o čl. 42 (že tvrdil, že papež s císařem byli v Kostnici vítáni s poctami). Ve skutečnosti, pokud se díváme na kontext tvrzení, je celá svědecká část žaloby od začátku do konce jedna velká lež. **Totiž ty věci, které jsou jakoby pravdivé: že neposlechl arcibiskupa, že kázal i přes papežský zákaz, že nedbal na exkomunikaci apod., jsou vlastně lživé, protože zákaz kázání byl podloudně vymožen, aby se jeho kázání zbavili atd.**

¹²⁶ MJH, Flajšhans, s. 355.

Zikmund poslal do shromáždění koncilu falckrabího Ludvíka a Norimberského purkrabího Fridricha. Mezitím byl Hus přiveden, aby nad ním byl vyhlášen rozsudek. V tom ale knížata vyslaná králem tlumočili předsedajícím kardinálům rozkaz: „*Hus musí být řádně vyslechnut! Rozsudek nesmí být vyneseno dnes, ale cokoliv by chtěl koncil rozhodnout, ať je nejdřív předloženo králi k nahlédnutí!*“

Zároveň čeští páni poslali koncilu po knížatech vyslaných králem originály Husových spisů O církvi, Proti Stanislavovi a Proti Pálčovi. Knihy byly předloženy na zasedání, aby z nich bylo možno dokázat, že jsou články vytaženy překrouceně. Mistr Jan vzal ty traktáty do ruky, pečlivě je prohlédl, vysoko je pozdvihl a veřejně vyznal: „*Ano, tyto knihy jsem napsal svou vlastní rukou. Budu-li poučen, že jsem v nich napsal něco bludného, jsem připraven to pokorně opravit.*“¹²⁷

Protože sbor biskupů se neodvážil protivit králi a po nečekané změně scénáře nebylo nikomu jasné, co teď mají s Husem dělat, nechali v Husově přítomnosti znovu předčítat žalobu. On čtení žaloby přerušoval poznámkami k jednotlivým článkům. Opravoval jejich nesprávné znění a poukazoval, že jejich smysl je překroucen. Byl při tom ale ze všech stran okřikován: „*Nech vytáček a odpovídej ,ano‘ nebo ,ne‘!*“ Když tedy mlčel, bylo to zas pro změnu pokládáno za souhlas. Petr Mladoňovic, který se nedostal dovnitř, ale stál před refektářem, kde se zasedání konalo, slyšel až ven, jak jeho učitel pokřikujícím odpovídá na všechny strany. Zasedání koncilu se změnilo na nekontrolovaný výbuch vášně. Přítomní křičeli jeden přes druhého a všichni společně se Husovi posmívali. Nakonec bylo zasedání odročeno na pozítří.

Když byl Hus z refektáře veden zas do vězení, uviděl své a podal jim ruku se slovy: „*Nebojte se o mne.*“ Oni odpověděli: „*Nebojíme se.*“

¹²⁷ Někteří Husovi zazlívají, že chtěl prý tyto knihy před koncilem utajit. Při tom ale zamlčují, že jiné dvě knihy, které si Hus sám osobně do Kostnice přinesl, totiž Písmo sv. a jeho vlastní výklad Lombarda, mu byly po zatčení odcizeny a „ztratily se“. Jeho výklad Lombarda by byl pro spor s koncilem jedinečným důkazem, co skutečně v Praze učil. Neměl ale možnost ho použít.

A on připojil: „*Vím dobře, vím dobře.*“ Potom vystupoval na schody a přitom žehnal rukou lidu a usmíval se. Po všem tom vysmívání byl veselý a šel s radostí.

Zikmund, který si svými „diplomatickými schopnostmi“ vysloužil přezdívku liška ryšavá, nepočítal s tím, že církevníci připraví natolik zmanipulovaný a vylhaný proces. Kdyby věděl, že jsou kněží a biskupové něčeho takového schopni, asi by se nepostaral o Husovo veřejné vystoupení před koncilem, při němž byla dána možnost, aby pravda vyšla najevo.

7. červen 1415

Husovo 2. slyšení před koncilem

V den dalšího zasedání 7. června 1415 bylo právě zatmění slunce; bylo tak silné, že museli zapálit svíce. Na toto zasedání se dostavil i král Zikmund s pány Václavem z Dubé a Janem z Chlumu, který měl s sebou svého písaře Petra z Mladoňovic. Pokračovalo se v předčítání žaloby a Hus měl možnost dávat vysvětlení k jejím jednotlivým článkům. Zvláště obšírně se mohl vyjádřit k učení o Nejsvětější svátosti. Viklefovo učení o přetrvávání podstaty chleba i po proměnění zde znovu, jako vždy předtím, rozhodně odmítal! Prohlásil ale, že poněvadž arcibiskup v Praze zakázal používat ve vztahu k Eucharistii výraz „chléb“, protivil se tomu, protože Kristus v 6. kapitole Janova evangelia sám sebe jedenáctkrát nazývá andělským chlebem, který sestoupil z nebe a dává život světu. A dodal: „***Proto jsem mluvil o Nejsvětější svátosti, jako o chlebu, ale nikdy ne o chlebu hmotném.***“

Nato se ho kardinál kambrajský otázal, zdali je realista.¹²⁸ A Hus odpověděl: „*Ano.*“ A kardinál na to: „*Pokud tedy připustíme, že obecný pojem chleba či, jak se říká, ‚chlebovitost‘ existuje nezávisle na tom konkrétním chlebu, potom při posvěcení hostie, když je ta hostie proměněna v tělo Kristovo, zůstává tam nejobecnější podstata hmotného*

¹²⁸ Zda obecné pojmy pokládá za skutečné.

chleba.“ Hus mu pohotově odpověděl: „*Ano podstata hmotného chleba čili chlebovitost trvá, avšak ne v tom proměněném chlebu, nýbrž v ostatních chlebech, které nejsou proměněny! V tom chlebu, který se proměňuje, přestává podstata hmotného chleba být právě ve chvíli předpodstatnění v tělo Kristovo.* Na to se zvedl nějaký Angličan a řekl: „*Ptám se vás, mistře Jane, zdali je tam tělo Kristovo vcelku, skutečně a mnohonásobně.*“ A Hus odpověděl: „*Ve Svátosti oltářní je opravdu, skutečně a vcelku totéž tělo Kristovo, které se narodilo z Marie Panny, trpělo, z mrtvých vstalo a které sedí na pravici Otcově.*“¹²⁹ Ten Angličan ale pokračoval a pletl do toho mnoho z látky o obecných pojmech. Jiný Angličan ho ale přerušil a prohlásil: „*A co se do toho pletou věci nevhodné, které jsou bezvýznamné pro skutečnou víru? On dobře smýšlí o Svátosti oltářní, jak zde vyznává.*“¹³⁰

Při tom byl ale v zasedací síni velký hluk a zmatek. Kde kdo na něj nenávistně pokřikoval. Husa to tak rozhněvalo, že si dovolil prohlásit: „*Myslel jsem, že je v tomto shromáždění více slušnosti, dobroty a kázně.*“ Hluk utichl až napomenutím krále Zikmunda.

Nato řekl Husovi florentský kardinál Zabarella: „*Mistře Jane, víte, že je psáno, že ‚v ústech dvou nebo tří svědků stojí každé slovo‘ (Mt 18,16). A hle tu jest proti vám dvacet svědků, prelátů, doktorů a jiných velikých a znamenitých mužů, z nichž někteří z doslechu a obecné pověsti, jiní však z vědění, vás udávají.*“¹³¹ A on odpověděl: „*A jsou-li Pán Bůh a mé svědomí mými svědky, že jsem to, co již proti mně uvádějí, ani nekázal, ani neučil, ani na srdce mé nevstoupilo, i kdyby*

¹²⁹ Toto učení o Kristově podstatné přítomnosti v NSO dnes popírá např. profesor dogmatiky na RKCMBFUK v Bratislavě J. Krupa. srov. Bludy v Bratislavském semináři – Krupa.... Bludy proti viere v Bratislavskom seminári II. na: <http://www.spolocnostsbm.com/clanky/archiv-2009-2012/apologia/>.

¹³⁰ MLADOŇOVIC, s. 129.

¹³¹ Ze zpráv vyplývá, že ti svědkové, kteří Husa znali osobně a zblízka se odvolávali na osobní rozhovory, které měly proběhnout kolem r. 1400. Kdyžto ta „obecná pověst“ o jeho bludném učení o svátostech, o níž vypovídali ti svědkové, kteří svědčili „z doslechu“, se týkala posledních let jeho působení. Už v tom je ve svědeckých rozpor.

všichni moji protivníci proti mně vypovídali, co já mohu? A ani mně to konečně neškodí.“

Potom mu vytýkali, že se stavěl na odpor, když v Praze arcibiskup odsoudil Viklefovy knihy a on se bránil, že to není pravda, že sám přinesl knihu a dal ji arcibiskupovi, ale potom se proti spálení knih odvolal k Alexandru V. a po jeho smrti znovu k Janu XXIII. A poněvadž mu nebylo skrze jeho zástupce dáno slyšení dobrá dvě léta, proto se nakonec odvolal ke Kristu. A oni mu namítli, zda měl rozhrěšení od papeže Jana a on odpověděl, že neměl.

Nato mu namítali, zda je dovoleno odvolávat se ke Kristu. Odpověděl: **„Já zde veřejně vyznávám, že není spravedlivějšího a účinnějšího odvolání, než ke Kristu.“** Nato shromáždění biskupové Evropy propukli v nevázaný smích! On, jako by je neslyšel, dodal: **„Protože ‚odvolat se‘, jak říká právo, znamená, v stížnosti od nižšího soudce žádat nebo dovolávat se pomoci soudce vyššího, a kdo jest účinnější soudce a spravedlivější, který by mohl obtížené a utlačené lépe pozdvihnout a pomoci jim, než Kristus, který ani neklame, ani nemůže být oklamán?“**

Nato se ozval kambrajský kardinál Petr z Aliaka a obrátil se na Husa slovy: *„Při svém zajetí jsi prohlásil, že jsi do Kostnice přišel ze své vůle, a že kdybys přijít nechtěl, nedonutil by tě k tomu ani král český ani římský.“* Hus mu odpověděl: *„Ano to jsem skutečně řekl. Je totiž mnoho českých pánů, kteří mne milují a poskytli by mi útočiště na svých hradech.“* Kardinál kambrajský nato potřásl hlavou, změnil výraz tváře a jaksi v rozhořčení pravil: *„Hle, jaká to opovázlivost.“* A také mnozí další nad jeho odpovědí, pronesenou v přítomnosti římského krále Zikmunda, nespokojeně kroutili hlavou. Ale pan Jan z Chlumu Husovi přisvědčil: *„Já sám jsem v naší zemi chudý rytíř, ale bránil bych ho, tak že by ho nikdo nemohl zajmout i rok, ať by se to komukoliv líbilo či nelíbilo. Jsou však u nás daleko mocnější páni, kteří by jej hájili tak dlouho, jak by chtěli, třeba i proti oběma těmto králům.“* Posmívající se preláty zřejmě nenapadlo, že co nevidět budou muset ozbrojené moci českých pánů skutečně čelit.

Kardinál kambrajský zahrál pro změnu na jinou strunu: „*Mistře Huse, před nedávnem jsi mi v soukromém rozhovoru v Gottliebské věži řekl, že se chceš pokorně podrobit rozsudku koncilu? Chceš tedy nyní poslechnout poučení a pokárání od koncilu?*“ Hus mu odpověděl: „*Ano, to ochotně chci, s těmi výhradami, které jsem zde před shromážděnými přednesl.*“ „*Slyš tedy poučení koncilu:*“ řekl mu kardinál, „*články vytažené z tvých knih pokládají doktoři za bludné a máš je tedy odvolat a to, co proti tobě vypovídali svědkové, máš odpřisáhnout!*“

Potom se slova ujal král Zikmund: „*Poslyš, Jane Huse, já jsem ti dal svůj průvodní list, aby se proti tobě v Kostnici někdo nedopustil bezprávi či násilí a aby ses mohl veřejně hájit před koncilem. Někteří říkají, že jsem neměl právo dát průvodní list kacíři nebo podezřelému z kacířství. Nyní ti ale bylo umožněno zde promluvit a já za to koncilu děkuji. Nuže, bude pro tebe lepší, aby ses podřídil koncilu v tom, co proti tobě bylo dokázáno, a to radši dřív než později. Věřím, že v takovém případě bude koncil už kvůli mně a kvůli mému bratru českému králi k tobě milostivý. Jak jsem už koncilu slíbil, žádného kacíře bránit nebudu a kdyby někdo chtěl v kacířství zatvrzele setrvávat, já sám mu chci podpálit hranici.*“ Při těchto Zikmundových slovech zněla Husovi v uších varování českých pánů: „*On sám tě vydá na upálení.*“

8. červen 1415

3. a poslední Husovo slyšení před koncilem

Na druhý den, 8. června, zasedání pokračovalo. Znovu tu byl Zikmund. Na předešlém zasedání (7. června) byly probrány články sestavené z výpovědí svědků, které byly většinou nepravdivé. Teď (8. června) se četlo všech 39 článků vytažených ze tří Husových spisů: O církvi, Proti Stanislavovi a Proti Pálčovi. Hus už dopředu upozornil, že většina jeho výroků citovaných žalobou se neshoduje s přesným zněním v jeho spisech. Proto bylo ke každému článku čteno i jeho

originální znění v daném spisu.¹³² Hus měl také možnost k předčítanému činit ústní poznámky. Pro nedostatek času, bylo ale nemožné, aby se ke všemu podrobně vyjádřil. Mladoňovic uvádí všechny probírané články a porovnává je s originálním zněním v Husových traktátech.¹³³

Když byly články dočteny, promluvil znovu k Husovi kardinál kambrajský: „*Mistře Jane, hle, dvě cesty jsou vám položeny, z nichž jednu si vyberte. Bud' abyste se dal úplně a zcela na milost a do rukou koncilu, cokoli koncil vám nařídí,*¹³⁴ *že jste spokojen; a koncil z úcty zde k panu římskému králi a pro vaše dobro, naloží s vámi laskavě a lidumilně. Anebo jestliže ještě chcete některé články ze svrchu řečených držet a hájit a přejete-li si ještě jiné slyšení, bude vám dáno.*¹³⁵ *ale vězte, že jsou zde tak velicí a osvětlení mužové, doktoři a mistři, kteří mají proti vašim článkům tak silné důvody, že je třeba se obávat, abyste se nezapletl do větších bludů, budete-li chtít ony články hájit a držet. A já radím, nemluví jako soudce.*“

Také jiní mu radili: „*Nebud' zatvrzelý, uznej, že tvé mínění není ve všem správné.*“

Hus k nim znovu promluvil: „*Já nemíním být zatvrzelý. Skutečně se chci podrobit poučení i rozhodnutí koncilu a jeho napravení mých názorů. Prosím však pro Boha, aby mi bylo dáno slyšení, abych vysvětlil svůj úmysl o člancích mě vytýkaných a písma svatých doktorů. A jestliže mé důvody a písma nebudou účinné, chci se pokorně podrobit poučení koncilu.*“

¹³² K tomu kardinál Kambrajský, který zasedání řídil, několikrát poznamenal, že v originálním znění jsou texty ještě horší, než jak byly uvedeny v člancích. To Husovi kritici většinou nezapominají připomenout. Mladoňovic vysvětluje, že „horší“ byly z toho důvodu, že v kontextu spisu se více týkaly konkrétních kardinálů a nejvyšší církevní hierarchie. Kdežto když byly teze z textu vytaženy, byly většinou upraveny do formy všeobecně platných tvrzení, aby se dalo říct, že jsou to bludy. **Ve skutečnosti jimi ale Hus v knihách reagoval na konkrétní události, mluvil o konkrétních církevních prelátech, o nichž byl přesvědčen, že vlastně nejsou křesťané a z toho pak vyvozoval své teze, o tom, jaký je jejich vztah k církvi – Tajemnému Tělu Kristovu.**

¹³³ MLADOŇOVIC, s. 137-158.

¹³⁴ Znamenalo to, že obžalovaný ani dopředu nevěděl, co všechno po něm budou chtít, aby napsal a prohlásil a nevěděli to ani soudci. Měl se stát takovým výstavním zvířetem, které bude do smrti v zajetí a bude psát a prohlašovat, cokoli mu podle aktuální potřeby nařídí.

¹³⁵ Hus si ho přál a veřejně o něj žádal, ale dáno mu nebylo.

Na to znovu odpověděl kardinál: „*Ve jménu celého koncilu ti říkám: Koncil vyslechl nejméně 60 doktorů a ti všichni se shodují, že se máš vyznat ze svých bludů, které jsi dosud zastával, přísahat, že je již nikdy zastávat nebudeš, veřejně odvolat články, které proti tobě byly předneseny a odedneška vyznávat a učit jejich opak!*“

Rozhovor pokračoval a Hus mimo jiné řekl: „*Veledůstojný otče! Já jsem hotov pokorně poslechnout koncil a dát se poučit. Ale prosím, pro Boha, abyste mi neráčili klást osidlo zatracení, abych nebyl nucen lhát a odpřisáhnout ony články, o nichž mi, Bůh jest svědek a svědomí, není nic známo, a svědkové proti mně udávají, co ,ani na mé srdce nikdy nevstoupilo‘, a zvláště o tom, že po posvěcení v Svátosti oltářní zůstává chléb hmotný. Ale ty články, o kterých vím, a které jsem ve svých knihách napsal, chci, budu-li poučen o opaku, pokorně odvolat. Ale abych všechny články mně připisované odpřisáhl, z nichž mi mnohé byly připsány falešně, to bych si lží připravoval osidlo zatracení. ,Odpřisáhnout‘, totiž, jak jsem četl, pokud se pamatuji, v Katholiku, znamená ,odřít se bludu dříve držného‘. Ale poněvadž mě byly připsány mnohé články, které jsem nikdy nedržel a jež na mé srdce nevstoupily, proto se mi zdá proti svědomí je odpřisáhnout a lhát.“*

A oni mu oponovali: „*Ne, ne, to není správný význam slova odpřisáhnout.*“ Ale Hus opakoval: „*Tak jsem to četl, že to znamená ,odpřisáhnout‘.*“

A florentský kardinál Zabarella pravil: „*Mistře Jane, dá se vám formule hodně omezená při zápisu oněch článků, pod kterou budete povinen je odpřisáhnout, a tehdy uvážíte, co máte nebo chcete činit.*“ Z tohoto Zabarelova vstupu je vidět, že Husovi ve skutečnosti život zachránit nechtěli, chtěli, aby koncil vypadal mírumilovně a lidumilně, aby se pokud možno vyhnuli povstání českých pánů. Husa se ale jednoznačně chtěli zbavit, a to proto, že ho všichni vnímali jako reprezentanta českého reformního hnutí, které nejvyšší církevní kruhy prostě v církvi nechtěly. Ideálním způsobem likvidace pro ně bylo ho nejdřív morálně zlomit a pak nějakým způsobem i fyzicky umlčet. Pokud

by jim právě o to nešlo, už nyní, na veřejné Husově audienci, by klidně otevřeli řešení tohoto rozporu, že Hus měl odvolat bludy, z kterých nebyl usvědčen, a tak se k nim přiznat a vlastně lhát. **Tím by totiž zdiskreditoval a pohřbil své celoživotní dílo i celé české reformní hnutí, protože by ho sám před koncilem prohlásil za heretické.** Právě k tomu ho chtěli donutit, a tak se všech těch potíží s těmi rebelskými Čechy zbavit. Pokud by tomu tak nebylo, měli po ruce jednoduché řešení: Odložit kauzu, vyřešit otázku papežství a definice církve. Mezitím by se i Husovy postoje vyjasnily a lépe by se vyšetřilo, co se skutečně v Praze stalo a co skutečně Hus napsal a učil. Lživé svědky bylo třeba pokárat! Potom teprve mohli od obžalovaného žádat, aby se oficiálnímu stanovisku církve podřídil. Pokud by ho získali, získali by tím i celý český národ. Oni ale na takovou hru přistoupit nemohli, protože v tom případě by jim Hus velmi důkladně vyčistil žaludky, tedy nemilosrdně ukázal na všechny jejich zločiny, nejen morální, ale i zločiny proti katolické víře a Kristově církvi. A tak Husa soudili za jeho definici církve a pojetí papežství aniž by někdo řekl, co se o těchto otázkách má věřit.

Diskuze ale pokračovaly. Několikrát se na Husa znovu obrátil král Zikmund a přesvědčoval ho, aby odpřisáhl, i když snad ty bludy neučil. On mu odpověděl: *„Nejjasnější kníže! Já nechci žádný blud držet... a také prosím, aby mi bylo pouze dáno slyšení do té míry, abych v určitých bodech a člancích mě vytykánych mohl objasnit svůj úmysl, zvláště o papeži, hlavách a údech církve, v nichž se se mnou rozcházejí, aby pochopili můj úmysl, **poněvadž já připouštím a tvrdím, že papež, biskupové, preláti atd., jestliže by byli zavrženi a v smrtelných hříších, nejsou v pravdě takoví vzhledem k zásluhám, ani hodně před Bohem, tehdy jsou však vzhledem k úřadu takoví, totiž papežové, biskupové, preláti atd., protože, jak jsem řekl, jsou nehodní služebníci svátostí.**“*

Pak ho nutili, aby se vyjádřil k nějakému traktátu, který prý napsal mistr Jesenic. A z tak velikého trýznění byl už velmi bledý, protože předtím celou noc nespál, byl totiž trápen bolestí zubů a hlavy a třásla jím horečka. Oni ale zas zavedli řeč na události, které se staly v Praze r. 1412 a na

Husovo chování v souvislosti s popravou třech mládenců, kteří se protivili odpustkům Jana XXIII. Potom ještě povstal Páleč a zapřísahal se, že proti Husovi nesvědčil z nenávisti, ale jen a jen z nejušlechtilějších pohnutek. Něco podobného prohlásil i Michael de Causis.

Potom biskup řížský vzal mistra Jana Husa, aby šel do vězení. A jako vždy, když byl mistr Hus přiváděn nebo odváděn, obkličovalo ten refektář, v němž se zasedání konala, velké množství žoldnéřů s meči, luky a dlouhými sekerami. Když Hus procházel kolem pana Jana z Chlumu, ten ho pozdravil, podal mu ruku a utěšoval ho. Hus byl velmi rád, že se za něj, téměř všemi zavrženého, opovrženého a kacířovaného nestyděl a neostýchal se ho pozdravit a veřejně mu podat ruku.

Většina biskupů ze sálu odešlo, ale král Zikmund s některými preláty tu zůstal a řekl jim: *„To co tu bylo proti Husovi předneseno, stačí plně k jeho odsouzení. Pokud to neodvolá, upalte ho nebo s ním naložte jinak podle církevního práva. Když ale odvolá, nevěřte mu. Pokud se vrátí do Čech, rozšíří tam ještě větší bludy. Proto ho zpátky do Čech v žádném případě nepouštějte a zabraňte mu v kázání. Také pošlete odsouzené články do Čech mému bratru Václavovi. Pošlete je i do Polska a do jiných zemí, kde už má Hus své tajné učedníky. Všichni, kdo se těch článků budou přidržovat, ať jsou trestáni od biskupů. Také udělejte rychlý proces s tím druhým, protože já musím už brzy z Kostnice odjet.“*

Preláti mu odpověděli: *„S tím Jeronýmem se vypořádáme za jeden den, to je jenom žák, kdežto Hus je učitel.“*

A král opět: *„Zajisté, já jsem byl ještě mladík, když tahle sekta vznikla a začala v Čechách, hle, jak velice vzrostla a rozmnožila se.“¹³⁶*

Král nevěděl, že jeho slova slyší páni Václav z Dubé a Jan z Chlumu s Petrem z Mladoňovic, kteří stáli kousek opodál u okna. Hus se potom od nich o Zikmundových slovech dověděl a dozvěděli se o nich i ostatní šlechtici v Čechách.

¹³⁶ Zikmund se narodil 14. 2. 1368. Za období jeho mládectví lze tedy počítat roky 1380-1390. Je to čas působení Matěje z Janova.

Předmět sporu

Husa v podstatě obviňovali, že tvrdí toto: *Kdo nepatří mezi předurčené k věčné spáse a kdo se nachází v těžkém hříchu, ten není skutečným členem církve, a proto není ani právoplatným knězem, biskupem, ani papežem, ani světským pánem; vše, co ze svého úřadu koná, je neplatné a nikdo není povinen ho poslouchat.*

Tento postoj Hus nikdy nezastával a vždy ho výslovně odmítal!

Husovo poselství koncilu, které se jim navzdory výsměchu a ponižování snažil předat, lze shrnout takto: *Církev to je společenství spasených, do kterého se vchází vírou v Krista a pokáním. Pokud jste, vážení páni kardinálové a biskupové, skutečné pokání nikdy nečinili a nikdy jste skutečně neuvěřili v Pána Ježíše Krista, pak nejste v církvi a nemůžete v ní tedy zastávat žádné úřady, ani ty nejmenší ani ty nejvyšší. V církvi totiž platí zákon Kristův. Všechno je zde podřízeno Kristu a jeho vůli, tedy spáse duší! Pokud jednáte proti Kristovým zákonům, pak nejednáte jménem Krista a Jeho církve, ale daleko spíš jménem antikrista. Já vás vyzývám k pokání, a pokud vy místo, abyste poslechli Boží hlas a činili pokání, mě upálíte, pak tím jen dokazujete, že nejste v Kristu ani v Jeho církvi.*

Z tohoto postoje Hus nijak nevyvozoval popření nebo zrušení viditelné hierarchické církve. Tento nesprávný a nelogický závěr mu podsouvali ti, kdo zásadně odmítali pokání, a pak tento závěr přijali protestanti. Jedni i druzí udělali tento myšlenkový zkrat záměrně ze zjištěných politických důvodů. Katoličtí preláti proto, aby si bez víry a pokání mohli i nadále udržet politickou moc a němečtí protestanti i jejich následovníci proto, aby nemuseli být poddanými Říma...

Došly protesty z Čech

Od veřejných slyšení mohl zase Hus komunikovat s přáteli. Z června 1415 je proto dochováno 33 jeho dopisů.¹³⁷ Přátele v Kostnici prosil, at'

¹³⁷ MAREŠ.

naléhají na Zikmunda, aby se zasadil o další veřejné slyšení. Svou skutečnou vůli už ale Zikmund vůdcům koncilu sdělil. Kardinálové dobře chápali, že další intervence jsou jen formalita směřující k uspokojení Čechů a sami Husa slyšet nechtěli vůbec. Češi se nicméně domohli, že 12. června byl na veřejném zasedání koncilu čten list českých pánů císaři Zikmundovi na podporu Husa sestavený na sněmu v Praze 12. května. Tento protest české šlechty proti počínání koncilu a Zikmundově poplatnosti církevním elitám byl podepsán více než 250 českými pány a kolem dokola ověšen jejich úředními pečeti. Nebyla to malá věc! Protest můžeme přirovnat k situaci, kdyby dnes velká část českých poslanců, senátorů a ministrů vydala prohlášení, že jsou zásadně proti politice Bruselu. Jednoduše to znamenalo, že se něco bude dít. Štěpán Pálež uklidňoval koncilní shromáždění slovy: „*Pamatujte, že aspoň český král Václav se této stížnosti neúčastnil.*“ Na koncilu se totiž proslýchalo, že král Václav drží s Husovou stranou. Zdá se, že do značné míry tomu tak bylo. Faktem je, že na rozdíl od ostatních evropských panovníků až do Husovy smrti neposlal ke koncilu svým jménem žádné posly.¹³⁸ Do Kostnice dorazil i list univerzity na podporu Husa i Jeronýma. Dne 15. června odsoudil koncil na svém 13. generálním zasedání přijímání pod obojí.

Konečné znění článků

Dne 17. června vydal koncil (zřejmě na nátlak českých pánů skrze Zikmunda) rozhodnutí seznámit Husa s konečným zněním článků, které měl odvolat. Ve svém dopise Mladoňovicovi ze 17. června vyjadřuje Hus naději, že jeho návrat do Prahy není nemožný. Snad doufal, že proces pokračuje a bude ještě moci své názory vysvětlit.

Příští den, 18. června¹³⁹, byl ale bolestnou ranou. Místo veřejného slyšení byl předveden před osmičlennou komisí, která mu odevzdala konečné znění podmínek, za nichž si může zachránit život.

¹³⁸ List litomyšlského biskupa Václavu IV. psaný po upálení Husa. Viz FRB VIII., s. 10.

¹³⁹ r. 1415

Hus měl teď v ruce dokument obsahující 29 citátů vytažených ze tří jeho knih (O církvi, Proti Pálčovi a Proti Stanislavovi) a 16 odstavců obvinění falešných svědků.¹⁴⁰ Komise se příliš nezabývala tím, co Hus svými knihami skutečně myslel. Na prvním místě plnila zadaný úkol: najít v knihách „bludy“. U pojmů, které Hus v knihách používá, často sám rozeznává a pečlivě rozlišuje několik odlišných významů a rovin. Komisařům stačilo vytrhnout nějakou větu z kontextu a chápat ji v jiném významu, než byla napsána v knize. A přesně tak také postupovali! Vytrženým citátům dávali význam a smysl, který vyplýval z falešných obvinění „svědků“.

Otázka členství v církvi

Co se týče těch 29 článků, které byly záměrně nesprávně a zkrlesně vytaženy z Husových knih: Komisi se nelíbila Husova definice církve, jako *shromáždění všech předurčených k věčné spáse* (čl. 1 a 6). Vyvozovali z toho, že podle Husa zřejmě ti, kdo budou nakonec zavrženi, nejsou členy církve. Tomu podle komise nasvědčovalo i Husovo tvrzení, že *ti, kdo budou spaseni, nebyli nikdy údy ďáblovými a ti, kdo budou nakonec zavrženi, nikdy nebyli údy Krista*. (čl. 2, 3, 5). To sice Hus tvrdil, ale ne tak, jak to chápali komisaři. Podle Husa jsou v církvi jinak ti, kdo vytrvají v milosti a budou spaseni a jinak ti, kdo od milosti nakonec odpadnou a přijdou do pekla. **Obojí druh lidí je podle Husa v církvi**, ale jen ti předurčení k spáse jsou skutečnými údy církve svaté v plném smyslu slova. Ti druzí jsou také údy církve a Krista, ale ne tak, jako ti, kdo budou nakonec spaseni; tzn. ne stejným způsobem a ne ve stejném smyslu. Jedni jsou údy Kristovými jen zdánlivě, jiní skutečně, ale pouze podle přítomné spravedlnosti a další podle přítomné spravedlnosti i podle předurčení k životu věčnému. Zavrženi jsou v církvi podobně, jako i v lidském těle jsou např. hnis či výkal – jako něco, co musí být nakonec

¹⁴⁰Viz PAL. DOC. s. 225n; FLAJŠHANS I., s. 95-98; VOOHGT (20); DENZINGER 627-656 (buly „Inter cunctas“ a „In eminentibus“ z r. 1418); SEDLÁK, Přílohy, s. 331.

z těla vyvrženo. Takové vyjádření preláty jistě velmi hněvalo. Ve skutečnosti na něm ale není nic bludného! Na obhajobu tohoto pojetí uvádí Hus citáty svatých, hlavně Augustýna, který také rozlišuje mezi spasením podle přítomné spravedlnosti a podle předurčení. Totéž říká i sv. Jan evangelista: „*Vyšli z nás, ale nebyli z nás. Kdyby byli z nás, byli by s námi zůstali. Ale nezůstali s námi, aby vyšlo najevo, že nepatří všichni k nám, kdo jsou s námi.*“ (1 J 2,19) Tento citát Hus několikrát uvádí.

Otázka předurčení a předzvědění

Tato otázka je bytostně spjata s Boží láskou. *Bůh dal za nás svého Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.* (srov. J 3,16) Zároveň je tato otázka spojena s tím, že Bohu není nic skryto, ani v minulosti ani v přítomnosti ani v budoucnosti (atribut Boží vševědouce). Bůh ví, kdo nakonec bude spasen a kdo zavržen, protože ví, kdy se člověk rozhodne proti Jeho vůli a kdy ne. Jeho vědění ale nikoho neomezuje ani nenutí jednat proti své svobodné vůli.

„*Boží vůle je, aby všichni byli spaseni.*“ (2 Pt 3,9) Je ale bolestnou realitou, že všichni spaseni nebudou. Když se z „předurčení a předzvědění“ udělá teologický problém, pak je snadné někoho ocejchovat jako kacíře, jak to bylo v případě Jana Husa. On ale v této souvislosti vycházel z reality, kterou bylo prodávání odpustků a rozmařilý, pohoršlivý život prelátů. V Krédu vyznáváme: „*Věřím v jednu svatou apoštolskou církev*“. Jenže tu byla nesvatá, zhýralá, pokrytecká hierarchie, která tvrdila, že ona je církev a že je svatá. Hus proto odlišoval zevnější církevní strukturu od Tajemného Těla Kristova – církve. I sám Ježíš v podobenství mluví o tom, že sít zahrne všechno možné, zlé i dobré, když je plná, tak ji vytáhnou na břeh, a co je špatné, to vyhadují ven (Mt 13,47-50). Církve je sít, kde jsou spolu dobří i zlí, ale zlí spaseni nebudou jen proto, že jsou v zevnější církevní organizaci, nebo že mají vysoká církevní postavení. Dle Kristových slov mnozí církevní farizeové a velekněží budou zavrženi (Mt 23,13-15).

Kdyby si Hus theologizoval o předzvědění a předurčení, ale neútočil přítom na podstatu, tedy na morální rozvrat způsobení preláty, tak by ho

nikdo neupaloval. Otázka předurčení a předzvědní byla v té době aktuální při teologických disputacích. Hus ji jen použil.

Bůh, který chce, aby všichni byli spaseni, dal k tomu milost i apoštolu (biskupu) Jidášovi. Pavel pronásledoval církev, ale byl spasen! On dostal milost, jako každý člověk ke spáse. Tehdy, když ji dostal, tak ji přijal a neodmítl. Jidáš naproti tomu obdrženou milost ke spáse vlastní vinou odmítl. Ježíš věděl, kdo Ho zradí a mluvil o tom, ale zatvrzelý Jidáš od svého úmyslu neustoupil. Bůh Jidáše neurčil pro peklo, jak by si ze slova „předzvědní“ mohlo nepravdivě mnoho lidí vydedukovat. Jidáš prodal Ježíše za peníze. Tak to činili v minulosti a činí i dodnes mnozí preláti, a nejen oni. Kromě lásky k penězům (viz 1 Tim 6,10) je rovněž bezpečnou cestou do pekla i touha po lidské slávě. „*Uvěřili v Něho i mnozí z předních mužů, ale kvůli farizeům se k němu nepřiznávali, aby nebyli vyloučeni ze synagogy. Zamilovali si lidskou slávu víc než slávu Boží.* (J 12,42-43)

Ve skutečnosti Hus řešil otázku „předurčení a předzvědní“, aby vyjádřil bolestnou realitu, že v církvi jsou zhýralí preláti, kteří už vnitřně od církve odpadli, ale zastávají nejvyšší úřady. Na rozdíl od nich skutečnými členy církve (Tajemného Těla Kristova) jsou ti křesťané, kteří žijí z víry a Krista upřímně následují, neprodávají Ho ani za peníze ani za lidskou slávu. Tito jsou odpadlou hierarchií, tak jako Jan Hus, tvrdě pronásledováni.

Otázka primátu Petra

Podle toho, jak si Hus zadefinoval církev, je třeba rozumět i jeho tvrzení, že *Petr nebyl a není hlavou církve katolické* (čl. 7). To je správné vyjádření, protože církev katolickou tvoří všichni spasení od Ábela až po posledního spravedlivého na konci světa, a hlavou tohoto Tajemného Těla Kristova – celé církve, bojující, spící i vítězné – je jedině Kristus sám. Vždyť všichni, kdo budou spaseni, budou spaseni jedině v Kristu. Třeba si znovu uvědomit to velké pohoršení, které tehdy bylo: Byli tři papežové a jeden byl větší darebák než druhý. Nevědělo se, jestli aspoň jeden z nich je skutečně pravým papežem. Bylo jen pochopitelné, že

katoličtí teologové se snažili najít kritéria pro určení pravého nástupce sv. apoštola Petra. Hus k tomu dodává, že máme předpokládat, že ten a ten, kdo vystupuje jako papež, je skutečně představeným všech partikulárních (místních) církví a náměstkem Kristovým, ale nemáme v to věřit jako v pravdu víry, protože o něm nevíme s jistotou ani to, jestli je vůbec křesťanem. (čl. 10 a 11). Věříme pravdu víry, že Kristus dal Petrovi primát mezi apoštoly, a že tentýž úřad mají i Petrovi nástupci, ale nevěříme **v konkrétního papeže!** To by se nám potom mohlo stát, že se ve víře zklameme nebo dokonce budeme věřit v Antikrista, který se bude vydávat za papeže. (viz Hus, Proti Stanislavovi 2. kap.) Pokud se „papež“ navenek chová jako pohan a nepřítel Krista, máme o něm (stejně jako o každém jiném člověku) předpokládat, že není členem církve ani papežem. Tento postoj Hus ve svých knihách vyjádřil, ale koncilní komise v této věci možná Husa vůbec nepochopila. Obvinili ho z bludných tvrzení, že *hříšný papež není nástupcem sv. Petra* (čl. 12, 13, 20, 21) a že *zvolení zlého člověka papežem je neplatné* (čl. 23 a 25). Z Husových knih, odkud články vytáhli, je ale jasné, že Husovi se nejedná o jakkoli hříšného papeže, ale o **heretika a odpadlíka** – takový podle Husa nemůže být zvolen papežem a není nástupcem sv. Petra. (To pak r. 1559 potvrdil i Papež Pavel IV. svou bulou *Cum ex Apostolatus officio.*) Ten rozdíl mezi prostým hříšníkem a heretikem – odpadlíkem – však preláti na kostnickém koncilu nechtěli pochopit, protože tentýž princip se vztahoval i na mnohé z nich (viz čl. 8). I svatokupectví, které pěstovali téměř všichni vyšší preláti, bylo už církevními otci označeno za kacířskou herezi. To by pak znamenalo, že všichni svatokupci, tedy de facto asi všichni kardinálové i biskupové, jsou vyloučeni z církve. Tímto způsobem kardinálové nemohli ani uvažovat! Jinak tomu není ani dnes: Apostati nechtějí chápat a nepřipustí, že je možné, aby někdo navenek vystupoval jako katolický biskup a každý den recitoval Vyznání víry, a přitom byl **veřejně známým apostatou**. Ono to ale možné je a bohužel dnes je to smutná realita! Totiž, všichni, kdo tvoří jednotu s falešným prorokem Bergogliem, dávají tím veřejně najevo, že nevěří v jedinečnost spásy

v Ježíši Kristu a že už nejsou křesťany. V Husově době nebyla v církvi hereze ještě natolik institucionalizovaná. Držet s nesprávným papežem tehdy znamenalo mýlit se v osobě papeže, ale člověk se tím nestával heretikem a odpadlíkem od křesťanské víry, jak je tomu dnes. Hus však upozorňuje, že i taková situace může nastat.

Z tohoto pohledu se další tzv. Husova hereze, že *kněz má povinnost kázat i bez dovození církevní vrchnosti* (čl. 17 a 18) zdá maličkovit. I tento Husův postoj byl ale překroucen. Hus nepopíral církevní autoritu a povinnost poslušnosti (což mu vytýkali i v čl. 15). On ve svých spisech mluvil o specifickém případě, kdy preláti zakazují kázat z nenávisti a zloby, protože sami nepřijímají evangelium a kdy nařizují věci, které jsou proti Božímu zákonu. (Viz např. finanční příspěvky na válku „papeže“ Cossy proti Řehoři XII. a jeho poddaným a dnes příspěvky na tzv. uprchlíky, kteří přicházejí podrobit Evropu svému falešnému bohu.)

„Nullus dominus“

Také Husovi vytýkali, že prý zastává Vikleřův článek: *nikdo není světským ani církevním pánem dokud je ve smrtelném hříchu* (čl. 29). Nebyla to pravda! Můžeme se o tom přesvědčit např. z Husovy obhajoby některých Vikleřových článků, kterou přednesl v Praze v létě 1412. Hus jednoznačně tvrdil, že hříšní kněží jsou *nehodnými služebníky svátostí* a tentýž princip analogicky vztahoval i na světské panování hříšných pánů.

Původ papežství

Zvlášť závažným je obvinění Husa z tvrzení, že *papežství bylo ustanoveno až císařem* (čl. 9, 26, 27, 28) Ze všech ostatních obvinění Husa historikové 20. st. očistili, ale v této věci na něm nechávají stín kacířství.¹⁴¹ Ve skutečnosti k tomu ale není důvod! Zdá se, že tento postup volí záměrně, aby nemuseli udělat závěr, který dnes nechtějí slyšet ani katolíci ani protestanti ani ateisté – že Hus byl pravověrným katolíkem

¹⁴¹ VOOGHT (20), s. 329.

věrným katolické Tradici ve všem. Na koncilu Hus jasně prohlásil, že jeho vyjádření o vyplynutí papežské moci z moci císařské se týká pouze papežovy světské politické moci. Papež tehdy byl skutečně světovou politickou velmocí a právě v tom viděl Hus příčinu duchovního úpadku církve a o tom mluvil. Z mnoha Husových vyjádření jasně plyne, že věřil v biblické ustanovení papežského primátu přímo Kristem. V 9. kap. O církvi říká: „*Předpokládejme tedy to, co jsme řekli shora v 1., 2., 3. a 4. kapitole, že svatá církev obecná, kterou tvoří všichni předurčení k spasení, jest jediná, a že jediný Kristus je hlavou této církve, právě tak jako je sám nejdůstojnější osobou v té církvi, která jí a jejím údům dává pohyb a vnímání v životě milosti. Tu je naprosto zřejmé, že Petr ani nebyl ani není hlavou svaté církve obecné.* (viz čl. 7) *A pravdivý je výrok blaženého Dionysia, že Petr byl mezi apoštoly hlavním vůdcem a základem církvi, jak jsme o málo výše pověděli o apoštolech. A pravdivý je také Augustinův výrok, že byl první mezi apoštoly podle jisté výsady. Pravdivý je také Marcelův výrok, že Petr byl hlavou celé církve, kterou spravoval učěním a příkladem. Avšak nebyl osobou důstojnější než Kristova matka, ani nebyl rovný Kristu.*“ Toto napsal M. Jan Hus o papeži a podle toho i jednal ve svém životě. K papeži se odvolával, s papežem počítal ve svých vizích obnovy církve a k papežovu soudu – v Kostnici – se také nakonec dostavil.

Na listině byla i další falešná obvinění, kterým ale chyběl jakýkoli kontakt s realitou. Týká se to jak čl. 4 tak také skoro všech článků svědeckých. Podrobný rozbor žalobního spisu a rozsudku je uveden zvláště mimo rámec této knihy.¹⁴²

Vyjádření k žalobě

Při předání listiny Husovi oznámili, že má několik dní na rozmyšlenou. Na spodním okraji listiny bylo trochu volného místa, kam měl Hus připsat své odvolání. Odvoláním by se zároveň přiznal, že všem těm bludům,

¹⁴² Rozbor žaloby proti M. Janu Husovi na: uprkccr.com/clanky/m.-jan-hus.html.

v tom smyslu, jak je chápali komisaři, věřil a učil, a podrobil by se trestu, který mu uloží koncil. Hus velmi dobře věděl, že tím trestem je doživotní vězení, a koncil se na tom také výslovně usnesl. Po návratu do cely, namísto aby napsal odvolání, vepsal mezi řádky jednotlivých článků vybraných z jeho knih doplňující upřesnění, aby svým výročkům, často vytrženým z kontextu, dal správný smysl. K článkům sestaveným ze svědeckých výpovědí ve většině případů připsal, že jsou nepravdivé. Spodní okraj listiny nechal zatím prázdný. Potom se pustil do přepisování listiny na jiný papír, který pak poslal přátelům, jako jasné svědectví o zločinu, kterého se proti němu koncil dopustil. Pod přepsaný text dokumentu napsal pro přátele: *„A já, Jan Hus, vždy v naději sluha Ježíše Krista, napsal jsem odpovědi k článkům do jejich spisu, stejně jako do tohoto, a to podle svého svědomí, z něhož musím složit úcty Bohu všemohoucímu. K článkům vybraným z mých spisů jsem nemohl připsat své mínění, pro krátkost času i pro nedostatek papíru a pro nebezpečí atd. A myslím, že v opisu prvních článků¹⁴³ jsou k jejich vyvrácení a dokázání napsány argumenty svatých. A nyní mi už zbývá buď odvolat a odpřisáhnout a podrobit se podivnému pokání anebo být spálen. Otec i Syn i Duch svatý, jeden Bůh, v nějž věřím a důvěřuji, dá mi, na přímělu všech svatých a lidí spravedlivých, ducha rady a síly, abych mohl uniknout satanovu ostnu a až do konce vytrvat v jeho milosti. Amen.* Svou odpověď Hus datuje 20. června a koncilu ji odevzdal asi na druhý den nebo napozítí.

V průběhu asi dvou týdnů po 18. červnu navštěvovaly Husa různé koncilové autority a snažily se ho přemluvit k odvolání. Jeden z předsedajících kardinálů, který byl prý na Husa poněkud laskavější, složil jakousi mírnější formu odvolání. Hus ale nepřistoupil ani na ni. Prakticky v ní měl prohlásit, že i když mu koncil připisuje mnohé bludy, které neučil, on přece souhlasí s tím, že je odvolá (tedy se k nim přiznává) a podrobí se pokání uloženému jako trest za tyto bludy.¹⁴⁴

¹⁴³ Které mu komise předložila před veřejnými slyšeními v dubnu 1415.

¹⁴⁴ Text návrhu byl tento: „Navíc k prohlášením, jež jsem již dříve učinil a jež tímto stvrzuji, prohlašuji ještě jednou, co následuje. I když se mi mnohé vytýká, na co jsem

Žaloba byla sestavena šalamounsky. Některá obvinění byla prostě vylhaná, jiná sice vybraná z jeho spisů ale dán jim jiný smysl a v některých věcech šlo jen o Husova provokativní vyjádření. Hus se touto víceznačností nenechal zmást. Přesně rozlišil svůj postoj k třem skupinám článků žaloby. Vyjádřil ho v dopise svým přátelům v Kostnici z 21. června 1415. Zde říká: „*Toto je ve jménu Ježíše Krista mé konečné rozhodnutí, že nechci články, které jsou správně vytaženy, přiznat za bludné a nechci odvolat články, připisované mi křivými svědky, poněvadž odvolat znamená přiznat se, že jsem bludy nebo blud zastával, a ustoupit od nich a zastávat opak. Neboť Bůh ví, že jsem nikdy nekázal ty bludy, které si vymysleli, přičemž z mých slov odňali mnohé pravdy a připojili lži. Velmi rád však, kdybych věděl o některém svém tvrzení, že odporuje pravdě, bych jej opravil, odvolal a učil a kázal opak. Myslím ale, že žádný neodporuje zákonu Kristovu a výrokům svatých mistrů, ačkoliv ti, jimž se nelíbí, ho nazývají pohoršivým nebo bludným. Proto se odříkám jakéhokoliv nesprávného významu všech mých tvrzení, pokud by snad takový význam – v tom smyslu, jak jsem je mínil – měla. Poddávám se nápravě všemohoucího a nejlepšního Mistra a spoléhám na jeho nekonečné milosrdenství, že mne od mých skrytých hříchů sám přemilostivě očistí.*“

Více Husovi záleželo na věrnosti Kristu a úsilí o reformu církve, kterému věnoval všechny své síly, než na záchraně pozemského života. Proto také nechtěl učinit nejasné a mnohoznačné odvolání, které by mezi jeho přáteli a následovníky v Čechách způsobilo zmatek. Nepřišel na koncil kvůli sobě, ale v zájmu celého reformního hnutí zaníceného v českém národě nesmírnou láskou Ježíše Krista.

ani nepomyslel, podrobuji se pokorně slitování, rozhodnutí, výměru a opravám přesvatého generálního koncilu, ve všem, co je mi přičítáno, co je proti mně pozdviženo, co je vyňato z mých knih, nebo co vypověděli svědkové. Souhlasím, že to odpřisáhnu, odvolám, opravím, že se podrobím milosrdnému pokání, že udělám vše to (vcelku a každé zvlášť), co přesvatý koncil bude milostivě považovat za nutné k mé spáse a ke svému odpuštění a co mi zbožně doporučí.“ VOOGHT (21), s. 4.

Mnozí členové koncilu ho navštěvovali a snažili se ho přesvědčit, že odvolání nebude nutně znamenat přiznání se, že dotyčným bludům učil. Hus jim na jejich rady odpovídal: „*Rád odvolám takovým způsobem, že jsem ty a ty bludy nikdy nezastával a nikdy jim neučil a nikdy je zastávat ani učit nebudu.*“ Na to neměli rádci žádnou odpověď, protože věděli, že většině koncilu by to nestačilo.

Hus žádal členy komise, která měla jeho proces na starosti, aby mu byl přidělen zpovědník a řekl, že si přeje Štěpána Pálče, právě proto, že je jeho největším nepřitelem. V žádosti mu vyhověli, ale dali mu jiného zpovědníka: jakéhosi mnicha, který byl doktorem. Choval se k němu laskavě a dal mu rozhřešení. Dne 22. června ho ale potom navštívil i Páleč. Hus ho ve vězení odprošoval za všechno, čím mu snad ublížil. Štěpánovi přitom vyhrkly slzy a Husovi také. Na to se ho Hus zeptal: „*Řekni mi, Štěpáne, co bys udělal ty, kdybys měl odpřisáhnout něco, co jsi nikdy nezastával.*“ Páleč na to s pláčem: „*Je to těžké.*“ K Husovu vězení přicházel v ty dny také Michael de Causis, dovnitř se ale neodhodlal. Bavil se venku se strážníky a jednou jim řekl: „*Z milosti Boží už toho kacíře brzo upálíme. Kolik jsem já na něj jenom vynaložil zlatých!*“

Odpověď koncilu

Dne 1. července 1415 přišla do Husova vězení osmičlenná komise vedená řížským arcibiskupem Janem Vallenrodem. Žádali jeho konečnou odpověď. Odevzdal jim ji písemně a zní takto:

„Já Jan Hus v naději kněz Ježíše Krista. Pro bázeň, že bych urazil Boha a křivě přísahal, nemohu články, z kterých mne křiví svědkové obviňují, odvolat, neboť jsem je nekázal, netvrdil, nehájlil. Co se týká věcí, které byly z mých spisů sebrány pravdivě, zamítám jejich nepravý smysl, jestli by snad nějaký měly. Všechny články ale odvolat nesmím, protože by to bylo urážkou Boha a svatých učitelů. A kdyby můj hlas mohl znít po všem světě, jakože v soudný den bude zjevena každá lež a každý můj hřích, rád a ochotně bych chtěl vše křivé a bludné, co jsem

kdy myslil neb mluvil, odvolat před celým světem. Tak prohlašuji a píši ze své vůle a bez nátlaku. Psáno vlastní rukou 1. července.“

Od té chvíle nebylo pochyb o jeho upálení, byly přerušeny všechny Husovy kontakty s okolním světem. Přátelé už od něho nedostali ani řádek. Život Husovi ještě o pět dní prodloužila Zikmundova nepřítomnost v Kostnici.

Dne 4. července 1415 proběhlo shromáždění koncilu, kde vyslanec římského papeže Řehoře XII. pan Karel z Malatesty formálně koncil svolal a pak do rukou koncilu složil Řehořovu abdikaci. Hned na to, ještě na tomtéž zasedání, přijal koncil rozhodnutí o odsouzení Husa.¹⁴⁵

Den před smrtí

V pátek, 5. července 1415, dorazil Zikmund do Kostnice. Vedení koncilu hned přikročilo k vykonání posledních formalit Husova procesu. Osmičlenná komise vedená kardinály d'Aillym a Zabarelou si 5. července před polednem nechala Husa vyvést do velkého sálu bosáckého kláštera a nabídla mu **ústupek. Měl odvolat pouze věty vybrané z jeho spisů** a o člancích sestavených z výpovědí svědků, o nichž tvrdil, že jsou nepravdivé, jen přísahat, že je nikdy nebude hlásat.¹⁴⁶ Hus odmítl i tuto možnost a setrval ve svém rozhodnutí až do okamžiku smrti. Pokládal své spisy za pravověrné a dosud ho nikdo nepřesvědčil o opaku. Mohl si snadno domyslet, že po prvním ústupku budou kardinálové na svém vězni žádat další a další. Přesně to se pak stalo mistru Jeronýmovi. Nebýt Husovy stálosti, neměl by pak Jeroným koho následovat ve svém pokání. Neústupného Husa odvedli zpátky do vězení. Za několik hodin byl podniknut další pokus přesvědčit ho k odvolání. O tom už vypráví očitý svědek Petr z Mladoňovic.¹⁴⁷

¹⁴⁵ FRB VIII., s. 9-11.

¹⁴⁶ Sám tento krok koncilu dokazuje, že pravdivost svědectví nebyla prokázána. Proti obžalovanému stály desítky svědků, a přesto se jim nepodařilo podat skutečné důkazy jeho viny. To samo o sobě svědčí, že vypovídali lživě.

¹⁴⁷ Následující text z velké části převzat z MLADOŇOVIC, kromě několika doplňků – viz následující poznámky.

Potom téhož léta Páně 1415, pátý den měsíce července, v pátek po Prokopovi, urození Páni Václav z Dubé a Jan z Chlumu byli římským a uherským králem Zikmundem posláni do žaláře Menších bratří v Kostnici spolu se čtyřmi biskupy. Měli zde slyšet konečný úmysl mistra Jana Husa, chce-li svrchu řečené články vybrané z jeho knih, z podaných žalob a z výpovědí svědků držet, aneb zda je chce podle vyzvání koncilu odpřisáhnout a odvolat. Když ho vyvedli ven ze žaláře, řekl mu pan Jan z Chlumu: „*Hle, mistře Jane, my jsme laikové a neumíme ti poradit. Cítíš-li, že jsi v některých věcech, které se ti vytýkají, vinen, nestyd' se dát se o nich poučit a odvolat je. Pakli však se necítíš vinen tím, co se ti vytýká, podle příkazu svého svědomí žádným způsobem nejednej proti svému svědomí a nelži před tváří Boží, ale raději stůj až do smrti v té pravdě, kterou jsi poznal.*“ A on, mistr Jan Hus, s pláčem pokorně odpověděl: „*Pane Jane! Věz, že kdybych věděl, že jsem něco proti zákonu Božímu a proti svaté matce církvi psal nebo kázal, chtěl bych to pokorně odvolat, Bůh je mi svědkem. Ale stále si přeji, aby mi ukázali písma¹⁴⁸ lepší a hodnověrnější, než jest to, co jsem psal a učil, a budou-li mi ukázána, chci velmi ochotně odvolat.*“ Na ta slova odpověděl jeden při tom stojící biskup mistru Janovi: „*Chceš snad být moudřejší než celý koncil?*“ Ale mistr mu pravil: „*Já nechci být moudřejší než celý koncil, ale prosím, dejte mi nejmenšího ze sboru, který by mně lepšími a hodnověrnějšími písmi poučil, a jsem ochoten ihned odvolat.*“ Na ta slova biskupové odpověděli: „*Hle, jak je zatvrzelý ve svém kacířství.*“ Když to řekli, rozkázali odvést ho do žaláře a odešli. M. Jan Hus setrval na modlitbě až do rána nového dne.

¹⁴⁸ Užití tohoto výrazu „písma“ bylo v dějinách často představováno, jako by Hus neuznával jinou autoritu než Bibli. To je ale omyl. Viz výše. Slovem „písma“ se myslelo všeobecně jakékoliv vážné argumenty, jak z Písma sv., tak z církevních otců i teologů. Hus a jeho přátelé správně a katolicky tvrdili, že vše, co církev učí, musí mít nějakou oporu v Písmu sv., tedy v Bibli, ale protestantská zásada „pouze Písmo“ byla Husovi naprosto cizí.

Před koncilem v den smrti

Dne pak následujícího, který byl šestý den července, jinak v sobotu po Prokopovi, v oktávě svatých apoštolů Petra a Pavla, byl asi okolo šesté hodiny ranní mistr Jan Hus vyveden ze žaláře. Jeho lůžko bylo hned spáleno a popel hozen do Rýna. Na sobě měl Hus plášť a černé mistrovské roucho, na pravé noze měl pouto.¹⁴⁹ Arcibiskupem řížským byl přiveden k většímu chrámu města Kostnice; kde se konalo obecné zasedání prelátů za předsednictví římského a uherského krále. Přivedli ho ke dveřím kostela a čekali s ním v předsíni, dokud v kostele neskončila mše. Nechtěli ho vést do kostela při mši, snad aby se jím neposkvřili.

Kostnická katedrála – místo Husova odsouzení

Uherský král seděl ve shromáždění ve svém majestátu ze všech nejvýše. Nad hlavou měl zlatou korunu s obloukem. Vedle něho stáli Klemův syn s řížským jablkem a z druhé strany jiný kníže s taseným mečem. Uprostřed toho zasedání a chrámu byl jakýsi zvlášť upravený stolec poněkud vyvýšený a na něm byla na jakémsi špalku položena

¹⁴⁹ MJH, Flajšhans, s. 373.

roucha, mešní ornát a kněžské oblečení k odsvěcení mistra Husa. Když pak byl předveden do kostela, přišel před ten připravený stůl, poklekl a velmi dlouho se modlil. Podle tamního podání je to místo u šestého sloupu hlavní chrámové lodi. Zatím biskup z Lodi vystoupil na kazatelnu, měl kázání o kacírstvích a mezi jiným objasňoval, jak velmi kacírstva škodí v církvi Boží a podvracejí ji, a že ke královskému úřadu patří taková kacírstva a zvláště svatokupecké z církve Boží vykořenit.¹⁵⁰

Zatím povstal Jindřich de Piro, prokurátor koncilu a předložil návrh, aby koncil ráčil proces s mistrem Janem Husem dokončit až do konečného odsouzení. Tehdy jeden určený biskup vystoupil na kazatelnu a dlouho četl průběh Husova procesu vedeného v Praze, v Římě i jinde. Potom také četl články proti mistru Husovi. První z nich byl: „Jediná jest svatá církev obecná, která jest sbor vyvolených“ atd. Mistr Jan na něj i na další články odpovídal vysokým hlasem stejnými poznámkami, které napsal do textu článků svou vlastní rukou.¹⁵¹ Ale kardinál kambrajský mu tehdy řekl: „*mlčte teď, dobře potom najednou na všechny odpovíte.*“ A mistr Jan odpověděl: „*A jak mám na všechny najednou odpovídat, když si je nemohu všechny najednou pamatovat?*“ Když se za chvíli znovu pokoušel odpovídat na další článek, povstal kardinál florentský a pravil mu: „*mlč teď! Vždyť jsme tě již dostatečně slyšeli.*“ A po chvíli znovu povstal a řekl sluhům: „*Nariďte mu, aby mlčel.*“ A mistr Hus sepjál ruce a vysokým hlasem prosil: „*Prosím pro Boha, slyšte mne, aby se tito, kteří stojí okolo, nedomnívali, že jsem držel bludy, vždyť potom se mnou uděláte, co se vám zachce.*“ Když však mu bránili, aby nic nemluvil a aby neodpovídal na to, co mu bylo vytýkáno, poklekl, sepjál ruce,

¹⁵⁰ Viz FRB VIII., s. 489. Právě tento názor, že světská vláda má trestat veřejné hříchy kněží a zvláště svatokupecké vydírání lidu, byl jednou z hlavních věcí, které koncil Husovi vyčítal. Zřejmě preláti chápali trestání kněží světskou mocí v tom smyslu, že je král takovým dozorcem, který má pouze vykonat rozsudek, vynesený církví.

¹⁵¹ Viz PAL. DOC. s. 225n; FLAJŠHANS I., s. 95-98; MLADOŇOVIC, s. 137n; VOOHGT (20); DENZINGER 627-656 (buly „Inter cunctas“ a „In eminentibus“ z r. 1418); SEDLÁK, Přílohy, s. 331. Viz můj článek Rozbor žaloby proti M. Janu Husovi na: uprkcrr.com/clanky/m.-jan-hus.html.

pozdvihl oči k nebi a velmi zbožně se modlil a poroučel svou při Bohu, soudci nejspravedlivějšímu. A to opětovně tehdy činil.

Když skončili články vybrané z jeho knih, četli články vybrané z žalob a výpovědí svědků, které byly prý dokázány. Příslušné svědky jmenovali tak, že je neuváděli vlastními jmény, nýbrž jen jmény úřadů a míst. A mezi nimi byl také ten článek, že po posvěcení hostie na oltáři zůstává chléb hmotný nebo podstata chleba.¹⁵² Dále jiný, že kněz, který je ve smrtelném hříchu, neproměňuje, neposvěcuje, nekřtí atd. Tehdy, když mistr opět povstal a chtěl odpovědět, kardinál ho opět zakřikl a nenechal ho mluvit. Ale on přesto volal: „*Prosím pro Boha, slyšte můj úmysl a pro tyto, kteří stojí okolo, aby se nedomnívali, že jsem držel tyhle bludy. Proto tvrdím, že jsem nikdy nedržel ani neučil, ani nekázal, že v Svátosti oltářní zůstává po posvěcení chléb hmotný.*“ A následovně na jiné články odpověděl podle toho, jak je to jeho rukou poznamenáno.

Mezitím také vytkli mu články, že on, jak tvrdili, řekl, že jest čtvrtá osoba v Trojici.¹⁵³ A onen článek dokazovali skrze jednoho doktora. A mistr řekl: „*At' je jmenován ten doktor, který toto proti mně svědčil.*“ A předčítající biskup pravil: „*Není zde nyní potřebí, aby byl jmenován.*“ A odpovídal a kromě jiného řekl: „*Odstup to ode mne bídného, že bych já chtěl v božství jmenovat čtvrtou osobu, poněvadž to ,na mé srdce nikdy nevstoupilo', ale stále tvrdím, že Otec a Syn a Duch svatý jeden Bůh a jedno bytí a trojice jest osob.*“

Dále předčítající četl, jak se mistr Jan Hus odvolal k Bohu a odsuzoval toto odvolání jako blud. A na to mistr Jan vysokým hlasem odpověděl: „*Ó Pane Bože, pohleď, jak tento koncil zatracuje tvoje skutky a tvůj zákon jako blud! Ty, když jsi byl od svých nepřátel v těžkosti utlačován, svěřil jsi svůj spor Bohu, svému Otci a nejspravedlivějšímu soudci. Tak*

¹⁵² „Svědkové tohoto artikulu jsou dva kanovníci pražští, dva faráři, tři oltářníci a jeden doktor.“

¹⁵³ O tom se během procesu nikdo nezminil. Zdá se, že tato lež byla záměrně formulována nejasně a větu bylo možno chápat tak, že Hus sám sebe pokládal za čtvrtou božskou osobu, i tak, že prostě tvrdil, že v Bohu jsou čtyři osoby.

jsi nám ubohým dal příklad, abychom se ve všech těžkostech utíkali k tobě, nejspravedlivějšímu soudci a od tebe pokorně žádali pomoc.“ A dodal: „A ustavičně tvrdím, že není bezpečnějšího odvolání, než k Pánu Ježíši Kristu, který se nedá pohnout křivým darem nebo oklamat falešným svěděctvím, ale každému odplatí tak, jak si zasloužil.“

Mezi jiným tam také zaznělo, že mistr Jan Hus, když byl exkomunikován, vzpurně tím pohrdal. On odpověděl: *„Nepohrdal jsem exkomunikací vzpurně, nýbrž kázal jsem a sloužil mši pod odvoláním. Poslal jsem k římské kurii dva zástupce a uvedl důvodné příčiny, proč jsem se osobně nedostavil, a přece jsem nikdy nemohl dostat slyšení, ale z mých zástupců jedni byli uvězněni, s druhými pak bylo špatně zacházeno. A v tom všem se odvolávám na soudní spis, ve kterém je to vše zevrubně obsaženo. A nakonec jsem také přijel sem k tomuto sboru svobodně s ochranným průvodním listem pana krále zde přítomného, abych zde svou nevinu ukázal a zodpovídal se ze své víry.“* A když to říkal, obrátil se na krále a král se velmi zapýřil a začervenal.

Rozsudek

Když byly tedy všechny články proti němu podané skončeny a dočteny, přečetl jeden lysý a starý auditor, prelát ustanovený z národa

vlašského,¹⁵⁴ konečný rozsudek, proti mistru Janu Husovi.¹⁵⁵ Mistr Jan na určité body toho rozsudku odpovídal a činil proti němu námitky, ačkoli mu v tom zabraňovali. Když byl prohlášen za zatvrzelého v bludu a kacířství, vysokým hlasem odpověděl: „*Nikdy jsem nebyl, ale ani nejsem zatvrzelý, nýbrž vždy jsem si přál i dnešního dne si přeji účinnější poučení z písem. A dnes tvrdím, že i kdybych mohl jediným slovem všechny bludy zničit a vyvrátit, že bych to s největší radostí vykonal.*“ A když všechny jeho knihy, jak latinské, tak i do kterékoli jiné řeči přeložené, byly v rozsudku jako podezřelé zatracovány a určeny na spálení, jakožto zatracení hodné, mistr Hus odpověděl: „*A kterak mi zatracujete mé knihy, když jsem si vždy přál a žádal, lepší písma proti tomu co je v nich řečeno a napsáno!? Také dnes si to přeji, ale dosud jste proti tomu neuvedli žádné účinnější argumenty a neukázali jste z mých knih jediné bludné slovo. A knihy do češtiny nebo do jiné řeči přeložené, jak jste zatratili, když jste je nikdy neviděli?*“ Jiné části rozsudku poslouchal kleče na kolenu, díval se vzhůru k nebi a modlil se. A když byl rozsudek ukončen, modlil se vysokým hlasem za všechny své nepřátele: „*Pane Jezu Kriste, tebe prosím pro tvé veliké milosrdenství, odpusť všem mým nepřátelům. Ty víš, že mně křivě obžalovali, křivě svědky proti mně postavili a křivě články proti mně vymyslili! Odpusť jim pro nesmírné milosrdenství tvé.*“ A když toto řekl, mnozí a zvláště přední z kněží, s rozhořčením naň pohlížejíce, posmívali se mu.

Odsvěcení

A potom se z nařízení sedmi biskupů, kteří stáli kolem něj, oblékl v mešní roucha, jako by mněl sloužit mši. A když oblékl albu, pravil: „*Pán můj Ježíš Kristus, když byl od Heroda veden k Pilátovi, v bílém rouchu byl posmíván.*“ Když už byl tak oblečen, byl od těch biskupů vyzván, aby odvolal a odpřisáhl. On vstal a vystoupil na ten stůl, před

¹⁵⁴ Tzn. Ital.

¹⁵⁵ Text rozsudku: FRB VIII., s. 280. Vit též: uprkccr.com/clanky/m.-jan-hus.html.

kterým se oblékal, žalostivě se obrátil k lidu a s pláčem německy¹⁵⁶ pravil: „*Hle, tyto biskupové mně vybízejí k tomu, abych odvolal a odpřisáhl; bojím se to učinit, abych nebyl lhářem před tváří Páně a také abych neurazil své svědomí a Boží pravdu, protože jsem nikdy nedržel tyto články, které proti mně křivě svědčí, ale spíše jejich opak jsem psal, učil a kázal, a také proto, abych nepohoršil tak veliké množství, kterému jsem kázal; i také ostatní, kteří věrně kážou slovo Boží.*“¹⁵⁷ A když to dořekl, okolo sedící biskupové a jiní z řečeného koncilu pravili: „*Již vidíme, že jest zatvrzelý ve své špatnosti a tvrdošijný v kacířství.*“

Když pak z toho stolu sestupoval, ihned jej ti biskupové začínali odsvědčovat. Nejdřív mu z rukou vzali kalich a říkali přitom toto zlořečení: „*Ó Jidáši zlořečený, protože jsi opustil radu pokoje a s Židy ses radil, odnímáme od tebe tento kalich vykoupení.*“ A on vysokým hlasem řekl: „*Spoléhám na Pána Boha všemohoucího, pro jehož jméno toto rouhání trpělivě snáším, že on ode mne kalich svého vykoupení neodejme. Pevně doufám, že ho ještě dnes v jeho království budu pít.*“ A potom z něho svlékali další části roucha: štolu, ornát atd. a ke každému pronášeli předepsané zlořečení. A on odpověděl, že ta rouhání pokorně a rád přijímá pro jméno Pána našeho Ježíše Krista. Když mu byly odňaty všechny části mešního roucha, přistoupili řečení biskupové k porušení tonzury. Ale začali se mezi sebou hádat. Někteří ho chtěli holit břitvou, druzí však tvrdili, že stačí

¹⁵⁶ MJH, Flajšhans, s. 375.

¹⁵⁷ SEDLÁK na s. 351 v pozn. 1 tvrdí, že „první část této omluvy se při poslední nabízené formulaci stala bezpředmětnou“. Je to nehorázná demagogie. Ty tzv. svědecké články, v nichž se Husovi připisovaly bludy o svátostech, které mu nikdy nikdo nedokázal, byly i v tomto shromáždění 6. 7. vyhlašovány. Hus zde využil možnosti upozornit veřejnost, ke které jinak neměl přístup, že jde o lživá svědectví. Faktem bylo, že nebýt těchto lživých svědectví jeho nepřátel, Hus by nikdy nestál před soudem a nebyl žalován z kacířství. To že koncil mu den před smrtí na poslední chvíli nabídl možnost odvolat pouze články vybrané z jeho knih a o těch vyňaných člancích jen slíbit, že jim do budoucna nebude učit, to byl zaprvé vychytralý manévr, jak ho dostat tam, kde ho chtěli mít, a zadruhé to samo o sobě svědčí, že kardinálové se během procesu přesvědčili, že ta svědectví jsou skutečně nepravdivá. Pokud by těm svědectvím stoprocentně věřili, jak by mohli Husovi ono odpřisáhnutí bludů o svátostech odpustit? Nebylo žádných pochyb, že kdyby Hus na tuto poslední nabídku přistoupil, zanedlouho by po něm chtěli víc.

porušit jeho tonzuru nůžkami. On se obrátil ke králi, sedícímu na trůně a řekl: „*Hle, ještě tito biskupové neumějí se v tomto rouhání shodnout!*“ A když mu porušili tonzuru nůžkami tak, že ji prostříhli na čtyři strany, totiž napravo a nalevo, napřed a vzadu, řekli doslovně tato slova: „*Již od něho církev odňala všechna církevní práva a nemá více s ním co činit, tedy ho odevzdáváme moci světské.*“ Potom také pravili: „*Svěřujeme tvou duši d'áblu.*“ A on sepal ruce a pozdvihnul oči k nebi a řekl: „*A já ji svěřuji nejlaskavějšímu Pánu Ježíši Kristu.*“ A když uviděl tu rouhavou korunu, kterou se mu chystali nasadit na hlavu, řekl: „*Můj Pán Ježíš Kristus ráčil pro mne bídného nést mnohem tvrdší a těžší trnovou korunu, když šel nevinen na nejpotupnější smrt. Proto já bídný a hříšný chci tuto mnohem lehčí, třebaš rouhavou, pro jeho jméno a pravdu pokorně nést.*“ Ta koruna byla z papíru, okrouhlá, vysoká skoro půl metru a na ní byli namalováni tři strašní d'áblové, kteří svými drápy chtějí mezi sebou trhat a držet duši. Tehdy pravil král vévodovi Ludvíkovi synu Klemovu z Bavorska, který držel v ruce zlaté jablko s křížem: „*Jdi, vezmi ho!*“ A Klemův syn vzal mistra, předal ho strážným a dovedl na smrt. Z chrámu vyrazili kolem 10. hodiny dopoledne. V průvodu bylo na 3000 ozbrojenců. Zikmund dal potom uzavřít město, takže mnozí Češi se k popravě nedostali.¹⁵⁸

Cesta na popraviště

Když ho s tou korunou vyváděli z chrámu, byly na hřbitově toho chrámu spalovány, jak se říkalo, jeho knihy. Když to viděl, usmíval se jejich skutku. Šel dál, modlil se k Matce Boží a zpíval: „*Kristova Panno nejmilejší, mocná pomocnice, přispěj svou pomocí ubohým. Pomoz, paní, nám, k tobě neustále volajícím! Neboť jsme hříchy velmi zatíženi, k tobě se modlíme, nejsvětější. Pomoz, paní, nám, k tobě neustále volajícím! Sláva Otci, i Synu i Duchu svatému. Pomoz, paní, nám, k tobě neustále volajícím!*“¹⁵⁹ Když šel okolo zástupu lidí, kteří šli za ním, vyzýval je,

¹⁵⁸ MJH, Flajšhans, s. 376.

¹⁵⁹ Hymnus Christi Virgodilectissima. Viz PAL. DOC., s 557.

aby nevěřili, že on zemře pro bludy; nýbrž proto, že mu ty bludy podvodně připsali falešní svědkové, kteří jsou jeho úhlavními nepřáteli. Skoro všechno obyvatelstvo onoho města ho provázelo na smrt se zbraní v ruce.

Na popravišti

Když pak došel na popraviště, poklekl, rozepjal ruce,¹⁶⁰ pozdvihнул oči k nebi a velmi zbožně se modlil žalmy. Zvláště: „Smiluj se nade mnou, Bože“; „V tebe, Pane, jsem doufal“, a „V ruce tvé, Pane, poručím svého ducha“. Ten verš opakoval. Okolostojící ho slyšeli modlit se vesele a s radostnou tváří. Popraviště bylo mezi zahradami na louce, kde se vychází z města Kostnice k tvrzi Gottlieben, mezi branami a příkopy předměstí. Někteří laici tam stojící říkali: „*My nevíme, které a jaké věci dříve činil nebo mluvil, teď však vidíme a slyšíme, že se modlí a mluví svatá slova.*“ A jiní pravili: „*Jistě by bylo dobré, aby měl zpovědníka, aby byl slyšen.*“ Avšak jakýsi kněz, sedící na koni, v zeleném šatě, podšitém červeným hedvábím, řekl: „*Nemá být slyšen, ani mu nemá být dán zpovědník, protože je to kacíř.*“ Když se tak mistr Jan Hus modlil, spadla mu z hlavy ta rouhavá koruna, omalovaná třemi d'ábly. Podíval se na ni a pousmál se. A někteří žoldnéři okolo stojící řekli: „*Postavte mu ji znova na hlavu, aby byl upálen spolu s d'ábly, svými pány, kterým sloužil.*“

Potom na příkaz vojáka vstal z místa modlitby a vysokým a srozumitelným hlasem, že ho i jeho mohli dobře slyšet, pravil: „*Pane Ježíši Kriste, tuto strašnou, potupnou a ukrutnou smrt chci velmi pokorně a trpělivě vytrpět pro tvé evangelium a kázání tvého slova.*“ Hned ho chtěli vodit vůkol k okolostojícím. On je povzbuzoval a prosil, aby nevěřili, že on články, přičítané mu falešnými svědky, jakýmkoli způsobem držel, kázal nebo učil. Pak prosil, aby mohl ještě mluvit se svými žaláři. A když přistoupili, děkoval jim slovy: „*Děkuji vám, milí bratři za všechno dobré, co jste mi prokázali. Neboť jste byli nejen mými strážci, ale i*

¹⁶⁰ „manibus expansis oculisque erectis ad celum“

mými milými bratry. A vězte, že pevně doufám ve svého Spasitele, pro jehož svatý zákon tu smrt chci mile trpět, že s ním dnes budu kralovat.“

Potom ho svlékli z jeho šatu a provazy ho uvázali k jakémusi sloupu, s rukama nazad obrácenýma. Byl obrácen tváří k východu a někteří z okolo stojících řekli: „*Ať není obrácen k východu, protože je to kacír, ale obraťte ho k západu.*“ A tak se i stalo. Když ho pak jakýmsi zčernalým řetězem přivazovali za krk, pohlédl na něj, pousmál se a řekl vojákům: „*Pán Ježíš Kristus, můj Vykupitel a Spasitel byl spoután tvrdším a těžším řetězem; a já bídný nestydím se být přivázán a nést tento pro jeho jméno.*“ Sloup byl udělaný z trámu tlustého asi půl kroku. Na jednom konci byl zaostřen a špičkou vražen do země. Pod nohy pak mistra podložili dva svazky a otýpky dříví. Ten ještě, přivázán k sloupu, měl na nohou své botky a jedno pouto. Svazky dříví promíšené slámou mu tak, jak stál, obložili kolem těla až po bradu. Toho dříví byly dva vozíky neboli káry.

Poslední slova

Dříve však, než by ho podpálili, přijeli k němu říšský maršálek Hoppe z Pappenheimu a syn Klemův a vybízeli ho, aby ještě zachoval život bez úrazu a aby to, co kdysi kázal a říkal, odpřisáhl a odvolal. A on pohlédnuv k nebi, vysokým hlasem odpověděl: „*Bůh je mi svědkem, že jsem to, co se mi falešně připisuje a skrze falešné svědky přičítá, nikdy neučil, ani nekázal, ale předním úmyslem mého kázání a všech jiných mých skutků nebo písem bylo, abych jen mohl lidi vytáhnout z hříchů. A v této pravdě evangelia, kterou jsem psal, učil a kázal ze slov a výkladů svatých doktorů, dnes vesele chci umřít.*“ Když to maršálek se synem Klemovým uslyšeli, hned tleskli rukama a odjeli.

Smrt

Vojáci ho hned zapálili a mistr v tu chvíli vysokým hlasem zaspíval: „*Kriste, Synu Boha živého, smiluj se nad námi*“; a podruhé: „*Kriste, Synu Boha živého, smiluj se nade mnou*“; po třetí: „*Jenž jsi se*

narodil z Marie Panny“. A když potřetí začal zpívat, hned mu vítr vehnal plamen do tváře. A tak se modlil sám v sobě a pohybuje rty a hlavou, vypustil duši v Pánu. Ve chvíli pak mlčení, ještě než vydechl, bylo vidět, že se hýbe, asi tak dlouho, co bys mohl rychle odříkat dva neb nanejvýš tři otčenáše.

Když pak byly otepi dříví a provazy spáleny, ale trup těla ještě stál a visel za krk na tom řetězu, vojáci tělo i se sloupem srazili na zem. Zvětšili oheň ještě třetím vozíkem dříví a pálili je. Obcházeli kolem a kyji roztloukali kosti, aby se tím dřívě obrátily v popel. Když našli hlavu, kyjem ji rozbili na kousky a opět hodili do ohně. Pak našli mezi vnitřnostmi jeho srdce, nabodli je na zaostřený kyj jako na rožeň a opékali a spalovali ho a rozbíjeli kyji. A konečně celou onu masu obrátili v popel. Suknici z příkazu řečeného Klema a maršálka hodili vojáci spolu s obuví do ohně se slovy: *„Aby to snad Čechové neměli na relikvii, a my ti za to dáme tvou náhradu.“* A to i učinili. A tak spolu se všemi řečenými popely oharků na jednu káru naložili a do řeky Rýna, který tam blízko teče, do hlubiny vhodili.

Husovy písemnosti

Husovo kázání na svatovítské synodě r. 1407¹⁶¹

„Stůjte tedy opásání kolem beder pravdou, obrnění pancířem spravedlnosti, obuti k pohotové službě evangeliu pokoje.“

Tak je psáno v 6. kapitole listu Efezanům a v oficiu dnešní neděle.

Křesťanské vojsko má následovat příklad svého vojevůdce Pána Ježíše Krista a vést duchovní boj proti ďáblu. Toto vojsko se skládá ze tří šiků: z kněžstva, světských pánů a poddaného lidu. Kněžstvo má řídit šik duchovního boje a proto je jasné a zřejmé, že má být v boji statečnější a má být duchovními zbraněmi ozbrojeno ze všech nejlépe. Pokud kněžstvo, které je v první bojové linii, bude nezpůsobitelné k boji, těžko bude dosaženo vítězství. Jestliže se dá na útěk nebo přemoženo padne, způsobí ve vojsku za sebou šílený zmatek nebo zkázu. Když bude poraženo nebo pobito, bude také zbývajícímu vojsku překážet v útoku na nepřítele. Jestliže ale docela zrádně souhlasí s nepřítelem, poskytne mu prostředky, kterými bude moci snáze a úskočněji zvítězit nad vojskem Pána Ježíše Krista. A to je ten důvod, proč je křesťanské vojsko dnes do takové míry přemoženo tělem, světem, ďáblem a pohany. Vojevůdce Kristův chtěl od křesťanského vojska tuto žalostnou porážku odvrátit a dosáhnout chvalitebného vítězství, a proto všem křesťanům povolaným k duchovnímu boji přikazuje obléct Kristovu zbroj slovy: *„Stůjte tedy opásání kolem beder.“* atd.

Kněžstvo má svého vůdce Krista následovat víc z blízka, má být v boji vytrvalejší a má se do boje důkladněji vyzbrojit, aby nepodlehlo zraněním. A proto Apoštol říká zvlášť duchovním: *„Stůjte tedy opásání kolem beder.“* atd. Vždyť především duchovní se nazývají Kristy neboli pomazanými, a tím i křesťany, jak sami tvrdí. A tak se také především

¹⁶¹ FLAJŠHANS I. s. 161-179.

oni mají obléci do zbroje ctností a bezprostředněji napodobovat Krista Pána. Jinak by totiž brali nadarmo jméno svého Boha – Krista a nenazývali by se správně Kristy ani křesťany, ale byli by spíš nejhoršími Antikristy. Dle svědectví sv. mučedníka Cypriána a vyznavače Augustýna je nadarmo nazýván křesťanem ten, kdo Krista pramálo napodobňuje. „Nebot', co ti prospívá“ říká Augustýn, „nazývat se tím, čím nejsi a přivlastňovat si cizí jméno? Když tě ale těší být křesťanem, konej to, co ke křesťanství patří, a osobuj si jméno křesťan záslužně. Nebot' pravým křesťanem je ten, kdo všem prokazuje milosrdenství, kdo se nedopouští vůbec žádného bezpráví, kdo pocíťuje cizí bolest jako vlastní, jehož stůl zná každý chudák, kdo je lidmi pokládán za neslavného, aby byl oslaven před Bohem a anděly, kdo se nezná k věcem pozemským, aby dosáhl nebeských, kdo nestrpí, aby byl za jeho přítomnosti utlačován chudý, kdo pomáhá ubohým, koho pláč jiného pohne k pláči, tak jako to činil Pavel, který v 2 Kor 14 říká: „Kdo pláče, abych s ním já neplakal?“ A také ten je pravým křesťanem, jak říká Zlatoústý ve 20. kázání: „kdo chce, aby nejen nezabíjel, ale ani se bez příčiny nehněval, nejen křivě nepřisahal, ale nepřisahal vůbec, nejen nesmilnil, ale ani okem nepožádal, nejen druhého nebil, ale také, když je sám udeřen, nevrátil ránu, nejen neničil cizí majetek, ale také odpouštěl prosícímu, miloval upřímně nejen přátele, ale i nepřátele, dával almužny, ale ne před lidmi, vcházel do svého pokojíku a zde se oddával modlitbám, konal posty bez smutku.“ Tolik sv. Jan Zlatoústý.

Z uvedených výroků svatých plyne, že jen ten je pravým křesťanem, kdo plní Boží přikázání a napodobuje Krista ve svých mravech. A takový člověk je posilován ctností a mocí Kristovou, aby mohl stát proti ďáblovým úkladům, proti tělu a krvi, proti knížatům a mocnostem, proti vládcům tohoto světa, kteří jsou vládci tmy, proti zlým duchům, aby odrážel ohnivé střely a mohl v den zlý odporovat dokonalým odporem. Právě pro tento odpor rozkazuje Apoštol vzít na sebe Kristovu zbroj, když říká: „*Stůjte tedy opásáni kolem beder*“ atd.

Falešný křesťan však toto Apoštolovo přikázání zavrhuje a nosíc Kristovo jméno obléká se do zbroje ďáblovy a vede boj Antikristův. Vyznává, že zná Boha, ale svými skutky ho zapírá, a tak je falešným Kristem a pravým Antikristem, a takový není jeden, ale je jich mnoho. Vždyť Kristus v 24. kapitole Matoušova evangelia říká: „Povstanou falešní Kristové“. A Jan, miláček Páně, to dosvědčuje v 1 J 2: „...a nyní povstali mnozí Antikristové.“ A kdo to jsou? Zajisté zvlášť ti, kdo pod Kristovým jménem odporují Kristu svými mravy. Ti rozptylují to, co Kristus shromáždil. Slyš Krista, jak u Lukáše 11 říká: „Kdo není se mnou, je proti mně a kdo se mnou neshromažďuje, rozptyluje.“ „Kdo není se mnou“, totiž konáním ctností, „je proti mně“, totiž zločiny. „A kdo se mnou neshromažďuje“, totiž v pravdě lásky, „rozptyluje“ nesvorností. Takový člověk je jistě mým protivníkem a následovně Antikristem. Takový je přeci význam slova Antikrist – odpůrce nebo protivník Kristův. V čem ale, ne-li v mravech a ve zlých skutcích? Skutky se člověk mění v ďábla a obléká v Antikrista, podle Apoštolových slov v Ř 13: „...oblečte se v Pána Ježíše Krista“. Jeho totiž nutně následuje jeho mravní roucho: tichost a pokora, chudoba a spravedlnost, pravda a zdrženlivost. On sám byl přeci nejvíce tichý a pokorný, nejvýše chudý a spravedlivý, nejvýše pravdivý a čistý. A své učedníky chtěl mít oblečené do těchto ctností. Jinak by je zbytečně učil, jak to říká (Mt 11): „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ Hle, tichost a pokora! A v Lk 14 říká: „A tak také každý z vás, kdo se neodřekne všeho, co má, nemůže být mým učedníkem.“ To je ta chudoba, kterou chtěl ukázat na sobě, ne okázale, ale skutečně. Proto říká u Mt 8 a Lk 9: „Lišky mají svá doupata a nebeské ptactvo hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil.“ A u Mt 5: „Nebude-li vaše spravedlnost hojnější než spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do nebeského království.“ Hle, spravedlnost! A tamtéž: „Vaše řeč, ať je: Jistě, jistě, nikoli, nikoli.“ Hle, pravda! A v Lk 12: „Ať jsou vaše bedra přepásána.“ Hle, čistota! A to jsou ozdoby rouch kněží Kristových. Tak říká na slova žalmu: „Tví kněží, ať oblečou spravedlnost.“ sv. Augustýn: „Jako ve Starém zákoně užívali kněží rozličné

ozdoby šatů, tak evangelijní kněží se zdobí rozličnými ctnostmi. To jsou ozdoby, které Bůh vyžaduje. Neboť to, co nosívali kněží – zákoníci na svých rouších, to mají evangelijní kněží mít ve svých srdcích.“ Tolik Augustýn.

Do těchto rouch nás chce obléci Apoštol Kristův, a proto říká: „*Stůjte tedy opásáni kolem beder*“ atd. Jako by tím říkal: „Zůstávejte tiší a pokorní, spravedliví a chudí, čistí a pravdiví podle přípravy a ustanovení evangelia pokoje. Tak se stanete podobni Kristu a posílení v Pánu a v síle jeho moci, budete moci v den zlý odporovat a dokonale čelit úkladům d'ábla, tělu a krvi, knížatům a mocnostem, vládcům temnoty, proti zlým duchům. A nejen to. Budete moci ve všem obstát a hasit ohnivé střely Antikrista. Právě proto dal učitel boje Kristovým bojovníkům rozkaz: „*Stůjte tedy opásáni kolem beder*“ atd.

Křesťanské vojsko a zvláště kněžstvo by bylo připraveno a stálo by s opásanými bedry a rázně by obléklo duchovní zbraně a bylo by hotovo k statečnému a usilovnému hlásání evangelia pokoje, pokud by pilně hledělo na svého vůdce a na jeho nejlepší příklad a pevně skládalo naději v jeho pomoc. Také kdyby poznalo veliké množství nepřátel, jejich statečnost, záludnost, nesmírnou krutost a naléhavost boje. Kdyby se bálo věčné záhuby a zároveň uvažovalo o odměně za slavné vítězství. Tak by vojsko potlačovalo hříšnou bázeň a pokoušelo by se vykonat to, co už předním příkladně vykonal Kristus. K tak velkému boji Kristovu se totiž nehodí bázlivci. Podobně říká Pán Gedeonovi v 7. kapitole Knihy soudců: „Provolej, ať lid slyší: Kdo je bázlivý a lekavý, ať se vrátí domů.“

A náš vůdce Ježíš řekl svým bojovníkům: „Když potom uslyšíte o válkách a bojích, nestrachujte se, neboť to musí přijít.“ A ještě více je posiluje v Mt 10: „Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo.“ A jako Gedeon řekl lidu: „Jak uvidíte na mně, tak učiníte“, tak i náš vůdce Ježíš, říká svým bojovníkům: „Dal jsem vám příklad, abyste tak, jak jsem já učinil vám, i vy činili.“ (J 13) A Pán nám poskytl naději, slovy v J 17: „Ale doufejte, já jsem přemohl svět.“ Tím chtěl říci: i vy ho přemůžete. A u Lk 21: „Já vám dám ústa i moudrost, které nebudou moct odolat všichni vaši protivníci.“ Pro množství nepřátel mělo by také kněžstvo být v boji

opatrnější. O tomto množství se obrazně mluví v 7. kapitole Knihy soudců: „Midján a Amálek i všechen lid východu leželi v údolí, bylo jich tolik jako kobylek, i jejich velbloudů bylo bezpočtu; jako písku na břehu moře.“ Hle, jak veliký je počet Midjánských a Amalekitských. Midjánští se překládají jako „nespravedliví“ nebo „odporní“, a znamenají kněžstvo, které odporuje Kristu svými nepravostmi. Amalekitští se překládají jako „lid zvířecí“ nebo „národ mlsný“ a znamenají nevědomý lid, který jako zvíře bez přestání s mlaskáním mlsá maso a svět. A hle, tyto dva národy leží v údolí neřesti. Jsou nestáli jako kobylinky a křiví svými zločiny, jako velbloudi. Ti se staví proti vojsku Gedeonovu, to je „pokornému“, Gedeon byl totiž zkoušen v pokoře, a tím se staví proti vojsku Kristovu. Neschází ani Gog a Magog. Ti, dle Glossy, znamenají ty, kdo zjevně a otevřeně pronásledují věrné Páně. A jsou zde také pokrevní příbuzní. O nich mluví vojevůdce: „Budete zrazování i od rodičů i od bratří, od příbuzných i od přátel, některé z vás zabijí a budete ode všech nenáviděni pro mé jméno.“ (Lk 21) Ale ani tím množství odpůrců nekončí. Zbývá zástup zlých duchů, a kdo z nás zná jejich počet? U Marka 5 totiž vysvobozuje z posedlosti zlým duchem člověka, který podlehl v boji. Zeptal se toho, kdo ho posedl: „Jaké je tvé jméno?“ A on mu odpověděl: „legie, neboť je nás mnoho“. Jestliže tedy jen jednoho člověka posedlo množství, které čítá šest tisíc šest set šedesát šest, můžeme z toho tušit, kolik je našich protivníků. Proti Ježíši, našemu Pánu a Králi jsou všichni ďáblové, všechny hříchy i každý zlovolný člověk. Z toho je zřejmé, že i proti každému jeho bojovníku stojí svět, tělo, všichni ďáblové, všechny hříchy a každý zlý člověk.

Těmto nepřátelům neschází statečnost, obezřetnost a ukrutnost. Táži se, tedy, jak se člověk může odvážit postavit se do Božího boje a nebýt přitom ozbrojen a ještě dřímat? Vždyť tak by upadl do pokušení, před nímž nás varuje náš Král, protože se dobrovolně vzdává nepřátelům. Spasitel všech a vůdce lidu vybízí spící k bdění, aby se všichni usilovně chránili pokušení. Proto říká spícím: „Nemohli jste se mnou alespoň jedinou hodinu bdít? Bděte a modlete se, abyste neupadli do pokušení.“

(Mt 26) A u Mk 13: „...všem říkám: Bděte!“ A v Lk 21 určuje přesněji příčinu i čas bdění: „Proto bděte v každém čase a modlete se, abyste byli hodni uniknout všem těm věcem, které se budou dít a postavili se před Synem člověka.“ Hle, Pán říká: „Bděte v každém čase a modlete se“, neboť v každém čase dorážejí nepřátelé a doléhají na nás i těžší nebezpečí. A dodává příčinu: „abyste byli hodni uniknout všem těm věcem, které se budou dít.“ Jde tu o nebezpečí zatracení. A těmi nebezpečími jsou udatnost, ostražitost a ukrutnost nepřátel, kteří nás pronásledují, a náhlý den záhuby. A aby se jí bojovníci vyhnuli, mají unikat obžerství a nedovolené péči o tento život. Tak to Pán říká v Lk 21: „Mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla obtížena obžerstvím, opilstvím a pečováním o tento život, aby vás ten den nepřekvapil. Neboť přijde jako osidlo na všechny, kdo pobývají na tváři země.“ Proto „*bděte a stůjte opásání kolem beder.*“ atd.

Kdo o těchto věcech pokorně uvažují, vidí vznešenost i obtížnost Kristova boje a slavnou užitečnost vítězství. Ten užitek je, že Kristovi bojovníci uniknou každému zlu, neztratí ze své hlavy ani vlas, bez škod obdrží stonásobný užitek, budou hodni stát před Synem člověka a budou své duše zachovávat v trpělivosti. Ve věčném životě obdrží s Kristem Pánem všechno dobré a navíc s ním budou jako vítězové sedět na trůnu. Tak to dosvědčuje, ten, jenž sedí na trůně ve Zj 3: „Kdo zvítězí, dám mu sedět se mnou na mém trůnu.“ Ó podivuhodná laskavost Kristovy dobroty, ó nevýslovná láska, ó žádoucí zaslíbení odměny, ó přepodivné sedění a společenství s králem slávy. Hle, ten Pravdivý, sedící na trůně říká: „Dám mu sedět se mnou na mém trůnu.“ „Dám mu“, táži se, kdo komu? Pravý Bůh, nejvyšší dobro, bídnému člověku. Kdo komu? Stvořitel stvoření. Kdo komu? Král slávy porušené přirozenosti. Kdo komu? Nejvyšší Pán nejbídnějšímu služebníku. Kdo komu? Vykupitel člověku, jenž byl zatracen. Kdo komu? Vůdce svému bojovníku. Kdo komu? Nejvyšší kněz služebníku své služby. „Kdo zvítězí“, o tom říká: „dám mu sedět se mnou na mém trůnu“. Říká sedět, to znamená odpočívat od práce, aby „jedl ze stromu života svého Boha a měl korunu života před tváří

mého Otce a před jeho anděly, aby nesl jméno Boží a seděl se mnou na trůnu mém“ (Zj 2. a 3. kapitola).

Ó kdo by nemyslel na tyto tak veliké odměny? Jen syn zatracení, šílený na mysl, plný hříchu a poddaný ďáblu. Kdo by zanedbával radost z tolika a tak velikých darů pro chvilkovou chlípnost těla a světa? Kdo by měnil život slávy za zahynutí? Ach běda, přeběda mnozí tak činí. Trápí je marná sláva! Ó, ne tak vy, bojovníci Kristovi! Poslouchejme rozkazy vojevůdce a stůjme vytrvale v boji Pána Ježíše Krista! Neboť on praví: „...kdo vytrvá až do konce, ten bude spasen“. (Mt 10) A v 2. a 3. kap. Zjevení: „Kdo zvítězí, dám mu sedět na mém trůnu.“ Modleme se tedy s bedry přepásanými vytrvalostí, jako služebníci Kristovi. Modleme se oblečení do pancíře spravedlnosti, to je plni spravedlnosti, jako bojovníci Kristovi. Modleme se obuti v pohotovost k hlásání evangelia pokoje, jako Kristovi správcové. Aby tak o nás lidé smýšleli jako o služebnících Božích a správcích Božích tajemství. Vždyť od správce se vyžaduje, aby byl každý věrný (1 Kor 4). A kdo bude shledán věrným, ten bude v pravdě andělem Páně, knězem Boha nejvyššího, biskup veliký, velekněz obzvláštní, učitel výborný, služebník velekněží, dědic apoštolů, učitel národů, stěžej naděje, družba nevěsty Kristovy, nádoba Trojice, příbytek Kristův, sluha svatých, dědic království, spoludědic Kristův, prvenstvím Ábel, spravováním Noe, arcioctovstvím Abrahám, rádcem Melchizedech, důstojností Áron, vážností Mojžíš, soudcovstvím Samuel, mocí Petr, pomazáním Kristus. „Kdo je to a budeme jej chválit? Neboť učinil ve svém životě podivuhodné věci. Kdo je osvědčený a bude shledán dokonalým, tomu patří věčná sláva. Ten kdo mohl zhřešit a nezhřešil, mohl činit zle a neučinil.“ (Sir 31) Takový člověk je vpravdě hlasatelem Páně, polnicí evangelia, přítelem ženicha, zrcadlem kněžstva, okem slepých a nohou chromých, solí země a světlem světa, služebníkem Nejvyššího, náměstkem Krista a pomazaným Páně. Jemu jsou odevzdány klíče království, svěřeny Kristovy ovce, on je to, kdo má moc živit poddané slovem, tělem a krví Pána Ježíše Krista. On je to, kdo přijal moc povznést církve v mravech a v učení. A on to je, koho Pán vyvolil, aby byl učitelem národa, zrcadlem

života, vzorem v pokání a příkladem ve svatosti; na něhož Pán vylil ducha moudrosti a rozumu, aby byl mezi učenými učenější, mezi spravedlivými spravedlivější, mezi čistými čistší, mezi pokornými pokornější a v pohotovosti k hlásání evangelia pokoje mezi užitečnými užitečnější; aby stál a měl bedra přepásána a byl oblečen v pancíř spravedlnosti a obut v pohotovost k evangeliu pokoje. Kdo je ten kněz Páně, a budeme jej chválit, neboť ve svém životě učinil podivuhodné věci. A abyste se jemu stali podobnými: „*stůjte a mějte bedra přepásaná*“. atd. Neboť, kdo by s prvním odpadlíkem nestál v pravdě, neměl přepásaná bedra a nestál by obut do spravedlnosti a pohotovosti k hlásání evangelia pokoje, ten bude, podle Kristova svědectví jako Jidáš Iškariotský. Stane se d'áblem, neboť odpadne od milosti a bude zlým duchem, bude zkrvaven skvrnou hříchu; bude Beliálem, protože bude pro svou neposlušnost bez jha Páně; bude Satanem, totiž odpůrcem Kristovým; Behemot, totiž dravé zvíře; Leviatan, protože nahromadí hříchy; Mamon svou lakomostí; Běl svým obžerstvím; Asmodej svou prostopášností; bude andělem satana svým sváděním; svou modlitbou knězem Dagona; Bálem svým zlořečením; učitelem lži, stěžejem nevěrnosti, hlasatelem ničemnosti, vůdcem zločinců, nádobou puchu, příbytkem d'ábla, služebníkem hříchu, dědicem pekla, spoludědicem Antikrista, správcem Luciferovým, vladařem temnoty, poslem zlého, polnicí lži, přítelem Lucifera, zmatením kněžstva, oslepením lidu, sůl země bez slanosti, která se nehodí ani na hnůj, temnotou pekla, náměstkem Antikrista, kterého on ustanovil, aby se stal vůdcem lidu, vzorem pro život, pravidlem ničemnosti, příkladem špatnosti, na něhož d'ábel vylil ducha zloby, aby byl mezi syny tohoto světa vychytralejší v ničemnosti, oplzlejší v hýření, nádhernější v pýše, aby potlačoval spravedlnost, pohrdal pravdou a těm, kdo jsou v Kristovu evangeliu stál nejvíc na odpor, mezi neužitečnými neužitečnější a v ztracení hlubší.

Hle, záhubné klesání kněží! Hle, stupnice hříchů, po níž od ctnosti klesají do neřesti, od světla do tmy, od radosti v žal, od života ke smrti, od života věčné slávy v život nekonečné bídy. Těchto věcí se, ó kněží,

hrozte a máte-li rozum, „*stůjte s bedry přepásanými*“ atd. Hledme, my, kteří zastáváme svaté kněžství: Slyšeli jsme o důstojnosti a zásluhách dobrého kněze, slyšeli jsme i o nehodnosti a záhubě kněze špatného! Slyšeli jsme o vystoupení k slávě, slyšeli jsme také o klesnutí do bídy.

Nevábí-li nás důstojnost a užitek vzestupu, ať nás alespoň odstraší pád do bídy. Odstoupit od důstojnosti a užitku není totiž tak smutné, jako je bolestný pád, který následuje po ztrátě poct a slávy do vnější temnoty a v pláč a skřípění zubů a v neuhasitelný oheň, který věčně mučí.

Pláč a skřípění zubů jsou tresty, které náš Spasitel v evangeliu opakoval sedmkrát proti sedmi hříchům kněžstva. - 1. Nakaženi sprostotou mravů vstupují v důstojnost kněžství pro užitek nebo pro získání dobrého jména. Ti nemají svatební roucho a král svatby jim u Mt 22 říká: „Příteli, jak ses sem dostal bez svatebního roucha?“ A následuje trest skřípění zubů: „Svažte mu nohy i ruce a uvrhněte ho ven do temnot. *Tam bude pláč a skřípění zubů.* - 2. Za druhé pro jejich špatný život praví Pravda pravd u Mt 13: „...ti, kdo činí nepravost, a uvrhnou je do ohnivé pece.“ A následuje: *Tam bude pláč a skřípění zubů.* - 3. Potřetí, protože pohoršují druhé, říká Syn člověka v úryvku, který začíná slovy: „Syn člověka pošle své anděly, a ti odstraní z jeho království všechna pohoršení.“ A následuje: „I ty, kdo činí nepravost a uvrhnou je do ohnivé pece. *Tam bude pláč a skřípění zubů.* - 4. Začtvrté, protože jsou neužiteční v učení, říká Pán v Mt 25: „A toho neužitečného služebníka uvrhněte ven do temnot!“ A následuje: *Tam bude pláč a skřípění zubů.* - 5. Zapáté, poněvadž utlačují poddané. Proto Spasitel u Mt 24 říká: „Jestliže by si zlý služebník řekl: Můj pán nejde a začal by bít spoluslužebníky, jíst a pít s opilci: Pán toho služebníka přijde v den, který se nenaděje a v hodinu, v které ho nečeká. Oddělí ho a určí mu podíl s pokrytci.“ A následuje: *Tam bude pláč a skřípění zubů.* - 6. Za šesté, protože provozují přílišnou nádheru. Proto na otázku položenou Pánu u Lk 13: „Pane, je málo těch, kdo budou spaseni?“ odpověděl: „Usilujte se vejít těsnou branou, neboť mnozí se budou snažit vejít, ale nebudou moci... Tehdy řeknete: Jedli jsme s tebou a pili... A on řekne, neznám vás odkud jste. Jděte ode mne všichni činitelé nepravosti.“

A následuje: *Tam bude pláč a skřípění zubů.* - 7. Za sedmé, protože nekonají pokání. Proto na tomtéž místě říká Pán dvakrát: „Nebudete-li činit pokání, všichni podobně zahynete.“ A duchovní jsou syny království, kteří zřídka konají pokání, proto Spasitel, když chválí víru laika setníka, říká: „synové království budou vyvrženi ven do temnot. *Tam bude pláč a skřípění zubů.*“ (Mt 8)

Podle Zlatoústého duchovní koná pravé pokání zřídka nebo nikdy. Proto, běda mu, neboť ho čekají svázání, vnější temnoty, pláč a skřípění zubů, neuhasitelný oheň a nekonečné trápení. Proto běda duchovnímu, jestliže špatně přijímá hodnost, běda mu, činí-li nepravost, běda mu, pohoršuje-li jiné, běda mu, není-li užitečný v učení, běda mu, utlačuje-li poddané, běda mu, provozuje-li nádheru, a konečně: běda a přeběda mu, nekoná-li pokání. Lépe by mu bylo, aby se vůbec nebyl narodil. Hle, je vám předloženo sedmero hříchů kněžstva a stejný počet jim odpovídajících mučení. Chcete-li uniknout mučení, chraňte se hříchů, „*stůjte s bedry přepásanými*“ atd.

V našem citátu Apoštol napomíná ke stálosti v činech, k čistotě v jednání a k správnosti snažení, aby bylo dílo jisté, pohnutka čistá a snaha správná. To je nutné, protože jsme ve vratkém těle, v kalu světa a na rozcestí slávy a pekla. K prvnímu říká: *Stůjte s bedry přepásanými pravdou.*“ K druhému říká: „*Stůjte oblečení v pancíř spravedlnosti.*“ K třetímu: „*Stůjte obuti v pohotovost ke hlásání evangelia pokoje.*“ Je patrné, že Apoštol připomíná trojí zbroj. První je pás svatosti, kterým si má nejdřív každý opásat své tělo proti vratkosti. Proto Apoštol říká: „*Stůjte tedy s bedry opásanými pravdou.*“ Stojí ten, kdo zachovává lásku, nepodléhá ďáblovým útokům a bedra má podpásaná pásem čistoty; ten, kdo si, dle ctnosti zdrženlivosti, povinně stahuje bedra myslí. A je zřejmé, že každý člověk, ale zvlášť duchovní, má držet na uzdě především svého domácího nepřitele, neboť skrze něj ďábel nejsilněji útočí a vyhrává. Proto u Lk 12 řekl Kristus všem křesťanům, ale zvlášť kněžím: „Vaše bedra ať jsou přepásána.“ Nejde však o přepásání těla, které není nic platné, pokud nepochází z myslí. Proto Petr ve svém 1. listě 1. kap. říká: „Přepašte

bedra své mysli a ve střízlivosti dokonale doufejte v milost, která vám bude dána.“ Od té milosti ale odpadají, kdo nevěrně slouží ženě nebo tělu. Neboť ti odstoupili od pravdy spolu s prvním odpadlíkem, jsou to modláři, protože uctívají tělo a břicho jako Boha. Proto Apoštol říká, že bohem obžíráčů je jejich břicho. (Flp 3)

Z toho plyne, že všichni obžíráči a všichni smilníci jsou modláři a že duchovní, kteří smilní, jsou modláři a svatokrádežníci slibu a přestupovatelé dané přísahy. Tak jsou syny Beliálovými, neznají Pána Ježíše ani kněžskou povinnost. Tak se to říká o synech Eliho v 1 Sam 2. A každý sodomita, to je ten, kdo prostopáše hřeší proti přírodě a každý krvesmilník, to je ten, kdo nedovoleně obcuje s příbuznou a každý cizoložník, to je ten, kdo poskvňuje lože jiného a každý svatokrádežný prznitel, to je ten, kdo znásilňuje osobu, která se zasvětila Bohu ke zdrženlivosti nebo nemírný znásilňovatel duchovní dcery a každý smilník, to je prznitel panny s jejím souhlasem ale bez předchozí zákonité manželské smlouvy a každý únosce, to je prznitel panny nebo vdovy nebo manželky bez jejího souhlasu – tito všichni si z tělesných skutků vybírají ty, které jsou horší – a z toho je patrné, že každý takový může být nazván kacířem. Tak to říká i sv. Jeroným v listu ke Galatským a je to napsáno v XXIV kvestii 3.

Každý, kdo takto hřeší, zapírá Boha, neboť je ohavný a nepoddaný a nezpůsobilý k veškerému dobrému skutku. Má být pokládán za kacíře. To dokazuje Apoštol v Tit 1: „Čistým je všechno čisté, poskvněným a nevěřícím není ale nic čisté, ale poskvněna je i jejich mysl a svědomí. Vypravují o tom, že znají Boha, ale svými skutky to zapírají; jsou ohavní, nepoddají a nezpůsobilí k veškerému dobrému skutku.“ Hle, jak zřejmě Apoštol říká, že „skutky zapírají Boha“ a že jsou „nevěřící“ a tak nevěrní a ke všemu dobrému skutku nezpůsobilí. Dobrý čin se Bohu líbí více než pouhá slova, třeba pravdivá. Tak také špatný skutek, protivný Písmu svatému, se Bohu nelíbí více než pouhá slova protivná Písmu svatému.

A je zřejmé, že ti kdo dokazují, že smilstvo není smrtelný hřích a hájí své smilství, nechtějí od něho upustit a nedbají rozkazu Boha ani

představených, nechtějí přijmout bratrské napomenutí, ani se nebojí všeobecné zlé pověsti u lidí a takto v zatvrzelosti stojí, jsou zatvrzelí kacíři. Proto Apoštol v 1 Kor 5 prikazuje, aby smilník byl vydán k záhubě těla a aby s ním ani nesdíleli pokrm a vyhýbali se mu jako kacíři. A sv. Řehoř říká: „Kdo by po přijetí posvátného stavu upadl do hříchu těla, ať je posvátného stavu zbaven tak, aby už více nepřistoupil k službě oltáře.“ A ustanovení církve v 81. distinkci praví: „Jestliže by nějaký biskup, kněz nebo jáhen po přijetí hodnosti jáhenství byl smilník nebo cizoložník, ať je sesazen a laicizován a ať koná pokání.“ A pražský arcibiskup Arnošt, svaté paměti, ustanovil v Provinciálních statutech, že obročníci, kteří jsou kuběnáři, mají být zbaveni obročí. Jestliže však obročí nemají, mají být sesazeni z úřadu, a pokud by nepřestali, mají být vyhnáni z diecéze. Jejich arciděkanové a faráři, kteří svým soudruhům tento zločin vědomě trpí, mají za to být odsouzeni, jako za vlastní kuběnářství. A Pán všemohoucí rozkázal pověsit na slunci všechna knížata pro smilnění lidu. Tak se to píše v Num 25: „Lid začal smilnit s dcerami Moábskými,“ a následuje: „...popudila se prchlivost Hospodinova a řekl Mojžíšovi: Vezmi všechna knížata lidu a zvěšej ty nešlechetníky Hospodinu před sluncem.“ A o tom mluví Origenes v 29. kázání: „Hle, lid hřeší, a knížata jsou vystavena na slunci, to znamená, jsou předváděna ke zkoušení, aby byla usvědčena od světla. Vidíš, jakou povinnost mají knížata lidu: Jsou souzeni nejen za své vlastní přečiny, ale musejí se zodpovídat i za hříchy lidu, zda nejsou oni vinni tím, že lid zhřešil, zda snad nezanedbali poučení nebo nenapomínali nebo nebyli nedbalí odsoudit ty, kdo s hříchem započali, aby se špatný příklad nerozšířil na víc lidí. Neboť toto všechno je povinností knížat a učitelů. Jestliže tedy knížata zanedbala svou povinnost a lid tak zhřešil, jsou sami ukazováni a předvedeni před soud. Usvědčuje je Mojžíš, to znamená Boží zákon, jako nedbalé, líné a neschopné. „A hněv Boží se obrátil na ně a odstoupil od lidu.“ Kdyby toto lidé zvažili, nikdy by se neusilovali vládnout lidu. Stačí mi přece, jsem-li obviňován ze svých vlastních hříchů a přestupků. Stačí mi zodpovídat se za sebe a za své hříchy. Nač je mi třeba být

ukazován před sluncem, před nímž se nic neukryje, za hříchy lidu.“ A dále: „Jsou-li tedy ukazována knížata, a jsou-li vinnými, hněv Boží se už nevztahuje na lid.“ Tolik Origenes.

Ó kéž by o tom uvažovali papežové, kardinálové, patriarchové, primasové, arcibiskupové, biskupové, opati, probošti, arcijáhni, převoři, děkani, faráři, kněží, kvardiáni, řeholníci a mniši. Oni ale nejen že nebrání smilstvu, ale někteří z nich i kryjí smilstvo svých podřízených nebo je dovolují, a to ze strachu nebo, aby je měli lidé rádi nebo dokonce, což je ještě horší, pro dary. Anebo sami – což je nejhorší – upadají do smilstva a jsou v něm převelice zatvrzelí. Hle, praví hlas ne můj, ale Páně u Jer 5: „Jejich tváře jsou tvrdší než skála, nechtějí se vrátit. Řekl jsem: Snad jsou lid nechápavý, a proto si počínají nerozumně. Cesta Hospodinova je jim neznáma.... Půjdu aspoň k vůdcům a budu mluvit k nim. Jim je cesta Hospodinova známa... ale i ti rozlámali jho, roztrhali svazky... jejich přestoupení jsou mnohá, jejich nepravosti se rozmohly. Jen co je nasytím, hned cizoloží a do domu nevěstky se hrnou. Ráno vstávají a hned jsou jako bujni hřebci, každý řehtá k ženě svého bližního. Zdali pro takové věci nemám je navštívit? praví Hospodin.“ Prorok zkoumá všechny stavy lidu a říká, že vůdcové se zatvrdili tvrdošíjnou zlobou, aby se neodvrátili od hříchu a že jho přikázání Páně polámali více než jejich poddaní, dopustili se více přestupků. Jsou více posíleni v zlobě, více cizoložili a hýřili, protože byli více nasyceni. Jejich nepravost povstala jakoby z tuku. Jsou to telata a tuční býci. To o nich prorok v osobě Krista a církve říká: „Obklíčila mne mnohá telata, obstoupili mě tuční býci.“ K tomu říká Glossa: „Je to lid hýřící, bez jha, splašené tele a býk, který láme jařmo. A nejsou to jen býci a telata, ale i tučné krávy, které tvrdě kárá ne kněz, ale rolník a pastýř, prorok Ámos, a to nejen před kněžstvem, ale před lidem celého světa (Am 4): „Poslyšte toto slovo, vy tučné krávy na samařských horách, denně utlačujete chudého a potíráte nuzáka. Říkáte jejich pánům: přines, ať pijeme.“ K tomu říká Glossa: „Toto se týká zvláště představených, kteří sídlí na samařských horách, to znamená, jsou ustanoveni k hlídání, ale nejsou to muži, ale svou zženštilostí, nečistotou

a prostopášností jsou to spíš tučné krávy. Jsou tuční, protože oplývají nadbytkem pozemských statků. O tomto nadbytku a tučnosti mluví Habakuk v 1. kapitole, kde se mluví o d'áblu: „Neboť skrze ně ztučněl jeho podíl a jeho strava byla zlepšena.“ Zlí představení a kněží jsou totiž zvlášť pokrmem d'ábla. A není to bez důvodu. Pastýř Ámos na už svrchu citovaném místě říká: „Tučné krávy, které utiskujete chudé.“ To se děje, když jim falešně připisují zločiny. „Vy tučné krávy na samařských horách, které utlačujete nuzné.“ Loupíte jim jejich statky. „Tučné krávy, které říkáte jejich pánům“, to je vyšším představeným: „Přineste“, tedy: přikažte přinést, ať pijeme, totiž do opilosti. Ale co následuje? „Slyšte vy tučné krávy.“ říká rolník a pastýř Ámos: „Bůh přísahal skrze svou svatost, že na vás přijdou dni, kdy vás vyzdvihnou na bidlech a vaše zbytky uvrhnou do roztaveného hrnce.“ Bůh přísahal, znamená, že se pevně rozhodl. Pán, znamená Bůh Otec, skrze svou svatost, totiž Krista. Na bidlech vás vyzdvihnou zlí duchové. Bidlo je vlastně rybářský prut, kterým se plaší slizcí úhoři, kteří leží v bahně. Bůh zde tedy říká, že ti, kdo jako úhoři leží v bahně rozkoše, budou vyplašeni a bude na ně udeřeno. Zbytky, které budou uvrhnuty do roztaveného hrnce, to jsou jejich nečisté myšlenky, které si po tělesných skutcích ponechávají. Ten roztavený hrnce jsou ohnivé tresty. To je hlas Boha a pastýře a rolníka Ámose k tučným kravám, které pro nadbytek pozemských statků rozlámaly pouta zdrženlivosti. Chcete-li tomu uniknout, spějte k hrobu hubení, tak hubení, jak jste se narodili, neste jho Páně. „*Stůjte s bedry opásanými.*“ atd.

Druhou zbraní je pancíř spravedlnosti, který chrání větší část vnitřního člověka, aby nebyl poskvrněn kalem světa. A proto Apoštol podruhé říká: „...oblečení v pancíř spravedlnosti“. Podle svatých i filozofů spravedlnost je schopnost dávat každému to, co mu patří. Proto spravedlnost spočívá ve třech věcech: v dávání Bohu toho, co mu patří; v dávání jeho dobrému služebníku toho, co mu patří a v dávání jeho neřestnému a ničemnému sluhovi toho, co mu patří. Co se Boha týče, tomu na prvním místě náleží vzdávání pocty a patří mu veškeré lidské zásluhy, protože je prvním Pánem. A tehdy člověk Bohu dává to, co mu náleží, když na prvním

místě dbá především o bohopoctu a, nakolik může, koná záslužně. A svým dobrým služebníkům dává Bůh to, co jim patří, tak že je hájí, podporuje je ve ctnostech a bere jim věci, které brání v službě Pánu, ať už jsou to světské pocty nebo pozemské statky, a také o ně pečuje, aby viditelné věci užívali, natolik nakolik to prospívá ctnostem. A neřestným a ničemným služebníkům dává, co jim patří, když je odvrací od zlého, zpupné kárá a pokud je to spravedlivé, sprovedí je ze světa.

Pohlédni, prosím, bedlivě, ty kdo nejsi slepý, i kdybys snad viděl špatně, podívej se, zda jednají duchovní podle spravedlnosti. Hned pochopíš, že neudílí Bohu pocty, které mu náležejí. Jsou povýšení jako Lucifer a pohrdají Kristem. Mluví o tom Pán v Iz 1: „Syny jsem vychoval a pečoval o ně, ale oni mnou pohrdli.“ Jak pohrdli? Tím nejhorším způsobem. Stali se vůdce vojska krále pýchy. Poslyš velikého svědka sv. papeže Řehoře, který říká v 3. knize Registru: „Jak to Pravda předpověděla, po světě zuří meč a mor, národy země povstávají a země se svými obyvateli se otřásá, vše hyne. Země se boří, děje se to co bylo předpovězeno. Král pýchy je nablízku, ba hanba mluvit, kněžské vojsko se připravuje na jeho příchod. Ti kdo byli ustanoveni, aby byli vzory pokory, se podrobují pýše.“ Hle, tento světec říká, že vojsko kněží se připravuje na příchod Antikrista. Je jich ale mnoho? Jeremiáš v 1. kap. Pláče oplakává církev a volá: „Nikdo z jejích milovníků ji nepotěší, všichni její přátelé jsou nevěrní, změnili se na nepřátele.“ A proč asi, ó svatý knězi Jeremiáši? „Protože všichni od nejmenšího až do největšího podlehli lakomství; od proroka až po kněze všichni neustále páchají nepravost. Hojí ránu dcery mého lidu prázdnými slovy: pokoj, pokoj. Ale žádný pokoj není. Zahanbili se snad za svou ohavnost, ne ti se nestydí. (Jer 6 a 8) Jeremiáš říká: „Všichni páchají ohavnost a říkají: pokoj.“ To znamená: budete mít pokoj těla, pokoj tohoto světa i pokoj budoucí. Ale žádný pokoj nepřišel, protože páchali ohavnost.

Toto jasně viděl sv. Bernard, který zkoumal církev. V 33. kázání na Píseň písní říká: „Všichni přátelé a všichni nepřátelé; všichni jsou příbuzní, ale všichni protivníky. Všichni sluhové, ale nikdo z nich nepůsobí pokoj;

všichni jsou bližní, ale všichni hledají své vlastní zájmy. Jsou sluhy Kristovými, ale slouží Antikristu. Přijímají pocty za skutky Pána, jemuž ale poctu nevzdávají. Odtud ten veliký půvab, který vidíš každý den, odtud ten kejklířský oděv, královská nádhera, odtud zlato na uzdách, sedadlech a ostruhách, ostruhy září více než oltáře, odtud stoly ozdobené pokrmy a číšemi, odtud pitky a opilství, odtud kytara, lyra a flétna, odtud přetékaající vinné lisy a plné překypující špíze, odtud sudy tuku, odtud plné měšce. Pro takové věci chtějí být a jsou probošty kostelů, děkany, arcijáhny, biskupy, arcibiskupy. A neposkytují tyto věci, tomu, kdo si to zaslouží, ale vynakládají je na ono temné zaměstnání, totiž pokrytectví. Kdysi to bylo předpovězeno a nyní nadešel čas naplnění. Hle, má nejhořčí hořkost. Hořká v zabíjení mučedníků, hořčí potom v zápasu s kacíři a nejhořčí nyní v chování služebníků. Není možno před nimi utéci ani je na útěk obrátit. Tolik se rozmohli, tolik se rozmnožili. Rána církve je vnitřní a nezhojitelná. A tak, když má církev pokoj, je její hořkost nejhořčí! Ale jaký pokoj? Je pokoj a není pokoj! Je pokoj od pohanů, je pokoj od kacírů, ale není pokoj od synů. Hlas plačícího v tomto čase volá: Syny jsem vychoval a pečoval o ně, ale oni mnou pohrdli. „Pohrdli“ a poskvrnili mne hanebným životem, hanebným ziskem, hanebným zaměstnáním a zaměstnáním temnot, to je pokrytectvím.“ Tolik Bernard.

Jestliže tedy duchovní ve své pýše pohrdli Pánem a poskvrnili ho hanebným ziskem a církev poskvrnili pokrytectvím, jak potom dali svému Bohu, co mu patří podle první spravedlnosti? Bohu, který praví: „Syny jsem vychoval a pečoval o ně, ale oni mnou pohrdli.“

Uvažuj ale nyní nad druhým požadavkem spravedlnosti, zda ho duchovní zachovávají. Dávají dobrým Božím služebníkům to, co jim patří? Většimu patří poslušnost, rovnému pravá svornost a menšimu ochrana, zbožná pomoc a povinné poučení pokud pochybil. Ó kdo o tomto uvažuješ, jsi-li slepý, rukama nahmatáš, že tento požadavek spravedlnosti není splněn, ba děje se jeho opak. Od duchovenstva se totiž větším dostává neposlušnosti, rovným nesvornosti a menším odírání, utlačování a nesprávného poučování. Neposlušnosti se dopouštějí

nestydatí kaplani. Řeholníci jsou zpupně vyjímáni z klášterů. Kaplani ani faráři neposlouchají. Nehlásají lidu Božímu Desatero, neučí ho Vyznání víry a Otčenáš. Neplení, neničí a nerozptylují neřesti. Ale každému z nich říká Pán u Jer 1: „Hle, vložil jsem svá slova do tvých úst“ a následuje: „...abys plnil a kazil, hubil a bořil, abys stavěl a sázel.“ Jak ale plení ti, kdo lidu nepřednáší slova Páně? Jak boří hřích ti, kdo ho sami staví. Oni plení dobré a sázejí zlé. A proto u Jer 2 Pán říká: „Kněží neřekli: Kde je Hospodin?... a ti, kdo se obírají zákonem, mne nepoznali; pastýři odstoupili ode mne.“ Odstoupili totiž od poslušnosti Bohu a tak neposlouchají ani své představené. Řeholníci jsou vyjmuti z poslušnosti biskupovi a provozují tak zpupnou neposlušnost. Je již jen málo klášterů, kde by pokorně poslouchali biskupa své diecéze. Mnozí mniši a řeholníci jsou vyňati z poslušnosti svých představených proti pravidlům svých otců. „Koho tedy poslouchají. Vždyť jsou bez jha poslušnosti jako synové Beliálovi? Jaký je užitek z jejich vyjmutí z poslušnosti?“ - říká sv. mnich Bernard v 3. knize K Eugeniovi. Není z toho žádný užitek. Biskupové jsou tím zpupnější a mniši tím rozpustilejší. Copak lid, když bloudí, je nesprávně svobodný a nemá, kdo by ho napomenul, nebude tím více hřešit? Bojím se, aby užitek z této věci nebyl, jímž hrozil Bůh v proroctví slovy: „Zemře ve své nepravosti.“ Tohoto užitku z vyjmutí z poslušnosti se bál i sám sv. Bernard a proto píše ve svém Apologetiku: „Já jsem mnich a jakýsi opat mnichů, jestliže se ale někdy pokusím setřást ze sebe jho svého biskupa, pak se tím zároveň podrobují vládě satana.“ Hle, další hrozná užitečnost vyjmutých z poslušnosti.

Dále dávají duchovní sobě rovným a bližním nesvornost. To je proti slovům Spasitele u Mt 5 a Lk 6: „Tomu, kdo se s tebou chce soudit o suknicí, nech i plášť.“ Také proti slovům Apoštola v 1 Kor 11: „Jestliže se ale někdo chce přít, my to nemáme ve zvyku, ani církev Boží.“ Ó, Pavle, co to říkáš? „My že to nemáme ve zvyku?“ My dnešní duchovní to jistě ve zvyku máme! Vždyť co více poškozují církev než naše spory? Co jiného způsobuje schizmata než naše spory? Jaký je, Pavle, hlavní zvyk duchovních, jsi-li v Římě? Řekni nám, ptám se, co činí duchovní v Římě?

Ležíš tam ale mrtvý a nemluvíš tam nyní tělesně. O tobě a za tebe ale mluví Bernard v 1. knize k papeži Eugeniovi: „Řekni mi, prosím, kde a kdy jsi svobodný, kde jsi v bezpečí, kde svůj? Všude je jen hluk, všude zmatek, všude tě tlačí jho tvé služby. A nenamítej mi nyní slova Apoštola: „Jsem ode všech svobodný, ale učinil jsem se služebníkem všech“. K tomu máš daleko! Zda on takto sloužil lidem v jejich hledání mrzkého zisku? Zbíhali se snad k němu z celého světa ctižadostivci, lakomci, svatokupci, svatokrádežníci, kuběnáři, krvesmilníci a všechny takové lidské obludy, aby skrze jeho apoštolskou důstojnost obdrželi církevní úřady a aby si je zachovali?“ A dále k uvedenému citátu o sporech duchovních říká: „A co je více ponižující a méně důstojné zvláště pro nejvyššího kněze, než, ne každý den, ale téměř každou hodinu, se zabývat takovými věcmi?! A pro zaneprázdnění takovými věcmi, kdy se modlíme? Kdy učíme národy? Kdy zvelebujeme církev? Kdy rozjímáme o zákoně? Ano ovšem, v paláci denně zaznívají zákony, ale Justinianovy a ne Páně. Ty také toto právo zachovávej. Neposkvrněný zákon Páně jistě obrací duše. Toto však nejsou zákony, nýbrž spíše soudní žaloby a obhajoby. Jak tedy, Ty, pastýři a biskupe duší, můžeš, prosím Tě, snést, aby před Tebou onen zákon stále zamlčovali, a tyto žvástali? Snad se mýlím, snad tě tato zvrácenost znepokojuje. Zatím však mne to nutí zvolat k Pánu s prorokem: „Povídali mi nepravé bajky, ale ne zákon tvůj.“

Hleďme, co způsobují ničemné sváry, pře, hádky a bajky pocházející z lakomství a ctižadostivé nesvornosti duchovních. Překážejí i modlitbě. A proto Bernard říká: „Kdy se modlíme?“ Jakoby řekl: Nikdy! Překážejí i učení národů. Proto říká: „Kdy učíme národy?“ Jakoby řekl: Nikdy! Zabraňují ve zvelebování církve, a proto říká: „Kdy zvelebujeme církev?“ Jakoby řekl: Nikdy! Maří rozjímání o Božím zákoně, a proto říká: „Kdy přemítáme o zákoně?“ Jakoby řekl: Nikdy! Potlačují hlas zákona Páně, a proto říká: „Jak můžeš snést, aby jej před Tebou zamlčovali?“ Žvástání zákonů Justinianových však rozmnožují, a proto říká: „Jak můžeš snést, aby tyhle žvástali?“ A protože tedy spory duchovních hromadí na církev tolik a tak velikých zel, ať jsou zlořečeny od Pána.

Zatřetí a nakonec: duchovní i laici odírají menšího, místo aby mu pomáhali. Utlačují ho, místo aby ho bránili. Nepatřičně ho kárají za přestupky. Odírání se děje vymáháním odúmrtí. Odírají zákonité dědice, vydávají zlé zákony a popírají zákon Páně. Pán jim v Iz 10 říká: „Běda těm, kdo ustanovují nepravá práva a spisují přestupky jiných, aby odstrkovali nuzné od soudu a nespravedlivě vydírali chudáky z mého lidu. Vdovy jsou jejich kořistí a olupují sirotky. A co učiníte v den navštívení a zpustošení, které na vás přijde z daleka? Ke komu se utečete o pomoc?“ Jakoby řekl: K nikomu! „A kde zanecháte svou slávu?“ Jako by řekl: Nikde, neboť nebudete mít žádnou a budete zatraceni! Vy, jenž jste pro zlé zákony ustanovené k vymáhání zavrhlí zákon Páně. On ale v Num 27 praví: „Tehdy přistoupily dcery Salfáda... a postavily se před Mojžíšem, před knězem Eleazarem, před knížaty a před vším lidem... a řekly: Náš otec umřel na poušti... a nezplodil syny... dej nám dědictví mezi bratřími našeho otce.“ A Mojžíš, spravedlivý soudce a vůdce lidu, nenapadl lakomě na sirotky, ani je nesoudil nedbale, ale přednesl jejich záležitost před soudem Páně a on „odpověděl Mojžíšovi: Dobře mluví dcery Salfádovy; dej jim dědictví mezi bratřími jejich otce a přenes dědictví jejich otce na ně.“ A aby byl tento zákon zachovávan navždy, následuje: „Synům Izraelským řekni toto: Když někdo umře bez syna, přenesete jeho dědictví na dceru, pokud by neměl ani dceru, dáte jeho dědictví jeho bratřím. Kdyby neměl ani bratry, dáte jeho dědictví bratřím jeho otce. Kdyby neměl ani strýce, dáte dědictví jeho nejbližším příbuzným. A bude to synům Izraelským ustanoveno za zákon věčný.“ Hle, zákon Páně, ne Justinianův, zákon svatý ne zlý, zákon zjevný ne zatemněný, zákon věčný ne proměnný.

Tomuto zákonu rozuměl sv. papež Řehoř, a proto říká, jak je to v 2. knize Registru: „Všimli jsme si, že příbuzní některých poddaných lidí nebo poddaných církve nebývají připuštěni k dědictví, ale jejich věci bývají vzaty na církevní požitek. A o této věci jsme ustanovili, aby přátelé zemřelých, kteří se nacházejí na tom církevním panství, obdrželi jejich statky jako dědicové, aniž by se ze statků mrtvých něco odjímal. A pokud někdo zemře a zanechá nezletilé děti, do doby než budou moci

svůj statek spravovat, ať jsou ustanoveny opatrné osoby, kterým mají být svěřeny věci jejich přátel do péče.“ Tak mluví sv. Řehoř. Sv. Augustýn v obecném kázání na slovo z Lk 3: „Nic více nevybírejte nad to, co je ustanoveno.“ říká: „Stává se nepřijatelná věc, že exekutoři rozmnožují své hříchy svou lstí a ziskem z loupeže. Nazývají to požitky, protože uloupený statek ukládají do své komory. A ještě to přidávají k svým hříchům, že pronásledují nejraději ty, kteří jsou bez obrany, více poškození a bídní. Myslí, že by okradli obec, kdyby neokradli domy sirotků. A říkají: Není to mé, ale církve, konventu, obce, šidil bych pána, šidil bych církev, konvent, obec nebo kolej, kdybych to nezapavil.“ A sv. Augustýn dodává: „Takže když jsou tu sirotkové, jejichž otec byl snad před dvěma dny přítelem, druhem či bratrem, ale když zemřel, mají jeho děti za neznámé, bídné, psotné. A zanechal-li po sobě vdovu, ta bude nespravedlivě nucena, aby se vdala anebo, bude-li chtít zůstat v čistotě, po zaplacení daní, sotva jí něco zůstane. Těmito lstmi naplnili své měchy, proto je vidíte veselé, obklopeny zásobami. Církvi nedávají a Bohu děkují, jako by jim ty peníze On dal. A také tím hřeší, že chtějí, aby se jejich loupeží účastnil Bůh.“

Takto mluví sv. Augustýn proti veřejným vymahačům a v důsledku proti samotným arcibiskupům, proboštům, opatům, kanovníkům a všem statkářům, kněžím a mnichům, kteří odúmrtím nebo loupením nebo jiným utlačováním – tzv. pomáháním – olupují poddané krutěji než světší páni. V tomtéž kázání se zmiňuje o ariánských kacírích, že ztratili milost Ducha svatého. Mluví přitom o lakomém duchovním, kterému nestačí milost Ducha svatého a říká: „A katolický duchovní je tímto výrokem zdržován. Jestliže by mu totiž nestačila mzda, které se mu dostává z oltáře z rozkazu Božího a provozoval by kupčení, lichvařil a zabavoval majetek vdov, může být nazván spíš obchodníkem než duchovním.“ Tolik Augustýn.

Vezměte tedy na vědomí tyto nejspravedlivější výroky svatých, vy, kteří jste duchovními Páně a stůjte oblečení v pancíř spravedlnosti. Prokazujte větším příslušnou poslušnost, sobě rovným pravou svornost

a menším ochranu, zbožnou pomoc a povinné poučování, když pochybí. Tak se na vás naplní spravedlnost. Proto *stůjte oděni v pancíř spravedlnosti a nohy mějte obuté do pohotovosti pro hlásání evangelia pokoje.*

Třetí zbrojí je zbroj nohou. Znamená to obout si mysl vnitřního člověka. To člověku zde na zemi pomáhá, aby když běží, neuklouzнул na rozcestí do pekla. Proto Apoštol říká: *stůjte a nohy mějte obuty v pohotovost k hlásání evangelia pokoje.* Svou mysl připravuje lid spolu s kněžstvem k evangeliu pokoje, tehdy když poslouchají kázání s tím cílem, aby poznali pravdu a varovali se zlého, konali dobré a pokud zhřešili, aby se pokorně nechali napomenout a žili v pokoji s bližním a Bohem. Kněžstvo stojí v pohotovosti k hlásání evangelia pokoje tehdy, když životem napodobuje Krista. Ne z donucení ale samostatně, ne z touhy po majetku nebo pro pomíjející chválu, ale pro čest Boží, pro spásu svou i bližních; a takto hlásá pravdu Písma nebo zbožně a pokorně slouží lidu svátostmi. Tak setřásá z nohou myslí prach tohoto světa a podle Apoštolova příkladu *stojí obuto v pohotovost k hlásání evangelia pokoje.* A proto Apoštol říká: „*Stůjte a mějte nohy obuty v pohotovost k hlásání evangelia pokoje,*“ jako by těmito slovy Duch svatý vyléval slova Páně ze své nádoby. Mnozí se totiž od evangelia pokoje vzdálili a nechtějí evangelium slyšet a učit se mu. Tak říká J 6: „A proto mnozí z jeho učedníků od něho odešli.“ a řekli: „Tvrdá je to řeč, kdo to může poslouchat?“ Ale vy nebuďte takoví, ale pokorně stůjte a slyšte. Neboť Spasitel v J 5 říká: „A ti kteří uslyší, budou žít.“

A u Lk 11: Blahoslavení, kteří slyší Boží slovo a zachovávají ho.“ A u Joba 36 se praví: „Pokud neposlechnou, zajdou mečem a poumírají v zapomnění.“ Neboť mnozí leží a nekážou, protože jsou líní. Jako němí psi, nemohou štěkat. (Iz 56) Vy ale stůjte a vytrvale zvěstujte lidu evangelium. Němým psům je připravena záhuba a těm kdo kážou špatně, patří tresty. Mnozí běží, ale nejsou posláni Pánem, jak to říká Jer 23: „Já jsem ty proroky neposlal, ale oni běží... Kdybych je byl poslal já, jistě by lidu ohlašovali má slova a odvraceli by je od jejich zlé cesty a od jejich špatných úmyslů.“ Běží, ale nejsou posláni – ti kdo se bez Božího

vnuknutí a bez jeho rady nerozvážně vtírají ke kázání slova Božího a nestojí přitom v příkázáních Páně. - Ne tak vy, stůjte oděni ctností z výsosti. Mnozí totiž stojí a kážou, aby zde přijímali chválu a dary, ale nohy nemají obuty. Platí na ně slova z Mt 23: „Všechny své skutky činí, aby je lidé chválili.“ A podle slov Apoštolových ve Flp 2: „Všichni hledají své zájmy a ne ty, které jsou Krista Ježíše.“ A jim s přísahou svědčí sám Kristus, že už dostali svou odměnu. (Mt 6) A o této odměně mluví sv. Řehoř v 17. kázání: „Kdo káže proto, aby zde dostal odměnu chvály nebo daru, ten se beze vší pochyby zbavuje věčné odměny.“ A proto vy, ne tak, ale *stůjte obuti*, odmítejte pomíjející odplatu. Mnozí totiž stojí v pohotovosti ke lži, hlásají lživé, kratochvilné, rouhavé a klamné zázraky. Nekážou lidu jeho viny, ale hledají jeho dary. A o nich říká Pán v Jer 23: „I v prorocích Jeruzalémských jsem viděl podobu cizoložících a cestu lži... svedli můj lid svou lží a svými divy, neboť jsem je neposlal já, ani jsem jim nepřikázal. Ti nic neprospívají tomuto lidu.“ Vy ne tak, ale *v pohotovosti k evangeliu*.

Mnozí také hledají dary pomocí výsad mnišství, vyhledaných odpustků, padělaných ostatků a malovaných obrazů. A co to způsobuje? Sv. Bernard o tom mluví ve své Obráně: „Abych to řekl otevřeně, to vše je způsobeno lakotou, která je modloslužbou. Není vyhledáván užitek duší, ale dary. Ptáš-li se, jak, odpovídám, obdivuhodným způsobem. Jakýmsi uměním se rozhazují peníze, aby byly zmnohonásobeny. Vydávají se, aby byly rozmnoženy, a vydajem se získává jejich hojnost. Pohledem na tak nákladné, ale přepodivné marnosti jsou lidé více než k modlitbě rozpalování k dávání darů. Tak se čerpá bohatství, tak peníze táhnou peníze, neboť nevím proč, ale kde lidé vidí více bohatství, tam více dávají. Ostatky jsou chovány ve zlatě, oči se zavírají, otevírají se měšce. Ukazuje se překrásný obraz některého světce nebo světice a ten je pokládán za tím světějšího, čím je obraz barevnější. Lidé běhají obrazy líbat a přitom jsou vybízeni k dávání darů a více obdivují krásné, než ctí posvátné. Myslíš, že se tímto vším sleduje zkroušenost kajících nebo podiv při pohledu na ty věci. Ó marnost nad marnost, ale ne marnivější než bláznivější. Kostel září na stěnách a má nouzi mezi chudými. Kameny

kostela jsou obloženy zlatem a synové církve opuštěni a nazí. Z majetku chudých se slouží očím bohatých, zvědaví mají čím se bavit, ale ubozí nemají nic na své živobyčí.“ A kousek dál píše: „A k čemu je ta směšná titěrnost, podivuhodně ohavná spanilost a krásná ohavnost? Na co nečisté opice? Na co divocí lvi? Na co zrudní kentauři? Na co pololidé? Na co skvrnití tygři? Na co bojující vojáci? Na co troubící lovci? Pohleď na množství těl pod jednou hlavou.“ A vypočítává ještě mnohé obludy a dodává: „Běda jim, když se nestydí za nesmysly, proč aspoň nelitují peněz? Toto říká Bernard, ani ne tak z Klervo, jako spíše muž prozíravé a jasné mysli. Odhaluje nadbytek a marnost kostelů a jiných budov a pokrytecké lakomství duchovních. Abyste s nimi neměli účast na těch marnostech, *stůjte obuti* a odmítejte takové zbytečnosti. Tak budete s Apoštolem moci pravdivě říct jeho slova z 1 Sol 2: „...ani lakomství jsme neprovozovali, Bůh je nám svědek!“

Mnozí také stojí ne k pohotovosti k hlásání evangelia pokoje, ale v pohotovosti k bezbožnému a svatokupeckému vymáhání. Za svátosti vymáhají dary nebo peníze. Svatá synoda Triburská, a tím i církev, v I. kvestii I. ale říká: „Někde se platí za pomazání křížmem, za křest a za přijímání. Toto svatá synoda proklela a stanovila za to exkomunikaci, neboť je to svatokupecké kacířství. Za vykonávání úřadu, za křížmo ani za křest, pohřeb nebo přijímání, ať není nic žádáno. Kristovy dary ať jsou udíleny zadarmo bezplatnou zprávou.“ A vymahatel není omluven ani tím, že by snad peníze vymáhal *po* udělení. Církev totiž pod autoritou papeže Inocence v I. kvestii 3. kapitole 3. říká: „Kdo by obročí, nebo hodnost, děkanát nebo jiný církevní úřad, nebo jakoukoli církevní svátost, např. biřmování, křížmo, svěcení oltáře nebo chrámu získal penězi skrze zlořečenou neřest lakoty, ten ať tuto čest nemá, neboť ji získal špatně. Kupec, prodávající i zprostředkovatel, ať jsou postiženi známkou nečestnosti. Ať se nic nevymáhá ani pro užitek, ani pod záminkou nějakého zvyku *před* ani *po*, neboť je to svatokupectví.“ Hle, jak jasně církev říká, aby se nic nevymáhalo *před* ani *po*. Je to svatokupectví! Ani pod záminkou nějakého zvyku. Většina si totiž myslí, že je to dovoleno proto, že se

domnívají, že zákon smrti pro dlouhý zvyk vešel v platnost. Nedbají přitom toho, že zločiny jsou tím těžší, čím déle nešťastnou duši drží v poutech. A o svatokupectví se mluví zvlášť v kapitole „Když v těle církve.“ Ó kéž by duchovní poznali vážnost svatokupeckého kacířství, která je zapříčiněna dlouhým zvykem. Mluví se o ní také v I. kvestii pod autoritou papeže Paschala: „Spasitelnější je bezbožný blud Makedonia, který šíleně tvrdí, že Duch svatý je stvoření a sluha Boha Otce a Syna. Oni, ale, totiž svatokupci, činí Ducha svatého svým služebníkem.“ Hle, jak je veliká zloba svatokupců. Oni činí Ducha svatého svým služebníkem, tím že prodávají duchovní dary. Prodávají dary, ztrácejí život a získávají si zatracení. Bojte se tedy Jeroboamovci, kteří jako Jeroboam prodáváte kněžství. „Každého, kdo chtěl, ustanovil za úplatek knězem.“ Co ale následovalo? Písmo říká: „Tato věc byla domu Jeroboámovu příležitostí k hříchů, aby byl nakonec vyplněn a vyhlazen z povrchu země.“ (1 Král 13) Bojte se Géchaziovci, kteří jako Géchazí vyžadujete dary po udělení duchovní milosti. Těch totiž, kteří jsou potomky Géchazího, se bude držet jeho malomocenství navěky. (2 Král 5) Bojte se Jidášovci, kteří jako Jidáš Iškariotský smlouváte o posvátné věci a říkáte: „Co mi chcete dát?“ Neboť o něm je řečeno: „Pro toho člověka by bylo lepší, aby se nebyl vůbec narodil.“ (Mt 26) Bojte se vy svatokupci neboli Šimonité, kteří jako Šimon mág nabízíte dary nebo peníze, abyste obdrželi duchovní věci. Každému takovému je řečeno: „Tvé peníze ať jsou zatraceny i s tebou, protože sis myslel, že můžeš dar Boží koupit za peníze.“ (Sk 8) Ale i vy všichni se bojte a *stůjte v pohotovosti k hlásání evangelia pokoje*. Evangelium totiž říká: „zadarmo jste dostali, zadarmo dávejte.“ (Mt 10) Bojte se vy duchovní, kterým nestačí životní potřeby, a pachtíte se po více obročích. O vás mluví Glossa v kapitole „Dudum“ na slovo „Podržet“: „Kdo má více příjmů z několika církevních statků, z nichž jeden by mu stačil, nemůže další držet bez smrtelného hříchu.“ A Pařížský cituje sv. Augustýna: „Kdo má pravou víru v Boha, nechce se obohacovat těmito ničemnostmi. Zdá se tedy, že nemá pravou víru, která je první milostí, ten, kdo se usiluje o více obročí.“

A co řekneme o těch, kdo mají více obročí? Bonaventura říká: „Kdo má větší počet obročí, ten má i více muk. A protože nechceme být mučeni, spokojujeme se s pokrmem a oděvem, jak říká 1 Tim 6.“ A tak neobtěženi budeme stát v pohotovosti k hlásání evangelia pokoje, obuti proti prachu tohoto světa. A právě to chtěl Apoštol, když v Duchu Božím řekl: „*Stůjte a mějte nohy obuty v pohotovost k hlásání evangelia pokoje*“. Touto pohotovostí, kéž zapudí všemohoucí Bůh naši temnotu, očistí naši mysl, vede náš život svou milostí a nakonec nám dá místo ve vlasti skrze Ježíše Krista, našeho Pána, pravého Boha a člověka, Syna Marie Panny, Spasitele světa, jenž je požehnán navěky. Amen.

Husův dopis Janu XXIII. z 1. 9. 1411

Povinnou poslušnost, jež osvědčovat se má církvi Ježíše Krista a nejvyššímu jejím knězi, vyznávám.

Jsem ochoten vždy a na přání každého vydat počet ze své víry a s upřímným srdcem vyznávám, že Pán Ježíš Kristus je pravý Bůh a pravý člověk a že všechen jeho zákon obsahuje tak pevnou pravdu, že ani jeho jediná čárka ani jediný puntík nemůže klamat; dále že jeho svatá církev je tak pevně založena na skále, že ji brány pekelné nijak nemohou přemoci. S důvěrou v její hlavu Pána Ježíše Krista jsem připraven podstoupit raději trest hrozná smrti, než bych měl říkat nebo tvrdit něco jiného, co by odporovalo vůli Krista a jeho církve.

Na tomto základě věrně, pravdivě a pevně dosvědčuji, že jsem u Apoštolského stolce nepravdivě obviněn protivníky pravdy. **Křivě na mně žalují, že jsem učil lid, že v Oltářní svátosti zůstává podstata hmotného chleba. Křivě žalují, že jsem učil, že když se hostie pozdvihuje, je tělem Kristovým a když se položí, už jím není. Křivě žalují, že jsem učil, že kněz v smrtelném hříchu nevysluhuje platně. Křivě žalují, že jsem učil, aby páni vzali kněžím časné statky a aby neplatili desátky; že jsem učil, že odpustky neexistují; že jsem radil kněze odstranit hmotným mečem a křivě na mě žalují, že jsem kázal nějaký blud**

nebo se nějakých bludů či kacírství držel nebo, že jsem jakkoliv sváděl lidi z cesty pravdy. Křivě na mě žalují, že já jsem zapříčinil, že byli někteří němečtí mistři vyhnáni z Prahy. Oni se však nechtěli držet základního privilegia vysokého učení pražského a nechtěli poslouchat dovolené rozkazy nejjasnějšího vladaře a pána, pana Václava, římského krále, stálého rozmnožitele říše a krále českého. Mysleli si, že bez jejich přítomnosti nebude moci pražská univerzita obstát, a tak odešli do svých zemí, nebo kam se jim zlíbilo, přesto že je nikdo nevyháněl.

Vyznávám dále, že jsem se odvolal k Apoštolskému stolci proti rozhodnutí v Kristu nejdůstojnějšího otce pana Zbyňka a také v záležitosti sporů, které nastaly na základě nesprávného zjištění Apoštolského stolce. Protivníci pravdy, kteří nepamatují na svou čest a spásu, totiž nesprávně Apoštolskému stolci udali, že v Českém království, v městě Praze a markrabství moravském se vylíhly bludy a kacírství a že srdce mnohých lidí jsou tak nakažena, že pro množství těch, kdo jsou takto nakaženi, je nutno užít nápravného prostředku. Křivě také udali, že je Betlémská kaple soukromým místem. Je to totiž místo potvrzené biskupským úřadem za církevní plat. Její zrušení by způsobilo újmu úctě Boží v lidu, uškodilo by duším, zavinilo pohoršení a lid by to nemálo popudilo proti jejím bořitelům. Když jsem byl osobně předvolán k římské kurii, chtěl jsem se pokorně dostavit. Bylo mi ale ukládáno o život jak v království, tak mimo něj, především od Němců. Proto jsem na radu mnohých usoudil, že by bylo pokoušením Boha vydávat se v nebezpečí smrti, když si to nevyžaduje prospěch církve. A proto jsem neposlechl ve věci osobního dostavení se, chtěl jsem ale Apoštolský stolec poslouchat, a proto jsem za sebe ustanovil obhájce a zástupce.

Z toho důvodu, nejvyšší náměstků Kristův, pokorně vzývám milost Vaší svatosti, abyste mne skrze milosrdenství všemohoucího Boha milostivě ráčil osvobodit od povinnosti osobního ospravedlnění se a od dalších následků z toho plynoucích. Vždyť jsem už s výše zmíněným nejdůstojnějším v Kristu otcem Zbyňkem vyrovnán prostřednictvím nejjasnějšího vladaře a pána, pana Václava, krále římského a českého a

prostřednictvím nejdůstojnějších otců a vznešených knížat Václava, patriarchy antiochijského, pana Konráda, biskupa olomouckého, vznešeného knížete pana Rudolfa, vévody saského, kurfiřta, prostřednictvím ostatních knížat, baronů a pánů a prostřednictvím vysokorodého pana Stibora, vyslance nejjasnějšího vladaře, pana Zikmunda, krále Uherského. Nabízel jsem se totiž, že odpovím na všechny i jednotlivé námitky a také jsem se odvolával na všechny své posluchače a prohlašoval jsem, že se chci dát napravit třeba ohněm hranice, pokud by proti mně něco bylo dokázáno a já bych neustoupil. A také dnes jsem připraven se zodpovídat ze všech námitek, které by proti mně někdo vznesl, před univerzitou pražskou a před všemi preláty. Až dodnes se ale nikdo nechce sporu se mnou ujmout tak, že by se zavázal ke stejnému trestu dle kanonických ustanovení.

Psáno v Praze mou vlastní rukou na den sv. Jiljí:

Mistr Jan Hus, Svatosti Vaší kněz nejmenší.

Části Husova traktátu proti šesti bludům, které byly latinsky napsány na stěnách Betlémské kaple, po tom, co musel opustit Prahu:

STVOŘIT

Svatý Augustýn říká: „Není správné věřit v jiného stvořitele, jedině v Boha ani někoho jiného nazývat stvořitelem.“ A zase Augustýn: „Ani dobří ani zlí andělé nemohou nic stvořit.“ Sv. Jan Damašský: „Ti, kdo říkají, že andělé něco stvořili, jsou ústy d'ábla, svého otce, který je lhář a otec lži.“ Anselm: „Jedině Bůh je Stvořitelem.“ Bernard v kázání papeži Petrovi: „Tělo Kristovo se v rukou kněze nerodí, ani neplodí, ani netvoří, ale spoučíní (conficitur).“ Bůh totiž svou mocí a svými slovy, která vyslovuje kněz, činí, že je v rukou kněze zároveň tělo Kristovo i způsob chleba. Tělo Kristovo se tu ale nerodí ani netvoří ani se znova nepočíná, i když zde začíná být svátostným způsobem. A tak, knězi, spokoj se s tím, že když sloužíš mši a jsi bez smrtelného hříchu, obětuješ tělo Kristovo k chvále Boží a za své hříchy. Ty však nemůžeš toto tělo

stvořit. Pán Ježíš skrze tebe říká ta slova: „Toto je mé tělo“ a činí, že se chléb stává jeho tělem. A při slovech: „Tento kalich“, to znamená víno, které je v tom kalichu, „je má krev“ činí, že se víno stává jeho krví. A ty, knězi, stačí ti, že tu drahou a důstojnou obět' obětuješ svému Spasiteli důstojně jako věrný sluha. Čím pokorněji a s větší radostí ji obětuješ, tím je to důstojnější. A čím více se chlubíš, tím víc sám sebe tupíš a nejsi hoden tuto obět' obětovat.

VĚŘIT

Augustýn říká: „Ne každý, kdo věří Kristu, věří v Něho. I ďáblové věří Jemu, ale nevěří v Něho. A o jeho Apoštolech můžeme říci: Věříme Pavlovi, ale nevěříme v Pavla, věříme Petrovi, ale nevěříme v Petra. Vždyť tomu, kdo věří v Něho, totiž v Krista, který ospravedlňuje hříšného, když mu odpouští hříchy, bývá jeho víra počítána za spravedlnost. Takto věřit znamená, až do smrti se ho držet láskou a prospíváním v lásce se stát jedním z jeho údů. To je víra, jakou od nás Bůh žádá.“ Sv. Beda k těm slovům Apoštola: „Věří v Toho, jenž ospravedlňuje hříšníky“ říká: „Je něco jiného věřit v Boha a věřit Bohu. Věřit v Boha znamená věřice i milovat, svou vůlí se ho držet, ve víře prospívat, s láskou se ho až do smrti držet a stát se jedním z jeho údů, totiž svatým. Věřit Bohu znamená, věřit, že to, co říká je pravda. A takto věří i zlí. Věříme ledajakému člověku, ale ne v člověka. Věřit v Boha znamená věřit, že on je Bůh.“ Augustýn ve výkladu na „Věřím v Boha“ u článku „Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou“, říká: „Je třeba si všimnout, že nemáme věřit v Církev, protože Církev není Bůh, ale Boží dům.“ Hle, takto mluví svatí, že máme věřit jedině v Boha.

ODPUŠTĚNÍ HŘÍCHŮ

Sv. Augustýn vysvětluje, že pouhý člověk, který není Bohem, nemůže odpouštět hříchy. Mluví o tom v obecném kázání na úryvek evangelia začínající slovy: „Prosil Ježíše jeden zákoník“, na ono slovo: „odpouštěj se ti mnohé hříchy“. Říká, že zákoník, který věřil v Krista

jako pouhého člověka, který nemůže odpustit hříchy, byl lepší než kacíř, který tvrdí, že on může lidem odpouštět hříchy. Sv. Augustýn tam říká: „Zákoník byl lepší, protože když měl Krista za pouhého člověka, nevěřil, že by člověk mohl odpustit hříchy. Židé se proto zdají rozumnější než kacíři. Židé řekli: „Kdo je to, že i hříchy odpouští?“ Copak může člověk o sobě něco takového tvrdit? Ale kacíř říká: „Já odpouštím, já očišťuji, já posvěcuji!“ Odpovídá mu sám Kristus: „Ó člověče, ani Židé, kteří mne pokládali za člověka, si nemysleli, že bych mohl odpouštět hříchy.“ Neodpovídám já ale Kristus: „Ó kacíři, ty jsi pouhým člověkem a říkáš: „Pojď, ženo, já tě spasím.“ Ale já, když mne pokládali za pouhého člověka, jsem řekl: „Jdi, ženo, víra tvá tě spasila.“ Oni ale namítají, přičemž však, jak říká Apoštol, nevědí ani, o čem mluví ani, co říkají: „Copak lidé neodpouštějí hříchy, vždyť Kristus řekl: Co rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Vy ale nechápete, proč to řekl: Kristus Pán měl lidem dát Ducha svatého a skrze něho svým věrným odpustit hříchy. Pochop ale, že hříchy nejsou odpouštěny lidskou zásluhou. Vždyť ty sám, člověče, jsi nemocný a potřebuješ zdraví, a chceš mě uzdravovat? Hledej se mnou! Aby Kristus Pán zřetelněji ukázal, že hříchy odpouští Duch svatý a nejsou odpouštěny lidskou zásluhou, říká: „Přijměte Ducha svatého“ a hned dodává: „komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny.“ To znamená: „odpouští Duch svatý, a ne vy.“ A jinde říká Augustýn: „Nikdo nesnímá hříchy, jedině sám Kristus, který je Božím Beránkem, jenž snímá hříchy světa.“ A Jeroným k slovům z Mt 16: „Dám ti klíče od nebeského království“, říká: Zde biskupové a kněží nechápu smysl a bývají zachvázeni pýchou zákoníků. Buďto pohrdají nevzdělanými nebo myslí, že oni rozvazují viníky. Ale Bůh nehledí na soud kněze, nýbrž na život hříšníka. Pokud hříšník lituje, odpustí mu, pokud nelituje, neodpustí. A v Levitiku čteme o malomocných, že jim bylo přikázáno ukázat své malomocenství kněžím, aby je kněží prohlásili za nečisté. Ne proto, že by je kněží činili malomocnými a nečistými, ale proto, že měli vědomost a mohli rozeznat, kdo je a kdo není nečistý. Proto, jako ve Starém zákoně kněz činí malomocného nečistým, tak v Novém zákoně biskup či kněz

svazuje nebo rozvazuje. Ne že by svazoval nevinné a rozvazoval vinné, ale ze svého úřadu, když slyší různé hříchy, ví, kdo má být rozvázán a kdo svázán.“ To říká sv. Jeroným. A z těchto slov mistr hlubokých sentencí vyvozuje: „A je zjevné, že Bůh nenásleduje soud církve, která někdy soudí bez poznání a chybně. Bůh ale soudí vždy podle pravdy, a to i ve věci odpuštění vin a zavržení.“ A Ambrož říká: „Kristus, Slovo Boží, odpouští hříchy, ale kněz pouze užívá svého úřadu. Nečiní tak ale svou vlastní mocí, protože on nemá moc odpouštět viny ani ukládat věčné tresty, ale má službu neboli úřad ohlašování, aby ohlašoval.“ A tamtéž je psáno: „Hříchy odpouští sám ten, jenž za hříchy zemřel.“ Celá tato řeč se zakládá na Božím slovu v Lk 5,21 podle 43. kvestie. „Já sám snímám nepravosti a hříchy lidí.“ K tomu mistr hlubokých smyslů říká: „Z Písma svatého rozumně vyvozujeme, že hříchy odpouští jedině Bůh, ale církvi (tedy sboru křesťanů v kněžích) dal moc svazovat a rozvazovat. Jinak ale svazuje a rozvazuje Bůh a jinak Církev. Jen On to činí svou vlastní mocí, přičemž On duši uvnitř očišťuje od poskvrny a rozvazuje ji od dluhu věčné smrti. A mistr hlubokých sentencí k tomu dodává: „Komu hříchy odpustíte, totiž: komu odpuštění ohlásíte, tomu jsou odpuštěny, totiž od Boha. Komu je zadržíte, totiž ohlásíte jim, že jsou jim zadrženy, těm jsou zadrženy, pokud se v tom nemýlíte.“¹⁶²

POSLUŠNOST

Augustýn praví: „Ne vždy je zlé neposlechnout přikázání představeného, neboť pokud pán přikáže něco, co se protíví Bohu, v takovém případě ho nemáme poslouchat.“ Jeroným říká: „Pokud pán přikáže něco, co neodporuje Písmu svatému, ať sluha pána poslechně.

¹⁶² Hus se tu o svátosti pokání nevyjadřuje zcela přesně. Avšak bylo to pojetí, které převzal ze Sentencí Petra Lombardského, které tehdy sloužili jako základní učebnice teologie. Nauka o povaze kněžského rozřehšení byla jasně definována až na tridentském koncilu, tedy 150 let po Husovi. Hus tímto výkladem vyvracel bludnou představu, že kněz má moc kohokoliv chce poslat do nebe nebo do pekla a že odpouští hříchy nezávisle na dispozici hříšníka.

Pokud ale přikazuje něco, co Písmu odporuje, ať člověk poslouchá více Pána svého ducha, než pána svého těla.“ A kousek níže říká: „Pokud to, co císař přikazuje, je dobré, splň jeho vůli. Pokud je to zlé, odpověz: Více je třeba poslouchat Boha než lidi. A totéž platí o vztahu sluhů k pánům, žen k svým mužům, dětí k otcům. Jsou povinni poslouchat pány, otce a matky jen v těch věcech, které nejsou proti Božím přikázáním.“ A sv. Řehoř: „Pokorní mají být napomenuti, aby nebyli starším poddáni více, než se patří. Aby nebyli přinuceni ctít jejich hříchy, kdyby chtěli poslouchat lidi více, než se sluší.“ Tentýž Řehoř říká: „Je ale třeba vědět, že nikdy nesmíme z poslušnosti činit zlé.“ Sv. Jan Chrysostomos se ptá: „A co řekneme, pokud je prelát zlý? Máme poslouchat i nešlechtného? Co řekneš? Ó jistě věz, že ve věcech víry se mu máš vyhýbat, a nejen lidem, ale i kdyby anděl z nebe sestoupil.“ Tolik sv. Jan. A sv. Izidor říká: „Pokud by ten, kdo vládne, činil cokoliv, co je Pánem Bohem zakázáno nebo by to přikazoval činit nebo by opomenul něco, co je psáno, nebo by to přikazoval opomíjet, na takového se vztahuje odsouzení vynesené sv. Pavlem: I kdybychom my (tedy Apoštolové) nebo sám anděl z nebe sestoupil a kázal vám jinak, budiž proklet!“ A dále říká: „Pokud vám někdo zakazuje něco, co je přikázáno od Pána Boha nebo přikazuje něco, co Pán Bůh zakazuje, ať je pro všechny, kteří milují Pána, zlořečený a ohavný.“ A dále říká: „Pokud ten, kdo vládne, říká nebo přikazuje něco, mimo vůli Boží nebo mimo to, co je v Písmu svatém zjevně přikázáno, ať je pokládán jako za křivého svědka a svatokrádce.“ Sv. Bernard říká: „Je zjevné, že učinit něco zlého, když to přikazuje vladař, to není poslušnost ale naopak, neposlušnost.“ Tolik Bernard. A v duchovních ustanoveních je psáno: „Nikdo není povinen poslouchat proti řádu a v neslušných věcech.“ A také je psáno: „V nespravedlivém nařízení preláta nemá být dodržována poslušnost.“ A také je psáno: „Ze spravedlivé příčiny je správné neposlouchat nařízení papeže.“

Tato výše napsaná slova se zakládají na Božím zákoně. Nejdřív na Ex 23: „Nepřikloníš se k většině v nespravedlivé věci a nebudeš soudit proti pravdě pro množství lidí.“ A v Dt 4: „K slovu, které k vám mluvím,

nic nepřidáte a nic od něj neuberete. Dbejte na přikázání Pána svého Boha, která vám prikazuji.“ A v Dt 24: „Budeš konat všechno, čemu tě naučí kněží z pokolení Levi, podle toho, co jsem jim přikázal já, a budeš to plnit.“ A v Ez 20 říká Pán Bůh: „Nechtějte chodit v zlých nařízeních svých otců a nezachovávejte jejich ustanovení a neposkvrňujte se jejich modlami, neboť já jsem Pán váš Bůh! Chodte v mých přikázáních a dbejte na má ustanovení a konejte je!“ A v evangeliu sv. Matouše v 15. kapitole řekl Pán Ježíš učitelům a zákoníkům: „A proč vy přestupujete přikázání Boží pro svá ustanovení učice učení a přikázání lidská?“ A opět v evangeliu sv. Matouše v 23. kapitole říká Kristus: „Na stolci Mojžíšově zasedli učitelé a zákoníci. Všechno, co vám říkají, zachovávejte a konejte, ale podle jejich skutků konat nechtějte.“ A k tomuto slovu je výklad: „Říká: Poslouchejte své představené, máme tedy poslouchat představené a kazatele, protože jejich učení a mravy jsou svaté a věrné (tedy náležejí k víře). Pokud ale pobloudí od cesty upřímnosti, nečinite to, co činí oni. Činite ale to, co rozkazují, pokud nepobloudili i v učení. A proto říká Pán Ježíš: To, co vám říkají, dělejte, ale co dělají, dělat nechtějte.“ A sv. Augustýn v kázání na slova evangelia sv. Jana: „Já jsem dobrý pastýř“, říká: „Když sedí na stolci Mojžíšově, učí Božímu zákonu, a tak skrze ně učí Bůh. Pokud ale budou chtít vyučovat svým nápadům, nechtějte podle toho konat. Neboť takoví hledají jistě svůj zisk, a ne to, co je Krista Ježíše.“ A v Sk 4 se píše, že knížata a starší lidu a učitelé i velekněz Annáš a Kaifáš, Jan a Alexandr a všichni kněží přikázali Apoštolům, že již nesmí mluvit ani učit ve Jménu Ježíšově. Tehdy jim Petr a Jan řekli: „Je to snad správné před Bohem, poslouchat více vás než Boha. Posuďte sami. My nemůžeme nemluvit to, co jsme viděli a slyšeli.“ A opět v Sk 5 řekli Petr s ostatními Apoštoly těmtýž: „Více třeba poslouchat Boha než lidi.“ Hle, tak stojí psáno v Betlémě na poučení v dobrém, že lidé nemají své preláty a panstvo poslouchat v ničem, jedině v dobrých nařízeních.

KLETBA NEBOLI EXKOMUNIKACE

Sv. Augustýn říká: „Mysli si o Augustýnovi, co chceš, jen samo svědomí před očima Božíma ať na mně nežaluje.“ A jinde říká: „Shledal jsi svého bratra zjevným hříšníkem a svazuješ ho kletbou zde na zemi. Dej ale pozor, abys ho svazoval spravedlivě, neboť nespravedlivé svazky ruší spravedlnost.“ A Iponenským studentům říká: „Člověku neškodí, že ho lidská hloupost smaže z této tabulky, pokud ho zlé svědomí nevymaže z knihy života.“ A zase jinde říká: „Pokud, ty člověku, potupíš Cypriána a jako vladař nad ním načas vyřkneš odsouzení, uvaž, že jiný je stolec lidský (tedy moc, kterou soudí lidé) a jiný je stolec nebeský (tedy moc, kterou soudí Bůh). Od nižšího bude odsouzen a od vyššího dostane korunu.“ A zas jinde říká: „Nespravedlivá kletba neškodí nikomu, kromě toho, kdo proklíná.“ Papež Gelazius říká: „Pokud je na někoho vydána kletba, ať se zřekne bludu (pokud ho má) a kletba je ničemná. Pokud je nespravedlivá, tím spíš jí není třeba dbát; proto že křivá kletba nemůže nikoho obtížit před Bohem ani jeho (svatou) církví. Proto nežádej, abys byl rozvázán od kletby, o níž víš, že jí nejsi svázán. Nespravedlivá kletba škodí víc tomu, kdo proklíná, než prokletému.“ A jinde je psáno, že máme více poslouchat své svědomí, než kletby prelátů. Jinde je psáno: „Křivá kletba neváže ani před Bohem ani před církví.“ Sv. Augustýn ve shodě s obecnou vírou: „Bohu nikdo nemůže škodit a také Bůh nemůže nikomu nespravedlivě škodit ani netrpí, aby bylo někomu nespravedlivě škozeno.“ A jinde je psáno: „Ten kdo je spravedlivý, a je nespravedlivě proklet, dostává se mu odměny od Boha.“ A jinde je psáno: „Poddaní, kteří jsou nespravedlivě proklínáni, nemají kletbu poslouchat ani před Bohem ani před jeho církví.“ A sv. Augustýn říká: „Nemůžeme nikoho exkomunikovat, pokud není usvědčen z viny nebo se dobrovolně nepřiznal (k zlému). Sv. Jeroným mluví takto: „Ty, jejichž hříchy jsou zjevné, vylučte z církve, pokud ale není hřích zjevný, z žádné církve je vyloučit nemůžeme, abychom snad při vytrhávání koukolu nevytrhli s ním i pšenici.“ A zase jinde je psáno: „Žádný biskup ať nikoho nevylučuje z církve bez jisté a zjevné příčiny hříchu. Exkomunikace je totiž jako

trest smrti (tedy smrtelného hříchu), a proto nemá být uložena z jiného důvodu než pro smrtelný hřích, a to na ty, kteří se jiným způsobem nemohou polepšit. Jinde je psáno: „Soud Boží je vždy pravdivý, nemůže klamat ani být oklamán. Soud církve se ale někdy řídí nejistým míněním a tak se někdy stává, že církev klame nebo je oklamána. Proto se někdy stává, že ten, kdo je vyloučen Bohem není vyloučen církví (rozuměj zdánlivě, ač tak není) a ten, kdo je před Bohem svobodný, je někdy (domněle)¹⁶³ svázán církevní (lidskou) kletbou. Svatý Řehoř mluví takto: „Mezi řečmi těch, kdo nás chválí a těch, kdo nás tupí, se máme utéct ke svému svědomí. Pokud ve svědomí neshledáme to dobré, co o nás říkají, máme z toho mít veliký zármutek a pokud zde nenalezneme to zlé, co o nás mluví, máme poskočit velikou radostí. Vždyť, co je na tom, když nás sice všichni nechválí, ale svědomí ukazuje, že jsme nevinní? Máme Pavla, který nám říká: ‚Naší chválou je svědectví našeho svědomí.‘ A také Job říká: ‚Hle, můj svědek je na nebesích!‘ A proto, když máme svědka v nebi a svědka v srdci, nechme blázný venku, ať si mluví, co chtějí.“ Tentýž sv. Řehoř říká: „Ve všech protivných věcech, které se nám v životě přihodí, má být, jak víte, hleděno jen na soud všemohoucího Boha. Vždy se máme utíkat ke svému srdci, aby nikoho nevinil jazyk tam, kde na něho nežaluje svědomí. Ten koho svědomí hájí, je svobodný mezi žalobníky. A na koho žaluje samo vnitřní svědomí, ten nemůže být svobodný ani bez žaloby.“ Tolik sv. Řehoř. A k témuž říká Katun: „Když žiješ dobře, nedbej zlých řečí, vždyť nemůžeme ovlivnit to, co lidé mluví.“

Tyto citáty dokazují, která kletba je platná a která je nezávazná: Nespravedlivá je nezávazná a nevylučuje ze společenství svatých. Tento úsudek se zakládá na Num 23, kde se říká: „Jak bych mohl zlořečit tomu, komu Bůh nezlořečí? Proč bych proklínal toho, jehož Pán Bůh neproklíná?“ A níže stojí: „Bůh není takový, aby lhal, ani není jako

¹⁶³ Hus zde vlastně tvrdí, že ve skutečnosti není rozdíl mezi církví Boží a církví, která je zde na zemi. Ty rozdílly jsou jen zdánlivé.

člověk, aby se změnil. Copak něco řekne a neučiní to? Mluví a nevyplní? K žehnání jsem přiveden (Boží vůlí), žehnání (Božímu) nebudu bránit!“ A prorok také stanovuje příčinu, proč nemá lidu zlořečit: „Není modly v Jakobovi, není nalezena modla v Izraeli. Pán jeho Bůh je s ním.“ A David v Ž 108 říká: „Ať si proklínají, ale ty žehnej!“ Mt 5: „Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně.“ A v Lk 6: „Blahoslavení jste, když vás budou lidé nenávidět, když vás vyloučí (z obce) a budou vám zlořečit a proklejí vaše jméno pro Syna člověka. Radujte se v ten den a jásejte, neboť máte hojnou odplatu v nebi.“ A v Mt 19: „Co Bůh spojil, člověk ať nerozlučuje.“ A sv. Pavel říká Římanům: „Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? Kdo bude žalovat na vyvolené Boží? Bůh, který ospravedlňuje? A kdo je odsoudí?“ A sv. Lukáš v Sk 10 říká, že Bůh řekl Petrovi: „Co nazval Bůh čistým, nenazývej nečistým.“ A v 1 Petr 3: „A kdo vám bude škodit, budete-li milovníci dobra? A pokud trpíte pro spravedlnost, jste blahoslavení.“

Podle kázání sv. Řehoře se má podřízený bát kletby pastýře. A tato bázeň má být taková, že má zkoumat své svědomí podle zákona Kristova a pokud na sobě nenalezne vinu, pro niž ho proklínají, má se bát netrpělivosti, do níž by v takové situaci mohl upadnout. Za druhé se má bát, aby neztratil vytrvalost, za třetí křivé exkomunikace, která působí zhynutí na duši, za čtvrté škody způsobené exkomunikací bližním, jako např. zastavení užitečného kázání a vysluhování svátostí. Vždyť ten, kdo nerozumně proklíná, je někdy příčinou zatracení mnohých, když exkomunikovaného zdržuje od kázání, kterým by bližní užitečně vyučoval Božímu zákonu. Za páté se má bát, aby bližní nebyli odvráceni od pravdy, k níž je exkomunikovaný vede. Za šesté, aby bližní nehřešili tím, že se budou exkomunikovanému vyhýbat, zlořečit mu a odmítat mu skutky milosrdenství; za sedmé se má bát, aby tato nepravá exkomunikace nebyla potvrzena dalšími křesťany, neboť nepravá exkomunikace bývá vyhlášena velmi často a pravá zřídka. Ale (spravedlivý) se nemá bát, že by mu nepravá exkomunikace uškodila na duši. Má se radovat a veselit, že je mu skrze ni připravena odplata blahoslavenství. Vždyť

nejspravedlivější biskup a soudce říká v Mt 5: „Blaze vám, když vám budou lidé zlořečit a všechno zlé na vás nepravdivě hovořit kvůli mně. Radujte se a jásejte, neboť máte hojnou odměnu v nebi.“ „Blahoslavení jste, když vás budou lidé nenávidět, když vás vyloučí (z obce) a budou vám zlořečit a proklejí vaše jméno pro Syna člověka. Radujte se v ten den a jásejte, neboť máte hojnou odplatu v nebi!“

SVATOKUPECTVÍ

Svatokupectví je pevná vůle koupit nebo prodat duchovní věc nebo něco, co k duchovní věci patří. Ale krátce a lépe: „Svatokupectví je nezřízená vůle vyměnit duchovní věc za časnou.“ Papež Lev říká: „Pokud se Dar (Ducha svatého) nedává zadarmo (bez peněz), není to dar. Svatokupci tedy nadarmo přijímají, neboť nedostávají ten dar, o nějž v církevních úřadech na prvním místě jde. Když nepřijímají zadarmo, nepřijímají vůbec. A komu mohou dát, co takto dávají? Jistěže dávají to, co mají? A co to je? Duch lži! Jak to dokážeme? Duch pravdy, jak svědčí Pravda (Kristus), z níž pochází, se přijímá zdarma. A tím se dokazuje, že duch, který je přijímán svatokupecky, je duchem lži.“ To říká papež Lev. Dále sv. papež Řehoř: „Kněz, který obdržel kostel za peníze, ať je zbaven nejen kostela, ale ať je také zbaven kněžského stavu.“ Také říká: „Ti kdo svěcení prodávají nebo kupují, nemohou být kněžími, neboť je psáno: Prokletý dar, prokleté přijetí. – Anathema dando, anathema capiendo! – Je to svatokupecké kacířství. A proto, jak mohou svatokupci někoho světit, když jsou prokletí a ne svatí? (Jako by řekl: nemohou, totiž ne důstojně). A protože nejsou v těle Kristově (tedy nejsou milostí ve sboru svatých), jak mohou tělo Kristovo dávat nebo přijímat? Vždyť, jak může dobrořečit ten, kdo je zlořečený?“ Tolik Řehoř. A v kázání zase říká: „Vám kněžím s pláčem říkám: zjistili jsme, že někteří z vás udělují (nižší) svěcení pro dary; prodávají duchovní dar a hromadí tak hmotné zisky z cizího zla za cenu hříchu. A proč nepamatujete na Boží slovo: ‚Zadarmo jste dostali, zadarmo dávejte?‘ Proč si nestavíte před oči svého rozumu, že náš Pán vešel do chrámu a z převracel stoly

prodavačů holubic a rozsypal peníze penězoměnců? A kdo jsou to, kdo dnes v Božím chrámě prodávají holubice? Jedině ti, kdo v církvi svaté přijímají peníze za vkládání rukou. Vždyť skrze toto vkládání rukou bývá z nebe dán Duch svatý. A tak, když někdo prodává dar Ducha svatého za peníze, prodává holubici. Ale náš Vykupitel stoly prodavačů holubic převrací, neboť kněžství takových obchodníků ruší. A proto svaté kánony svatokupecké kacířství kárají a příkazují svatokupce zbavit kněžství.“ Tolik Řehoř. A jinde říká: „Pokud někdo biskupskou nebo kněžskou hodnost Kristova kněžství přijme nestydatě a nezáří přitom svatými mravy, není povolán duchovními ani lidem ani není přinucen prosbou, ale je už poskvrněn (smrtným) hříchem, nespravedlivou žádostí srdce nebo nečistými prosbami úst nebo prostopášností či sloužením tělu nebo lživým úplatkem (kterým obelhává sebe i dárce i duši) a nejde mu o prospěch duší, ale o marnou chválu a za svého života se této hodnosti dobrovolně nevzdá a smrt ho nenalezne v ukrutném pokání, bez pochybnosti na věky zahyne.“ To říká sv. Řehoř. Také říká: „Přišla k nám zlá pověst, že někteří biskupové nedávají kněžím své diecéze desátky a oběti křesťanů, ale radši je dávají laickým osobám, totiž svým sluhům nebo, což je ještě horší, svým přátelům. Bude-li tedy v budoucnu zjištěno, že některý biskup toto božské přikázání přestupuje (sv. Pavel totiž přikazuje, aby biskup živil chudé, a zvláště kněze, kteří kážou) ať je pojat mezi největší kacíře a mezi nejhorší antikristy. A jak to o svatokupcích stanovil Nicejský koncil, ten biskup, který dává i ti laici, kteří od něho přijímají – i kdyby to bylo formou příslibu nebo protislužby – ať jsou vydáni na věčné pálení ohněm.“ A sv. Řehoř také říká: „Stejně jako nemá být prodáváno vložení biskupových rukou, tak nemá ani jeho sluha nebo písař při svěcení prodávat svůj hlas nebo písmo.“ Také říká: „Kostel, který bude posvěcen za peníze, ať se raději nazývá znesvěceným a ne posvěceným!“ Papež Alexandr říká: „Tito obchodníci totiž svatokupci nemají být káráni jako jiní hříšníci, ale mají být odvrženi od chrámu Božího, tedy od svaté církve dále (než jiní hříšníci). Vždyť ti, kdo za vkládání rukou žádají peníze, jsou jako prodavači holubic a ti, kdo chtějí

prodávat církevní obroč, jsou jako penězoměnc, kteří z Božího chrámu učinili peleš lotrovskou.“ Tolik Alexandr. A tentýž také říká: „Podle příkladu svatých Apoštolů a poutivých otců s veškerou nadějí volám (křičím), že ten kdo je svěcen na kněze nebo jáhna skrze svatokupectví, je nehoden kněžství. Kaifášovo ustanovení a Šimonovo myšlení je svatému kněžství vzdáleno. (Velekněz Kaifáš je jako biskup, který se stal biskupem za peníze, a Šimon mág chtěl dát peníze, aby přijal duchovní moc.)

Svatý Remigius píše v kázání: „Kněží mají bedlivě dbát a dávat pozor sami na sebe, aby z domu Božího neučinili peleš lotrovskou. Neboť ten, kdo v zákoně (totiž v křesťanství) hledá materiální zisk, je lotr. Pod rouškou svatosti dbá o obchod. Proto se mají kněží bát, aby nebyli vyloučeni z duchovního chrámu, tak jako byli Židé vyhnáni z chrámu hmotného. Vždyť Pán vstupuje každý den do domu svého Otce, totiž do svaté církve a vyhání ty, kdo jsou zaneprázdněni ziskem. Prodavače i kupce viní z téhož hříchu (i když může jeden hřešit hůře než druhý). Prodavači jsou ti, kdo dávají svatá svěcení za peníze a kupci jsou ti, kdo platí za to, co mají dostat zadarmo. A když dají peníze tomu, kdo má právo navrhnout ke jmenování do úřadu, kupují si tím hřích. Všimněme si, že v evangeliu se říká: ‚Pozpřevracel stoly penězoměncům a prodavačům holubic.‘ Co jsou dnes stoly penězoměnců? Jsou to oltáře, z nichž lakomí kněží činí stoly penězoměnců. Co jsou to stoly prodavačů holubic? Jsou to úřady církevních prelátů, které když se uchýlí k materiálnímu zisku, jsou obráceny v nic. A co jsou to holubice? To může být jedině Duch svatý, který se nad Pánem Ježíšem při křtu vznášel v podobě holubice. A kdo jsou to, jenž holubice prodávají? Jedině ti, kdo dávají Ducha svatého skrze vložení rukou za peníze (křest, zpověď, svěcení). Ale Pán stoly prodavačů holubic převrací. I peníze takových kněží zmaří. Každý biskup, který Ducha svatého prodává, i když se před zraky lidí stkví svým biskupským rouchem, před Božíma očima je už kněžství zbaven. A proto svaté kánony proklínají svatokupecké kacírství a příkazují zbavit kněžství toho, kdo dává duchovní dar za účelem zisku.“ To vše píše sv. Remigius, horlivý vykladač Písma svatého.

Sv. Ambrož mluví takto: „Jsou velice mnozí, kteří chtějí koupit dar Ducha svatého a obdržet povýšení na biskupa za peníze. Zapomínají na slova sv. Petra, která řekl Šimonovi: ‚Tvé peníze ať jsou zatraceny i s tebou, neboť, ses domníval, že můžeš dar Boží dostat za peníze.‘ A protože se tato veliká zloba (svatokupectví) stala obyčejem a velcí ji často kárali a odsekávali mečem slova, také my k ráně, která ještě zůstává, přikládáme rozpálené železo a plně ustanovujeme, aby každý, kdo by za hodnost Božího daru dal jakýkoliv dar a bylo by to zjištěno, věděl, že je na něj uvalena exkomunikace a je odloučen od účasti na těle a krvi Kristově, neboť Kristus ví, že ses dopustil prokletého hříchu.“ A sv. Ambrož také říká: „Bolí mě to, že arcibiskup učinil biskupa tělesně (tedy z tělesné žádosti) a pro peníze ho do úřadu postavil duševně malomocného (svatokupectvím). ‚Tvé peníze,‘ řekl (Petr), ‚ať jsou s tebou zatraceny,‘ protože sis koupil dar Ducha svatého za peníze, a získal jsi divnou odměnu k zatracení duší.“ Tolik Ambrož. A také říká: „Jistěže, tělesnými očima se zdá, že je veliký biskup, ale Bůh ho vidí, že je veliký malomocný. Biskupství nabyl nehodně, za peníze a před Bohem ztratil vnitřního člověka. Tělo přijalo hodnost a duše ztratila poctivost.“ A také říká: „Když byl svěcen na biskupa, dal zlato a ztratil duši; když jiného světil, přijal zlato a daroval malomocenství (tedy svatokupectví).

Papež Inocenc píše: „Kdo by obročí, nebo hodnost, děkanát nebo jiný církevní úřad, nebo jakoukoli církevní svátost, např. biřmování, křížmo, svěcení oltáře nebo chrámu získal penězi skrze zlořečenou neřest lakoty, ten ať tuto čest nemá, neboť ji získal špatně. Kupec, prodávající i zprostředkovatel, ať jsou postiženi známkou nečestnosti. Ať se nic nevymáhá ani pro užitek, ani pod záminkou nějakého zvyku *před* (svěcením) ani *po* (svěcení), neboť je to svatokupectví. Ať ale užívá dané hodnosti a daru svobodně, bez jakéhokoli umenšení.“ Tolik Inocenc. A v ustanoveních se píše také takto: „Ustanovujeme, aby za svěcení kostelů a za svěcení jáhnů nebylo nic přijímáno. Ani za balzám (který se světí spolu s olejem), ani za svíce, které by kněží kupovali, ať kněží při přijímání křížma biskupům nic nedávají. Biskupové ať kupují

balzám za církevní peníze a svíce ať kupuje každý do svého kostela.“ Triburský koncil říká: „Bylo řečeno, že na některých místech je zvyk dávat za křížmo peníze, také za křest a za přijímání těla Božího. Tyto obyčeje proklel svatý koncil jako svatokupecké kacířství a ustanovil, aby napříště nebylo nic vyžadováno ani za svěcení ani za křížmo ani za balzám ani za pohřeb ani za přijímání Božího těla, ale aby tyto Boží dary byly nezištně rozdávány.“ A protože svatokupci se vymlouvají, že nemají hřích, protože je to zvyk, ustanovil Inocenc výborně, aby ani na základě žádného obyčeje nebylo nic vyžadováno ani předtím ani potom, neboť je to svatokupectví. A Inocenc také říká: „Myslí si, že se to sluší z toho důvodu, že by se zákon smrti (totiž hříchu) skrze starý zvyk stal přijatelným. Nechápu, že hříchy jsou tím těžší, čím déle drží nešťastnou duši svázanou.“ Svatý Augustýn říká: „Někteří zle namítají, že je něco zvykem, ale jsou přemoženi rozumnými důvody. Vždyť obyčej není větší než pravda. Nemá snad být v duchovních věcech následováno to, co je lepší a je to zjeveno Duchem svatým?“ Také říká: „Více se máme řídit pravdou než obyčejem, protože obyčej je vždy přemáhán rozumem a pravdou.“ Slavný mučedník Cyprián říká: „Obyčej bez pravdy je starý blud. Proto opusťme blud a následujme pravdu.“ Také říká: „Nemusíme zachovávat obyčej člověka, ale Boží pravdu.“ Sv. Ambrož říká: „Každou novotu, které Kristus neučil, spravedlivě tupíme, neboť cestou věřících (křesťanů) je Kristus.“ Sv. Řehoř říká: „Protože Pavel říká: ‚Nikdo nemůže položit jiný základ, než ten, který už je položen, a jím je Ježíš Kristus.‘ Z toho plyne, že kde není základem Kristus, nemůže být ustanoveno nic dobrého.“ Sv. Izidor říká: „Obyčej ať ustoupí důvodu. Zlý obyčej ať je přemožen zákonem a rozumem.“ To praví Izidor.

Zvažte, co je zde psáno, ó kněží a žáci! „Odložte dřívější obyčej starého člověka, který hyne klamnými žádostmi a obnovte se duchem své mysli,“ jak to říká sv. Pavel v Ef 4. Pokud jste někteří upadli do svatokupectví, činite pokání. Kdo jste od svatokupeckého malomocenství, které zabíjí duši, čistí, snažně se ho varujte. Šeredný hnis leze po kněžstvu i po světském lidu, otravuje papeže, kardinály i biskupy. Proto se mají

varovat, aby nedávali obročí za dary, za služby a z tělesné přízně či světských důvodů. Aby nesvětili studenty, kostely, oltáře, kostelní náčiní a kalichy a nevládali ruce za peníze. Varujte se studenti, ať nepřijímáte svěcení a obročí za dary a služby! Varujte se kněží, kteří zpovídáte, rozhřešujete, sloužíte mše, kázete a dáváte jiné posvátné věci! Varujte se písaři a biskupští služebníci, abyste nebyli jako Géchazi. Varujte se vy, kdo vstupujete do řehole, i vy kdo do řehole přijímáte! Varujte se všichni kněží i žáci nezřízeně chtít směnit jakýkoli duchovní úřad za časný zisk! Nevyžadujte za pohřeb, za přijímání těla Božího, za oddávání, za olej a biřmování, za křest a za ty věci, o nichž je jasně řečeno v právech. Varujte se řečníci, písaři a vladaři, kteří jste nadřizenými svatokupců! Varujte se všichni ostatní, abyste se neúčastnili skrze přimluvu nebo jakýkoliv souhlas! Vězte, že svatokupci jsou největší kacíři. Mají být potlačeni také od vnějších lidí (tedy od laiků, jak říká výklad na toto slovo). Svatokupci jsou před Bohem prokletí a sesazení a slouží nedůstojně a sobě potupně (k potupení věčnému)! Pokud se neobrátní a nebudou se kát, vběhnou do věčného zatracení!

A proto v ustanovení svatí ukazují: Důkazem sv. papeže Lva, svatokupci nepřijímají nic, jedině ducha lži. Podle sv. Řehoře svatokupci nezůstávají kněžskými. Jejich žehnání se obrací v zlořečení. Jejich kletba je s nimi, prokleté je jejich dávání a přijímání. Nejsou svatí a nejsou v těle Kristově (milostí). Protože jsou zlořečení, nemohou nikoho světit ani dávat tělo Boží ani ho přijímat. Nemohou ani žehnat. Podle sv. Ambrože jsou potupeni kletbou a zbaveni účasti na těle a krvi Kristově. Zlato přijímají a malomocenství dávají. Nevyčistitelná (protože nemůže být lehce vyčištěna) je vina prodávání duchovní služby. Podle Chalcedonského koncilu z takového (svatokupeckého) svěcení nic dobrého neplyne. Jsou souzeni! Podle papeže Gelazia je na ně uvaleno Šimonovo zatracení. Podle Řehoře Naziánského nemohou zůstat v svatém řádu kněžství ani se k němu nemohou vrátit. Prorokem Elíšou jsou potrestáni malomocenstvím, apoštolem Petrem jsou odsouzeni na zatracení, Kristem jsou vyhnáni z chrámu. Co jiného může svatokupec, svatokupci svým svěcením dát

než to, co říká Inocenc o některých kacířích: „Ti kdo ztratili dar Ducha svatého, kterého dostali, nemohou dát jeho plnost. A tato (plnost Ducha svatého, když je) velmi prospívá v kněžském svěcení. Oni ale tuto plnost Ducha svatého svým kacířstvím ztratili.“ A toto všechno je psáno v ustanoveních.

Ať je také známo, že Balámovci se nazývají ti, kteří kážou z lakomství, a to podle Baláma (Bileáma), o němž se píše v Num 22n a v 2 Petr 2: „Mají srdce zvyklé na lakomství, synové zlořečení, opustili cestu pravdy a zbloudili, následují Baláma z Bosoru, který miloval mzdu zla.“

Géchaziovci jsou ti, kteří přijímají dary napomínáním po daném daru, jako Géchazí, o němž se píše v 2 Král 5. Petr Damiáni o nich říká: „Jsou někteří, kdo nečiní žádnou úmluvu předtím, než dají službu kněžského svěcení nebo soudí, ale potom vyžadují jako od dlužníků a jsou v tomto vydírání darů velmi horliví. Ti ať jsou si jisti hříchem Géchazího, který po uzdravení Námana z malomocenství, když se už vracel domů, žádal peníze za dar Ducha svatého. A jako Géchazí byl raněn malomocenstvím, které vylučovalo lidi z měst, tak i tento svatokupec není raněn lehkým hříchem, ale bývá zprzněn hnisem těžkého hříchu, který odlučuje od církve svaté a od účasti na posvátných věcech (od těla Božího a účasti na duchovních milostech).“ Tak píše Petr Damiani.

Iškariotští neboli Jidášovci se nazývají ti, kteří otevřeně nabízejí prodej Božího daru. Říkají: „Co mi chcete dát, a já vám posvětim, mši odsloužím, udělím moc, pobířmuji, potvrdím, budu kázat nebo dávat posvátné věci (křest, zpověď).“ Proto je psáno, že tito prodavači prodávají Ducha svatého jako sluhu a jsou zcela podobní zrádci Jidášovi, který prodal Krista Židům.

Simonité v užším slova smyslu se nazývají ti, kdo za duchovní moc či dar Ducha svatého chtějí dát nebo neřádně dávají materiální zisk, např. peníze nebo dar nebo službu, tak jako nabízel jejich otec čarodějník Šimon peníze Apoštolům. V Sk 8 říká sv. Lukáš: „Když Šimon viděl, že vkládáním rukou Apoštolů bývá dán Duch svatý,“ a sv. Augustýn k tomu říká: „Bůh dával, ne Apoštolové.“ „podal jim peníze a řekl: „Dejte i mně

tu moc, ať na koho vložím ruce, dostane Ducha svatého.“ “ Hle, takto se rozdělují: Balámovci, Géchazíovci, Iškariotští neboli Jidášovci a Simonité. Ve všeobecnosti se ale všichni nazývají Simonité, podle Šimona, který je v Písmu jmenován jako poslední a byl zjevným kupcem Ducha svatého. Proto mistr hlubokých smyslů říká: „Simonité se nazývají zvláště ti, kteří chtějí jako čarodějník Šimon koupit za peníze nekoupitelnou milost, podobně jako ti, kdo za svatou službu peníze přijímají, se podle Géchazího nazývají Géchazíovci. Avšak všichni ti, kdo dávají i kdo berou, se nazývají Simonité a všichni jsou odsouzeni týmž soudem.“ Tak dí mistr.

Tyto řeči jsou napsány krátce, aby kněží a žáci, které Bůh od svatokupeckého kacířství uchránil, se ho i nadále velmi pilně varovali. A ti, které ďábel tímto kacířstvím zprznil, aby ve svém svědomí přemítali a káli se. Všichni pak, aby od věčného zatracení unikli.

Husův traktát „Jádro křesťanského učení“ z jara 1414

„Bůh je dobro, nad které nelze nic lepšího pomyslet. Milovat Boha znamená plnit Boží přikázání. Věřit v Boha tedy znamená nejvíce ho milovat. Bůh je věčný duch, rozuměj: je bez počátku a bez konce. Bůh je všemohoucí, a proto všechno, co chce učinit, to ihned činí. Bůh je vševědoucí, protože ví a zná všechny věci, i ty, které jsou pro nás minulými, i ty, které pro nás jsou budoucí. Bůh miluje každou dobrou věc, a proto miluje všechno, co stvořil. Bůh je tak dobrý, že se nikdy nemůže stát zlým a nemůže zhřešit ani lhát, neboť je nekonečně dobrý a nekonečně miluje dobro. Bůh je všude svou podstatou, mocí, dobrotou i moudrostí. Bůh je v nebi se svatými radostí, s dobrými na zemi milostí a se zlými v pekle trestem. Bůh je jediný v podstatě a trojí v osobách. Bohu nemůže nikdo uškodit. Bůh nic nepotřebuje. Bohu musí každý sloužit, buďto tak, že koná to, co se Bohu líbí, anebo tak, že trpí to, co se Bohu líbí. Bohu nikdo nemůže dostatečně odplatit to, co mu patří. Bůh soudí vždy podle skutků. Bůh ve svém božství netrpí žádnou bolest.

Svatá Trojice je Otec, Syn, Duch svatý, avšak jediný je Bůh, jediný Stvořitel, jediný Pán, jediný Vykupitel.

Kristus Ježíš je pravý Bůh a pravý člověk, rovný Otcí i Duchu svatému božstvím, mocí, dobrotou i moudrostí, ale menší svým lidstvím. Kristus Ježíš je věčný svým božstvím, ale nevěčný svým lidstvím. Kristus Ježíš je Stvořitel i stvoření: Stvořitel podle božství, které nikdy nezačalo být, a stvoření podle svého lidství, které se počalo mocí Ducha svatého v životě Panny Marie. Kristus Ježíš má v sobě tyto tři věci: božství, duši a tělo, avšak je jediný pravý Bůh a pravý člověk.

Svatá církev obecná je sbor všech vyvolených ke spasení, a ta se na věky neodloučí od Boha. Církev svatá se dělí na tři části: Jedna se nazývá církev svatá vítězná, což je sbor všech svatých, kteří jsou s Kristem v nebeské radosti, protože již zvítězili nad ďáblem, nad světem i nad tělem. Druhá se nazývá církev svatá odpočívající neboli spící. Je to sbor všech blahoslavených v očistci. Nazýváme je odpočívajícími nebo spícími, protože si blahoslavenství ve skutečnosti nezaslouží, ale čekají, až budou vysvobozeni pomocí svatých, kteří jsou ještě naživu. Třetí část se nazývá církev svatá rytířující neboli bojující, a je to sbor vyvolených, kteří žijí na světě a bojují proti ďáblu, proti světu a proti tělu, a tím i proti hříchu. Každý bojovník této církve se proto nazývá rytířem Krále velikého Jezu Krista. Církev svatá dosud nebyla a není dokonalá, ale stane se dokonalou v soudný den, kdy vstanou z mrtvých všichni svatí a budou oslaveni na těle i na duši. Budou bez poskvrny a bez smrtelného i všedního hříchu. Tehdy bude už veškerá choť Kristova vítězná a bude s ním na věky večeret, to znamená požívat věčnou radost, po níž už nebude následovat žádná další radost. Hlavou církve svaté je Kristus, a to proto, že On je její nejdůstojnější částí, a proto, že ji řídí a živí. Vždyť On každý její úd duchovně pobádá k dobru, tak jako tělesná hlava řídí údy těla v tom, co mají dělat a také je vyživuje, tak že – za normálního pořádku věcí – bez hlavy nemohou žít. I když mocí Boží by se mohlo stát, že by některý úd žil odděleně od hlavy. V církvi svaté je nejdůstojnější ne ten, kdo má nejvíce zlata, ani ten, kdo má nejvíce stříbra, ale ten, kdo má nejvíce

ctností. A tak, ten kdo je nejpokornější a nejvíce miluje Boha, toho Pán Bůh nejvíce povyšuje. Vždyť milý Spasitel říká: „Kdo se poníží, to znamená, učiní se pokorným, ten bude povýšen.“ A Panna Maria rodička Boží říká: „Mocné sesadil z trůnů a ponížené povýšil“.

V církvi svaté je jeden pokrm, totiž tělo Boží, jeden nápoj, a jím je krev Kristova, jedno společné roucho, to je láska, jedna koupel, tedy křest neboli pokání, jeden Pán, Otec a Bůh. Proto jsou všichni svatí syny Božími a církve svaté a jsou si všichni duchovními bratry a sestrami a veškerá duchovní dobra užívají všichni společně, i když různě. V církvi svaté jsou tři stavy: manželský, vdovský, panenský a čtvrtý stav představují zbloudilí a zbloudilé, kteří však již činí pokání.

Je pět tělesných smyslů: zrak, sluch, chuť, čich a hmat; a tak člověk ponořený do těchto smyslů může hřešit zrakem, sluchem, chutí, čichem a dotýkáním.

Je sedm darů Ducha svatého: moudrost, rozum, rada, síla, umění, dobrotivost a bázeň.

Je sedm duchovních milosrdenství, která se vztahují zvlášť na duši: naučit hloupého, napravit pochybujícího, pokárat hřešícího, těšit zarmouceného, odpustit vinnému, trpělivě snášet protivensství a modlit se za přátele i nepřátele.

Osmero je blahoslavenství: první chudoba v duchu, druhé tichost, třetí pláč, čtvrté lačnost po spravedlnosti, páté milosrdenství, šesté čistota srdce, sedmé pokoj v duši, osmé snášení protivensství pro spravedlnost.

Sedm je milosrdenství, která se vztahují zvlášť na tělo: nakrmit lačného, napojit žíznivého, přijmout pocestného, odít nahého, navštívit nemocného, přijít k vězni a pochovat mrtvého.

Sedm je smrtelných hříchů, které se nazývají hlavní, protože v sobě všechny ostatní hříchy zahrnují: pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv, lenost.

Je sedm posvátných věcí: první je křest, druhá biřmování, třetí manželství, čtvrtá kněžství, pátá pokání, šestá svátost těla Božího, sedmá poslední svaté pomazání.

Šest je hříchů ze souhlasu s cizím hříchem: první obhajování cizího hříchů, druhý pomoc při cizím hříchů, třetí radit k hříchů, čtvrtý schvalování cizího hříchů, pátý nenapomáhat druhému přestat hřešit, šestý netrestat cizí hřích. A kdo jedním z těchto šesti způsobů přivoluje k jakémukoliv smrtelnému hříchů, hřeší smrtelně. Například: ten kdo někomu vědomě napomáhá k smilstvu, nebo ho v jeho smilstu obhajuje, nebo mu k smilstvu radí, nebo mu je schvaluje, nebo mu v něm může zabránit a nezabrání a nebo ho může a má potrestat a netrestá, takový člověk je vinen smilstvem. Neboť sv. Pavel říká římanům, že nejen ti, kteří se dopouští smrtelných hříchů, ale i ti, kteří jim to schvalují, jsou hodni smrti. (Ř 1)

Tři jsou části svátosti pokání: zkroušenost, to znamená srdečná lítost nad hříchů, druhá zpověď, to je pokorné vyznání hříchů před Bohem a před knězem, pokud je kněz dostupný, třetí zadostiučinění za hříchů, které spočívá v modlitbě, postu, almužně a jiných dobrých skutečích. Modlitba je zvláště proti pýše, půst proti smilstvu, almužna proti lakomství a všechny tři dohromady proti všem hříchům. Opravdovým kajíčníkem je ten, kdo srdečně lituje minulých hříchů a má pevný úmysl už nehřešit a doufá v Boha, že mu hříchů odpustil a plní již všechna Boží přikázání. Ten však, kdo se vrací do smrtelného hříchů, není pravý kajíčník, ale vysmívá se z pokání. A protože kající člověk musí nejdříve mít velkou lítost nad hříchů a nechtít už hřešit, proto milostivý Spasitel řekl cizoložnici, kterou chtěli ukamenovat, a On znal její srdečnou lítost: „Jdi a už nehřeš!“

Dejž Ten milostivý Spasitel tomu, kdo bude tento krátký spis číst, aby si ho zapamatoval a dobré skutkem naplnil; neboť když by tak učinil, přebýval by zde do smrti v milosti Boží a po smrti ve věčné radosti. Amen.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Upraveno do současné češtiny podle ERBEN III, s. 255-258.

Husův zapečetěný dopis spolukazateli Martínkovi na způsob závěti z října 1414

V zapečetěném dopise stálo:

„Mistře Martine, nejmilejší bratře v Kristu!

Vyzývám tě v Pánu, aby ses bál Boha, zachovával jeho přikázání, vyhýbal se stykům se ženami a byl opatrný, když posloucháš zpovědi žen, aby tě satan ženským pokrytectvím neošálil; protože praví Augustýn: „Nevěř zbožnosti, protože čím zbožnější, tím chlípnější a pod rouškou zbožnosti se uvnitř skrývá lep chlípnosti.“ Proto se střež, abys neztratil nenahraditelné panictví, které, doufám, udržuješ. Pamatuj, že jsem tě od tvé mladosti učil sloužit Ježíši Kristu a jak bych tě byl rád v jednom dni naučil, co jsem věděl, kdybych byl býval mohl. Věz také, že **jsem zatracoval lakotu a nezřízený život kněží, začez z milosti Boží trpím pronásledování, jež bude na mně rychle dokonáno**; a nebojím se být tupen pro jméno Ježíše Krista. Prosím tě také srdečně, abys netoužil po obročích, budeš-li pak přece povolán na farářství, ať tě podněcuje čest Boží, spása duší a práce, ne držení sviň a statků. A staneš-li se plebánem, střež se, abys neměl mladou kuchařku, abys nebudoval více dům než duši; hled', abys byl budovatelem duchovní budovy, laskavý k chudým a pokorný, a abys neutrácel majetek na hostiny. Bojím se také, nepolepšíš-li svůj život, nechaje krásných a zbytečných šatů, že budeš těžce potrestán od Pána, tak jako i já ubohý budu potrestán, protože byv zaveden špatným zvykem i pochvalou lidí, nosil jsem takové, v nichž jsem byl zraněn proti Bohu duchem pýchy. A protože jsi od své mladosti znamenitě poznal mé kázání i veřejné chování, nepokládám za potřebné více ti o tom psát. Ale prosím pro milosrdenství Ježíše Krista, abys mne nenásledoval v žádné lehkomyšlnosti, kterou jsi na mně viděl. Víš, že jsem, bohužel, před svým vysvěcením rád a často hrál v šachy, mrhal jsem čas a často jsem jiné i sebe onou hrou nešťastně popouzel k hněvu. Proto i pro jiné nesčetné své spáchané viny na odpuštění nejlaskavějšímu Pánu poroučím sebe tvým modlitbám, abys již neváhal vzývat jeho milosrdenství, aby

ráčil řídit můj život a po překonání nepravostí nynějšího věku, těla světa a ďábla postavit mně aspoň v soudný den do nebeské vlasti. Buď s Bohem v Ježíši Kristu se všemi, kdož ostříhají jeho zákon. Šedou sukni, kdyby sis chtěl nechat pro sebe na památku; ale Ty máš, tuším, v ošklivosti šedou barvu; dej ji tedy, komu se Ti zdá nejlépe. Bílou sukni dej Plebánovi, mému žákovi Jiřímu, neboli Jiříkovi dej ještě kopu grošů, protože mně věrně sloužil.“

Na okraji listu, který byl složen, je napsáno:

„Prosím Tě, abys tento list neotvíral, nebudeš-li jist tím, že jsem mrtev.“

Závěr

„Spisování mnoha knih nebere konce a mnohé hloubání unaví tělo. Závěr všeho: „Boha se boj a jeho přikázání zachovávej.“ (Kaz 12,12) Přesně o to šlo mistru Janu Husovi. Nikdy nechtěl jít proti Pánu Bohu ani být nevěrný Pánu Ježíši Kristu. Kristus, Pravda a katolická víra byli u něj totéž.

V dopise univerzitě z 27. 6. 1415 píše: *„Zůstaňte, nejlaskavější v Jezu Kristu, stůjte v poznané pravdě, která vítězí nade vším a mocna jest až navěky. Vězte také, že jsem neodvolal a neodpřisáhl žádný článek. Sněm chtěl, abych o všech a každém článku vytaženém z knih řekl, že je nepravdivý. Ale já nechtěl, pokud by jeho nepravdivost nedokázalo písmo. Zříkám se jakéhokoliv nesprávného smyslu kteréhokoli z článků, pokud by snad takový měly, a svěřuji je nápravě Pána Ježíše Krista, který zná upřímnost mého smýšlení a nepřipisuje mi křivé úmysly, které já nemám. A vás také napomínám v Pánu, abyste se zřekli jakéhokoli nepravdivého smyslu kteréhokoli z článků, kdybyste nějaký takový našli, avšak vždy bez porušení pravdy, která se zamýšlí. Proste Boha za mne a pozdravte se vespolek ve svatém pokoji. Mistr Jan Hus v okovech a v žaláři, již stoje na kraji tohoto života...“*

Hus se vždy pokládal za pravověrného katolíka, a skutečně jím byl. **Všechny Husovy spisy – ty knihy, o nichž jsme se ve škole učili jakožto o skvostu české literatury i jeho knihy latinské – jsou plně a zcela katolické!** Hus byl horlivým ctitelem Bohorodičky, měl katolickou úctu k svatým, přijímal katolickou nauku o očistci, odpustcích, záslužnosti skutků konaných v milosti Boží, sedmi svátostech atd. K Spasiteli v Nejsvětější svátosti oltářní měl velmi osobní vztah, žil z Božího slova v Písmu svatém i v Tradici. Vždy, dokonce i v poslední chvíli před zapálením hranice, se odvolával na

církevní otce a svaté učitele. Nebyl „protestantem“ ani předchůdcem Lutherovy reformace.

Kdyby se kostnický koncil řídil jeho radami a radami otce duchovního hnutí, které Hus reprezentoval – Jana Milíče z Kroměříže a s jejich pomocí reformoval církev v duchu misijní a apoštolské horlivosti, mohlo by potom přijít i „sto Lutherů“, ale nikdo by za nimi nešel.¹⁶⁵ Katolická tradice, svátosti, hierarchie a respektování papežské autority by totiž pro tuto kající, reformující se a misionářskou církev byli zcela přirozenou součástí jejich života podle evangelia.

Hus nebyl ani pravoslavným ve smyslu schismatu. Neodmítal katolickou nauku o papežském primátu. K papeži se odvolával, podporoval českého krále ve snaze odstranit dvojpapežství. S papežem počítal i ve svých vizích obnovy církve. Vrcholným důkazem Husovy oddanosti církvi a papeži je jeho příchod na kostnický koncil svolaný papežem Janem XXIII. za účelem odstranění trojpapežství. Husova kritika papežovy moci se týkala pouze jeho moci politické. Před koncilem mu to nepolehčilo! Ale pro dnešní křesťany se tím Hus stává ještě sympatičtějším.

Před několika lety vyjádřil ukrajinský kardinál Lubomír Huzar svůj heretický postoj k papežství takto: „s Petrem ano, pod Petrem ne“. Na bílou sobotu r. 2009 řekl německý arcibiskup Zollitsch v televizním vysílání, že Ježíš Kristus nezemřel za naše hříchy. Pseudo papež Bergoglio zcela ruší pojem hříchu osobního i dědičného, hlásá evangelium bez pokání a bez potřeby odpuštění hříchů. Oproti těmto superarcikacířům je Hus vzorem katolické pravověrnosti, a nejen oproti nim. On je skutečně vzorem čisté katolické víry, ať se to někomu líbí či ne!

¹⁶⁵ Jan Milíč navrhoval koncil, na němž budou všichni biskupové poučeni o potřebě misí. Misionáři měli „spíše umírat pro Krista než zabíjet“ a Milíč viděl, že jejich útrapy a mučednická krev prolitá pro Krista „sotva stačí smýt hříchy, do nich je lid křesťanský tak přetěžce zapleten“. Bylo to skutečně prorocké slovo pro tu dobu. Viz Jan Milíč z Kroměříže, **Knížky o Antikristu**, Kroměříž 1929.

Důvody svého odsouzení shrnuje sám Hus v poslední kapitole knihy O církvi: „*Neboť duchovenstvo je již do té míry zkaženo, že nenávidí ty, kdo často káží a jmenují Pána Ježíše Krista. ... Protože jsem kázal Krista a jeho evangelium a odhalil antikrista, a že jsem chtěl, aby duchovenstvo žilo podle zákona Kristova, vymohli preláti zprvu s panem Zbyňkem, arcibiskupem pražským, na papeži Alexandrovi bulu, aby v kaplích nebylo lidu kázáno slovo Boží. Od této buly jsem se odvolal a nikdy jsem nemohl dosáhnout slyšení. Když mne pak pohnali na soud, z rozumných důvodů jsem se nedostavil, a za to dohodnuvše se preláti vymohli prostřednictvím Michala de Causis klatbu. A teď nakonec prosadili interdikt, kterým sužují nevinný Kristův lid...*“

Husovo kárání hříchů kněží z kazatelny před laiky, kterým celý ten spor začal, bylo naprosto správné a přiměřené okolnostem! Nebyla to ledajaká kazatelna a ledajaké posluchačstvo. Velká část posluchačů bývali klerici studující na univerzitě. Betlémská kazatelna byla sdělovacím prostředkem zasahujícím celý národ, a to daleko rychleji a účinněji, než by se vzhledem k jeho technické jednoduchosti mohlo zdát! Šlo o veřejné hříchy kněží, kteří byli zároveň i veřejnými a politickými činiteli. Pražští preláti své kritiky pravidelně odstraňovali a řádné prostředky nápravy byly dávno vyčerpány. Totéž platí o jeho odvolání se k Ježíši Kristu! Hus upozorňoval, že papež, který se povyšuje nad zákon Kristův, se stává antikristem. To není žádný blud, i když to v Římě slyší velmi neradi.

Na ekumenickém husovském sympoziu v Lateránu v prosinci 1999, jak říká C. V. Pospíšil, se prý účastníci shodli, že Hus nepatří plně žádné z dnešních církví. Podle Pospíšila by Hus sice mohl být rehabilitován, zároveň má ale být předem označen nálepkou nedůvěryhodnosti každý, kdo by Husovu osobu chtěl vidět čistě pozitivně. K tomuto „duchovnímu přesahu“ zřejmě ještě nedospěl

P. de Vooght, a proto, aby se vyhnul Husově rehabilitaci, ponechal otázku jeho vztahu k papežství nedořešenou. Jiří Kejř a mnozí další tvrdí, že Jan Hus rehabilitaci nepotřebuje. Takové rozpolcené názory jsou projevem současného relativizmu a modernismu, který vůbec nepočítá s neměnnou a vždy platnou pravdou, aspoň ne ve věcech víry a života věčného. Jde o kacířskou herezi, která, bohužel ovládá i dnešní Vatikán a většinu západní společnosti. Modernismus zpochybňuje a rozměšňuje celé Písmo svaté a katolickou věrouku i morálku. Podle modernistů, jako je C. V. Pospíšil, je vlastně jedno, zda byl Hus světcem nebo kacířem, je jedno, jsme-li protestanty, pravoslavnými nebo buddhisty; věříme-li Bibli, Koránu nebo „kóanu“. Je jedno, jestli se modlíme ke Kristu, k Alláhu nebo k Buddhovi, jak to předvedl Jan Pavel II. v Assisi. Hlavně, že „věříme v lásku“ a „hledáme pravdu“. Běda ale, kdybychom Pravdu našli! To nám dnešní vatikánští modernističtí kacíři v žádném případě nedovolují.

Pravověrný katolík smýšlí zcela jinak: Bud' Hus kacířem byl anebo nebyl! A on kacířem nebyl! Žádné bludy nehlásal, z žádných nebyl usvědčen! Usiloval se „vytáhnout lidi z hříchů“. Hájil pravou spasitelnou víru proti zvrácenému zesvětštelému pojetí církve. Proto bylo jeho odmítnutí odvolat své teze správné a vysoce hrdinské! Z toho jednoznačně plyne, že byl nespravedlivě zavražděn a je katolickým mučedníkem a světcem!!!

Nyní se mistr Jan Hus v nebeském jasu nestvořené Trojice přičiňuje, aby jeho milovaní Čechové v posledních dnech znovu vstoupili do lůna svaté církve obecné. Do té církve Kristovy, kterou neznají všichni ti, kdo se v Lateránu „shodli“, že Jan Hus nepatří do žádné církve. V žádné ho totiž nechtějí, neboť v žádné – z těch zastoupených v Lateránu – nevěří tak, jak věřil on, tak jak věřili všichni svatí mučedníci a apoštolové Pána Ježíše Krista. Tato církev je skutečně a viditelně přítomna už zde na zemi ve všech svých

pravých údech vyznávajících pravou katolickou apoštolskou a spasitelnou víru; protože i samotné Slovo Boží se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Těm pak, kteří Ho přijali, dal moc, státi se dětmi Božími, být jeho Tajemným Tělem – církví. Této svaté církvi katolické, která všude šíří vůni poznání pravého Boha (2 Kor 2,14n), je neznámá, a přece o ní všichni vědí (2 Kor 6,4n), podřizují všechno, co jsem zde napsal, neboť „veškeré dílo postaví Bůh před soud.“ (Kaz 12,14)

Doslov patriarchy

Drazí čtenáři, dočetli jste knihu o Janu Husovi. Osobnost Jana Husa je pro současnou dobu mimořádně aktuální. V dějepisu jste už jako děti slyšeli jeho heslo: „Hledej pravdu, miluj pravdu, braň pravdu...“. Jan Hus za pravdu obětoval i svůj život. Jako kněz se na počátku 15. století postavil do boje proti kořenu lži, který se tehdy u církevních prelátů rozvinul ve svatokupectví – prodávání odpustků, vydírání desátků i nemorální život. Když tato infekce začne progresovat, vede k paralyzování pravdivého křesťanství, ale i pravdivosti v obyčejném lidském životě.

Čech Jan Hus i Moravan Jan Milíč byli pro tehdejší centrum Evropy, kterým do určité míry byla Praha, prorockým hlasem. Na oba, jako na proroky, se vztahují Kristova slova: „Posílám k vám proroky, mnohé z nich ukamenujete, zabijete....“ Oba Janové umírají mimo svou vlast. Jana Milíče před mučednictvím zachránila jen náhlá smrt. Vyčerpán umírá v Avignonu. Jan Hus je po monstrprocesu upálen v Kostnici a necelý rok po něm na témž místě je upálen jeho žák, rodák z Prahy, Mistr Jeroným.

Kristovým předchůdcem byl Jan Křtitel. Nejvěrnějším učedníkem Krista byl Jan evangelista. Oba jsou proroci. Kdyby Jan Milíč a Jan Hus žili v době Kristově, byli by ochotni dát za Krista život. Kdyby žili v současné době, rovněž by oba byli ochotni bojovat za pravdu Kristova evangelia proti současným herezím a nemorálním církevním prelátům i za cenu psychického utrpení či fyzické smrti. Kéž Duch prorocký spočine na mnohých upřímných synech českého a moravského národa, aby i za cenu života hájili Boží i morální zákony, právě dnes, kdy jsou tyto zákony pošlapávány zrádnou hierarchií, která je v jednotě s odpadlým Vatikánem.

Dnes být pravdivým katolíkem a být zároveň v Tajemném Těle Kristově – církvi, je spojeno s podmínkou, že každý katolík, ale i křesťan se musí vnitřně oddělit od panherezí, které prosazuje odpadlá hierarchie i se současným papežem a současnými falešnými proroky – heretickými teology. Bez tohoto oddělení člověk v hodině smrti spasen nebude. Toto prorocké slovo by potvrdil nejen novozákonní prorok Jan evangelista, ale potvrdil by ho i kněz, prorok a mučedník Jan Hus.

+ Eliáš

Patriarcha Byzantského katolického patriarchátu

*Dne 30. května 2016 v jubilejní den
upálení Jeronýma Pražského*

Přílohy

Česká zpráva Petra z Mladoňovic o mistru Jeronýmovi Pražském¹⁶⁶

Tuto se vypisuje o Mistru Jeronýmovi svaté paměti.

Podle knihy Božího zákona vypravují o moudrosti spravedlivých národy a jejich chválu vyznává sbor vyvolených. (Sir 44,15) Tak také o Mistru Jeronýmovi, jehož upálili v Kostnici bez viny, jak byl dovedný, a kterak byl spravedlivý a stálý ve víře až do smrti, jako věrný rytíř Boží, bude vhodné a náležité, učinit sepsání v pravdě pro jeho budoucí památku i pro potěšení věrným milovníkům jazyka českého. O jeho příhodách i odsouzení na smrt bylo už dříve s dobrým úmyslem napsáno. Bylo to však sestaveno značně obšírně, a číst to všecko neb slyšet bývá tesklivo. A proto, aby to, co je o témž Mistru Jeronýmovi s jistotou známo, mohlo být tím ochotněji přijato a snáze v krátkosti pamatováno, buď o něm známo následující:

Tento Mistr Jeroným byl rodem z Prahy, z Nového Města, byl velmi učený a pokročilý v rozličném umění mudrců i v zákoně Božím a v učitelích církve. Navíc měl překrásnou výmluvnost, takže dosáhl mistrovství na čtyřech univerzitách, totiž na Pražské, Pařížské, Kolínské a Heideberské. Byl také věrný svému rodnému českému jazyku. Za Krále Václava, když na Pražské univerzitě Němci rozličně a křivě utiskovali Čechy, tu on s jinými mistry Čechy statečně se proti nim postavil, tak že král Václav, vida učenost i množství českých mistrů, svěřil jim správu a vladařství nad Pražskou univerzitou. Ale Němci toho Čechům nepřáli. Ve velikém množství se z Prahy odebrali a rozešli se do Němec.

Potom když se Mistr Jan Hus chystal do Kostnice, Mistr Jeroným, jeho velmi milý a nerozdílný druh, mluvil jemu k potěšení a k posílení takto: „Milý Mistře, buď stálý a statečný v tom, cos podle zákona Božího psal, kázal a učil; zvláště to proti pýše, lakomství i jiným kněžským nepravostem.

¹⁶⁶ Fontes rerum bohemicarum VIII, s. 351-367.

A já když se dozvím, že je ti těžko a že je toho zapotřebí, přijedu svobodně za tebou tobě na pomoc.“

Rok 1415

A tak také učinil. Léta páně 1415 byl Mistr Jeroným srdečně zarmoucen nad těžkou a křivou potupou způsobenou Českému království zběhlými krajany i okolními nepřáteli a dozvěděl se i o hrubém a zjevném bezpráví, kterého se na Mistru Janu Husovi dopustil kostnický sbor. Proto na den sv. Ambrože (4. dubna) přijel do Kostnice. Zde pochopil, že jsou proti němu strojeny lstivé a zlostné úklady. Proto, aby nebyl sám sobě příčinou smrti, odjel odtud do jednoho města vzdáleného tak asi míli a odsud psal do Kostnice listy králi Zikmundovi i českým pánům, kteří tu byli. Žádal od krále i od sboru glejt k přijetí i svobodnému odchodu a také svobodné slyšení, s tím že se chce hájit, z čehokoliv by byl viněn. Král Zikmund nechtěl to učinit a říkal: „Aj, já mám už dost starostí s glejty Mistra Husi.“ A od sboru prelátského tak bylo pověděno: „My mu dáme glejt přijet, ale ne odjet.“ Když toto Mistr Jeroným uslyšel, sepsal mnoho listů česky, latinsky i německy a zařídil, aby byly přibity po klášteřích, po kostelích i na domech kardinálů. Oznamoval v nich všem vůbec, že kvůli lstivým utrhačům Českého království i svým, je připraven přijet dobrovolně do Kostnice a učinit vyznání ze své čisté víry, a to ne skrytě, ale zjevně přede celým koncilem. A budou-li takoví, kteří by ho obviňovali z bludů nebo kacířství, ať jsou před tímto koncilem veřejně ohlášení pod svými jmény. I jim že zde chce odpovídat a vypořádat se s nimi ve všem. A kdyby i přes to byl usvědčen z nějakého bludu (jako že se to u něho nikdy nestalo), že by se poddal opravě, jak se to sluší na bludného. Přitom opět žádal, aby mu za tím účelem byl vydán bezpečný glejt. A kdyby pak přijel do Kostnice a byl i přes to zadržen nebo zajat, aby bylo známo všemu světu, že s ním ten sbor nakládá ne podle spravedlnosti, ale svévolně a bezprávně mimo všecka práva světská i duchovní.

Duben 1415

A když nemohl Mistr Jeroným ani skrze ty listy, dosáhnout čeho žádal, vyžádal si od českých pánů, přítomných tehdy v Kostnici listy, v nichž se odvolával na své svědomí. Potom se obrátil do Čech a na cestě byl zajat skrze nepřátelskou zradu od služebníků knížete Hanuše, syna Klemova.

Přivedli ho k němu do Salzburgu, kde byl vězněn až do vyrozumění uherského krále a koncilu, co by se s ním na jeho rozkaz mělo udělat.

Květen 1415

Jakmile syn Klemův obdržel listy od krále a od koncilu, poslal ihned Mistra Jeronýma ukovaného za ruce do Kostnice. Tam ho k sobě přijal druhý syn Klemův, jménem Ludvík, a rozkázal ho, tak jak byl, spoután těmi řetězy, k jeho většímu zesměšnění, vést za sebou přes celou Kostnici až do kláštera Bosáků, kde se sešla kněžská knížata, preláti a jiná zákonická rota.

23. květen 1415

Zde když byl postaven před biskupy, ukován v řetězech, četli předvolání, které proti jeho listům přibili na rozličných místech. A ihned jeden z biskupů Mistru Jeronýmovi řekl: „Jeronýme, proč jsi utíkal, a proč ses nedostavil, když jsi byl předvolán?“ A on odpověděl: „Poněvadž jsem glejty ani od vás ani od krále nemohl obdržet, jak je to zřejmé z těchto panských listů, které tu máte. A ani skrze listy, které jsem zjevně rozeslal po městech, jsem se nemohl toho glejtu domoci. Zjistil jsem také, že mi nepřátelé činí úklady, a proto jsem odešel, abych nebyl sám sobě příčinou smrti. Kdybych ale byl něco věděl o vašem předvolání, bez pochyby bych se z Čech zase do Kostnice vrátil.“

Tu ihned proti Mistru Jeronýmovi povstali velmi mnozí, kteří proti němu s velikým křikem vydávali svědectví a žaloby. A když se utišili, řekl jeden starý doktor, pařížský kancléř: „Jeronýme, když jsi byl v Paříži, myslel sis, že jsi anděl svou výmluvností a pobouřil jsi celou univerzitu. Přitom jsi řekl mnoho bludných a pohoršlivých řečí.“ A Mistr Jeroným, stoje velmi tiše, mu odpověděl takto: „Poctivý Mistře, všecky ty řeči a teze, které jsem podle mistrovského řádu předložil při disputacích v Paříži na univerzitě na námitky mistrů, předložil jsem důvodně v odpovědích podle svého mistrovství. Tehdy mě z toho nevinili, ale byl jsem přijat za mistra Pařížské univerzity. A co jsem tehdy přednesl, dovolíte-li mi, chci zde též před vším sborem přednést. A bude-li dokázáno, že je v tom něco bludného, chci to rád opravit a pokorně přijmout lepší poučení.“

Jiný mistr z univerzity v Kolíně nad Rýnem, který tam seděl, povstal a řekl: „Jeronýme, však i u nás v Kolíně, jsi ve své disputaci přednesl mnoho bludů, a dodnes si to pamatujeme.“ K tomu řekl Mistr Jeroným: „Pověz mi, prosím, zde veřejně jeden z těch bludů.“ – A on se jaksi zastyděl a řekl:

„Nyní si nepamatuji, ale potom se z nich budeš zodpovídat.“ A ihned povstal třetí z Heidelbergu a řekl: „Když jsi byl u nás, přednesl jsi rozličné bludy a zvláště o Svaté Trojici, a namaloval jsi k tomu i štít. Svatou Trojici jsi přirovnával k vodě, k sněhu a k ledu.“ K té řeči Mistr Jeroným pověděl: „To, co jsem tam řekl, psal a maloval, chci též i zde přednést, psát i malovat; a bude-li dokázáno, že je v tom něco bludného, chci to rád a mile i pokorně odvolat a dát místo lepšímu učení.“

Po těchto jeho slovech volali další zde stojící: „Upalte ho, upalte ho!“ A on odpověděl: „Je-li vám milé mé bezživotí a smrt, staň se Boží vůle!“ Tehdy řekl anglický arcibiskup: „Ne, Jeronýme, neboť je psáno: Nechci smrt hříšníka, ale radši, aby se obrátil a žil.“

V tom, když se ty ústrky a hřmoty proti Mistru Jeronýmovi dokonaly, předali ho biřicům města Kostnice, kteří jej vzali a odvedli do jednoho domu. O tom domě se dozvěděl jeden Čech. Přistoupil k oknu a řekl k Mistru Jeronýmovi: „Mistře milý, měj se dobře a buď stálý a neboj se pro pravdu podstoupit smrt. Však jsi o smrti mnoho rozprávěl, když jsi byl na svobodě.“ Jeroným mu odpověděl: „Milý bratře, děkuji za navštívení a věž, že se smrti nebojím. Kdysi jsme o ní mnoho mluvili; je už na čase také skutečně zakusit, co ona dovede.“ Strážní uslyšeli jejich rozhovor a odehnali toho Čecha od okna. A ihned vzali Mistra Jeronýma, přikovali ho za nohy a vsadili do vysoké klády v jedné městské věži. Nemohl dosáhnout země, jedině tak, že visel hlavou dolů. Tak ležel mnoho dní a měl k pokrmu jen chléb a k nápoji vodu. A když se roznemohl, žádal zpovědníka. I toho k němu sotva pustili, po několika dnech, když viděli, že je těžce nemocný. Potom mu i polehčili vězení, v němž byl bez sedmi dní celý rok.

A mezitím Mistra Jana Husa v oktávu sv. Petra a Pavla křivě odsoudili a bez všelikého slitování ho přikázali upálit. Potom téhož roku okolo narození Matky Boží (8. září) Mistra Jeronýma velmi utrápeného vězením mnohokrát pokoutně předváděli a ponoukali ho, aby projevil souhlas se smrtí a potupením Mistra Jana Husa, že to vše správně učinili. Hrozili mu, že pokud tak neučiní, bude, tak jako Mistr Jan Hus, upálen pro své bludy, z nichž je nařčen skrze svědky. A on ze strachu před smrtí a v naději, že tak snad unikne z jejich rukou, odvolal, tak jak mu rozkázali, a jim k libosti

připojil i to, že byl Mistr Hus spravedlivě upálen. (23. září) Když to učinil, oni mu stejně nevěřili a znovu ho vsadili to téže věže, ne ale tak těžce. Zbavili ho pout na nohách a nechali hlídat strážnými.

Rok 1416

Na druhý rok, totiž 1416, podali Michal farář ze Smradař (*přezdívaný De Causis*), doktor Páleč s Mnichy od Matky Boží Sněžné v Praze a s nimi i jiní nevěrní a zběhlí úhlavní nepřátelé z Čech, novou žalobu a dožadovali se u kardinálů, soudců toho sboru, aby na ni musel odpovědět. Dovtípili se totiž, že Mistr Jeroným to odvolání neučinil ze srdce, ale pouze proto, aby jim mohl uniknout z rukou. Ale kardinálové, kterým neunikla zlost těchto nabadačů, i Čechů i Němců, viděli, že se Mistru Jeronýmovi děje křivda. Proto na koncilu pilně pracovali na jeho vysvobození. Nepřátelé tomu ale odpírali a křičeli, aby nebyl propuštěn. Říkali: „Nepatří se, abyste se přimlouvali za takového kacíře, od něhož jsme my i s veškerým duchovenstvem v Čechách trpěli mnoho zlého. Bojím se ale, že i vaše poctivost toto zlo potom okusí. Jestliže se ho ale i nadále budete zastávat, je to znamení, že jste podplaceni.“ Když to kardinálové slyšeli, přestali se Mistra Jeronýma zastávat a zřekli se soudcovství v jeho věci. Na jejich místa byli z nabádání nepřátel ustanoveni ti, kteří už odsoudili na smrt i Mistra Jana Husa. Mistr Jeroným nechtěl k těm novým soudcům svolit, ani jim na cokoliv pokoutně odpovídat. Stále žádal veřejné slyšení před celým koncilem. Říkal, že tam chce oznámit a ohlásit svůj konečný úmysl. Starší a vladaři toho sboru se domnívali, že Mistr Jeroným chce obnovit a potvrdit své první odvolání, a tak k jeho veřejnému slyšení svolili.

Tehdy v sobotu před Božím nanebevstoupením, téhož roku, byl Mistr Jeroným vyveden k veřejnému slyšení do hlavního kostela. Zde proti němu bylo vzneseno sto sedm článků žalovaných jeho nepřáteli a vyhlášeno, že je z nich skrze svědky usvědčen a odsouzen. Poněvadž ale Mistr Jeroným žádal veřejné slyšení, a protože mu bylo přiznáno, odpovídal pak až do polední hodiny na některé články. Mluvil s dobrou myslí a velmi vtipně, jako by ani nikdy ve vězení nebyl. K některým článkům proti sobě smyšleným dokazoval, že jimi není vinen, odmítal všechna svědectví a tvrdil, že proti němu svědčili a vypovídali zlostně a křivě, jakožto nepřátelé.

26. květen 1416

Taktéž potom v úterý mluvil k ostatním článkům, takže uvedl články na pravou míru. Svým žalobcům vytkl, že se vůči němu dopouštějí křivdy. Každému z nich, když proti němu svědčili, odpovídal mírně. Některé svými odpověďmi přivedl k zahanbení a jiné k mlčení. Když byl jedním otázan, co míní o Svátosti oltářní, odpověděl takto: „Před posvěcením je to chléb a víno, po posvěcení je to pravé tělo Kristovo a krev svatá,“ a přidal k tomu i více, jak se to patří podle pravé víry. Tehdy vstal jiný a říká: „Jeronýme, však o tobě je pověst příliš velká, že ty také tvrdíš, že na oltáři zůstává chléb.“ Odpověděl mu: „Já tvrdím, že chléb zůstává toliko u pekaře, ale ne v Svátosti oltářní.“ Proti tomu pověděl jeden mnich v celém bílém rouchu velmi vzpurně takto: „Proč to popíráš, vždyť je to veřejně známá věc.“ – Okřikl jej: „Mlč ty, mnichu pokrytče.“ A když ten umlkl, hned s velikým křikem zvolal jiný: „Přísahám na své svědomí, že to co zapíráš, je tak.“ A on odpověděl: „Takto přísahat na své svědomí, to je nejsnadnější cesta k oklamání.“

Všem odpovídal mírně a tak je přivedl k mlčení. Tak z něho, ani v tomto ani v jiném, nemohli nic dostat ani na něm nemohli nalézt žádnou vinu. A tehdy se doprosil pokojného slyšení. Mluvil o rozličném vědění a spisech mudrců i písma zákona Božího i doktorů, a to velmi hluboce a mistrně, že se všichni velmi divili. Hovořil před nimi až přes poledne. Uváděl jmenovitě rozličné mudrce, proroky, apoštoly i mučedníky a vyprávěl, kterak byli pro pravdu nevinně haněni, tupeni, pokládáni za buřiče a za rouhače Boha, a proto byli odsuzováni na smrt a rozličně zmordováni. A zajisté, je-li nepravost už to, když se toho dopouštějí cizí anebo domácí ale příslušníci prostého lidu, je daleko větší nepravostí když trpí kněz od kněze. A největší zvráceností je, když bývá kněz z nenávisti vydán na smrt kněžským shromážděním. V tom ve všem mluvil Mistr Jeroným velmi stále a zmužile, tak že neřekl nic nevhodného, co by se na dobrého muže neslušelo.

Potom přistoupil Mistr Jeroným sám k sobě, vyprávěl o svém životě i o svých hříších a o tom jak se toulal po rozličných zemích. Konečně se dotkl i toho, kterak se s jinými českými mistry u krále Václava zastával toho, aby na Pražské univerzitě měli Čechové ve všem vyšší právo a vladařství nad jinými národy, zvláště nad Němci, jak už to bylo výše zmíněno.

Potom se jal hovořit o Mistru Janu Husovi, kterého znal od své mladosti, že nebyl smilník, ani lakomec, ani opilec, ani nebyl zkažený jinými zjevnými hříchy, ale že byl pokorný, poctivý, střízlivý, pilný v učení a přednášení, spravedlivý, věrný a svatý kazatel. A cokoli kázali Mistr Jan Hus a Mistr Jan Viklef proti kněžské ohavnosti, pýše, zlostem, smilstvu a lakomství, to všecko že zastává a chce zastávat až do smrti. Co se pak týče jiných článků křesťanské víry, že zastává a věří všechno podle obecné svaté církve křesťanské a nesouhlasí s žádným bludem ani kacířstvím.

Nakonec pověděl i to, že ačkoli se proti milému Pánu Bohu v mnohém provinil, ***nemá na svědomí těžší hřích, než ten, jak řekl: „jehož jsem se dopustil na této zrádné a zlořečené kazatelně, na níž jsem při svém odvolání ze strachu před smrtí schválil lživé odsouzení Mistra Jana Husa, člověka svatého.“*** A pokračoval v tom smyslu, že proti němu mluvil nepravdu, jim po vůli. A poněvadž mu Pán Bůh zase pomohl vystoupit na tutéž kazatelnu, že to odvolání ruší, kazí a odvolává a prohlašuje, že se vůči Mistru Janu Husovi od tohoto koncilu stalo bezpráví a že to, co, jim po vůli, mluvil proti Mistru Janu Husovi, mluvil nepravdivě, a toho že srdečně lituje.

Při těch řečech Mistra Jeronýma, které vypravoval na začátku, se mnozí nechali pohnout k jeho vysvobození. Ale v závěru řeči se na něj převelice rozlítili a volali: „Sám se už odsoudil.“ Proto byl hned zase veden do vězení, kde byl přetěžce ukován za nohy, za ruce i pod pažemi.

30. květen 1416

V sobotu po Božím nanebevstoupení byl pak Mistr Jeroným přiveden do hlavního kostela, kde se k jeho konečnému odsouzení sešlo množství prelátů, mnichů i jiného kněžstva. Bylo tam přítomno mnoho oděnců. Znovu ho zde napomínali, aby se ještě vrátil k tomu, co učinil při svém prvním odvolání, a ustoupil od učení a chvály Mistra Viklefa a Mistra Husi. Nato jim Mistr Jeroným velmi silně a statečně bez jakéhokoli strachu domlouval za jejich nezřízenost a řekl: „Beru si za svědka Pána Boha svého a před vámi osvědčuji, že nezastávám nic kacířského a nic bludného, ale zastávám a věřím všechny články křesťanské víry, tak jak učí a věří svatá církev obecná. Ale s odsouzením vzpomínaných dobrých mistrů, které jste vy křivě a zlostně odsoudili, a to proto, že učili o vašem nezřízeném životě a psali k vašemu napomenutí a nápravě, nechci souhlasit, a to i přesto, že

mám nyní od vás být za to odsouzen na smrt. Staň se vůle Boží. Já proti svému svědomí nepůjdu, neboť vím, že to, co napsali proti kněžské nezřízenosti a nepravostem, napsali pravdivě.“

Mezitím vystoupil na kazatelnu biskup z Lodi a popouzel celý sbor k odsouzení Mistra Jeronýma. Své kázání založil na slovech sv. Marka, kde říká: „Káral Kristus Pán jejich nevěru“ totiž učedníků, „a tvrdost srdce“. Vyzýval, aby tak jako koncil pokáral a odsoudil nevěru nevěrných kacířů Jana Husa a Jana Viklefa a jejich učení odsoudil jako bludné, kacířské a církvi škodlivé, aby tak potrestal i Mistra Jeronýma, jejich zatvrzelého následovníka a pomstil se na něm. Neboť je prý svévolný, všetečný a neústupný ve své zlosti. Tak jiní, kteří by chtěli jít stejnou cestou, uvidí, že se jim neodpustí a že nemají úniku. A kdyby se přeci znovu objevili takoví, kteří by poskvřňovali církev svatou, mají proti nim být přijímáni jakýkoliv svědkové, tedy i takoví, kteří mají zlou pověst, jako např. pasáci (rufiáni), lotři či nevěstky. A kdyby to nestačilo, mají být rozličným způsobem mučeni, aby se tak přiznali ke svým bludům, a potom mají být vyplnění a zahubeni, leč by chtěli ustoupit a odvolat, tak aby jim mohla být prokázána milost. „Ale tobě, Jeronýme, odpuštěno nebude, protože jsi znovu bral v hrdlo, co jsi už jednou odvolal. Toho ses dopustil k velikému pohoršení a hanbě tohoto svatého sboru. Jako pes ses zase navrátil k svému kacířskému vývratku. A proto, cokoli učiní tento svatý sbor při tvém odsouzení, učiní to oprávněně a spravedlivě.“

Po skončení těchto a mnohých jiných řečí mluvil k nim Mistr Jeroným převelice rozumně a vtipně, s dobrou pamětí a smělostí, vysokým hlasem. Dokazoval, že to, co se mu děje, děje se bezprávně a křivě, a že nic bludného nebo kacířského proti křesťanské víře nezastává ani neučí. „Ani jsem nic nevymyslel ani nepodnikal proti stavu a řádu svaté církve obecné křesťanské, kromě toho, co je proti zlému, pyšnému a neřádnému kněžstvu. Častokrát jsem jim domlouval a měl bolest nad tím, že se tak povznášejí proti svému svěcení a úřadu.“ Znovu připomenul, že v tomto ani v ničem jiném nemají žádnou příčinu, aby ho odsoudili na smrt. Jestliže pak přes toto jeho pravdivé a věrné doznání spoléhají na svědky, on už znamenitě dokázal, že jsou falešní a nemá se jim věřit, neboť všechno, co proti němu vypovídali, nevypovídali podle pravdy, ale z hněvu, zloby a nenávisti.

Tehdy někteří z nich, když ho tak slyšeli mluvit, domlouvali mu, aby učinil odvolání podobné tomu prvnímu, jak mu to ještě bude nabídnuto, jinak, neučiní-li tak, povede se mu těžko. A tehdy on, vida, že se přibližuje jeho smrt, řekl: „Vy mně chcete křivě a zlostně odsoudit, ačkoli jste mi nedokázali žádnou vinu. Já vám po své smrti zanechám osten a hryzáni ve vašem svědomí a předvolávám vás před nejvyššího a nejspravedlivějšího soudce Pána Boha všemohoucího, abyste mi před ním za sto let dali odpověď.“

A oni to obrátili v posměch. Hned rozkázali číst odsouzení, které proti němu měli obšírně sepsáno. Znění rozsudku bylo v tom smyslu, že ten svatý kostnický koncil již odtíná Jeronýma z Prahy od kořene, jakožto shnilou a uvadlou ratolest a jakožto prokletého a zlořečeného kacíře, a to pro jeho bludy, všetečnosti a neústupnosti a proto, že proti cti svatého concilu zavrhl své první odvolání, a poroučí jej konečně světské moci, aby ho převzali a učinili nad ním náležitou pomstu, pro jeho tak veliké zlosti.

Tehdy po tom odsouzení přinesli před Mistra Jeronýma velikou a vysokou korunu zmalovanou vůkol červenými čerty, aby v ní šel na smrt. Když ji uviděl, vzal svou kuklu, povrhl ji mezi preláty, vzal si korunu, vložil si ji na svou hlavu a řekl: „Můj Pán, Ježíš Kristus, když za mne bídného umíral, měl na své hlavě korunu trnovou a těžší. I já pro jeho milost a lásku chci tuto rouhavou korunu rád na sobě k smrti nést.“

A ihned se jej chopili biřici a vyvedli ho z kostela. A on, jak šel tou cestou, radostně zpíval celé Vyznání víry, tak jak se zpívá v kostele. Přitom mněl oči pozdvihnuté k nebi. Když skončil, začal jiný zpěv o Matce Boží a o jiných svatých a tak přišel na to místo, kde předtím upálili Mistra Jana Husa. Zde, u toho sloupu, který byl připraven k jeho upálení, poklekl na kolena a sám v sobě se dost dlouho velmi pokorně modlil. Potom ho kati zdvihli, svlékli z jeho roucha a okolo beder mu dali škaredou plachtu. A hned ho vestoje ukrutně přivázali provazy a řetězy k tomu sloupu, který byl zabít do země. Když okolo něho začali skládat dříví, které prokládali slámou, on zpíval jasným hlasem velikonoční píseň: „Zdráv buď dni přeslavný, v poctivosti nad jiné hodný, v němž Pán Bůh nad peklem a ďáblem zvítězil, nebesy vládne.“ A zpíval tu píseň až do konce. A když ji dokončil i s Vyznáním víry, pozdvihl hlas k lidu tam stojícímu a mluvil německy: „Milí lidé! Vězte, že já tak věřím, jak jsem to nyní zpíval. Též i o

jiných člancích víry, věřím, jak má věřit každý křesťan. Ale proto nyní teď umírám, že jsem s tímto kněžským sborem nechtěl souhlasit ve věci odsouzení a potupení Mistra Jana Husi. Byl totiž pravdivý a spravedlivý. Já jsem mistra znal od mladosti, byl to ctnostný a šlechetný člověk a kazatel víry zákona Božího a evangelia Pána Ježíše Krista.“ V tom kati, kteří už ho dřívím obložili až k vrchu hlavy a vložili na ta dřeva i jeho roucho, zapálili hranici pochodní. A on tehdy vysokým hlasem zpíval: „V ruce tvoje, Pane Bože, poručím duši svou.“ To dokončil, a když jej zachvátila prudkost ohně, volal českým jazykem: „Pane Bože všemohúci, smiluj se nade mnú. Rač mi odpustiti mé hříechy! Neb ty vieš, žeť sem tvú svatú pravdu miloval.“ Když ho plamen zarazil, dost dlouho se modlil sám v sobě, až v tom i umřel. Mezitím přinesli jeho ložní šaty a jiné věci a spálili to všecko na prach, vložili na vůz a vmetli do Rýna.

Tak byl zabit věrný a pravý Čech nevěrným kněžstvem. Ať na jeho stálost a věrnost věrní Čechové v budoucnu pamatují! Je přeci veliká naděje, že on se dostal k Pánu Bohu všemohoucímu, kterýžto těm, jenž trpí pro spravedlnost, dává království nebeské. Amen.

Dopis Poggia Braccioliniho o Jeronýmovi¹⁶⁷

Na kostnickém koncilu byl mezi jinými osobně přítomen i Florenčan Poggio Bracciolini, někdejší sekretář vzdoropapeže Jana XXIII. Cossi. Napsal o Jeronýmově vystoupení a smrti svému příteli Leonardovi Arentinskému tento dopis:

Znám se k tomu, že jsem jakživ neviděl nikoho, jenž by se na soudu, zvláště hrdelním, více vyrovnal řečníkům klasických věků, jež tolik obdivujeme. Ku podivu zajisté bylo, jakými slovy, jakou výmluvností, jakými důvody, jakým obličejem a hlasem a s jakou srdnatostí odpovídal svým nepřátelům a dovedl svůj soud až do konce. Je vpravdě čeho litovat, že se tak ušlechtilý a výtečný duch odvrátil ke kacířským míněním, pokud

¹⁶⁷ Viz: Fontesrerumboemicarum VIII, s. 351-367 A; Palackého, Dějiny národa Českého III.

je však pravda, co se mu připisuje, neboť mně nepatří posuzovat tak veliké soudy, a proto se spokojuji s úsudkem těch, kteří jsou pokládáni za moudřejší. Nedomnívej se ale, že bych tu věc podrobně vykládal na způsob prokurátora. To by bylo příliš dlouhé a práce na několik dní. Dotknu se jen věcí výtečných, z nichž budeš moci soudit o učenosti toho muže.

Když byla proti tomu Jeronýmovi předložena mnohá obvinění z kacířství a to vše bylo potvrzováno svědky, zdálo se nakonec vhodným, aby odpovídal zvláště na každý článek žaloby. Byl tedy přiveden před koncil a přikázali mu na ty věci odpovídat. On se tomu dlouho vzpíral a říkal, že by bylo správné, aby se nejprve sám hájil, nežli by dával odpověď na žaloby svých nepřátel. Když mu to ale nebylo dovoleno, tehdy stoje uprostřed shromáždění řekl: „Jaká je to nespravedlnost, že zatímco jsem já byl tři sta čtyřicet dní držen v nejkrutějším žaláři, ve smradu a nečistotě, v lejnech, v okovech a v nedostatku všeho, vy jste vždycky dopřávali sluchu mým protivníkům a utrhačům, a mne nyní nechcete slyšet jedinou hodinu! Z toho samozřejmě plyne, že když jste jim propůjčovali svého ucha, a oni mne po tak dlouhý čas před vámi osočovali coby kacíře, nepřítel víry a protivníka duchovenstva, zatímco jsem se já nemohl bránit; odsoudili jste mně ve svých myslích jako nešlechtníka, dřív než jste vůbec mohli poznat, jakým jsem. Avšak i vy jste lidé a ne bohové, ne věčně žijící, ale smrtelníci. Můžete klesnout, bloudit, mýlit se, být oklamáni a svedeni, tak jako jiní lidé. Zde, jak se říká, jsou pohromadě světla světa, nejmoudřejší mužové okrsku země. Proto máte tím více dbát, abyste si nic všetečného, nic nerozvážného, nic nespravedlivého nepředsevzali a nečinili. Vždyť já jsem chatrný človíček, o jehož život nyní běží, a nemluvím kvůli sobě, věda, že mám zemřít. Ale zdá se mi nedůstojné, aby mi moudrost tolika mužů ukládala o život proti právu. To by přece bylo ke škodě budoucím časům, ne ani tak skutkem, jako příkladem.“ Tyto a jiné věci vyprávěl krásně a ozdobně, ačkoli mu mnozí přetrhovali řeč hřmotem a reptáním.

Nakonec dospěli k závěru, aby nejdříve odpovídal na bludy, které mu byly připisovány, a potom, aby mohl volně mluvit, cokoli by chtěl. Byly tedy z kazatelný čteny články žaloby a každý zvláště byl potvrzován svědectvím a pak byl vždy tázán, má-li proti tomu něco. Je až neuvěřitelné,

jak moudré a chytré odpovědi dával, jak mocnými důvody se hájil, nikdy neřekl nic takového, co by se na dobrého muže neslušelo. **Pokud skutečně ve víře smýšlel tak, jak slovy vyznával, nemohla na něm být nalezena nejen žádná vhodná příčina smrti, ale ani jen nejmenší provinění.** Všechny žaloby a vše, co proti němu vznesli, označoval za nepravdivé, křivé a smyšlené jeho nenávistníky. Mezi jiným, když na něj četli obvinění, že byl utrhačem apoštolského stolce, odbojníkem římského biskupa, protivník kardinálů, vrah prelátů a kněžstva a nepřítel křesťanského náboženství: tehdy povstal, sepjál ruce vzhůru a zvolal žalostným hlasem: „Kam se mám nyní obrátit, velební otcové? Čí pomoci žádat budu? Koho prosit o milost? Ke komu se uteču? Zdali k vám? Vždyť tito moji protivníci odvrátili vaše srdce i mysl od myšlenky na mé zachování, když tvrdí, že jsem úhlavním nepřítelem všech těch, kteří mně mají soudit. Domnívali se přeci, že se i to, co si proti mně vymysleli, bude zdát ničím, když vy svým rozsudkem přeci odstraníte obecného vraha a odbojníka všech, za něhož mne oni lživě a nepravdivě označili. Tak tedy, uvěříte-li jejich slovům, veta bude s mým životem.“ Mnohé odbyl žertem. Jiných se uštěpačně dotkl. Mnohé často v smutné věci přivedl k smíchu, šprýmuje na jejich žaloby a důtky.

Když se ho tázali, co by smýšlel o velebné Svátosti, řekl: předtím chléb, při posvěcení i potom pravé tělo Kristovo, a ostatní podle obecné víry. Tu ozval se kdosi: však říkají, že tys řekl, že i po posvěcení zůstává chléb. „Ano, u pekaře,“ tak mu odpověděl. Kohosi z řádu kazatelů, když naň tuze dotíral, okřikl: „Mlč, ty pokrytče!“ Jinému přísahajícimu na své svědomí řekl: „To je nejjistější cesta k oklamání.“ A zase jednoho, svého úhlavního nepřítele, nikdy nejmenoval jinak než pes nebo osel. Protože se ten soud pro množství žalob a důležitost věci nemohl ten den dovést do konce, byl odložen do třetího dne.

Když pak toho dne (26. května) byly čteny důkazy všech jeho vin a potvrzovány svědectvími, on povstal a říká: „Poněvadž jste tak bedlivě poslouchali mé nepřátele, hodí se, abyste už také mne nechali mluvit a dobromyslně mně slyšeli.“ Když mu to pak bylo dovoleno, ačkoli mu v tom mnozí hlučně odporovali, tu on počal od Boha a prosil, aby mu byla shůry dána ta milost a ta výmluvnost, která by sloužila k prospěchu a spasení jeho

duše. Potom takto mluvil: „Vím, osvícení mužové, že bylo mnoho výborných lidí, kteří museli trpět to, co si svými ctnostmi nikdy nezasluhovali, ale byli pronásledováni lživými svědky a odsouzeni nespravedlivými soudci.“ Pak začal od Sokrata a vypravoval, jak byl svými vlastními nespravedlivě odsouzen, a že nechtěl utéci, i když to mohl dost dobře udělat, ale chtěl jen to, aby jiné zbavil strachu ze dvou věcí, které se lidem zdají být nejkrutější, totiž žaláře a smrti. Potom se zmínil o Platonově věznění, Anaxagorovu utíkáni, Zenovu mučení a o nespravedlivém odsouzení mnohých jiných pohanů. Připomněl Rutiliovo vyhnání a nespravedlivou smrt Boetia i jiných, které sám Boetius vypočítává. Odsud se obrátil k příkladům z lidu židovského. Předně jmenoval Mojžíše, vysvoboditele a zákonodárce svého národa, jak musel od svých vlastních trpět časté ponižování, jako by byl svůdcem a hanbou lidu. Vzpomněl Josefa, jehož ze závisti prodali bratři a pán ho pro podezření z cizoložství uvrhl do žaláře; Izaiáše, Daniela a téměř všechny svaté proroky, kteří bývali křivě osočeni a odsouzeni jakožto rouhači Boha a buřiči; taktéž soud nad Zuzanou a nad jinými, kteří byli nejšlechtnějšími muži, a přesto zahynuli skrze nespravedlivé rozsudky. Potom přistoupil k příkladům samotného sv. Jana Křtitele i samotného Krista, Spasitele našeho, o nichž je dobře známo, že byli na smrt vydáni skrze křivé svědky a soudce. Tak byl i sv. Štěpán zavražděn sborem kněží, a také všichni apoštolové byli odsouzeni na smrt, ne jako dobří, ale jako buřiči lidu, tupitelé bohů a pachatelé nešlechtností. Nesluší se však, aby byl kněz nespravedlivě odsouzen, a přeci se to stává. Ještě horší však je, když se toho dopustí sbor kněží, ale i takové příklady uvedl. Nejzvrácenější věcí ale je, aby to učinil celý koncil, avšak dokázal, že se i to už stalo. Všechno to vypravoval ozdobně a s velikým napětím všech. A protože celý soud s ním byl postaven na svědcích, ukazoval mnohými důkazy, že se žádnému z těch svědků nemělo věřit, protože proti němu nesvědčili podle pravdy, ale z nepřízně, zlosti a závisti. Oznámil i příčinu této jejich zášti, takže chybělo jen málo k úplnému přesvědčení všech. Jeho slova byla tak pravděpodobná, že kdyby se nejednalo o věc víry, byly by výpovědi svědků váženy jen lehce. Všichni byli ve svých srdcích pohnuti a nachýlili se k milosti. Dokázal totiž i to, že sám dobrovolně přišel k tomu sboru, aby se tu

očistil a ukázal, že je jeho život plný šlechetnosti a ctnosti. Předestřel, že i mezi starými se i těm nejučenějším mužům stávalo, že ve věcech víry smýšleli rozdílně. Nebylo to však k podvrácení víry, ale k vyzkoumání pravdy. Tak i Augustýn a Jeroným se v leccěms neshodovali a smýšleli nejen rozdílně, ale dokonce opačně, avšak bez všeho podezření z kacířství.

Všichni očekávali, že se buď očistí a odvolá bludy anebo přizná vinu a bude žádat o milost. On se však ani nechtěl přiznat k bludům ani neprojevil chuť k odprošování, a nadto se nakonec dal do vychvalování Jana Husa, který byl předtím odsouzen na upálení. Tvrdil o něm, že to byl muž dobrý, spravedlivý, svatý a že si tu smrt nezasloužil. Také o sobě prohlásil, že je připraven se zmužilou a stálou myslí podstoupit jakoukoli smrt a ustoupit tak svým nepřítelům, kteří nyní tak nestydatě lžou, ale jednou se ze svých křivých svědectví budou zodpovídat před Bohem, jehož nelze oklamat. Všichni okolostojící nad ním cítili velikou lítost a přáli si tak výtečného muže zachovat při životě. Jen aby sám chtěl dobře smýšlet. On ale stále trval na svém a zdálo se, jako by po smrti úmyslně toužil. Neustále chválil Jana Husa a tvrdil, že on nesmýšlel nic scestného proti církvi Boží, ale že kázal proti nezřízenosti kněžstva, proti jejich pýše, nádhernosti a skvostnosti. Neboť nadání a církevní statky patřili nejdříve chudým a bezdomovcům a potom se jich mělo užít na stavbu a opravu chrámů; a ten dobrý muž (Mistr Jan Hus) pokládal za nepatřičné, že se rozptylovaly na nevěstky a souložnice, na pitky a hody, na chování psů a koní, na drahá a stkvostná roucha a jiné věci neslučitelné s náboženstvím Krista Pána. A největší důvtip dokázal tím, že když byla jeho řeč rozličnými křiky přetrhávána a mnozí mu odmlouvali, on na jejich slova pohotově odpovídal. Nikomu neodpustil, ale všeho se dotkl a každému odplatil tak, že ho donutil buď se zastydět anebo umlknout. Když se ve sboru hluk rozmáhal, sám se odmlčel, a někdy to také zástupům vyčítal, a potom ve své řeči přece pokračoval a žádal a prosil pro Boha, aby ho nechali mluvit, poněvadž už ho potom více slyšet nebudou. Nikdy se nedal zastrašit hlukem, ale byl pevně a neohrožené mysli.

Předivné bylo i to, že přesto, že tři sta čtyřicet dní seděl v hloubi smrduté a tmavé věže, měl stále svou výbornou paměť. Na tvrdost toho vězení sám naříkal. Pravil však, že, tak jak se to patří na statečného muže,

stěžuje si ne proto, že trpěl nezaslouženě, ale proto, že se diví takové nelidskosti proti sobě. Na tom místě nemohl přeci nic číst, ba vůbec nic vidět. A to nemluvím o sklíčenosti ducha, která ho musela každodenně trápit, a mohla ho úplně zbavit paměti. Ale on na svou obhajobu představil tolik vysoce učených a moudrých mužů a připomněl na potvrzení svých postojů tolik svatých církevních učitelů, že by to bylo obdivuhodné, i kdyby se po celou tu dobu v největší volnosti a pokoji věnoval jenom učeným studiím. Jeho řeč byla libá, prostranná a zvučná, s jakousi důstojností řečnického pohnutí, jak v projevení hněvu, tak i v pohnutí k lítosti, čehož však nevyhledával a nesledoval. Stál neohroženě a směle. Smrtí nejen pohrdal, ale zdálo se, že po ní touží. Tak bych řekl, že byl druhý Kato. Ó, muže věčné lidské paměti hodného! Neschvaluji, jestliže smyslil cokoliv proti církevním řádům, obdivuji se jeho učení, známosti mnohých věcí, výmluvnosti, líbeznosti v řeči a pohotovosti v odpovědích. Bojím se ale, že mu to vše bylo od přírody propůjčeno jemu k záhubě.

Potom mu byly dány dva dni k rozmyšlení a pokání. Mezitím ho navštěvovali mnozí učené muži, aby ho odvrátili od jeho úmyslu. Šel k němu také florentský kardinál, aby ho přivedl na pravou cestu. Když ale neústupně zastával své bludy, byl (30. května 1416 v 21. generálním shromáždění koncilu) odsouzen z kacířství a upálen. S jasným čelem a s veselou tváří šel na smrt, nelekaje se ani ohně, ani muk, ani zahynutí. Nikdy žádný ze stoiků nepodstoupil smrt s myslí tak stálou a se srdcem tak zmužilým, jak tento po ní, jak se zdálo, toužil. Když přišel na popraviště, sám se svlékl z šatů, padl na kolena a modlil se před kůlem, k němuž byl pak nahý přivázán mokkými provazy a řetězy. Potom ho obložili dřívím, ne dobrým, ale syrovým. Mezi ně prokládali slámu. Jak začalo dříví hořet, on začal zpívat píseň, kterou mu pak oheň a dým přerval. A největším znamením stálosti jeho mysli bylo, že když chtěl kat zapálit oheň jemu za zády, aby ho on neviděl, řekl: „Přístup sem a zapal přede mnou, neboť kdybych se byl bál tvého ohně, nebyl bych se sem dostal.“ Tímto způsobem zahynul muž nadmíru znamenitý. Díval jsem se na jeho skonání, spatřil jsem vše, co se dalo. Snad to zapříčinila nevěra nebo neústupnost, věru muž ten zemřel, jako pravý filozof!

* * * * *

Poznámka: Bracciolini byl vysoce postaveným církevním prelátem. Aby mohl o Jeronýmovi podat pozitivní svědectví, a nebylo zničeno, musel psát tak, aby zároveň zachovával vyjadřování oficiálního postoje vládnoucí elity. Musel Jeronýma nakonec oceňovat, jako by byl kacíř, ačkoliv na něho v celém listu ukazuje jako na hrdinu a žádný konkrétní blud mu nepřičítá. Svědectví tohoto italského preláta má tím větší cenu, že je psáno z tábora těch, kteří Jeronýma odsoudili na smrt. Diametrálně se liší od svědectví falešných svědků z řad českého kněžstva, kteří z nenávisti použili podlé metody, aby dosáhli Jeronýmovy smrti.

Jeroným, Hus a objektivní pravda

Klíčovým momentem Jeronýmova osudu v Kostnici je jeho definitivní odmítnutí zříct se Husa. Husova i Jeronýmova věrnost objektivní pravdě je osou jejich osobních příběhů a podstatou jejich odkazu. Po svržení monarchie vznikla u nás Církev československá husitská. Její základnu tvořili modernističtí kněží, kteří se oddělili od Říma. Podle modernistů je pravda dynamická a nedá se zachytit v žádných pevných dogmatických formulacích – jinými slovy pravda, dle nich, neexistuje!

V Jeronýmově době spojoval teology s „modernistickým“ smýšlením nominalismus. V nominalismu se začalo rozdělení vědy a víry a taky víry a morálky. Již zde, ve středověkém nominalismu, se skrývá pozdější osvícenecký deismus, který nepočítá s živým Bohem. Deisté říkají, že věří v Boha, ale de facto ho neuznávají za Boha a Pána nad svým životem. Tento postoj vidí Hus u většiny prelátů své doby. Říkají, že věří v Boha, ale svými skutky to popírají... Jde o jedovatý kořen farizejského církevního ateismu. Tento kořen nevěry a vzpoury proti Živému Bohu nebyl jen v srdcích modernistů, kteří r. 1920 založili husitskou církev. V katolické struktuře bujel, i navzdory represím, snad ještě hojněji. Na druhém vatikánském koncilu úspěšně kvetl a dnes už sklízíme jeho ovoce.

S Husovou rehabilitací má Vatikán dodnes problém. Na tom závisí i vztah k Jeronýmovi, protože on zemřel v posledku pro své prohlášení, že upálení Husa bylo církevní justiční vraždou. Překážkou jejich katolické

rehabilitace už není lpění na tridentských definicích svátostí a církve. Právě naopak! Vatikán se sám otevřel modernismu! Jeronýma i s Husem nechává jejich osudu. Podobně jako humanista Bracciolini: Jeroným byl nevinný, moc pěkně mluvil a byl upálen. Zajímavý příběh, ale to je vše. Jaká je pravda, to je pro mne nepodstatné, vědět to je spíš na obtíž.

Takto smýšlející křesťané, kteří neznají pojem objektivní a neměnné pravdy dnes jako první otvírají dveře největším nepřátelům Krista a jeho církve – přívržencům falešného proroka Mohameda. Vatikán zabředl v relativizování pravdy a do mezináboženské rozplizlosti. V průběhu 20. st. se proto od Říma oddělily další skupiny křesťanů. I naše pravověrná katolická církev jde touto cestou.

Katolická rehabilitace Husa by znamenala pronikavou manifestaci zbytečnosti a prázdnoty protestantismu – a to Vatikán nechce, protože to protiče pluralismu a relativismu hlásanému posledními papeži. A právě v této neupřímnosti a pokřivenosti „katolicizmu“, má protestantismus své relativní opodstatnění.

Křesťané všech tradic dnes hledí na zpusťování na místě svatém. Ti, kteří rozumí, tomu, co čtou, si kladou tutěž palčivou otázku jako Hus a jeho přátelé: Může být Kristova církev viditelně a hmatatelně přítomna zde na zemi?

V našem tzv. nejateističtější národě Evropy rezonují srdce velmi mnohých na ty nejpálčivější otázky křesťanské víry. Náš vztah k M. Janu Husovi to demonstruje nejvýstižněji. Mnozí si dnes v dospělosti vybírají některou z křesťanských tradic. Český národ dnes stojí na křižovatce: Jedna cesta má název modernismus. Ta cesta vede zpět do Vatikánu a odsud pod mačety zahnuté do tvaru půlměsíce. U druhé cesty stojí dva kostniční svědkové a zvou nás k následování své víry. Obsah, hloubku, upřímnost a pevnou stálost jejich hrdinské víry až do konce se tato knížka snaží popsat.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Další texty na: uprkccr.com/clanky/m.-jan-hus.html.

Literatura

(Kniha není vědeckou publikací, spíš apologií. Literatura je řazena od nejvyužívanější k méně využitě. Vyprávění Husova životopisu je z největší části sestaveno podle Tomka a Mladoňovice.)

TOMEK - Tomek Václav Vladivoj, Dějepis města Prahy, kniha III. oddíl III., vydání digitalizované Městskou knihovnou v Praze.

MLADOŇOVIC - Petra z Mladoňovic Zpráva o mistru Janu Husovi v Kostnici, Univerzita Karlova, Praha 1965

FLAJŠHANS I – V:

Svoboda M., Flajšhans V. Dr., Mistra Jana Husi sebrané spisy, svazek I. řada první., spisy latinské, díl I., nákladem Jaroslava Bursíka, Praha 1904.

Svoboda M., Flajšhans V. Dr., Mistra Jana Husi sebrané spisy, svazek II. řada první., spisy latinské, díl II., nákladem Jaroslava Bursíka, Praha 1904.

Svoboda M., Flajšhans V. Dr., Mistra Jana Husi sebrané spisy, svazek III., spisy latinské, díl III., nákladem Jos. R. Vilímka, v Praze. (Výklad sentencí Petra Lombardského)

Svoboda M., Flajšhans V. Dr., Mistra Jana Husi sebrané spisy, svazek IV., spisy české, díl I., nákladem Jos. R. Vilímka, v Praze.

Svoboda M., Flajšhans V. Dr., Mistra Jana Husi sebrané spisy, svazek V., spisy české, díl II., nákladem Jos. R. Vilímka, v Praze.

SEDLÁK - Sedlák Jan, Dr., M. Jan Hus, Dědictví sv. Prokopa, Praha 1915.

M. Jan Hus, dle svých přednášek napsal Václav Flajšhans, F. Šimáček, Praha 1915

PAL. DOC. - Palacký Franciscus, Documenta Mag. Joannis Hus, vitam, doctrinam, causam, in constantiensi concilio actam et

controversias de religione in Bohemia annis 1403 – 1408 ilustrantia, nákladem Bedřicha Tempského, Praha 1869.

PAL. DĚJ. – Palacký František, Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě, díl třetí, od r. 1403 až do r. 1439, nakladatelství L. Mazáč, Praha 1939.

FRB VIII - Prameny dějin českých VIII., historické spisy Petra z Mladoňovic a jiné zprávy a paměti o M. Janovi Husovi a M. Jeronýmovi z Prahy, vydal Václav Novotný, z nadání F. Palackého, Praha 1932.

FRB VII - Prameny dějin českých vydávané z nadání Palackého, díl VII., Drobnější kroniky a zprávy k dějinám českým, napsané hlavně v první polovici XV. století, Kronika česká Eneáše Sylvia Piccolomini, v Praze bez data.

ERBEN I. – III.:

Erben K. J., Mistra Jana Husy sebrané spisy české, díl I., nákladem Bedřicha Tempského, Praha 1865.

Erben K. J., Mistra Jana Husy sebrané spisy české, díl II., nákladem Bedřicha Tempského, Praha 1866.

Erben K. J., Mistra Jana Husy sebrané spisy české, díl III., nákladem Bedřicha Tempského, Praha 1868.

VOOGHT - De Vooght Paul, Kacířství Jana Husa, díly 1-32 in: Teologická revue Husitské teologické fakulty univerzity Karlovy v Praze, přeložila L. Havlíčková, od č. 1/1997. (elektronizované pracovní vydání)

CHADIMA - Chadima Martin, Mistr Jan Hus, člověk, teolog, mučedník, Česká biblická společnost 2014.

MAREŠ - Mareš Bohumil, Listy Husovy, vydáním a nákladem Comenia, Evanjelické matice Komenského, tiskem F. Šimáčka, Praha 1911.

DENZINGER - Henricus Denzinger, Enchiridion symbolorum, definitium et declarationum de rebus fidei et morum

POLC - Polc Jaroslav V., Jan Hus v představách šesti století a ve skutečnosti, Matice cyrilometodějská, Olomouc 2015

KNÍŽKY O SVATOKUPECTVÍ - Hus Jan M., O svatokupectví, Úvodem a poznámkami opatřil Václav Novotný, nákladem J. Otty, Praha 1907.

O CÍRKVI, M. Jan Hus, František M. Dobiáš, Amadeo Molnár, 1965 (elektronizovaný přepis knihy).

MATĚJ Z JANOVA - Vyprávění o Milíčovi od Matěje z Janova, in: Výbor z české literatury II/1 (část digitalizované publikace)

SVATÝ PROKOP DIVOTVŮRCE - Svatý Prokop divotvůrce, sestavili otcové OSBM, Řád sv. Basila Velikého, Matice cyrilometodějská, Sázava, Olomouc, 2003.

LOBKOVIC PRINC Z. V., Římští papežové, Praha 1906.

NEUNER, ROOS - Neuner Josef, Roos Henrich, Viera Cirkvi v úradných dokumentoch jej magistéria, Dobrá kniha, Trnava 1995.

KEJŘ JIŘÍ, Jan Hus známý i neznámý (Resumé knihy, která nebude napsána), Karolinum 2009.

KEJŘ JIŘÍ, Kvodlibetní disputace na pražské univerzitě, UK 1971

POSPÍŠIL C. V., Husovská dilemata – audio záznam šestidílného pořadu rádia Proglas.

Concilio di Costanza Dal 5 novembre 1414 al 22 aprile 1418: dokument z webu documenta catholica omnia.

Bludy v bratislavském seminári – Krupa.... bludy proti viere v bratislavskom seminári II. na:

<http://www.spolocnostsbm.com/clanky/archiv-2009-2012/apologia/>

MJH, Flajšhans - M. Jan Hus, dle svých přednášek napsal Václav Flajšhans, F. Šimáček, Praha 1915

M. Jan Hus – antiklerikál a katolický mučedník
o. Václav S. Cigánek
Olomouc 2016

Tuto knihu lze objednat na adrese:
o. Václav S. Cigánek, Příkazy 8, 783 33

Kontakt:

stanislav.ciganek@seznam.cz;
tel: 0420/728 305 531

Elektronická forma knihy ke stažení zdarma na webu:
uprkccr.com
vkpatriarhat.org.ua